

การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ:
กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร

วิทยานิพนธ์
ของ
พระมหาธศรี อินธิสิทธิ์ (ดุษฎีบัณฑิต)

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มีนาคม 2563
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ:
กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร

วิทยานิพนธ์

ของ

พระมหาธศรั อินธิสิทธิ์ (ติคุขปัญโญ)

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มีนาคม 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

OBEC MORAL MODEL SCHOOL PROJECT ADMINISTRATION:
A CASE STUDY IN SAKON NAKHON PROVINCE

BY

PHRAMAHA ROTTHASRI INT̄HISIT (THIGKHAPANYO)

A Thesis Submitted to Partial Fulfillment of the Requirements for
The Master of Education Degree of Educational Administration
At Sakon Nakhon Rajabhat University

March 2020

All Rights Reserved by Sakon Nakhon Rajabhat University

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างดี ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และดร.ชรินดา พิมพ์บุตร กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาแนะนำเสนอแนะ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดมา ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อย และคณาจารย์ทุกท่านที่ให้การช่วยเหลือการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณเป็นอย่างสูง

เจริญพรขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร คณบดีคณะครุศาสตร์ และประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ดร.สุรัตน์ ดวงชาทม คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา นางพรชนก พรหมอารักษ์ คศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ดร.กษมน มังคละศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ นางสาวเรวดี ชาวพิมพ์ ครูชำนาญการโรงเรียนหนองผือเทพนิมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่ได้อนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย ตลอดจนให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้านเป็นอย่างดี

เจริญพรขอบคุณ ครูมกราพร ตระกูลมา ครูนิรันดร์ ล้อมทอง คณะครูและบุคลากรโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ นายพาตี นาทรม ประคณะกรรมการสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาทุกคน ตัวแทนคณะผู้ปกครอง นักเรียนแกนนำ และทุกภาคส่วนที่ได้อนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ จนวิทยานิพนธ์สำเร็จด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดา มารดาของผู้วิจัย และบูรพาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนจนผู้วิจัยสามารถดำรงตนและบรรลุผลสำเร็จในปัจจุบัน

พระมหาธศรี อินธิสิทธิ์ (ติคุชปญโญ)

ชื่อเรื่อง	การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษา โรงเรียนในจังหวัดสกลนคร
ผู้วิจัย	พระมหาธศรั อินธิสิทธิ์ (ดุษฎีบัณฑิต)
กรรมการที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ ดร.ชรินดา พิมพ์บุตร
ปริญญา	ค.ม. (การบริหารการศึกษา)
สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ปีที่พิมพ์	2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและถอดบทเรียนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ 2) ศึกษาประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study) โดยเลือกกรณีศึกษาแบบกำหนดเกณฑ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้บริหาร ครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จำนวน 55 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัย คือ ตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญ แบบแบบวิเคราะห์เอกสาร แบบบันทึกภาคสนาม แบบบันทึกการสังเกต แบบบันทึกการสัมภาษณ์แบบสอบถาม และรายงานการวิจัยแบบพรรณนา (Description) และพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทเรียนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ
กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อมี 6 บทเรียนที่ทำให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ ประกอบด้วย 1) การรับรู้และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 2) การบูรณาการคุณธรรมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน 3) นักเรียนทำได้ตามศักยภาพของตนเอง 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียน 5) การพัฒนาครูและนักเรียนแกนนำ 6) การนิเทศติดตาม ประเมินผลและใช้ 4 กลยุทธ์ในการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์การพัฒนาครูและบุคลากร 2) กลยุทธ์การพัฒนานักเรียน 3) กลยุทธ์การพัฒนาสิ่งแวดล้อม 4) กลยุทธ์การมีส่วนร่วม

2. ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ
กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ต่อโรงเรียนและชุมชนบ้านกลางนาเดื่อโดยรวม อยู่ใน
ระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ
และพิจารณาจากประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นใน 2 ด้าน คือ 1) ประสิทธิภาพต่อโรงเรียน
และ 2) ประสิทธิภาพต่อชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ประสิทธิภาพต่อโรงเรียนมี 2 ภาคส่วน คือ ประสิทธิภาพต่อนักเรียน
ประกอบด้วย (1) นักเรียนมีความตระหนักรู้และให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาด
มากขึ้น (2) มีความรับผิดชอบต่องานที่ของตนเองมากขึ้น (3) มีระเบียบวินัยมากขึ้น (4) มี
สัมมาคารวะต่อผู้อาวุโสมากขึ้น (5) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีมากขึ้น (6) มีจิตอาสา
ช่วยงานโรงเรียนและชุมชนมากขึ้น และ (7) เป็นแบบอย่างที่ดีที่ได้รับการยกย่อง สำหรับ
ประสิทธิภาพต่อโรงเรียน ประกอบด้วย (1) ได้รับการประเมินเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
ระดับ 3 ดาว (2) ได้รับคัดเลือกเป็นหน่วยขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ (3) ผู้บริหาร
โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ครู และนักเรียนมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ได้รับเกียรติบัตรดีเด่น
ในหลาย ๆ ด้าน จากองค์กรในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและในระดับประเทศ (4) ได้แนว
ปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ (5) ได้ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และ
(6) ผู้บริหาร ครู นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นมากกว่าก่อนการเข้าร่วมโครงการ
ร้อยละ 90

2.2 ประสิทธิภาพต่อชุมชน แยกเป็น 2 ภาคส่วน ประกอบด้วย
ประสิทธิภาพต่อครอบครัว/ผู้ปกครอง มีดังนี้ (1) มีความรับผิดชอบมากขึ้น (2) มีวินัยมากขึ้น
(3) มีจิตอาสามากขึ้น (4) มีความอ่อนน้อมถ่อมตน (5) เกิดความอบอุ่นในครอบครัว
(6) เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น และ (7) ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากกว่าร้อยละ 80
สำหรับประสิทธิภาพต่อชุมชนบ้านกลางนาเดื่อ ประกอบด้วย (1) เยาวชนมีความประพฤติ
เรียบร้อย (2) ชุมชนเกิดความสงบสุข (3) กลุ่มเยาวชนช่วยเหลืองานในชุมชน (4) มีจิตอาสา
ทำงานเพื่อสังคม และ (5) ผู้อาวุโสในชุมชนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

คำสำคัญ: การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ กรณีศึกษา

TITLE	The Management of the Moral Schools Project of OBEC Model: A Case Study of Schools in Sakon Nakhon Province
AUTHOR	Phramaha Rotthasri Linthisit (Thigkhapanyo)
ADVISORS	Asst. Prof. Dr. Watana Suwannatrai Dr. Charinda Pimpabutr
DEGREE	M.Ed. (Educational Administration)
INSTITUTION	Sakon Nakhon Rajabhat University
YEAR	2020

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to examine lessons learned on the management of the Moral Schools Project of the Basic Education Commission (OBEC) Model, 2) to study the effectiveness arising from being the Moral Schools of OBEC Model. The qualitative case study methodology was applied by selecting a case study with a criterion set. The key informants were 55 of administrators, master teachers, student leaders, school committee members and parents. The research tools were the researcher, document analysis forms, field record forms, observation record forms, interview forms, a set of questionnaires and descriptive research reports and analytical description.

The results were as follows:

1. The six lessons on the management of the Moral Schools Project of OBEC Model in a case study at Ban Klang Na Dua School achieved operational goals comprising: 1) Perception and participation from all sectors, 2) Integration of morals within instructional activities and school extra-curricular activities, 3) Students realizing their potential, 4) Knowledge exchange and lessons learned, 5) Development of master teachers and student leaders, 6) follow-up supervision. In addition, four operational strategies were utilized, including 1) teacher and personnel development, 2) student development, 3) environment development, and 4) participation.

2. The effectiveness arising from being the Moral Schools of OBEC Model in a case study of Ban Klang Na Dua School toward school and Ban Klang Na Dua community was overall at the highest level ($\bar{X} = 4.75$). When considering each aspect, all items were at the highest level. The effectiveness covered two aspects: 1) Effectiveness toward School, and 2) Effectiveness toward Community.

2.1 Effectiveness toward School had two parts, including Effectiveness toward Students: (1) the students gained more awareness and cooperation in keeping the school clean, (2) being more responsible for their own duties, (3) being more disciplined, (4) paying more respect to seniors, (5) having a better learning achievement, (6) volunteering for school and community, and (7) receiving recognition as being exemplary. Effectiveness toward School consisted of: (1) Earning a 3-star rating of the moral school of OBEC Model, 2) Voting as a unit to drive the moral school model, (3) School administrators of Baan Klang Na Dua School, teachers and students demonstrated and were awarded for outstanding performance in various key areas from organizations at Educational Service Area and national levels, (4) Establishing best practice guidelines for successful operations, (5) Obtaining factors affecting the success, (6) 90 percent of administrators, teachers and students improved after participating in the project.

2.2 Effectiveness to Community covered two parts: Effectiveness toward Families/Parents consisted of: (1) being more responsible, (2) having more discipline, (3) volunteering more often, (4) being moderate and humble, (5) having warmth in the family, (6) being a good exemplar for others, and (7) having parents' satisfaction of more than 80 percent. Secondly, Effectiveness toward Ban Klang Na Dua Community consisted of: (1) good behaviors in youth, (2) being a peaceful community (3) youth group offering help for community works, (4) volunteering work for society, and (5) seniors in communities with good model behaviors.

Keywords: Management of the Moral Schools Project of OBEC Model, Case Study

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามของการวิจัย	6
ความมุ่งหมายของการวิจัย	6
ความสำคัญของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
กรอบแนวคิดการวิจัย	9
นิยามศัพท์เฉพาะ	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับโรงเรียนคุณธรรม	13
การเกิดขึ้นของโรงเรียนคุณธรรม.....	14
ความหมายของคุณธรรม	14
ความหมายของจริยธรรม	15
ความหมายและความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม	16
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบ	19
ความเป็นมาของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	19
วัตถุประสงค์.....	20
เป้าหมายของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	21
กรอบแนวคิดโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	21
ตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	23
กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โมเดล มุลนิธิยุวสถิรคุณ.....	23
ความสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม.....	24
หลักการสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม.....	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม 6 ขั้นตอน.....	27
แนวทางการจัดกิจกรรมโรงเรียนดีต้องมีที่ยืน.....	55
ความเป็นมาของแนวทางการจัดกิจกรรมโรงเรียนดีต้องมีที่ยืน.....	58
การวิจัยเชิงคุณภาพ: การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study).....	68
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	68
การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study).....	71
การเลือกกรณีตัวอย่าง.....	72
รูปแบบของการวิจัยแบบการศึกษาเฉพาะกรณี.....	75
ปัญหาและข้อจำกัด.....	77
บริบทของโรงเรียนโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่	
การศึกษาประถมศึกษา เขต 1	80
ข้อมูลทั่วไปของชุมชน.....	80
ประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา.....	82
วิสัยทัศน์ของโรงเรียน.....	82
พันธกิจ.....	83
เป้าประสงค์.....	83
ข้อมูลบุคลากรและนักเรียน.....	84
นโยบายการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม.....	86
การเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.....	86
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	88
งานวิจัยในประเทศ	88
งานวิจัยต่างประเทศ	95

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	99
ระยะที่ 1 การศึกษาทบทวนเอกสาร.....	99
การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	99
การเลือกกรณีศึกษา	100
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	101
การเตรียมตัวในการศึกษาภาคสนาม	103
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	104
ระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม	105
แผนการศึกษาภาคสนาม	105
แผนการเข้าถึงข้อมูล	108
การเก็บรวบรวมข้อมูล	109
ระยะที่ 3 การจัดกระทำข้อมูล	110
การลดทอนข้อมูล	111
การตรวจสอบข้อมูล	111
การวิเคราะห์ข้อมูล	112
การนำเสนอข้อมูล	112
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	113
ผลการศึกษาและถอดบทเรียนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม	
สพฐ. ต้นแบบ	109
ที่มาของโครงการ/แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการ	109
การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ 6 ด้าน	112
ผลการศึกษาประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม	
สพฐ.ต้นแบบ	166

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ประสิทธิผลที่มีต่อโรงเรียน	167
ประสิทธิผลที่มีต่อชุมชน	177
ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นกับครอบครัว/ผู้ปกครอง	178
ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นกับชุมชนบ้านกลางนาเดื่อ	180
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	183
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	183
กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย.....	183
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	184
สรุปผลการวิจัย.....	185
อภิปรายผลการวิจัย.....	188
ข้อเสนอแนะการวิจัย.....	192
บรรณานุกรม	193
ภาคผนวก	201
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	203
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์	207
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	215
ภาคผนวก ง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ	287
ภาคผนวก จ ตัวอย่างการวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์.....	313
ภาคผนวก ฉ ภาพประกอบการวิจัย	319
ประวัติย่อของผู้วิจัย	345

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 คุณธรรมอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	22
2 ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์	34
3 ตัวอย่างคุณธรรมเป้าหมาย	35
4 ตัวอย่างแผนปฏิบัติการโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	45
5 ตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม มุลนิธิยุวสถิรคุณ	50
6 กิจกรรมการดำเนินการ	63
7 ตัวชี้วัดความสำเร็จ หลักฐาน ร่องรอย ลักษณะที่พบ	67
8 ข้อมูลบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ปีการศึกษา 2562	84
9 ข้อมูลนักเรียน โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ปีการศึกษา 2562	85
10 ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล	100
11 แผนการศึกษาภาคสนาม	105
12 ระยะเวลาและผู้ให้ข้อมูลในการดำเนินการศึกษา	106
13 ครูแกนนำ และนักเรียนแกนนำ (โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ)	106
14 ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ	134
15 กิจกรรมในแผนปฏิบัติการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ	155
16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับ ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ที่มีต่อโรงเรียนและชุมชนบ้านกลางนาเดื่อโดยรวมจำแนกตามความ คิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการการศึกษา ผู้ปกครอง	167

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดของการวิจัย	10
2 โมเดล กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มุลนิธิยุวสถิรคุณ.....	24
3 แผนผัง Flow Chart แนวทางการจัดกิจกรรมโรงเรียนดีต้องมีที่ยืน.....	66
4 ด้านที่ 1 ผลการสร้างการรับรู้และการยอมรับ	125
5 ด้านที่ 2 ผลการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ	130
6 ด้านที่ 3 ผลการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน	138
7 ด้านที่ 4 ผลการกำหนดวิธีการบรรลุเป้าหมายคุณธรรมอัตลักษณ์ ของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ.....	149
8 ด้านที่ 5 ผลการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ.....	154
9 ด้านที่ 6 ผลการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ.....	166
10 ประสิทธิผลของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ที่มีต่อโรงเรียน	177
11 ประสิทธิผลของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ที่มีต่อชุมชนบ้านกลางนาเดื่อ	182
12 เกียรติบัตรโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อได้รับการประเมินเป็นโรงเรียน คุณธรรม ระดับ 2 ดาว	321
13 เกียรติบัตรของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ได้รับการรับรองคุณภาพโรงเรียน คุณธรรม ระดับ 3 ดาว	321

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
14 เกียรติบัตรของ ดร.กษมน มังคละศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียน บ้านกลางนาเดื่อ ครูชน คนคุณธรรม ประเภทผู้บริหารสถานศึกษา....	322
15 เกียรติบัตรของเด็กหญิงธัญพิชชา ฮั่นวงศ์ เป็นผู้มีคุณประพฤดีดี มีคุณธรรม บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม	322
16 เกียรติบัตรของเด็กชายพงศกร พานิชนาวา เป็นผู้มีคุณประพฤดีดี มีคุณธรรม และบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม	323
17 เกียรติบัตรของนางไพสินทร์ อุดมเดช ได้รับรางวัลเหรียญทอง กิจกรรม ประกวดโครงงานคุณธรรม ระดับชั้น ม.1-3	323
18 เกียรติบัตรของเด็กหญิงธัญพิชชา ฮั่นวงศ์ ได้รับรางวัลเหรียญทอง กิจกรรมประกวดโครงงานคุณธรรม ระดับชั้น ม.1-3	324
19 เกียรติบัตรของนางสาวจุฬารัตน์ โคตรวังอวน ได้รับรางวัลโครงงาน พัฒนาจริยคุณ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	324
20 เกียรติบัตรของครูแกนนำ นางมกราพร ตระกูลมา เป็นครูที่ปรึกษา โครงงานคุณธรรมจนนักเรียนชนะเลิศ ได้รับรางวัล โครงงานพัฒนา จริยคุณ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	325
21 หนังสือแจ้งให้โรงเรียนทราบว่าได้รับคัดเลือกเป็นหน่วยงานขับเคลื่อนโรงเรียน คุณธรรม สพฐ.	325
22 สัมภาษณ์ ดร.กษมน มังคละศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2563	326
23 สัมภาษณ์ครูแกนนำ นายนิรันดร์ ล้อมทอง หน้าห้องวิชาการโรงเรียน บ้านกลางนาเดื่อ สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2563	326

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
24 สัมภาษณ์ครูแกนนำ นางมกรพร ตระกูลมา หน้าห้องวิชาการ โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2563	327
25 สัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา นายพาดิ นามพร ผู้อำนวยการเรียนชั้นประถมศึกษา 1 – 3 สัมภาษณ์ 26 มกราคม 2563	327
26 สัมภาษณ์นักเรียนแกนนำ เด็กหญิงเมธาวดี พรหมคำ คำ ชั้น ม. 2 ห้องเกียรติยศ โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ สัมภาษณ์ 11 กุมภาพันธ์ 2563	328
27 สัมภาษณ์ตัวแทนผู้ปกครอง ห้องเกียรติยศ โรงเรียน บ้านกลางนาเดื่อ สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2563	328
28 Focus Group Discussion (FGD) คณะผู้ปกครองนักเรียนแกนนำ ห้องเกียรติยศ โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2563	329
29 Focus Group Discussion (FGD) คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียน บ้านกลางนาเดื่อ 26 มกราคม 2563.....	329
30 Focus Group Discussion (FGD) นักเรียนแกนนำ ห้องเกียรติยศ โรงเรียน บ้านกลางนาเดื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2563	330
31 สังเกตการณ์งานเปิดโลกวิชาการโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ (Open House) สำหรับจัดนิทรรศการโครงการคุณธรรมต่าง ๆ ใต้อาคารมัธยม โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ สังเกตการณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2563	330
32 สัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษาตัวแทนพระภิกษุสงฆ์ ท่านพระครูวิชัย สารคุณ เจ้าคณะตำบลนาแก้ว วัดพุทธโมกข์ บ้านนาเดื่อ ตำบลนาแก้ว อำเภอโพธิ์นาแก้ว จังหวัดสกลนคร 14 มกราคม 2563	331

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ

หน้า

33	สัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษาตัวแทนฝ่ายพระภิกษุสงฆ์ พระครูวิจิตร ธรรมรัต เจ้าอาวาสวัดศรีชมชื่น บ้านกลาง ตำบลนาแก้ว อำเภอโพธาราม จังหวัดสุพรรณบุรี วันที่ 7 มกราคม 2563.....	331
34	กิจกรรมกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยผู้บริหาร ดร.เกษม มังคละศิริ และครูแกนนำ วันที่ 5 ตุลาคม 2561	332
35	กิจกรรมประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.บ้านกลางนาเดื่อ วันที่ 7 กรกฎาคม 2561	332
36	กิจกรรม ครอบครัวยุคคุณธรรม ร่วมกิจกรรมโดยผู้ปกครองและนักเรียน แกนนำโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ วันที่ 16 กรกฎาคม 2562	333
37	กิจกรรมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการแกนนำ ก.น.ด.ต่อยอดคุณธรรม โดยครูแกนนำนักเรียนแกนนำ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. บ้านกลางนาเดื่อ วันที่ 7 กรกฎาคม 2561	333
38	กิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่การเรียนรู้ในช่วงภาคเช้าของทุกวัน และทุกระดับชั้น โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ สังเกตการณ์ และบันทึกภาพเมื่อ 15 มกราคม 2563	334
39	กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยนักเรียนแกนนำโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.บ้านกลางนาเดื่อ วันที่ 5 ตุลาคม 2561	334
40	กิจกรรม ค่ายลูกเสือคุณธรรม รับฟังการบรรยายธรรม โดยพระมหาธศรัติ์ ดิคุปปัญโญ เจ้าอาวาสวัดอินทรวงษ์ บ้านหนองผือ วันที่ 27 ธันวาคม 2562	335
41	กิจกรรมจัดทำโครงการคุณธรรม เพื่อเป็นเครื่องมือให้บรรลุคุณธรรม อัตลักษณ์ของโรงเรียน 28 - 29 กันยายน 2562	335

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

	ภาพประกอบ	หน้า
42	โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.บ้านกลางนาเดื่อ ได้รับการประเมินให้เป็นโรงเรียน คุณธรรม สพฐ.ระดับ 3 ดาว 5 กุมภาพันธ์ 2562	336
43	นักเรียนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.บ้านกลางนาเดื่อได้รับเกียรติบัตร ยกย่องเป็นเยาวชนจิตอาสาร่วมพัฒนาชาติ ในวันเด็กแห่งชาติ วันที่ 12 มกราคม 2562	336
44	ความร่วมมือของบ้าน ผู้ปกครอง โรงเรียน ได้ร่วมทำกิจกรรมพัฒนา ที่โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ วันที่ 7 กรกฎาคม 2562.....	337
45	สัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา นายพาดิ นามพร ผู้อำนวยการเรียนชั้นประถมศึกษา 1 – 3 สัมภาษณ์ 26 มกราคม 2563	337
46	ผู้บริหาร คณะครู โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม แข่งขันวิชาการ ที่โรงเรียนเชิงชุมราษฎร์นุกูล วันที่ 20 – 21 กันยายน 2562.....	338
47	กิจกรรม คืบสู้เหยา คิชย์เก่า เหลือง – แดง ฮักแพง ก.น.ด. โดยคณะศิษย์ เก่าทุกรุ่น วันที่ 13 – 14 เมษายน 2562	338
48	บรรยายกาศนักเรียนเข้าแถวรับอาหารกลางวันในโรงอาหาร เป็นระเบียบ เรียบร้อย สังเกตการณ์และบันทึกภาพ เมื่อ วันที่ 15 มกราคม 2563	339
49	นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัยในการเข้าเรียน หรือเข้าร่วมกิจกรรมการ เรียนรู้อันเป็นผลมาจากการได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังเกตการณ์ วันที่ 24 มกราคม 2563	339
50	ความมีวินัยที่ได้รับการปลูกฝังจากโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ส่งผล ให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย งามตา สังเกตการณ์ วันที่ 24 มกราคม 2562.....	340

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ

หน้า

51	กิจกรรมเข้าแถวกลับบ้าน นักเรียนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. บ้านกลางนาเดื่อ เข้าแถวหน้าเสาธงทำกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระ และเดินแถวเป็นระเบียบกลับบ้าน สังเกตการณ์ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2563	340
52	หิ้งขยะถูกที่เป็นสง่าราศีแก่โรงเรียน ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากการบรรลุ คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ทำให้เด็กนักเรียนระดับชั้นประถม มีความตระหนักในการรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน สังเกตการณ์ วันที่ 29 มกราคม 2563.....	341
53	กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาวัดศรีชมชื่นของนักเรียนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. บ้านกลางนาเดื่อ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) 10 ธันวาคม 2562.....	341
54	กิจกรรมบุญประเพณีข้าวเปลือก เป็นการสานสัมพันธ์อันดีที่เกิดขึ้นจากการ ได้รวมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อความเจริญงอกงามกับ ทุกภาคส่วน โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน วันที่ 21 - 22 ธันวาคม 2562	342

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การปฏิรูปเทคโนโลยีทำให้สังคมในศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมไร้พรมแดน การติดต่อสื่อสาร การคมนาคมรวดเร็วมากขึ้น ทำให้คนในยุคสมัยนี้จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการด้านการศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ให้ทันต่อคนในสังคมและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนในยุคนี้ต้องพบกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทุกนาที ทุกเวลา และทุกสถานที่ คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นสิ่งดีงามที่ควรมีในตัวนักเรียนเริ่มเสื่อมถอยสวนทางกับการเจริญขึ้นทางด้านวัตถุ อีกทั้งบทบาทของสถาบันในสังคม คือ ครอบครัวก็ไม่สามารถทำหน้าที่ในการเตรียมคนดีให้สังคมได้ หรือแม้แต่ค่านิยมของคนก็ยกย่องแต่บุคคลที่มั่งคั่ง ร่ำรวย ทำให้นักเรียนยิ่งพุ่งเพื่อใช้จ่ายเกินตัว ส่วนในด้านสถาบันการศึกษาที่เป็นแหล่งบ่มเพาะวิชาความรู้และคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน ซึ่งเป็นความหวังของสังคมที่จะให้สร้างคนดีให้กับสังคมประเทศชาติ เพราะถือเป็นสถานที่ให้การพัฒนาผู้ที่จะเป็นกำลังของชาติในอนาคตต่อไป ก็ยังมีปัญหาในการบริหารจัดการสถานศึกษาอยู่มาก ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ได้แสดงให้เห็นว่าการจัดทำรัฐธรรมนูญก็เพื่อจัดระเบียบการปกครองให้เหมาะสมหลายครั้งแต่การปกครองก็มิได้มีเสถียรภาพหรือราบรื่นเรียบร้อยเพราะยังคงประสบปัญหาและข้อขัดแย้งต่าง ๆ บางครั้งเป็นวิกฤติทางรัฐธรรมนูญที่หาทางออกไม่ได้ เหตุส่วนหนึ่งเกิดจากการที่มีผู้ไม่นำพาหรือไม่นับถือยำเกรงกฎเกณฑ์การปกครองบ้านเมืองทุจริตฉ้อฉลหรือบิดเบือนอำนาจ หรือขาดความตระหนักลำน้ำรับผิติดชอบต่อประเทศชาติและประชาชนจนทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นผล ซึ่งจำต้องป้องกันและแก้ไขด้วยการปฏิรูปการศึกษาและการบังคับใช้กฎหมายและเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบคุณธรรมและจริยธรรม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, หน้า 1)

รวมทั้งในยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ได้กำหนดการพัฒนาและเสริมสร้างประชาชนคนไทยไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 4.3 คือ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้การเป็นคนไทยมีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม นักคิด นักประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตน (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 2 พุทธศักราช 2561, หน้า 9) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ที่ได้กำหนดให้มีการเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ โดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวมการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 (2559, หน้า 15)

ปัญหาความเสื่อมถอยทางวัฒนธรรมของเยาวชนและคนในสังคม อาทิ การให้คุณค่าและความนิยมกับความสนุกสนานและความฟุ้งเฟ้อ การละเลยเรื่องระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ขาดความเคารพเกรงใจต่อผู้อาวุโสกว่า ดิดการสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านทางสังคมออนไลน์ ดิดเกมอินเทอร์เน็ตและมีการใช้ภาษาไทยที่ไม่เหมาะสม การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและสื่อทางสังคมมีภาพของการใช้ความรุนแรงและความไม่เหมาะสมทางเพศ ซึ่งขาดการกำกับควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรม และปัญหาตั้งครกในวัยรุ่นเพิ่มสูงขึ้น การปล่อยปละละเลยให้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในแหล่งชุมชนและเข้าไปในบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา รวมทั้งปัญหาคนไทยเข้าสู่วงจรการเล่นการพนันมากขึ้น เช่น การเล่นหวย การเล่นพนันฟุตบอล ด้วยเหตุเหล่านี้กระทรวงศึกษาธิการจึงได้

กำหนดวิสัยทัศน์ในแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ว่า “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม” โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลที่มุ่งหวังให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต (แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559, หน้า ก)) โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาประชากรของชาติให้เป็นคนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อุดมอม โอบอ้อมอารี และได้กำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 รวมทั้งให้มีการพัฒนาด้านการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 และภายใต้แนวคิดการจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 โดยได้กำหนดนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มีวิสัยทัศน์ ว่าสร้างคุณภาพทุนมนุษย์ สู่สังคมอนาคตที่ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562, หน้า 2) เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ซึ่งเป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ 9 และตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ในหลวงรัชกาลที่ 10 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินงานตามกรอบนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม โดยรวมหรือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อให้เยาวชนทุกคน มีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ

โดยผลการหารือสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณธรรมให้กับเยาวชนของชาติ จำเป็นต้องดำเนินการจัดทำ “โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.” เพื่อพัฒนาโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับนักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้

เข้าใจและมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลซึ่งมีคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็น
 ธรรมชาติ และสร้างความรู้สึกรักดีชอบชั่วดี รวมทั้งสร้างเครือข่ายชุมชนแห่งองค์กรแห่ง
 คุณธรรมโดยประสานความร่วมมือจากหน่วยงาน และองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่าง
 เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน รูปแบบของโรงเรียนคุณธรรมนั้น เป็นเรื่องไม่ซับซ้อนและทำได้ง่าย
 เป็นการลงทุนต่ำแต่ได้กำไรมาก และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้จริง
 โดยหลักการของโรงเรียนคุณธรรมสามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนในทุกศาสนา ไม่ผูกขาด
 กับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง เปรียบเสมือนเป็นคุณธรรมสากลที่จะช่วยให้พฤติกรรมที่ไม่
 พึงประสงค์ในโรงเรียน “ลดลง” และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ “เพิ่มขึ้น”
 ซึ่งนับเป็นการพัฒนาเยาวชน ผู้ปกครองและชุมชน ได้อย่างยั่งยืน โดยยึดหลักตามพระราช
 กระแสรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ว่า
 “ช่วยสร้างคนดีให้บ้านเมือง” และพระราชทานหลัก 3 ประการ ในเรื่องครูและนักเรียนว่า
 “ให้ครูรักเด็กและเด็กรักครู ให้ครูสอนให้เด็กมีน้ำใจต่อเพื่อนไม่ให้แข่งขันกันแต่ให้แข่งขัน
 กับตัวเองและให้เด็กที่เรียนเก่งช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้ากว่า ให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำ
 ร่วมกัน เพื่อให้เห็นคุณค่าของความสามัคคี” เพื่อเป็นการน้อมนำพระราชกระแสรับสั่ง
 ดังกล่าว มาปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 โดยสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา จึงจัดทำโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
 ขึ้นโดยมอบหมายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คัดเลือกโรงเรียนในสังกัดเข้าร่วม
 โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และเพื่อให้ดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
 เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีเป้าหมาย มีผลลัพธ์และผลผลิตที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่าง
 ชัดเจน โดยการร่วมมือกับมูลนิธิยุวสถิรคุณ อบรบและพัฒนาศึกษานิเทศก์ให้ได้รับทราบ
 แนวการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. (สำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน, หน้า 2)

โรงเรียนบ้านกลางนาเตือประสบปัญหานักเรียนขาดคุณธรรม จริยธรรมในด้าน
 ความมีวินัย การทิ้งขยะไม่เป็นที่ การขาดจิตสาธารณะ ทำให้สภาพแวดล้อมภายใน
 โรงเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน ดังนั้นในปี พ.ศ. 2560 ผู้บริหารและครูได้สมัคร
 เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เมื่อได้รับการอนุมัติแล้วจึงได้เข้าไปรับการอบรม
 เรื่องแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับมาขยายผลให้กับ
 ครู นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนให้ได้รับทราบร่วมกันโดยมีเป้าหมายจะทำกิจกรรม
 ภายในโรงเรียน พร้อมกับได้ประชุมปรึกษาหารือในเรื่องคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

ที่ต้องการให้มี โดยได้ผลสรุปเป็นคุณธรรมอัตลักษณ์ 3 ประการ คือ ความมีวินัย ความรับผิดชอบและจิตอาสา จากนั้นได้ร่วมกันออกแบบให้นักเรียนได้จัดทำโครงการคุณธรรมตามแนวทางที่ได้อบรมมาพร้อมกับได้ดำเนินงานงาน ต่อมาถึง ปี พ.ศ. 2561 ผู้บริหาร ครู และนักเรียนได้ร่วมกันจัดทำโครงการขึ้นมา จำนวน 5 โครงการ ซึ่งเป็นผลงานที่นักเรียนคิด ทำ และประเมินผลการดำเนินการโดยครูเป็นผู้คอยให้คำปรึกษาและชี้แนะ แล้วได้คัดเลือกโครงการคุณธรรมเรื่องห้องน้ำ ซึ่งเป็นโครงการที่นักเรียนได้จัดทำ และได้ผลเป็นที่ประจักษ์ส่งเข้าประกวดในרבเขตพื้นที่การศึกษาได้รับรางวัล ลำดับต่อมาจึงได้ส่งโครงการเข้าประกวดในระดับเขตตรวจราชการที่ 11 จากนั้นได้ส่งเข้าประกวดในระดับภาคที่จังหวัดบุรีรัมย์ได้รับรางวัลและใบเกียรติบัตร พร้อมกันนี้ผลการประเมินคุณธรรม อัตลักษณ์ที่โรงเรียนได้ร่วมกันกำหนดนั้น ส่งผลให้นักเรียนมีระเบียบวินัยมากขึ้น ปัญหาเรื่องการทิ้งขยะในโรงเรียนลดลง นักเรียนมีความตระหนักรู้และให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาดมากขึ้น รวมทั้งนักเรียนเริ่มมีจิตอาสาช่วยเหลืองานของส่วนรวมทั้งในโรงเรียนและในชุมชนมากขึ้น ด้วยผลของการดำเนินงานมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อจึงได้ดำเนินการขอรับการประเมินจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ในระดับ 3 ดาว และได้รับการประเมินให้ผ่านให้เป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 3 ดาว และได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบ เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2561 ปีการศึกษา 2562 ผู้บริหาร คณะครู และนักเรียนได้กำหนดเป้าหมายจะขยายผลการดำเนินงานเข้าสู่ชุมชนมากขึ้น โดยได้เชิญตัวแทนผู้ปกครองของนักเรียนในแต่ห้องเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้องละ 3 ครอบครัวเข้าร่วมในกิจกรรมโครงการครอบครัวคุณธรรม เพื่อขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายการให้ได้รับการประเมินในระดับ 4 ดาวในปีการศึกษานี้

จากผลการดำเนินการโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์อย่างแท้จริง เป็นที่ยอมรับของสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและต้องการศึกษาการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร เลือกกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ โดยศึกษาเน้นการวิจัยแบบกรณีศึกษา เพื่อถอดบทเรียนในการบริหารโครงการที่ทำให้ประสบผลสำเร็จและทราบถึงประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการอย่างลึกซึ้งรอบด้าน เพื่อสรุปข้อค้นพบเป็นบทเรียนและองค์ความรู้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

คำถามของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดคำถามในการวิจัย คือ การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ มีการดำเนินการอย่างไร มีปัญหาเกิดขึ้นและแก้ไขปัญหาอย่างไร และประสิทธิผลที่เกิดขึ้นของโครงการเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยกำหนดความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและถอดบทเรียนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร ในครั้งนี้มีความสำคัญ ดังนี้

1. ได้บทเรียนการปฏิบัติการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. 6 ขั้นตอน เป็นคู่มือให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนในการดำเนินโครงการนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ให้ประสบผลสำเร็จต่อไป
2. ผลการวิจัยทำให้ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบ ว่ามีปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ให้ประสบผลสำเร็จในระดับสูงต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ:
กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนครในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล / ผู้ให้ข้อมูล

พื้นที่เป้าหมายได้เลือกตัวอย่างแบบมีกฎเกณฑ์ (Criterion Sampling) คือ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบในจังหวัดสกลนคร โดยกำหนดเกณฑ์ในการเลือกโรงเรียนที่จะทำการศึกษา ดังนี้ (ประไพพิมพ์ สุธีวสินนท์ และประสพชัย พสุนนท์, (2559, หน้า 38))

1.1 เกณฑ์ในการเลือกโรงเรียนที่จะเข้าไปศึกษา

- 1.1.1 เป็นโรงเรียนที่มีผลงานโดดเด่นตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ
 - 1.1.2 เป็นโรงเรียนที่ได้รับอนุญาตจากผู้บริหารโรงเรียนให้เข้าทำการศึกษา และผู้วิจัยอยู่ในวิสัยที่จะเข้าไปศึกษาได้
 - 1.1.3 เป็นโรงเรียนที่มีปรากฏการณ์ของความสำเร็จของการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ปรากฏขึ้นจริงและเป็นที่ยอมรับ
 - 1.1.4 เป็นโรงเรียนที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นหน่วยขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ระดับสำนักงานพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการ 11
- ผลการพิจารณา โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ตำบลนาแก้ว อำเภอโพธิ์นาแก จังหวัดสกลนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดสกลนคร เขต 1 เป็นโรงเรียนที่มีผลงานที่โดดเด่น ผู้บริหารอนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทำการศึกษาและอยู่ในวิสัยที่ผู้วิจัยจะเข้าศึกษาได้ และเป็นโรงเรียนที่มีปรากฏการณ์ของความสำเร็จของการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบที่เกิดขึ้นจริงและเป็นที่ยอมรับและได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหน่วยขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการ 11 ฉะนั้น จึงเลือกโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อเป็นโรงเรียนที่จะเข้าไปศึกษา

1.2 เกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1.2.1 เป็นผู้บริหารในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ

- 1.2.2 เป็นครูผู้ได้รับมอบหมายหน้าที่และมีความรอบรู้เรื่อง
โครงการ
- 1.2.3 เป็นนักเรียนที่มีส่วนร่วมในโครงการคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ
- 1.2.4 เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ.ต้นแบบ
- 1.2.5 เป็นผู้ปกครองของนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ.ต้นแบบ
- ผลการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
ดังนี้

1. ผู้บริหาร จำนวน 1 คน
2. ครูแกนนำ จำนวน 17 คน
3. นักเรียนแกนนำ จำนวน 11 คน
4. คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 15 คน
5. ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 11 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัย เรื่อง การบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษา
โรงเรียนในจังหวัดศึกษาศาสตร์ ได้ศึกษาตามแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และกระบวนการ
บริหารงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรมโมเดลมูลนิธิยุวสถิรคุณใน 2 ประเด็น
คือ 1) กระบวนการในการพัฒนาจำนวน 6 ขั้นตอน ดังนี้

- ด้านที่ 1 การสร้างการรับรู้ และการยอมรับ
- ด้านที่ 2 การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ
- ด้านที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
- ด้านที่ 4 การกำหนดวิธีบรรลुकุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
- ด้านที่ 5 การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง

(ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)

ด้านที่ 6 การสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ว่ามีแนว
ทางการดำเนินงาน เกิดปัญหาและอุปสรรคอะไร มีแนวทางทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไร
และมีวิธีการจูงใจหรือส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอย่างไร

แล้วสรุปถอดเป็นบทเรียนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบที่ทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ 2) ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ว่า มุ่งศึกษาในประเด็นที่ว่า เมื่อได้ดำเนินการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมโมเดลมูลนิธิยุวสถิรคุณแล้ว ประสิทธิภาพและความพึงพอใจของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องที่เกิดขึ้น คือ โรงเรียนและชุมชนในภาพรวมเป็นอย่างไร โดยแยกประเด็นเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นต่อผู้บริหาร ครูและนักเรียน และส่วนในชุมชน ประกอบด้วย ครอบครัว/ผู้ปกครองและชุมชน โดยวิธีการศึกษาประสิทธิภาพที่เกิดจากผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นขึ้นจริงในเชิงประจักษ์ แล้วสรุปผลเป็นองค์ความรู้ใช้เป็นแนวทางในการบริหารโครงการต่อไป

3. ขอบเขตด้านระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ออกแบบเน้นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study Research) เพื่อให้ได้รายละเอียดในเชิงลึกและรอบด้านโดยศึกษาตามกระบวนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.6 ขั้นตอน

4. ขอบเขตระยะเวลา

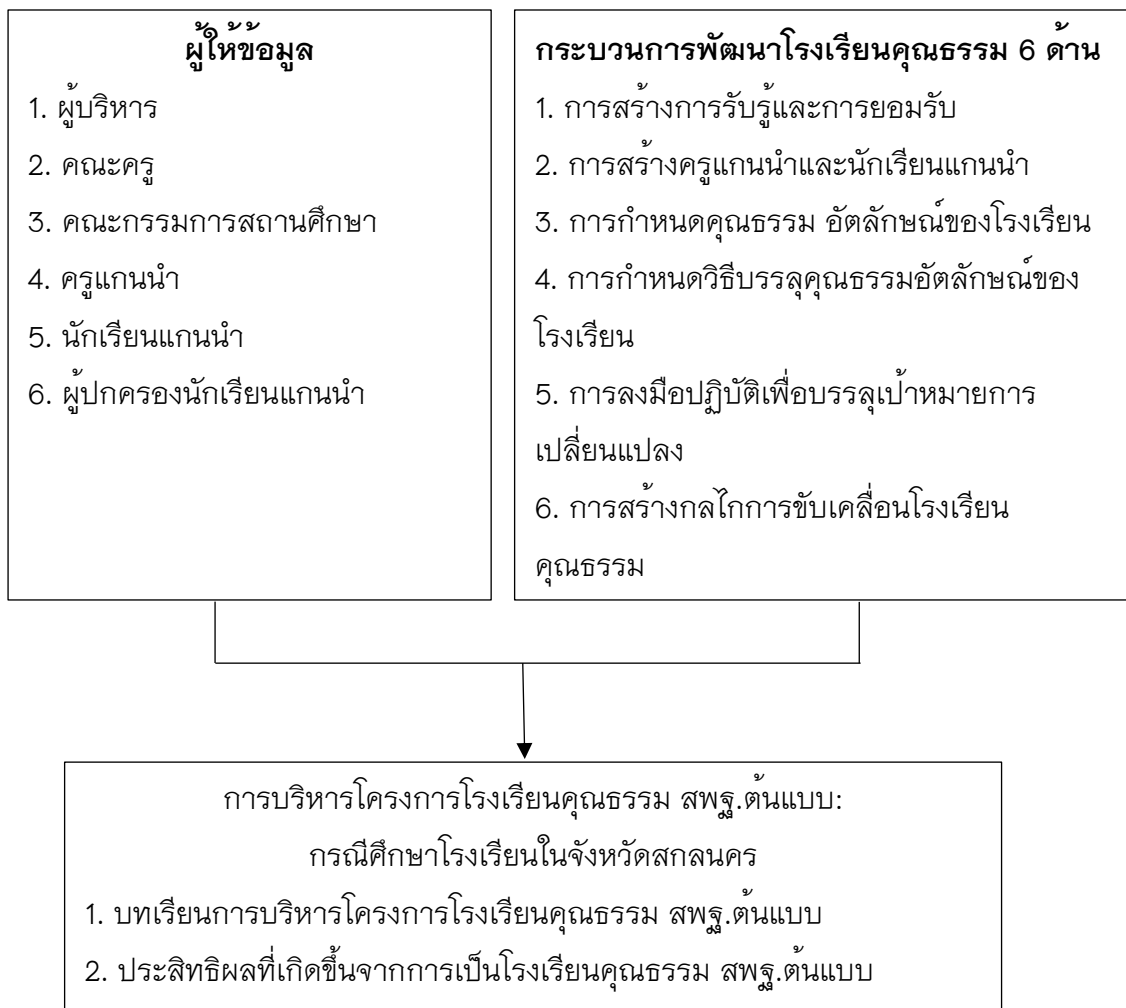
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2562 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นแบบกรณีศึกษา (Case Study) ตามแนวคิดของ Creswell (1998, อ้างถึงใน ชาย โพธิสิตา, 2550, หน้า 168 – 169) และนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยการบริหารโครงการโรงเรียน สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร โดยศึกษาถึงกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โมเดลมูลนิธิยุวสถิรคุณ 6 ขั้นตอน (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560, หน้า 13) คือ

1. การสร้างการรับรู้ และการยอมรับ
2. การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ

3. การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
4. การกำหนดวิธีบรรลุนคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
5. การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรม
อัตลักษณ์ของโรงเรียน)
6. การสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้งานวิจัยในครั้งนี้มีความชัดเจน และมีความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดคำนิยามศัพท์และขอบข่ายของคำศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1. โรงเรียนคุณธรรม หมายถึง สถานศึกษาที่ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรม ส่งเสริม ความดีในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนา และปรับเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างยั่งยืน และนำไปขยายเครือข่ายได้
2. โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ หมายถึง โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางของมูลนิธิยุวสถิรคุณ โดยนำแนวคิด วิธีการในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. นำมาปฏิบัติจนประสบผลสำเร็จมีผลงานที่โดดเด่นเป็นที่ยอมรับ เป็นต้นแบบหรือเครือข่ายให้กับสถานศึกษาอื่นได้มาศึกษาดูงาน พร้อมกับได้รับการประเมินให้อยู่ในดีเด่น ระดับ 3 ดาว และได้รับคัดเลือกเป็นหน่วยขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เขตตรวจราชการที่ 11
3. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับสถานศึกษา
4. คณะครู หมายถึง คณะครูในโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนตามภาระงานที่ตนเองรับผิดชอบ โดยได้รับมอบหมายงานจากผู้อำนวยการโรงเรียน ในเรื่องการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
5. ครูแกนนำ หมายถึง ครูในโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ระดับสถานศึกษาประจำปีงบประมาณ 2562
6. นักเรียนแกนนำ หมายถึง นักเรียนที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ระดับสถานศึกษาประจำปีงบประมาณ 2562
7. การบริหารงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ หมายถึง กระบวนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมที่ผู้บริหารใช้บริหารโครงการ จนประสบผลสำเร็จได้รับการประเมินผ่านอยู่ในระดับ 3 ดาว และผ่านเกณฑ์การประเมินได้รับคัดเลือกให้เป็นต้นแบบให้กับสถานศึกษาอื่น ๆ และเป็นสถานที่ศึกษาดูงานในเรื่องโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

9. การวิจัยกรณีศึกษา (Case Study) หมายถึง การวิจัยเชิงคุณภาพที่มีแบบแผนการศึกษาแบบกรณีศึกษาที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลที่เน้นปรากฏการณ์หนึ่ง ๆ (One Phenomenon) ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกที่จะศึกษาในเชิงลึกโดยไม่คำนึงถึงจำนวนของสถานที่หรือแหล่ง (Sites) ผู้มีส่วนร่วม (Participants) เอกสาร (Documents) ของหนึ่งเดียวที่จะศึกษา เช่น ผู้บริหาร 1 คน นักเรียน 1 กลุ่มในห้องเรียน โรงเรียน 1 โรงเรียน 1 โปรแกรม 1 กระบวนการ 1 มโนคติ ไม่ได้เน้นการเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มต่าง ๆ ด้วยวิธีการทางสถิติ แต่เน้นความชัดเจนเกี่ยวกับคุณลักษณะที่กลุ่มต่าง ๆ นั้นสามารถให้ข้อมูลข่าวสารตอบคำถามของการวิจัยได้

10. บทเรียนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. หมายถึง องค์ความรู้ที่ได้ถอดบทเรียนในการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.บ้านกลางนาเดื่อ ที่นำไปสู่ผลสำเร็จ ประกอบด้วย กระบวนการ 6 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างการรับรู้และการยอมรับ 2) การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ 3) การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 4) การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 5) การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลง 6) การสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

11. ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ หมายถึง ผลของการเปลี่ยนแปลงในด้านพฤติกรรมอันพึงประสงค์ที่เพิ่มขึ้นและพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ที่ลดลงของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้งในโรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน โดยพิจารณาจากผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนและจากผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง และเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป โดยสอบถามความเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเป็นหลัก

12. กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร หมายถึง กลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยจะเข้าทำการวิจัย โดยอาศัยหลักเกณฑ์ในการเลือกอย่างเป็นวิชาการซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ที่อยู่ในจังหวัดสกลนครและมีผลงานดีเด่นเป็นที่ประจักษ์ ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เลือกกรณีศึกษาเป็นโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ เพราะเป็นโรงเรียนที่มีการบริหารงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.มีผลงานที่โดดเด่น และได้รับการยกย่องเชิดชูจากหน่วยงานภายนอกทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับชาติ และได้รับการยอมรับในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับโรงเรียนคุณธรรม
2. โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
3. แนวทางการจัดกิจกรรมโรงเรียนดีต้องมีที่ยืน
4. การวิจัยเชิงคุณภาพ: การศึกษาเฉพาะกรณี (Case study)
5. บริบทของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับโรงเรียนคุณธรรม

สถานศึกษาเป็นแหล่งบ่มเพาะวิชาความรู้และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน เพื่อที่จะได้เป็นดีของสังคม ประเทศชาติเป็นกำลังหลักในการพัฒนาด้วยเหตุนี้เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ทรงจัดตั้ง “กองทุนการศึกษา” และให้คณะกรรมการจัดทำอาสาสมัครมาช่วยงาน และได้พระราชทานพระราชประสงค์ของโครงการว่า “ให้โรงเรียนสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง” ฉะนั้น กระบวนการดังกล่าวได้รับการกล่าวขานว่า “โรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม” แต่เรียกกันสั้น ๆ ว่า “โรงเรียนคุณธรรม” (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560, หน้า 2)

1. การเกิดขึ้นของโรงเรียนคุณธรรม

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ.เกษม วัฒนชัย คุณย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ ได้เริ่มศึกษาการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2553 และได้ศึกษาการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา โดยได้เริ่มพัฒนาคุณธรรมเมื่อปี พ.ศ. 2555 พร้อมกันนี้ในฐานะประธานมูลนิธิยุวสถิรคุณได้กำหนดนโยบาย และแนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมในกลางปี พ.ศ. 2557 พร้อมได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิทยากร และหลักสูตรอบรมครูแกนนำและนักเรียนแกนนำจนสำเร็จในต้นปี พ.ศ. 2558 คุณย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จึงได้เริ่มจัดฝึกอบรมกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางของมูลนิธิยุวสถิรคุณ โดยผลิตหนังสือชี้แจงกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม คู่มือวิทยากร พร้อมสื่อการเรียนรู้สำหรับวิทยากรออกเผยแพร่ จัดฝึกอบรมวิทยากร ฝึกอบรมครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ จัดประชุมชี้แจงสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน พร้อมทั้งได้เริ่มงานนิเทศติดตามโรงเรียนคุณธรรมอย่างเป็นระบบ ในรุ่นแรกมีโรงเรียนอยู่ในความดูแลของคุณย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จำนวน 131 แห่ง ปัจจุบันมีโรงเรียนในความดูแล จำนวน 611 แห่ง เป็นโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา จำนวน 144 แห่ง โรงเรียนในโครงการพระราชรัฐของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 100 แห่ง วิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา จำนวน 60 แห่ง โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 แห่ง และโรงเรียนร่วมกับคุณย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จำนวน 297 แห่ง โรงเรียนเหล่านี้ถือว่าเป็นตัวแทนของโรงเรียนในโครงการต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนากระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้เหมาะสมและสะดวกในการนำไปปฏิบัติจริง

2. ความหมายของคุณธรรม

ผู้วิจัยได้สืบค้นเอกสาร ตำรา และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้ความหมายของคุณธรรม ซึ่งมีนักการศึกษา นักวิชาการ และนักการศาสนาให้ความหมายไว้ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, หน้า 253) ได้ให้ความหมายคำว่า คุณธรรม ไว้ดังนี้ คุณธรรม (คุณ-นะ) น. สภาพคุณงามความดี คุณธรรม สมาสกับคำว่า คุณ กับ ธรรม เข้าด้วยกันซึ่ง คุณ หมายถึง มีคุณค่า และธรรม หมายถึง ความประพฤติ คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี

กิตติศักดิ์ สมอเชียว (2555, หน้า 13) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพนึกคิดในทางที่ดีงาม เชื่อในความบริสุทธิ์ ยุติธรรม มีความจริงใจและปรารถนาดีต่อผู้อื่น ความประพฤติอันดีงามเหล่านี้จะถูกรับและกล่อมเกลามาเป็นเวลานานทำให้เกิดเป็นความเคยชินที่อยู่ใต้อำนาจของผู้ปฏิบัติ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความประพฤติชอบด้วย กาย วาจา และใจ เป็นที่สบายใจต่อผู้พบเห็น

เกษม วัฒนชัย (2559, หน้า 26) ได้กล่าวไว้ว่า คุณธรรม คือ ธรรมที่เป็นคุณ หรือ สภาพคุณงามความดี เริ่มต้นแต่ความนึกคิด ความปรารถนา ความตั้งใจ คนที่มีคุณธรรม เมื่อคิดดีแล้วย่อมแสดงพฤติกรรมคือคำพูดและการกระทำที่ปรากฏออกมาแล้วสังคมตัดสินว่า ดี-จริง-และงาม

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2559, หน้า 14) สรุปไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจ คุณลักษณะหรือสภาวะที่มีค่าอยู่ภายในจิตใจของมนุษย์ ซึ่งเป็นไปในทางที่ถูกต้องดีงาม จะแสดงออกมาโดยการกระทำทางกาย วาจา และจิตใจของแต่ละบุคคล เป็นสิ่งที่ประจักษ์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม

Kohlberg (1999, p. 5, อ้างถึงใน เกียรติศักดิ์ แปโค, 2558, หน้า 19) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า คุณธรรม คือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติและปฏิบัติในสังคมทำให้บุคคลมีการพัฒนาจนกระทั่งมีลักษณะพฤติกรรมเป็นของตนเองมาตรฐานการตัดสินใจของสังคมจะเป็นเครื่องตัดสินว่า การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมเช่นนั้นเป็นเรื่องที่ผิดหรือถูก

สรุปได้ว่า จากความหมายของนักการศึกษา นักการศาสนาและคุณธรรม คือ สภาพคุณความดี ความงามตามธรรมชาติ เป็นหลักประพฤติปฏิบัติของคน ซึ่งจะเกิดขึ้นภายในจิตใจและจะแสดงออกทาง กาย วาจา ใจ จนเป็นนิสัยหากประพฤติปฏิบัติเป็นเวลานานก็จะทำให้เกิดเป็นสันดาน พร้อมทั้งทำให้เกิดความรู้รับผิดชอบ ชั่วดี อันจะทำให้ผู้ที่มีคุณธรรมจะเป็นที่ยอมรับของบุคคลและสร้างสรรค์สิ่งดี สิ่งงามให้กับสังคม และประเทศชาติ

3. ความหมายของจริยธรรม

นักการศึกษา นักการศาสนา และนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้เป็นที่น่าสนใจ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542, หน้า 291) ได้ให้ความหมายคำว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติและศีลธรรม กฎศีลธรรม

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2557, หน้า 16) ได้อธิบายว่า ปรัชญาทางศีลธรรม หรือจริยธรรมเป็นเรื่องของการประเมินและตัดสินเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติทางศีลธรรม หรือหลักการแห่งความประพฤติทั้งหลาย

พระครูประโชติ จันทวิมล (2555, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม (Morality) เป็นคุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่พึงามถูกต้อง อันเป็นสิ่งที่ประสงค์ของสังคมและจริยธรรมจะมีได้ต้องปลูกฝัง ฝึกหัด

รุ่งอรุณ เขียวพุ่มพวง (2557, หน้า 14) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่เคยแสดงออกให้เห็นถึงการปฏิบัติดี ปฏิบัติถูกต้อง อันเป็นผลมาจากความคิดที่สังคมหรือบุคคลมีความเห็นว่าเป็นการปฏิบัติที่ดี เป็นกรอบกำหนดไว้เพื่อให้สังคมเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความร่มเย็นเป็นสุข มีความรักความสามัคคีและมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

นุจรินทร์ ปามูล (2560, หน้า 12) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม หมายถึง การปฏิบัติตนให้อยู่ในความดีงามซึ่งเป็นการสะท้อนคุณธรรมออกมาเป็นที่ยอมรับของผู้คนและสังคม

สรุปจากความหมายของนักการศึกษา นักการศาสนาได้ว่า จริยธรรม หมายถึง กฎศีลธรรมหรือแนวทางประพฤติปฏิบัติที่คนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับ และไม่ใช้กฎเกณฑ์ที่บังคับทั่วไป และยังเห็นการแสดงออกมาจากจิตใจทำให้บุคคลไม่ทำความชั่ว แต่ทำความดี อีกทั้งบุคคลควรยึดถือเป็นหลักในการดำรงชีวิตและการทำตนให้เป็นประโยชน์ เพื่อความสงบสุขต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม พร้อมต้องปลูกฝังและฝึกหัดให้มีในตน

4. ความหมายและความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม

คุณธรรม จริยธรรม เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับบุคคลทุกระดับชั้น เพราะเป็นหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติที่แสดงออกมาจากจิตใจสู่การกระทำ ทำให้เกิดความดีงามในหลาย ๆ สิ่ง ฉะนั้น จึงมีนักการศึกษา นักการศาสนาได้ให้ความหมายและความสำคัญ ดังนี้

สุภาพร สุขสวัสดิ์ (2552, หน้า 24) ได้กล่าวไว้ว่า คุณธรรม จริยธรรม เป็นเสมือนบทบัญญัติของความดีและความงามของจิตใจที่ส่งผลให้บุคคลประพฤติดี ประพฤติชอบด้านคุณธรรม จริยธรรม จึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการ ดำรงชีวิต การที่จะให้คนในสังคมมีคุณลักษณะคุณธรรม จริยธรรม อันจะส่งผลให้คน ในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้นั้น ควรมีการส่งเสริมและปลูกฝังในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมตั้งแต่ยังเยาว์วัยที่เข้ารับการศึกษาก่อนหน้านี้ คุณธรรม จริยธรรม เป็นคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ที่เป็นพฤติกรรมดีงามที่แสดงออกและควรส่งเสริมให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะ อย่างยิ่งโรงเรียน ครู ผู้ปกครองและสังคม ต้องการให้มีขึ้นในตัวผู้เรียน ซึ่งเป็นลักษณะ ที่สังคมชมชอบและให้การสนับสนุน เพราะเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม คุณธรรม จริยธรรม จะประกอบขึ้นด้วยองค์ประกอบหลายอย่างเข้าด้วยกัน ดังนั้น คุณธรรม จริยธรรม จึงเป็น พื้นฐานที่สำคัญของทุกคนเป็นสิ่งจำเป็นในสังคม ความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้า จะบังเกิดขึ้น เมื่อคนในสังคมมีคุณธรรม จริยธรรม นโยบายสังคมของรัฐบาล มุ่งมั่นที่จะ สร้างสังคมเข้มแข็งให้คนในชาติอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างสมานฉันท์บนพื้นฐานของ คุณธรรม ในส่วนของภาคการศึกษาได้กำหนดไว้ว่า จะเร่งปฏิรูปการศึกษาโดยยึดหลัก คุณธรรมนำความรู้ พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่ เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา คุณธรรม จริยธรรม จึงมีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสังคมไทยที่ ต้องการคนดีและคนเก่ง

พระบำรุง ปญญาพล (โพธิ์ศรี) (2554, หน้า 13 – 14) ได้ประมวลคำว่า “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” เข้าด้วยกันเป็น “คุณธรรม จริยธรรม” (Moral Virtues) มีความหมายว่า เป็นการประพฤติปฏิบัติที่เป็นสิ่งดีงาม ถูกต้องตามมาตรฐานและเป็นที่ ยอมรับของสังคมหรืออาจจะให้ความหมายได้ว่า “คุณธรรมตามกรอบจริยธรรม” คุณธรรมและจริยธรรมมีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ เพื่อให้มีคุณภาพ ลักษณะ อันนำมาซึ่งคุณธรรม จริยธรรมที่ดี ความประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามตามคำสั่งสอนใน ศาสนา หรือการประพฤติตามเกณฑ์ที่ถูกต้องทั้งกาย วาจา และใจ อันก่อให้เกิดประโยชน์ และความสุขทั้งต่อตนเองและสังคมส่วนรวม นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของสังคม เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดในตัวบุคคล มากที่สุด

กระทรวงศึกษาธิการ (2560, หน้า 2) ได้ให้ความหมายว่า คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง หลักแห่งความประพฤติดี เป็นพฤติกรรมการแสดงออกอันเนื่องมาจากสภาพคุณงามความดีในจิตใจ ตามหลักศีลธรรม ปรัชญา ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นไปตามตามล้าในจิตใจกระทำ เพราะเป็นสิ่งที่พึงามถูกต้อง ไม่ใช่เพราะมีกฎระเบียบหรือสภาพบังคับให้ต้องกระทำ ถ้าผู้ใดมีคุณธรรมในจิตใจแล้วแสดงออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรม ก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีจริยธรรมอันงดงาม ดังนั้น คำว่า “คุณธรรม จริยธรรม” เป็นคำที่คนส่วนใหญ่จะกล่าวควบคู่กันเสมอ

John Dewey (1975, p. 12) กล่าวว่า คุณธรรม จริยธรรม คือ หลักความประพฤติที่มีการฝึกอบรมให้เป็นความประพฤติของพลเมืองดี โดยเน้นที่รายบุคคล ดังนั้นหลักจริยธรรมจึงไม่มีใครคนใดคนหนึ่งผูกขาดการตัดสินใจ มันไม่ใช่เรื่องเหนือธรรมชาติ ไม่สร้างรูปแบบเฉพาะผูกขาดหรือวิถีชีวิตเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เป็นการสร้างลักษณะนิสัยของบุคคลโดยเน้นความสำคัญในด้านจิตใจเป็นหลัก

Dewey (1998, p. 12, อ้างถึงใน เกียรติศักดิ์ แปโค, 2558, หน้า 19) ได้กล่าวว่า คุณธรรม จริยธรรม คือ หลักความประพฤติที่มีการฝึกอบรมให้เป็นความประพฤติของพลเมืองดีโดยเน้นที่รายบุคคลเท่ากับที่ตระหนักถึงผลทางสังคมที่จะดำรงรูปแบบของสังคมนั้น ดังนั้น หลักจริยธรรมจึงไม่มีใครคนใดคนหนึ่งผูกขาดการตัดสินใจ ไม่ใช่เรื่องเหนือธรรมชาติ ไม่สร้างรูปแบบเฉพาะผูกขาดหรือวิถีชีวิตเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง การแปลความหมาย คุณธรรมในชีวิตสังคมซึ่งเต็มไปด้วยการเร่งรัดหน้าที่จะสร้างลักษณะนิสัยของบุคคลโดยเน้นความสำคัญในด้านจิตใจในการจัดจริยศึกษา

สรุปความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม ได้ว่า คุณธรรมจริยธรรม เป็นสิ่งที่ควรได้รับการปลูกฝังให้คนทุกระดับชั้น เพราะเป็นพื้นฐานที่สำคัญอันสำคัญที่จะทำให้เกิดความสงบร่มเย็นเป็นสุขของคนในสังคมตนเองและสังคม โดยต้องร่วมมือกันทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา อันจะทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและประเทศชาติทั้งยังเป็นหลักความประพฤติของพลเมืองที่ดี เป็นการสร้างนิสัยของบุคคลที่เน้นในด้านจิตใจเป็นหลัก และทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์และยังมีลักษณะเป็นพลวัตรคือปรับเข้ากับบริบทของสังคม เมื่อคนมีคุณธรรมจริยธรรมแล้ว จะส่งผลให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทั้งสังคม และประเทศชาติ

โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ

ในการพัฒนาและปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียนนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะนักเรียนคือทรัพยากรของชาติที่จะเติบโตขึ้นเป็นกำลังของประเทศชาติ ฉะนั้นทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอบรมบ่มเพาะหรือให้ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาทุกภาคส่วนต้องผนึกกำลังกันจึงจะประสบผลสำเร็จสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมปอง ใจดีเฉย และคณะ (2554, หน้า 30) ได้ทำการศึกษาวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะในระดับโรงเรียนก็คือการสอนจริยธรรมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อสร้างคุณลักษณะของพลเมืองให้มีคุณธรรมจริยธรรม บุคลิกลักษณะ อุปนิสัยและพฤติกรรมให้เป็นคนดีมีศีลธรรมตามความต้องการของประเทศชาติ นอกจากนี้โรงเรียนยังนับได้ว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญยิ่งต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็ก เพราะเมื่อเด็กเข้าสู่โรงเรียนก็จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลหลายฝ่าย เช่น เพื่อนนักเรียนห้องเดียวกัน นักเรียนในชั้นสูง หรือ ต่ำกว่า และบุคคลที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่งก็คือครูทั้งหลายในโรงเรียน ซึ่งนอกจากมีหน้าที่ให้ความรู้ด้านวิชาการแล้วยังต้องรู้จักอบรมเด็กในด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงงามอีกด้วย จากความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ริเริ่มดำเนินโครงการ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ขึ้นโดยมีรายละเอียด ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 1)

1. ความเป็นมาของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 และตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินงานตามนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม โดยร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ อีกทั้งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อให้เยาวชนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

โดยผลการหารือสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณธรรมให้กับเยาวชนของชาติ จำเป็นต้องดำเนินการจัดทำ “โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.” เพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้ เข้าใจและมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลซึมซับคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติ และสร้างความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดีรวมทั้งสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรม โดยประสานความร่วมมือจากหน่วยงาน และองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

รูปแบบของโรงเรียนคุณธรรมนั้น เป็นเรื่องไม่ซับซ้อนและทำได้ง่าย เป็นการลงทุนต่ำแต่ได้กำไรมาก และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้จริง โดยหลักการของโรงเรียนคุณธรรมสามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนในทุกศาสนา ไม่ผูกขาดกับศาสนาใดศาสนาหนึ่งเปรียบเสมือนเป็นคุณธรรมสากล ที่จะช่วยให้พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน “ลดลง” และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ “เพิ่มขึ้น” ซึ่งนับเป็นการพัฒนาเยาวชน ผู้ปกครอง และชุมชนได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ตระหนักรู้ เข้าใจ และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ซึมซับคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติสร้างความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่ว ดี และภูมิใจในการทำความดี

2.2 เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียนสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรมโดยขอความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน และองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจน และมีความต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

1. จำนวนนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น

2. จำนวน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการพัฒนาให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น

3. ผู้บริหาร ครู และนักเรียนที่ได้รับการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ คือ ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ อุดมการณ์คุณธรรม

3. เป้าหมายของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

3.1 เป้าหมายเชิงปริมาณ

โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ได้กำหนดเป้าหมายของการดำเนินงาน โดยมีตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ในปีการศึกษา 2560 ที่กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 225 เขต และโรงเรียนในสังกัด สพฐ. จำนวน 10,000 แห่ง เข้าร่วมโครงการและขยายผลการดำเนินงานให้มีความครอบคลุมโรงเรียนอย่างน้อย 30,000 แห่ง ในปีการศึกษา 2561

3.2 เป้าหมายเชิงคุณภาพ

ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนทุกคนมีความตระหนักรู้เข้าใจ และคิดอย่างมีเหตุผล ชี้นำคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีงามอย่างเป็นธรรมชาติ สร้างความรู้สึกผิตชอบ ชั่ว ดี ภูมิใจในการทำความดีและร่วมกันสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรม ด้วยการขอความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน และองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ต่อเนื่อง และยั่งยืน

4. กรอบแนวคิดโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานงานตามพระราชปณิธานตามเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 โดยโรงเรียนแต่ละแห่งต้องวิเคราะห์คุณธรรมอัตลักษณ์ของตนเอง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนรวมถึงการพัฒนาผู้บริหาร ครู นักเรียนตามกรอบแนวคิดโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ดังนี้

ตาราง 1 คุณธรรมอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

คุณธรรม	นิยาม
พอเพียง	ดำรงชีวิตพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช โดยทำพอประมาณให้เหมาะสมกับตนเอง ไม่ฟุ้งเฟ้อ และฝึกตนเองให้รู้จักความพอดี พอเหมาะ ถ้าไม่พอดี ไม่พอเหมาะก็จะเกิดความทุกข์ในใจได้
กตัญญู	เป็นคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งในสังคมมนุษย์ต้องเกี่ยวของสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ได้แก่ พ่อ แม่ ครู อาจารย์ ญาติพี่น้อง เป็นต้น ความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่มนุษย์ควรปฏิบัติ และไม่หลงลืมตัวเมื่อเกิดความสำเร็จต้องยกย่องเชิดชูบุพการี ครู อาจารย์ และทุกคนที่มีส่วนร่วม
ซื่อสัตย์ สุจริต	ยึดพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ว่าความซื่อสัตย์สุจริต เป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง เด็ก ๆ จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดมีขึ้นในตนเอง เพื่อจักได้เติบโตขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญมั่นคง (พระราชทานเพื่ออัญเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก ปีพุทธศักราช 2531)
ความ รับผิดชอบ	ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ต้องมีจิตสำนึกในบทบาท และหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด เคารพกฎเกณฑ์กติกาพร้อมให้การตรวจสอบการกระทำได้เสมอ โดยพร้อมสอน เพื่อให้ลูกหลานเยาวชนก้าวหน้าทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อสร้างคนดีให้บ้านเมือง
อุดมการณ์ คุณธรรม	การเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยการบริหารหรือการปกครองที่มีความถูกต้อง มีความยุติธรรม ร่วมมือร่วมใจกัน มุ่งมั่นให้ระบบการศึกษาของชาติดำเนินไปด้วยความมั่นคง ยั่งยืน ทศนคติ พฤติกรรมที่เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณธรรม และจริยธรรม พร้อมทั้งการใช้หลักการให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้

5. ตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

- 5.1 มีอุดมการณ์คุณธรรมในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม
- 5.2 มีกลไกและเครื่องมือในการปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรมร่วมกัน
ทั้งโรงเรียน
- 5.3 มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรม ความพอเพียง
ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต อดทน และเสียสละในโรงเรียนเพิ่มขึ้น
- 5.4 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดน้อยลง
- 5.5 มีกระบวนการมีส่วนร่วม และสร้างความรับผิดชอบจากผู้เกี่ยวข้อง
ในโรงเรียน
- 5.6 มีองค์ความรู้ นวัตกรรมด้านคุณธรรม และบูรณาการไว้ในชั้นเรียน
- 5.7 เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรม

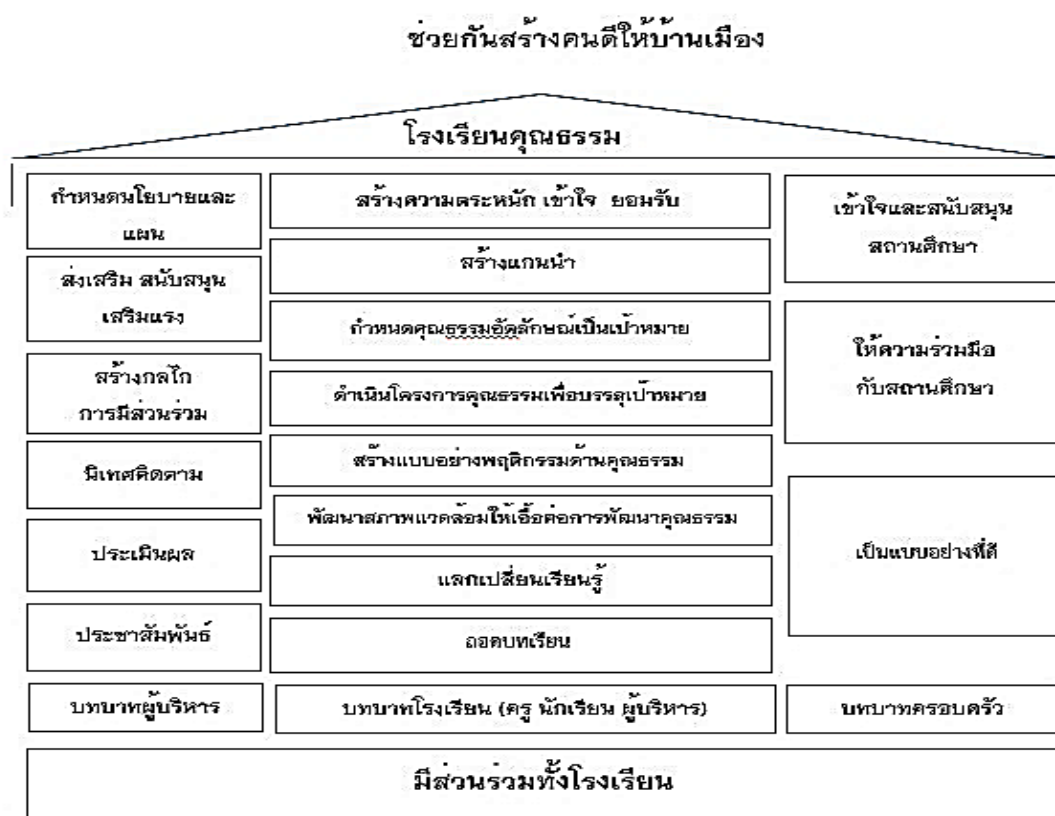
ที่มา : (โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มาตรฐานและตัวชี้วัด, 2561)

สรุปได้ว่า โครงการโรงเรียนคุณธรรมเกิดขึ้นเพราะมีงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าการที่จะพัฒนามาเพาะคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนนั้น สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของนักเรียนที่จะพัฒนาเด็กให้มีคุณธรรมจริยธรรม และรู้จักการเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคม และด้วยความสำคัญนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ริเริ่มโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ตระหนักรู้ และซึมซับในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนเข้ามาดำเนินการ พร้อมทั้งมีการกำหนดวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด และเป้าหมายของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหาร ครู นักเรียน คือ คุณธรรมด้านความพอเพียง กตัญญู ซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ อุดมการณ์คุณธรรม อีกทั้งได้กำหนดตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรมอีก 7 ด้าน เพื่อให้การดำเนินงานโครงการมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน และในปี พ.ศ. 2561 สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดเป็นนโยบายให้โรงเรียนทุกแห่งในสังกัด สพฐ. ทุกแห่งเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม

6. กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โมเดล มุลนิธิยุวสถิรคุณ

กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมโมเดล มุลนิธิยุวสถิรคุณ ดังนี้
(ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มุลนิธิสถิรคุณ, 2558) ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายคำว่า คุณธรรม จริยธรรมว่าหมายถึงสภาพคุณงามความดีที่อยู่ภายในจิตใจ และที่แสดงออกทางกิริยา ที่ควรประพฤติปฏิบัติที่คนในสังคมนั้น องค์การนั้น หรือ ส่วนราชการนั้น ได้ยอมรับนับถือ กันมาหรือได้กำหนดร่วมกันขึ้นใหม่และประพฤติปฏิบัติร่วมกัน ยอมรับร่วมกันว่าข้อ ประพฤติอะไรบางอย่างเป็นสิ่งดี อะไรเป็นสิ่งชั่ว อะไรถูก อะไรผิด อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ

ภาพประกอบ 2 โมเดล กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มุลนิธิยุวสถิรคุณ

ที่มา : ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มุลนิธิยุวสถิรคุณ (2560, หน้า 13)

7. ความสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

การจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนในปัจจุบัน เป็นไปตามนโยบายของประเทศ และตามบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งสังคมของประเทศไทยและสังคมโลก ฉะนั้นในเรื่องของการจัดการศึกษาให้กับคนยุคใหม่นี้ ได้มีองค์กรหลายภาคส่วนได้เข้ามามีบทบาท ดังเช่นการจัดการศึกษาให้กับเยาวชนคนไทยมีกฎหมายหลายฉบับที่เข้ามามีบทบาท รวมทั้งพระบรมราชโองบายของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนเอาไว้ 8 ประการ คือ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ ซึ่งคุณธรรมเหล่านี้โรงเรียนทุกแห่งต้องจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุมคุณลักษณะทั้ง 8 ประการเบื้องต้น และถือเป็นภารกิจอันสำคัญของสถานศึกษาทุกแห่งต้องปฏิบัติ

2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 นี้ ได้กำหนดกรอบการพัฒนาและวัตถุประสงค์ เป้าหมายไว้ว่ามุ่งให้มีการวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม และผลจากการวิเคราะห์สถานการณ์ และแนวโน้มของสังคมไทยพบว่า คนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น ความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริตและความมีจิตสาธารณะและจากผลสะท้อนปัญหาของนักเรียนและครู พบว่าในปัจจุบันนักเรียนยังมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อยู่หลายประการ เช่น

2.1 พฤติกรรมขาดวินัย เช่น การมาโรงเรียนสาย หนีเรียน แต่งกายไม่ถูกระเบียบ ใช้โทรศัพท์มือถือผิดกาลเทศะ ไม่สวมหมวกนิรภัย ไม่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน

2.2 พฤติกรรมขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เช่น การเดินเข้าแถว การเดินแถวไม่เป็นระเบียบ ไม่มีสัมมาคารวะไม่เคารพเชื่อฟังครู พูดคำหยาบคาย

2.3 พฤติกรรมขาดความรับผิดชอบ เช่น ไม่ตั้งใจเรียน ลอกการบ้าน ไม่ส่งการบ้าน ผลการเรียนติด 0 ติด ร มส. ไม่ปิดน้ำ – ไฟฟ้า หลังการใช้งาน ไม่รักษาความสะอาดภายในบริเวณโรงเรียน ขาดจิตสำนึกสาธารณะ

2.4 พฤติกรรมขาดความซื่อสัตย์สุจริต เช่น มีการลักขโมยสิ่งของ พุดโกหก ททุจริตในการสอบ เก็บของได้ไม่คืนให้เจ้าของ

2.5 พฤติกรรมเลว / ก้าวร้าว เช่น สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า เล่นการพนัน ทะเลาะวิวาท ติดเกม ฟุ่มเฟือย ทำลายทรัพย์สินของส่วนรวม ข่มเหงรังแกเพื่อน-รุ่นน้อง ตั้งครรภ์ระหว่างเรียน

3. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งเป็นแผนในการจัดการศึกษาของชาติที่สำคัญ เพราะเป็นกรอบให้หน่วยงานที่รับผิดชอบได้นำไปปฏิบัติ นั่นก็คือ กระทรวงศึกษาธิการ ภายในแผนฉบับนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่สำคัญเอาไว้ 4 ประการ คือ

3.1 เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี

3.2 เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และเป็นคนมี
คุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมผนึกกำลังกันมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

3.3 เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ
และประสิทธิภาพ

3.4 เพื่อนำประเทศไทยให้ก้าวข้ามประเทศที่มีรายได้ปานกลาง
และลดความเหลื่อมล้ำภายในประเทศให้ลดลง

4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้ระบุเอาไว้ในมาตรา
ที่ 54 ว่าการศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนให้เป็นคนดีและรัฐยังได้จัดการปฏิรูป
การศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้เป็นคนดี มีคุณธรรมมีทักษะของ
คนในศตวรรษที่ 21 ด้วย

5. พระบรมราชโองการด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่าการศึกษาต้องมุ่งสร้าง
พื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน คือ

5.1 มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง

5.2 มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม

5.3 มีงานทำ มีอาชีพ

5.4 เป็นพลเมืองดี

พร้อมกันนี้ยังมีแนวปฏิบัติในเรื่องของ “การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง
มีคุณธรรม” ได้แก่

1. รู้จักแยกแยะ ผิด-ชอบ-ชั่ว-ดี

2. ปฏิบัติแต่สิ่งดีงาม

3. ปฏิเสธสิ่งที่ผิด ที่ชั่ว

4. ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง

สรุปได้ว่า ข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากตัวบทกฎหมายและองค์กร
หลายหน่วยงาน จึงเป็นเหตุผลที่สำคัญเป็นอันดับแรกที่โรงเรียน จำเป็นต้องพัฒนาจัดการ
เรียนการสอนให้นักเรียนเป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม โดยต้องพัฒนาโรงเรียนให้เป็น
โรงเรียนคุณธรรม โดยใช้กระบวนการหรือวิธีการที่โรงเรียนสนใจและมีความสามารถที่
จะดำเนินการได้ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จและที่สำคัญอีกประการ คือ ทุกภาคส่วนที่มีส่วน

เกี่ยวข้องต้องประสานความร่วมมือกันในการดำเนินงานเพื่อให้โครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ. ประสบสำเร็จ

8. หลักการสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางของ มยส. ได้กำหนด
หลักการสำคัญไว้ 4 ประการ เพื่อมุ่งให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จและเกิดความยั่งยืน
ในการพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียน นักเรียนจะเติบโตไปพร้อมกับมีอุปนิสัยที่ดีงามติดตัว
ไปตลอด ดังพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
บรมนาถบพิตร ที่ว่า “ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง” โดยมีหลักการ ดังนี้

8.1 เป็นกระบวนการที่ต้องปฏิบัติทั้งโรงเรียน (ผู้บริหาร ครู นักเรียน)
และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

8.2 ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนเป็นหลัก
การดำเนินงานตามกระบวนการนี้จึงปฏิบัติจากล่างขึ้นบน (bottom up) เป็นการ
พิจารณานำความสนใจ ความต้องการจากระดับล่างขึ้นมาเป็นระดับนโยบายของโรงเรียน

8.3 โรงเรียนต้องปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วม ให้โอกาสทุกคนมีส่วนร่วม
ในการปฏิบัติงาน พัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

8.4 โรงเรียนต้องปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง
สม่ำเสมอ พยายามผนวกไว้ในการเรียนรู้ทุกประเภทของโรงเรียน

9. กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม 6 ขั้นตอน

ในการที่จะพัฒนาโรงเรียนเพื่อมุ่งไปสู่โรงเรียนคุณธรรมนั้น มีขั้นตอนที่
สำคัญและจำเป็นจะได้ปฏิบัติให้ครบถ้วนจึงจะสามารถพัฒนาให้เป็นโรงเรียนคุณธรรม
ได้ขั้นตอน 6 ขั้นนั้น มีรายละเอียดดังนี้ (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560,
หน้า 13)

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างการรับรู้และการยอมรับ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวิธีบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 5 การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง
(คุณธรรมอัตลักษณ์)

ขั้นตอนที่ 6 การสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

สรุปได้ว่า ในการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ได้อาศัยหลักการสำคัญของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่มูลนิธิยุวสถิรคุณได้นำมาเป็นแบบอย่าง 4 ประการ คือ เป็นกระบวนการที่ต้องปฏิบัติทั้งโรงเรียนให้ปฏิบัติต่อนักเรียนเน้นการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนและปฏิบัติจากด้านล่างขึ้นสู่บน การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและต้องปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีกระบวนการในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมอยู่ 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย การสร้างการรับรู้และการยอมรับ การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน การกำหนดวิธีบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (คุณธรรมอัตลักษณ์) การสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม 6 ขั้นตอน

เมื่อผู้บริหารและครูได้สมัครเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. แล้ว ต่อมาได้เข้ารับการอบรมเรื่องกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ตามแนวทางของมูลนิธิยุวสถิรคุณจนมีองค์ความรู้ในเรื่องกระบวนการบริหารโครงการในทุกขั้นตอน จึงได้นำมาขยายผลเพื่อพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ด้วยการดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม 6 ขั้นตอน ตามแนวทางที่มูลนิธิยุวสถิรคุณกำหนดไว้ ดังต่อไป (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560, หน้า 17 – 47)

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างการรับรู้และการยอมรับ

การสร้างการรับรู้เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จัดว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เพราะการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางของมูลนิธิยุวสถิรคุณต้องปฏิบัติทั้งโรงเรียน ดังนั้นจำเป็นต้องให้ทุกคนเข้าใจกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เข้าใจให้กระจ่างในวิธีการทำ ส่วนเนื้อหาสาระในการปรับปรุงหรือสร้างพฤติกรรมนักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียนเป็นไปตามความต้องการของแต่ละโรงเรียน ซึ่งแตกต่างกันตามบริบท สภาพแวดล้อม นโยบาย วิสัยทัศน์

การบริหารจัดการโรงเรียน และความตั้งใจจริงและการมีส่วนร่วมของทุกคนในโรงเรียน ประการสำคัญในเรื่องการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้และการยอมรับนั้นควรชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม และผลดีที่จะเกิดจากการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ทั้งผลดีที่จะเกิดกับนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน ชุมชน

วิธีการ

1. โรงเรียนจัดให้มีการประชุมร่วมระหว่างผู้บริหาร ครู-อาจารย์ นักเรียน ผู้มีส่วนได้เสียและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจในเรื่องโรงเรียนคุณธรรม และสมัครใจร่วมกันดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้ประสบผลสำเร็จโดยน้อมนำศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มาใช้เป็นหลัก “เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา” นี้พระองค์ใช้เป็นหลักการทรงงานของพระองค์ในการช่วยเหลือประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ทรงศึกษาให้เข้าใจความเดือดร้อนของประชาชนอย่างแท้จริง เสด็จพระราชดำเนินไปถึงพื้นที่จริงเพื่อทรงฟังจากปากของประชาชน และทรงให้ความสำคัญกับการรับรู้และยอมรับของประชาชนเป็นอย่างมาก ทรงอธิบายให้ประชาชนเข้าใจผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอีกด้วย ดังนั้น ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ศาสตร์เรื่อง “เข้าใจ” จึงต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายของโรงเรียน ต้องเข้าใจกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิสืบนาคะเสถียรอย่างชัดเจน ศาสตร์เรื่อง “เข้าถึง” คือ การเข้าถึงข้อมูลสำคัญของโรงเรียน สภาพที่เป็นจริงของโรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ฯลฯ ศาสตร์เรื่อง “พัฒนา” คือ การลงมือปฏิบัติตามแนวทางที่ได้ศึกษามาและอาจดำเนินการต่อยอดนวัตกรรมขึ้น โดยต้องชี้แจงอธิบายให้ ครู นักเรียน และผู้มีส่วนได้เสียกับโรงเรียนได้รับรู้แนวทางการดำเนินงาน แผนปฏิบัติของโรงเรียนและผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เพื่อให้ทุกคนเกิดความตระหนัก และยอมรับในการร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เพื่อความสุขของทุกคนในโรงเรียน

2. โรงเรียนต้องกระตุ้นการสร้างการรับรู้ตลอดเวลาตั้งแต่เริ่มต้นชี้แจงกระบวนการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้ทุกคนรับรู้ และให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ให้ทุกคนรับทราบนโยบาย เป้าหมายที่โรงเรียนจะร่วมกันดำเนินการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยการใช้การสื่อสารทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะ ๆ

อย่างสม่ำเสมอ โดยเน้นให้ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าความสำคัญและประโยชน์ที่เกิดกับนักเรียน ครู ผู้บริหาร และชุมชน เช่น

2.1 จัดให้มีการประชุมทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ นักเรียน นักศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชี้แจงกระบวนการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่โรงเรียนคุณธรรมให้ชี้แจงอย่างต่อเนื่อง ทั้งในการประชุมประจำเดือนหรือประชุมวาระอื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่น ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ประชุมผู้ปกครอง ปฐมนิเทศนักเรียน นักศึกษา ประชุมวางแผนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพล. เป็นต้น

2.2 กิจกรรมเข้าแถวหน้าเสาธงทุกเช้า มอบหมายให้ครูพูดเรื่องคุณธรรม หรือมีกิจกรรมให้นักเรียน นักศึกษา นำเสนอความก้าวหน้าของโครงการที่มุ่งบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

2.3 ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน นักศึกษา ได้ทราบการดำเนินงานของโรงเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง เสียงตามสาย ทำป้ายประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษา ทำป้ายนิเทศต้นไม้พูดได้ เป็นต้น

3. ปลุกฝังจิตสำนึก โดยการน้อมนำพระราชดำรัส ภาพเรื่องราว พระราชกรณียกิจ ศาสตร์พระราชา หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มาถ่ายทอดให้บุคลากรทุกภาคส่วนรวมทั้งนักเรียน เพื่อให้ตระหนักถึงพระราชประสงค์ในการ “ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง” และนำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวัน

4. สร้างความตระหนัก โดยชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบที่โรงเรียนต้องดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมให้เยาวชนไทยตามรัฐธรรมนูญ นโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ การประกันคุณภาพการศึกษาและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร

5. ใช้การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (ทางอ้อม) เช่น สื่อสารผ่านครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ ยกเหตุการณ์ตัวอย่าง เช่น เล่าเรื่องเกณฑ์การรับคนเข้าทำงาน และการให้คนออกจากงานขององค์กรต่าง ๆ ว่าต้องให้เก่งแค่ไหน แต่ถ้านิสัยไม่ดี ก็ไม่มีใครต้องการให้ทำงานด้วย เป็นต้น

6. แทรกการสร้างการรับรู้และตระหนักในการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพไว้ในทุกขั้นตอนของงาน โดยคำนึงถึงระยะเวลาที่เหมาะสม ภาระงานของ

ผู้รับผิดชอบและจัดประเมินความก้าวหน้าของงานเป็นระยะ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นอย่าง เหตุผลของการสร้างความตระหนักในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งจะเป็นการ กระตุ้นให้ผู้ทำงานตื่นตัว เข้าใจกระบวนการทำงานชัดเจนและให้ความร่วมมือมากยิ่งขึ้น

7. ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อให้ มีประสบการณ์ในพื้นที่จริง จะช่วยสร้างความเข้าใจความตระหนักและแรงบันดาลใจ เพิ่มขึ้นด้วย

8. สร้างการรับรู้ให้แก่บุคลากรภายนอก (ผู้ปกครอง ชุมชน พื้นที่) โดยเชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ประชาสัมพันธ์ โครงการโรงเรียนคุณธรรมทุกครั้งในการประชุมระดับจังหวัด

สรุปได้ว่าในขั้นตอน 1 การสร้างการรับรู้และการยอมรับ นี่เป็นการชี้แจงให้ทราบถึงความเป็นมา ความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ให้กับนักเรียนเพื่อที่จะให้ทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองได้รับรู้ รับทราบอย่างทั่วถึงกัน และใช้กิจกรรมหลากหลายชนิด เพื่อสื่อสารให้เกิดความเข้าใจ ที่ตรงกันทุกฝ่ายจะได้เกิดความร่วมมือกันในการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างครูแกนนำ และนักเรียนแกนนำ

ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญกับการคัดเลือกแกนนำ ให้มั่นใจว่าเมื่อแกนนำได้รับการอบรมกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทาง “มูลนิธิยุวสถิรคุณ” แล้วจะสามารถทำหน้าที่แกนนำได้อย่างดี แกนนำจะเป็นทั้งครู วิทยากรของโรงเรียน เพื่อจัดอบรมเพื่อนครู และนักเรียนแกนนำ และเป็นทีมงานของ โรงเรียนที่ช่วยให้การดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมสำเร็จตาม เป้าประสงค์ของโรงเรียนได้

วิธีการ

1. ผู้บริหารโรงเรียนพิจารณาความเหมาะสมผู้ที่ได้รับ คัดเลือกเป็นแกนนำ และเมื่อแกนนำได้รับการอบรมตามหลักสูตรของมูลนิธิยุวสถิรคุณ ต้องมอบหมายงาน ให้โอกาสในการปฏิบัติงานหน้าที่ตามที่ได้การอบรมมา มีการพัฒนา ความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานตามความจำเป็นเพิ่มเติมได้รับการ เสริมแรงบวก และกำลังใจในการทำงานจากผู้บริหาร ร่วมวางแผนปฏิบัติงาน ประเมิน ความก้าวหน้าของงานในแต่ละช่วง และประเมินผลงานร่วมกัน การได้รับมอบหมายงาน

ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของโรงเรียนที่ต้องการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ถือว่าเป็น การได้รับเกียรติ ได้รับการยอมรับจากผู้บริหาร และเพื่อนร่วมงาน จึงเป็นกลไกในการ พัฒนาแกนนำอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้งานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมประสบผลสำเร็จ

2. การคัดเลือกแกนนำควรพิจารณาจากผู้ที่มีความรู้ มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาคุณธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นแบบอย่างที่ดี และสมาชิกใน โรงเรียนให้การยอมรับ

3. พยายามสร้างทีมงานทำงานพัฒนาคุณธรรมของ โรงเรียนให้กว้างขวาง แบ่งภาระรับผิดชอบงานให้ทั่วถึง สร้างการมีส่วนร่วม และผู้บริหาร ต้องติดตามให้คำปรึกษาแนะนำ และเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอ

4. เตรียมสร้างแกนนำรุ่นต่อไป เพื่อส่งต่อภารกิจ การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมไปยังรุ่นต่อไปอย่างต่อเนื่อง

5. นักเรียนแกนนำควรแสวงหาโอกาสในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาตนเองด้านคุณธรรมอยู่เสมอ ควรพัฒนาความรู้ความสามารถ และสร้าง แรงจูงใจให้ตนเองในการเข้าร่วมทำงาน ประเมินความก้าวหน้าของงานที่ได้ปฏิบัติ สร้าง ทีมงานให้เข้มแข็ง แบ่งภาระรับผิดชอบให้ทั่วถึง ส่งต่อภารกิจให้แกนนำรุ่นต่อไปและร่วม แสดงผลงานความสำเร็จ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้โรงเรียน

สรุปได้ว่าในขั้นตอนที่ 2 การสร้างครูแกนนำและ นักเรียนแกนนำนี้ เป็นการแสวงหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการทำหน้าที่สำคัญ ในการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรมให้ประสบผลสำเร็จ เมื่อได้ครูแกนนำและ นักเรียนแกนนำแล้วก็พัฒนาให้เกิดทักษะในการนำการปฏิบัติและเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้ง วางแผนให้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับบุคคลอื่นในรุ่นต่อไปเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ต่อเนื่อง ในการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

คุณธรรมอัตลักษณ์ที่สามารถนำไปแก้ปัญหาในโรงเรียนได้จริง จะต้องได้มาจากการประชุมระดมความคิดของแต่ละกลุ่มบุคคล ได้แก่ กลุ่มนักเรียน กลุ่มครู และกลุ่มผู้บริหาร ทุกกลุ่มมุ่งแก้ไขประเด็นปัญหาที่กลุ่มได้ค้นพบจากการระดม ความคิด คุณธรรมอัตลักษณ์จึงประกอบด้วย คุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียนและ พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกทั้ง 3 ฝ่าย (นักเรียน ครู ผู้บริหาร) หลักสำคัญของการกำหนด

คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนคุณธรรม คือ การแปลงคุณธรรมเป้าหมายให้เป็น
จริยธรรม หรือพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทาง
มูลนิธิยุวสถิรคุณ จึงใช้ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์เป็นเครื่องมือแสดงเป้าหมายในการ
ปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม การกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกต้องมีความ
ชัดเจนสอดคล้องกับปัญหา สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และประเมินผลการเปลี่ยนแปลงได้
ประการสำคัญ ต้องมุ่งแก้ไขปัญหานักเรียนเพื่อช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของ
นักเรียนเป็นหลัก โดยมีคุณธรรมเป้าหมายเป็นตัวกำกับทิศทางการปฏิบัติพฤติกรรมบ่งชี้
เชิงบวกกรณีโรงเรียนมีความร่วมมือกับชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน โรงเรียน
สามารถเชิญมาร่วมการระดมความคิดได้ เพื่อให้งานพัฒนาคุณธรรมขยายความมีส่วน
ร่วมมากยิ่งขึ้น

วิธีการ

1. จัดประชุมระดมความคิดเฉพาะกลุ่ม กลุ่มครู กลุ่ม
นักเรียน และกลุ่มผู้บริหาร เพื่อค้นหาคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของ
แต่ละกลุ่ม
2. ในการระดมความคิดเพื่อค้นหา “พฤติกรรมบ่งชี้
เชิงบวก” จะพิจารณาจากปัญหาสำคัญของโรงเรียนที่ต้องแก้ไข หรือพิจารณาจาก
พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่ต้องการส่งเสริมให้เกิดขึ้นในโรงเรียนและกำหนด “คุณธรรม
เป้าหมาย” เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ เป็นต้น คุณธรรมเป้าหมายที่มี
การระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกไว้ด้วย จะเรียกรวมว่า “คุณธรรมอัตลักษณ์” โรงเรียนอาจ
กำหนดคุณธรรมเป้าหมายไว้ 3 ประการ / รอบปี เพื่อความกระชับในการปฏิบัติโครงการ
คุณธรรมให้บรรลุเป้าหมายและประเมินผลสำเร็จได้สะดวก ช่วยให้เห็นภาพการ
เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนชัดเจนยิ่งขึ้น คุณลักษณะของพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก
ควรมีดังนี้ 1) สอดคล้องกับคุณธรรมเป้าหมาย 2) พฤติกรรมต้องมีความชี้เฉพาะให้ชัดเจน
3) พฤติกรรมต้องสอดคล้องกับปัญหาที่ค้นพบ 4) พฤติกรรมต้องนำไปปฏิบัติได้จริง
5) พฤติกรรมต้องสามารถวัดและประเมินผลได้ วิธีการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ดังนี้
1) ระดมความคิดโดยแต่ละกลุ่มแยกกันทำ 2) กำหนดจากปัญหาและสาเหตุ 3) จัดลำดับ
ความสำคัญของปัญหา 4) เลือกปัญหาที่สำคัญที่สุดมาจำนวนหนึ่ง 5) กำหนดพฤติกรรม
บ่งชี้เชิงบวกที่ต้องการให้เกิดขึ้นและมีความสอดคล้องกับปัญหาและสาเหตุ

3. เมื่อจัดประชุมระดมความคิดเห็นหมดทุกกลุ่มแล้ว ให้ผู้แทนกลุ่มผู้บริหาร ผู้แทนกลุ่มครู และผู้แทนกลุ่มนักเรียน นำคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของทั้ง 3 ฝ่ายมาพิจารณาร่วมกัน ในกรณีที่คุณธรรมเป้าหมายมีความสอดคล้องตรงกันทั้ง 3 กลุ่ม ให้จัดทำตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนได้เลย

“ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์” หมายถึง พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของคุณธรรมเป้าหมายแต่ละด้านที่โรงเรียนได้คัดเลือกไว้แล้ว โดยจำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มครู และกลุ่มนักเรียน เพื่อให้แต่ละกลุ่มทราบว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรบ้างในแต่ละด้าน เช่น ความซื่อสัตย์ของครู ได้แก่ ไม่เบี้ยบบังเวลาราชการ เข้าสอนตรงเวลา ความซื่อสัตย์ของนักเรียน ได้แก่ การไม่ลอกการบ้าน เป็นต้น

เมื่อสรุปคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนได้แล้ว ให้จัดทำตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ แล้วประกาศให้ทุกฝ่ายรับทราบและดำเนินการให้บรรลุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก

ตาราง 2 ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์

คุณธรรม เป้าหมาย	พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก		
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน
ความซื่อสัตย์	จัดซื้อ – จัดจ้าง โปร่งใส	ปฏิบัติงานของ โรงเรียนอย่างเต็ม เวลา	ทำการบ้านด้วย ตนเอง
ความมีวินัย	ตรงต่อเวลา	-เอาใจใส่การสอน -ส่งงานตาม กำหนดเวลา	-มาโรงเรียนทัน -ทิ้งขยะเป็นที่ -แต่งกายถูกระเบียบ
ความพอเพียง	ใช้จ่ายประหยัด	ใช้จ่ายประหยัด	ใช้จ่ายประหยัด

4. ในกรณีที่คุณธรรมเป้าหมายของนักเรียนไม่ตรงกับ คุณธรรมเป้าหมายของกลุ่มครูและกลุ่มผู้บริหารให้เลือกคุณธรรมเป้าหมายของนักเรียน เป็นคุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน และให้ผู้บริหารและครูกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ของผู้บริหารและครูขึ้นใหม่ โดยคำนึงถึงปัญหาและสาเหตุของครู และผู้บริหาร เพื่อบรรลุ เป้าหมายในการมุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนเป็นหลัก

ตาราง 3 ตัวอย่างคุณธรรมเป้าหมาย

คุณธรรมเป้าหมาย		
ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน
ความซื่อสัตย์	ความซื่อสัตย์	ความมีวินัย
ความพอเพียง	ความพอเพียง	ความรับผิดชอบ
จิตอาสา	ความรับผิดชอบ	จิตอาสา

อย่างไรก็ตามและต้องพิจารณาคุณธรรมเป้าหมายของ นักเรียนเป็นหลัก ควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมจนกว่าจะได้มาเป็นตารางคุณธรรม อัตลักษณ์ของโรงเรียน กรณีคุณธรรมเป้าหมายที่ได้ซ้ำกันมากที่สุด ให้จัดเป็นเรื่องเร่งด่วน ที่ต้องรีบดำเนินการแก้ไขเป็นลำดับแรก และจัดตามลำดับจนครบ 3 คุณธรรม

5. การประชุมค้นหาคุณธรรมอัตลักษณ์ของกลุ่มผู้บริหาร ควรคำนึงถึงขนาดของสถานศึกษา เช่น กลุ่มผู้บริหารของสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาด กลางจะหมายถึงผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ หรือ ครูทำหน้าที่รอง / ผู้ช่วย ผู้อำนวยการ ส่วนผู้บริหารของสถานศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูทำหน้าที่รอง / ผู้ช่วยผู้อำนวยการและหัวหน้ากลุ่มสาระวิชา / แผนกวิชา เป็นต้น

6. ในรอบหนึ่งปี ผลจากการลงมือปฏิบัติจริงในการเลือก ทำเพียง 3 คุณธรรมเป้าหมาย จะสามารถให้ผลครอบคลุมคุณธรรม 8 ประการของ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ด้วยเหตุที่หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กำหนดคุณลักษณะพึงประสงค์ของนักเรียนไว้ 8 ประการ เพื่อให้ นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ในฐานะพลเมืองไทยและพลเมืองโลก

ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทาง มูลนิธิยุวสถิรคุณก็มีจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกัน การจัดกิจกรรมในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนบรรลุคุณลักษณะพึงประสงค์ยังคงจัดตามปกติตามความต้องการของโรงเรียน เพียงแต่วิธีการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวสถิรคุณจะแนะนำให้กำหนดเป้าหมายคุณธรรมเพียงปีละ 3 เรื่อง ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบครบถ้วน ได้แก่ 1) มีคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกครบทั้งสามคุณธรรม 2) มีโครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนด 3) มีการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโรงเรียนจากการทำครบทั้งสามคุณธรรม จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับคุณธรรมข้ออื่น ๆ ตามมาด้วย เช่น นักเรียนมีความรับผิดชอบ (เป็นคุณธรรมเป้าหมาย) ส่งการบ้านทุกครั้ง (เป็นพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก) จึงทำให้ผลการเรียนดีขึ้น (ค่าคะแนนสอบเป็นตัวชี้วัด) โรงเรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้ว่า นอกจากนักเรียนจะมีคุณลักษณะเรื่อง “ความรับผิดชอบ” แล้วนักเรียนยัง “มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ ซื่อสัตย์ต่อตนเอง มุ่งมั่นในการทำงาน” รวมทั้งมีคุณธรรมเรื่อง “ความกตัญญู” ต่อพ่อ แม่ ที่ส่งผลเสียเล็ดลอด ต่อครูอาจารย์ที่อบรมสั่งสอน เป็นต้น การทำครบทุกขั้นตอนองค์ประกอบของทั้งสามคุณธรรมที่ได้กำหนดเป็นเป้าหมาย จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน อันจะนำไปสู่คุณธรรมข้ออื่น ๆ ที่โรงเรียนต้องการได้

สรุปได้ว่าในการในขั้นตอนที่ 3 เป็นขั้นตอนในการระดมความคิดในการค้นหาคุณธรรมบ่งชี้ทางบวกและบ่งชี้ทางลบ คือ พฤติกรรมที่ดีที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับพฤติกรรมที่ไม่ดีที่ต้องการให้หมดไปหรือลดลง โดยจะต้องมุ่งค้นหาทั้งในส่วนผู้บริหาร ครู และนักเรียนเมื่อได้แล้วก็นำมาสรุปกำหนดเป็นคุณธรรมอัตลักษณ์ที่จะนำมาเป็นเป้าหมายในการดำเนินงานโดยทุกฝ่ายต้องปฏิบัติตามพฤติกรรมบ่งชี้ โดยยึดคุณธรรมอัตลักษณ์ของนักเรียนเป็นหลักเมื่อทำได้แล้วก็จะนำไปสู่คุณธรรมอื่นที่โรงเรียนต้องการต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวิธีบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์

ของโรงเรียน

คุณธรรมอัตลักษณ์เป็นเป้าหมายของการปฏิบัติงาน ส่วนวิธีการเครื่องมือช่วยให้บรรลุเป้าหมายตามแนวทาง มุลนิธิยุวสถิรคุณ ได้นำไว้ 4 วิธีการ ได้แก่

1. การจัดทำโครงการคุณธรรม
2. การเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งกันและกัน
3. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม
4. การบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้ และรวมทั้ง

วิธีการอื่น ๆ ที่โรงเรียนได้พิจารณาความเหมาะสมในการนำไปใช้เพิ่มเติมตามความต้องการของโรงเรียนอีกด้วย

4.1 การจัดทำโครงการคุณธรรม

โรงเรียนจะร่วมกันกำหนดวิธีการปฏิบัติงานให้บรรลุคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกโดยใช้ “โครงการคุณธรรม” เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานเรียนรู้การสร้างคุณธรรมความดี ประการสำคัญ คือ ต้องเป็นโครงการที่เด็กคิด เด็กเลือก เด็กทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติจริงอย่างเต็มที่โดยอาจดำเนินงานเป็นแผนงาน / โครงการ / กิจกรรม ภายใต้แผนงานหลักของโรงเรียน ตามความต้องการและบริบทของโรงเรียน

วิธีการ

1. ในการออกแบบโครงการคุณธรรมให้สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ต้องคำนึงถึงปัญหาที่โรงเรียนต้องการปรับปรุงแก้ไขและวิธีการแก้ไขต้องสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ในคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน โครงการคุณธรรมจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาของโรงเรียนได้ นอกจากนี้ ควรน้อมนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มาใช้ในการจัดทำโครงการ กล่าวคือ คำนึงความประหยัด เรียบง่าย และเกิดประโยชน์สูงสุด

2. วิธีการที่กำหนดในโครงการคุณธรรม ควรพิจารณาจากพฤติกรรมที่โรงเรียนต้องการปรับเปลี่ยนแก้ไขอย่างเร่งด่วน วิธีการที่ใช้เพื่อแก้ไขต้องเป็นวิธีการเชิงบวก และมีแนวทางป้องกันพฤติกรรมเชิงลบไม่ให้เกิดขึ้น อีกทั้งส่งเสริม

พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่ต้องการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป เมื่อกำหนดวิธีการให้นักเรียนกำกับควบคุมตนเองในการทำกิจกรรมใด ให้คำนึงถึงกิจกรรมต่อเนื่องเพื่อกำกับควบคุมสิ่งเร้ารอบตัวนักเรียนด้วย ทั้งนี้ เพื่อการเสริมสร้างแรงจูงใจและลดสิ่งเร้าในเชิงลบ เช่น การแก้ปัญหาที่นักเรียนอ่าน โครงการมีกิจกรรมควบคุมสิ่งเร้า แต่โรงอาหารของโรงเรียนขายขนมขบเคี้ยว อาหารรสหวาน-มัน ไม่มีประโยชน์ต่อนักเรียน หรือการแก้ปัญหาที่นักเรียนมาสาย ไม่ควรติดกิจกรรมให้เฉพาะนักเรียนที่มาสายควรติดกิจกรรมกับนักเรียนทุกคน เป็นต้น

3. โครงการคุณธรรมที่ให้ผลต่อการเปลี่ยนแปลง

พฤติกรรมของนักเรียน ต้องเป็นโครงการที่เด็กคิด เด็กเลือก มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นคว้าและฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ควรเป็นโครงการที่ตรงตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของนักเรียน สามารถปฏิบัติได้จริง และต้องยึดหลักในการมีส่วนร่วม รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อคุณภาพชีวิต

4. การออกแบบโครงการคุณธรรม ควรคำนึงถึง

ความสำคัญของโครงการคุณธรรม ซึ่งต้องมีคุณลักษณะสามารถแก้ไขปัญหาของโรงเรียน ได้องค์ประกอบของโครงการ ควรประกอบด้วย

4.1 ปัญหา

4.2 สาเหตุของปัญหา

4.3 วัตถุประสงค์

4.4 กำหนดเป้าหมายของปัญหา

4.5 วิธีแก้ปัญห

4.6 หลักธรรม / พระราชดำรัส / พระราชดำริ

คำสอนที่นำมาใช้

4.7 คุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก

ที่ต้องการบรรลุ

4.8 ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการและวิธีการ

ประเมินผล

4.9 ชื่อโครงการ

4.10 คณะผู้รับผิดชอบ

4.11 ที่ปรึกษา

5. ทุกโครงการงานของโรงเรียนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณธรรมได้ทั้งสิ้น ทั้งโครงการทางวิชาการในชั้นเรียน กิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมในชมรมต่าง ๆ เป็นต้น โรงเรียนควรบูรณาการโครงการงาน / กิจกรรมที่โรงเรียนเคยทำอยู่แล้ว เข้ากับโครงการตามแนวทางการดำเนินงานของมูลนิธิยุวสถิรคุณ เพราะจะทำให้งานสำเร็จไปด้วยกัน และอาจออกแบบโครงการคุณธรรมใหม่เพิ่มเติมตามความจำเป็น เพื่อให้ให้นักเรียนมีโอกาสฝึกฝนคุณลักษณะที่ดีให้ครบตามที่กำหนดไว้ในคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

6. โรงเรียนควรกำหนดตัวชี้วัดของแต่ละโครงการย่อย เพราะผลผลิตของโครงการย่อยหลาย ๆ โครงการจะนำไปสู่ความสำเร็จของโครงการหลักของโรงเรียน

สรุป โครงการงานคุณธรรมที่ใช้ในกิจกรรมของโรงเรียนคุณธรรม จะเน้นให้เด็กนักเรียนเป็นหลัก โดยให้นักเรียนเป็นคนคิด เป็นคนทำ และนำไปปฏิบัติและประเมินผลในขั้นตอนสุดท้ายเพื่อจะได้ปรับปรุงและพัฒนาโครงการคุณธรรมให้ดีที่สุด ครูเป็นผู้มีหน้าที่ให้คำแนะนำ คำปรึกษา รวมทั้งในการคิดโครงการต้องถึงความเรียบง่าย ประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด

4.2 การเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งกันและกัน

การพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน ครู และผู้บริหาร จำเป็นต้องกระทำตลอดเวลา ต่อเนื่องเป็นประจำสม่ำเสมอ การเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งกันและกันเป็นอีกวิธีการที่ช่วยให้บรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

วิธีการ

1. การเป็นแบบอย่างที่ดีในโรงเรียนคุณธรรม

เป็นกิจกรรมที่ทำทั้งในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน ทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียน ต้องมีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่และวินัยของโรงเรียน เช่น เข้าห้องเรียนตรงเวลา แต่งกายเป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งกาย วาจา ในทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีความกตัญญูกตเวทิตา มารดา มีสัมมาคารวะต่อผู้สูงอายุ มีจิตอาสาในชุมชน เป็นต้น

2. กลไกสำคัญที่ช่วยสร้างแบบอย่างที่ดีในโรงเรียน คือ การสร้างแรงจูงใจและการสร้างแรงกระตุ้น ได้แก่

2.1 การสร้างแรงจูงใจให้ทุกคนมีพลังที่จะช่วยกัน
สร้างคนดีให้บ้านเมือง โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โดยต้องรับ
ฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น เคารพซึ่งกันและกัน ให้โอกาส ให้ความช่วยเหลือ ยกย่อง ชื่นชม
และมีมิตรภาพที่ดีต่อกัน มีความเป็นธรรมเท่าเทียมกัน

2.2 การสร้างแรงกระตุ้น โดยส่งเสริมสนับสนุนให้
ทุกคนรู้สึกรู้ว่า การสร้างแบบอย่างที่ดีเป็นความรับผิดชอบให้ปฏิบัติตนมีความสุข สนุกกับ
งานของโรงเรียน โดยให้กำลังใจ จริงใจ เอาใจใส่และให้คำปรึกษา

2.3 การคัดสรรเลือกแบบอย่างที่ดี มีการประกาศ
ยกย่อง ชื่นชม ให้เสริม

2.4 กระตุ้นให้เกิดการเป็นแบบอย่างที่ดีด้วยการ
ส่งเสริม สนับสนุน เชิดชู ยกเป็นตัวอย่างให้สาธารณชนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจ และเป็น
แบบอย่างที่ดีให้กับสังคม

สรุปการเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งกันและกัน คือ วิธีการ
พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในโครงการโรงเรียนคุณธรรม ที่ทุกฝ่ายต้องลงมือปฏิบัติและ
เป็นแบบอย่างที่ดีให้กันและกัน เพราะในการพัฒนานั้นจำเป็นต้องอาศัยแบบอย่างที่ดีเพื่อ
เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวเองและเกิดเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนและ
บุคลากรในโรงเรียน

4.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม
มีความสำคัญต่อจิตใจของนักเรียน ครูผู้สอน และผู้ที่เข้ามาในโรงเรียน สภาพแวดล้อม
ที่สะอาด ร่มรื่น ช่วยทำให้จิตใจแจ่มใส มีทัศนคติเชิงบวก เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครู
กับนักเรียน และผู้เกี่ยวข้องที่เข้ามาในโรงเรียนจะรับรู้บรรยากาศของโรงเรียนคุณธรรม
ที่ส่งผลให้เกิดความชื่นชมและยอมรับโรงเรียน

วิธีการ

1. จัดสภาพแวดล้อมทางด้านจิตใจ โดยน้อมนำพระราช
กระแสรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ว่า
“ครูรักเด็ก เด็กรักครู” “ให้นักเรียนมีน้ำใจช่วยเหลือกัน” “ให้นักเรียนมีความสามัคคีกัน”
มาเป็นแนวปฏิบัติ

2. จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในโรงเรียน ให้มีบรรยากาศร่มรื่น สะอาด สวยงาม ปอดภัย มีป้ายแสดง “คุณธรรมอัตลักษณ์” ของโรงเรียนอย่างชัดเจน และควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

3. จัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบ สะอาดน่าอยู่ และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน

4. จัดสภาพแวดล้อมทางสัมพันธภาพ โดยสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน ครูรักและเมตตานักเรียน นักเรียนรักและเคารพครู เพื่อนรักและสามัคคีกัน รุ่นพี่-รุ่นน้องมีสัมมาคารวะ บุคลากรในองค์กรมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาล เพื่อให้ครูทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข และโรงเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัวและชุมชน

5. ตีต้ายประชาสัมพันธ์ ทั้งแนวทางและผลงานของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว การใช้เสียงตามสาย การใช้วีดิทัศน์ เสนอเรื่องเด่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเผยแพร่ เป็นต้น

สรุปในขั้นตอนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมนี้ เป็นการปรับปรุงและพัฒนาอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และสิ่งแวดล้อมทางสัมพันธภาพเพื่อให้เกิดการเกิดการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม พร้อมกับได้ประชาสัมพันธ์ผลงานการพัฒนาและเผยแพร่พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ 9 และพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ในหลวงรัชกาลที่ 10 ด้วยเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการร่วมกันปฏิบัติงานพัฒนาคุณธรรม

4.4 การบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้

โครงการของโรงเรียนทุกโครงการใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณธรรมได้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงการ / กิจกรรมในชั้นเรียนมีความสำคัญที่สุด การบูรณาการคุณธรรมในการเรียนการสอนจะช่วยให้กิจกรรมในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมมีความต่อเนื่อง เป็นการฝึกอุปนิสัยที่ดีให้กับนักเรียนได้ตลอดเวลา ได้ฝึกจนติดเป็นนิสัย เมื่อจบการศึกษาไปแล้วยังมีอุปนิสัยที่ดีติดตัวไปตลอด และทำให้การพัฒนา

โรงเรียนคุณธรรมเกิดความยั่งยืน มีโอกาสฝึกนักเรียนรุ่นต่อรุ่นอย่างไม่ขาดตอน ถือเป็นความสำเร็จของโรงเรียนอย่างยั่งยืน

วิธีการ

1. สร้างความตระหนักให้ครูผู้สอน เห็นความสำคัญของการบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้ นอกจากการสอนเนื้อหาสาระวิชาแล้ว ครูผู้สอนทุกคนต้องอบรมสร้างนิสัยให้นักเรียนเป็นคนดีควบคู่กันไปด้วยเสมอ ไม่สามารถแยกส่วนได้ ดังนั้น ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนสามารถที่จะกำหนดคุณธรรมเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนไว้ในหัวข้อใหญ่ 4 หัวข้อ ซึ่งมีอยู่แล้วในแผนการจัดการเรียนรู้ คือ

1.1 คุณลักษณะพึงประสงค์

1.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.4 การประเมินผลการเรียนรู้

ซึ่งสามารถที่จะบูรณาการคุณธรรมไว้ได้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2. การบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้ทำได้หลายลักษณะ ได้แก่

2.1 การนำคุณธรรมจริยธรรมไปเป็นสาระการเรียนรู้

2.2 การบูรณาการเชิงเนื้อหาสาระเชื่อมโยงกัน เช่น การสอนเรื่องความซื่อสัตย์ในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การทอนเงินผิด หรือ การสอนเรื่องความซื่อสัตย์ในวิชาพลศึกษา เรื่องการเคารพและยอมรับกติกา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย

2.3 การบูรณาการความรู้ แนวคิดกับคุณธรรม เช่น การเล่านิทานคุณธรรม ความเชื่อ แนวคิดหลักธรรมคำสอนทางศาสนา

2.4 การบูรณาการคุณธรรมกับการปฏิบัติ เช่น กิจกรรมส่งเสริมการสร้างสื่อสารสนเทศต่าง ๆ โดยสอดแทรกเรื่องราวเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมไว้

2.5 การบูรณาการคุณธรรมกับชีวิตจริงของผู้เรียน เช่น การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การฝึกหัดกิจกรรมในชมรม / ชุมชนของโรงเรียน ชมรม

วิชาชีพในวิทยาลัย การจัดทำแผนของโครงการพัฒนาคนดี 5 และคนเก่ง 5 ขององค์การ นักวิชาชีพในอนาคตแห่งประเทศไทย (อวท.) เป็นต้น

3. ขั้นตอนง่าย ๆ ของการบูรณาการคุณธรรมเข้าไว้

ในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสามารถบูรณาการคุณธรรมไว้ในโครงการ / โครงการงาน / กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ที่โรงเรียนกำลังทำอยู่แล้วก็ได้เนื่องจากโครงการ / โครงการงาน / กิจกรรมต่าง ๆ ย่อมมีการวัดและประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว เมื่อโรงเรียนเพิ่มตัวชี้วัด ด้านคุณธรรมเข้าไป เช่น เพิ่มคำถามว่า “ทำโครงการนี้สำเร็จ ใช้คุณธรรมอะไรบ้าง” โครงการ / โครงการงาน กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้นก็เป็นโครงการงานคุณธรรม สามารถช่วยในการ ประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้ เช่น นักเรียนที่ฝึกกีฬาอย่างสม่ำเสมอ เป็นการฝึกคุณธรรมเรื่องอะไรบ้าง (ความมีวินัยในตนเอง ความอดทน) เป็นต้น

สรุปในขั้นตอนการบูรณาการคุณธรรมในการจัดการ เรียนรู้นี้ เพื่อเป็นการฝึกนักเรียนให้รู้จักในการจัดทำกิจกรรมโครงการคุณธรรมและสร้าง ความตระหนักให้กับครู ได้เห็นความสำคัญในการบูรณาการคุณธรรมในการเรียนรู้ เพราะฉะนั้น วิธีการทั้ง 4 ประการ คือ การจัดทำโครงการคุณธรรม การเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งกันและกัน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม การบูรณาการคุณธรรม ในการจัดการเรียนรู้และรวมทั้งวิธีการอื่น ๆ นี้ เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนโครงการ โรงเรียนคุณธรรมให้ประสบผลสำเร็จ โดยต้องอาศัยความร่วมมือของผู้บริหาร ครู และนักเรียนจึงจะก้าวหน้าตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 5 การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการ

เปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)

การลงมือปฏิบัติเป็นขั้นตอนสำคัญที่สุด หลังจากได้ คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนแล้ว โรงเรียนต้องเร่งลงมือปฏิบัติทันที และต้องกระตุ้น สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการปฏิบัติทั้งโรงเรียน

วิธีการ

1. น้อมนำเอาหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระ

พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร มาใช้ เช่น “ทำอย่างมีความสุข”

“ทำตามลำดับขั้นตอน” เพื่อเป็นหลักคิดในการลงมือปฏิบัติ

2. นำหลักการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมมาใช้ ได้แก่

2.1 ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติทั้งโรงเรียน

2.2 ให้ทั้งโรงเรียนปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วมโดยร่วมมือกัน

ปฏิบัติ

2.3 ปฏิบัติจากล่างขึ้นบน โดยให้ความสำคัญกับความ

ต้องการของนักเรียนเป็นหลัก

2.4 โรงเรียนต้องปฏิบัติอย่างอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

จึงจะประสบความสำเร็จตลอดไป

3. ประกาศเจตนารมณ์ในการร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียน

คุณธรรม เมื่อจัดทำคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนแล้วให้ประกาศตารางคุณธรรมของโรงเรียนให้รู้ทั่วกัน และแบ่งงานความรับผิดชอบทั่วกัน

4. วางแผนการสร้างควมมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย โดยใช้

แผนพัฒนาโรงเรียน และแผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือกำกับการปฏิบัติการ เพื่อช่วยให้เกิดความร่วมมือกันในโรงเรียน

5. จัดทำโครงการคุณธรรม บูรณาการสร้างเสริมคุณธรรม

จริยธรรมในชั้นเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่กันและกัน และพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม

6. สร้างกลไกการขับเคลื่อนสู่เป้าหมายด้วยวิธีการต่าง ๆ

ตามความเหมาะสม

สรุปได้ว่า ในขั้นตอนการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุ

เป้าหมายการเปลี่ยนแปลง ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนนี้ เป็นสิ่งที่นำเอาแผนงาน การปฏิบัติ โครงการต่าง ๆ ที่ได้ร่วมกันออกแบบไว้นำมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสำเร็จโดยยึด หลักการทรงงานของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ว่า “ทำอย่างมีความสุข” “ทำตามลำดับ ขั้นตอน” โดยทุกภาคส่วนจะต้องลงมือปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน และปฏิบัติจากล่างขึ้นบนเพื่อ ขับเคลื่อนเป้าหมายด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 6 การสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทาง มูลนิธิ

ยุสธิรคุณ มีเครื่องมือสำคัญที่เป็นกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ที่ช่วยให้โรงเรียน ประสบความสำเร็จ ดังต่อไปนี้

วิธีการ

1. การวางแผนของโรงเรียนคุณธรรม

กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ได้แก่ การกำหนดนโยบาย และประกาศให้ทุกคนทราบ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณธรรม โดยจัดทำแผน (แผนพัฒนาโรงเรียน และแผนปฏิบัติการ) ให้รองรับการดำเนินงานตามนโยบายให้เป็นรูปธรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตาราง 4 ตัวอย่างแผนปฏิบัติการโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

กิจกรรม	ผลลัพธ์ ที่ต้องการ	ผู้รับผิดชอบ	วัน เดือน ปี
1. กำหนดให้การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเป็นนโยบายของโรงเรียนและจัดทำแผนปฏิบัติของโรงเรียน			
2. ตั้งคณะทำงานชุดต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนโครงการ			
3. สร้างการรับรู้ ความตระหนัก และการยอมรับเพื่อให้เกิดบรรยากาศร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม			
4. พัฒนาครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ			
5. ศึกษาดูงานด้านกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนที่มูลนิธิสฤติคุณกำหนด			
6. ระดมความคิดเพื่อจัดทำคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน			
7. นักเรียนออกแบบโครงงานเพื่อบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์			

ตาราง 4 (ต่อ)

กิจกรรม	ผลลัพธ์ที่ ต้องการ	ผู้รับผิดชอบ	วัน เดือน ปี
8. ผู้บริหารโรงเรียนและครูออกแบบ โครงการหรือกิจกรรมเพื่อบรรลุคุณธรรม อัตลักษณ์			
9. ประชาสัมพันธ์คุณธรรมอัตลักษณ์ ของโรงเรียน			
10. นักเรียน ครู ผู้บริหาร ลงมือปฏิบัติตาม โครงการหรือกิจกรรมที่ออกแบบไว้			
11. รณรงค์การสร้างแบบอย่างที่ดี (Role Model)			
12. จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา คุณธรรมอัตลักษณ์			
13. นำคุณธรรมอัตลักษณ์ไปบูรณาการ กับการเรียนการสอน			
14. วางแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมทั้ง ภายในโรงเรียน ครอบครั้ว ชุมชน			
15. วางแนวทางการติดตามนิเทศภายใน การประเมิน การจัดทำเครื่องมือนิเทศ และเครื่องมือประเมินผล			
16. วางกลไกการสนับสนุน ส่งเสริมการ ขับเคลื่อนโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม			
17. ดำเนินการประเมินภายในตามแนวทาง ที่ได้ตั้งไว้			
18. ดำเนินการประเมินผลตามแนวทาง ที่ได้ตั้งไว้			
19. ดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วม			

ตาราง 4 (ต่อ)

กิจกรรม	ผลลัพธ์ ที่ต้องการ	ผู้รับผิดชอบ	วัน เดือน ปี
20. วิเคราะห์ผลการติดตามนิเทศภายในและการประเมิน			
21. นำผลการติดตามนิเทศภายในและการประเมินผลไปใช้ในการพัฒนา			
22. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในโรงเรียน			
23. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมตามมูลนิธิสฤติคุณกำหนด			
24. ประชาสัมพันธ์			
25. ถอดบทเรียนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม			

นอกจากนี้ ผู้บริหารควรจัดทำทีมงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมขึ้น ให้มีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน ช่วยติดตามการปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินความก้าวหน้าและความสำเร็จของงาน โรงเรียนควรพัฒนาศักยภาพของครูแกนนำ และนักเรียนแกนนำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นทีมงานที่มีประสิทธิภาพให้โอกาสได้ทำงาน มอบหมายงานอย่างสม่ำเสมอ พัฒนาความรู้ความสามารถทักษะในการปฏิบัติงาน และช่วยให้แกนนำสามารถสร้างทีมงานร่วมกันได้ ผู้บริหารควรติดตามเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอ และให้มีส่วนร่วมในการประเมินผลรวมร่วมกัน

2. การสร้างการมีส่วนร่วม

ผู้บริหารต้องคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่ม ควรให้โอกาสทุกกลุ่มในการให้ข้อมูล ให้คำแนะนำ ให้โอกาสร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา และร่วมชื่นชมความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

3. การส่งเสริมสนับสนุนและเสริมแรง

การเสริมแรงบวกที่ผู้บริหารเลือกใช้ ทั้งการชมเชย ยกย่อง ให้เกียรติ ให้โอกาสร่วมงานจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ส่งเสริมให้การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมเป็นไปอย่างอบอุ่น เป็นกันเองและเพิ่มแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานได้

4. การนิเทศติดตามโรงเรียนคุณธรรม

ระบบการนิเทศติดตามโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ มีจุดประสงค์เพื่อเอื้อยชมการดำเนินงานของกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโครงการคุณธรรม มุ่งให้คำปรึกษาแนะนำและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมทั้งในโรงเรียน โดยนิเทศอาสาจะรับฟังความก้าวหน้า ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่ม นักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน เอื้อยชมการปฏิบัติงานจริงในโรงเรียน สนับสนุนการสร้างทีมงานนิเทศภายในของโรงเรียน และการจัดนิเทศติดตามโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ร่วมถอดบทเรียนความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเพื่อนำไปขยายผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้ทั่วถึง ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ พบว่า ระบบการนิเทศติดตามโรงเรียนคุณธรรม เป็นกลไกและเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมบรรลุผลสำเร็จ

โรงเรียนควรจัดให้มีการนิเทศติดตามภายใน เพื่อร่วมเตรียมความพร้อมของการปฏิบัติงาน รับฟังความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ช่วยแก้ไขปัญหาลักษณะของการดำเนินงาน ติดตามเป็นกำลังให้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ร่วมประเมินผลและถอดบทเรียนความสำเร็จของโรงเรียน

5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้ในโลกของการทำงานสมัยใหม่ ซึ่งให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลพัฒนาประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นกิจกรรมหนึ่งในระบบการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การค้นหา สร้าง รวบรวม กลั่นกรอง และจัดเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้ที่ต้องการใช้ข้อมูลสามารถเข้าถึงข้อมูลนั้นได้ตลอดเวลา ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องต้องเรียนรู้ สร้างระบบ และให้ความรู้ในการปฏิบัติในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยให้สามารถดึงความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติงานมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ทั้งเคล็ดลับในการปฏิบัติงาน เทคนิคในการทำงาน เทคนิคการแก้ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ เป็นต้น ข้อมูลที่ได้จากเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะนำมาจัดให้เป็นระบบเพื่อช่วยให้เข้าถึงข้อมูลสะดวกและนำไปใช้ได้ง่ายโดยมีวิธีการดังนี้

1) จัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มบุคคล ได้แก่ กลุ่มครู กลุ่มนักเรียน กลุ่มผู้ปกครอง และกลุ่มเครือข่ายผู้บริหาร เป็นต้น เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นโดยอาจประชุมแบบปกติ หรือ ผ่านการสื่อสารทางไกลรูปแบบต่าง ๆ เพื่อรวบรวมผลการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรคและความสำเร็จรูปแบบต่าง ๆ ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

2) สร้างระบบการจัดการความรู้ของโรงเรียนคุณธรรม โดยนำข้อมูลความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มาพัฒนาเป็นฐานข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อประโยชน์และความสะดวกในการนำไปใช้รวมทั้ง จัดข้อมูลให้เป็นระบบเพื่อพัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ เพื่อใช้ประโยชน์พัฒนาโรงเรียนคุณธรรมต่อไป และจัดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เกิดการเรียนรู้รอบใหม่หมุนเวียนไปตลอด

3) รวบรวมผลงานของกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมและโครงการคุณธรรมที่ประสบผลสำเร็จดีเด่น จัดเป็นวิธีปฏิบัติที่ดีเลิศ (Best Practice) เพื่อใช้ขยายผลให้กับโรงเรียนคุณธรรมเครือข่าย

4) รวบรวมรายชื่อครูและนักเรียนที่มีผลงานดี มีความชำนาญ เชี่ยวชาญในการทำโครงการคุณธรรม หรือกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อพัฒนาศักยภาพเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และผลักดันให้สร้างสรรค์นวัตกรรมด้านการพัฒนาคุณธรรมมากขึ้น

5) จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมจะช่วยขยายผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม และยกระดับมาตรฐานกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้ดีขึ้น

6. การประเมิน

โรงเรียนมีคุณธรรมอัตลักษณ์ทำหน้าที่เป็นเป้าหมายของการปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม มีโครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุเป้าหมายของการปฏิบัติ รวมทั้งการสร้างแบบอย่างที่ดี การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม และบูรณาการคุณธรรมในชั้นเรียนครบทุกประการแล้ว โรงเรียนต้องจัดทำการประเมินผล เพื่อให้ทราบผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนไปในทิศทางที่ดีขึ้นหรือไม่ โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1) โรงเรียนต้องทำความเข้าใจกับตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทาง มูลนิธิยุวสถิรคุณ จำนวน 7 เรื่อง เพื่อใช้ประกอบการพิจารณา

กิจกรรมที่จะกระทำให้สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ และกำหนดตัวชี้วัดให้เหมาะสมที่จะใช้วัดหรือประเมินผลที่จะเกิดขึ้น

ตาราง 5 ตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม มุลนิธิยุวสถิรคุณ

ตัวชี้วัด	หลักฐาน / ร่องรอย / ลักษณะที่พบ
1. มีกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้งโรงเรียน	- ครู นักเรียนและบุคลากรทราบแผนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน - มีภาพความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง - ครูและนักเรียนมีความสุข ยิ้มแย้ม แจ่มใส ทักทายโต้ตอบอย่างมีสัมมาคารวะ - สภาพแวดล้อมของโรงเรียนสะอาด ร่มรื่น น่าเรียน
2. ใช้โครงการคุณธรรม / กิจกรรมคุณธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนา	- ครู นักเรียน ผู้บริหาร แบ่งงานรับผิดชอบพัฒนาโรงเรียน - มีโครงการคุณธรรม / กิจกรรมคุณธรรมที่แต่ละคนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ
3. พฤติกรรมพึงประสงค์เพิ่มขึ้น	- ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีวินัยในการปฏิบัติตามหน้าที่รับผิดชอบ - ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ในคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
4. พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง	- ครู นักเรียน ผู้บริหาร ลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง
5. เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม	- บรรยาภาคในโรงเรียนทุกภาคส่วนร่วมมือกัน ครู นักเรียน ผู้บริหาร ร่วมกันปฏิบัติงาน เพื่อบรรลุพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในคุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน

ตาราง 5 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	หลักฐาน / ร่องรอย / ลักษณะที่พบ
6. มีองค์ความรู้ และมีการบูรณาการคุณธรรมในชั้นเรียน	- มีองค์ความรู้ / นวัตกรรม การสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่เผยแพร่ได้ และ / หรือ มีแผนการเรียนรู้การสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมในชั้นเรียน
7. เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรม	- โรงเรียนมีความพร้อมในการเป็นแหล่งศึกษาดูงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

2) กำหนดตัวชี้วัดย่อยของโครงการคุณธรรม และ / หรือกิจกรรมคุณธรรมที่โรงเรียนกำหนดขึ้นเพื่อพิจารณาความสอดคล้องที่จะส่งผลให้เกิดตัวชี้วัดหลักของโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทาง มูลนิธิยุวสถิรคุณ เช่น

ตัวชี้วัดย่อย

1. จำนวนนักเรียนที่มาโรงเรียนทันเวลา
2. จำนวนนักเรียนที่ส่งการบ้านทุกครั้ง

ตัวชี้วัดหลัก : จำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรม

พึงประสงค์เพิ่มขึ้น

3) โรงเรียนควรกำหนดวิธีการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลให้เหมาะสม สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของโรงเรียน เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม เป็นต้น

4) โรงเรียนควรประเมินความก้าวหน้าของงานตามช่วงระยะเวลาที่ต้องการ และนำผลที่ได้จากการประเมินความก้าวหน้าไปปรับปรุงแผนปฏิบัติการให้มีความเหมาะสมมากขึ้น ส่วนการประเมินผลสรุปเมื่อครบปีสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงแผนปฏิบัติการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมในรอบปีต่อไป

5) ควรให้โอกาสทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อใช้ในการปรับปรุงโครงการ / กิจกรรมของตนเองและเป็นการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในโรงเรียนอย่างทั่วถึง

6) แบบฟอร์มการประเมินตนเองของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนสามารถใช้เพื่อการวางแผนในช่วงเริ่มต้นงาน และใช้เพื่อ

ปรับปรุงแผนปฏิบัติงานให้ทันต่อเหตุการณ์ในระหว่างการทำงาน แบบประเมินตนเอง จะช่วยให้โรงเรียนทราบจุดแข็ง จุดที่ควรปรับปรุงในการดำเนินงาน และทำให้ทราบจุดเด่น จุดดีของโรงเรียนคุณธรรมที่ควรนำไปขยายผล ทั้งนี้การใช้แบบประเมินตนเองของศูนย์ โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จะเป็นไปตามความต้องการของโรงเรียนเอง ที่จะใช้แบบประเมินตนเองเพื่อเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

7. การถอดบทเรียน

การถอดบทเรียน หมายถึง การทบทวนประสบการณ์และการเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โดยทบทวนสิ่งที่ปฏิบัติ ทำความเข้าใจ สรุปความรู้ วิเคราะห์เหตุและปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว การถอดบทเรียนเป็นวิธีการช่วยให้โรงเรียนเรียนรู้จากความสำเร็จหรือความผิดพลาดในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา เพื่อประโยชน์ในการสรุปบทเรียนที่เป็นรูปธรรมได้จากกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ทั้งผลการดำเนินงานตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนซึ่งเป็นเป้าหมาย และปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จ และกระบวนการทำงานแบบใหม่ ๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานจริง โดยไม่ได้คาดหมายล่วงหน้า ทั้งกระบวนการที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานและกระบวนการที่พึงระมัดระวังในการปฏิบัติงานครั้งต่อไป ดังนี้

7.1 กำหนดแนวปฏิบัติของโรงเรียนให้มีการทบทวน

วิเคราะห์หลังการปฏิบัติงาน (After Action Review) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการปฏิบัติงานแต่ละครั้งหรือแต่ละกิจกรรมตามความต้องการของโรงเรียน เพื่อนำข้อมูลย้อนกลับ (feed back) มาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานครั้งต่อไป รวมทั้ง เป็นการกระตุ้นให้คณะทำงานเกิดความตื่นตัว และรู้สึกผูกพันอยู่กับงาน ติดตามปรับปรุงการทำงานแต่ละครั้งอย่างต่อเนื่อง

7.2 มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้คณะทำงานแต่

เนิ่น ๆ เพื่อมีเวลาในเตรียมความพร้อมในการถอดบทเรียน ทั้งการวางแผน กระบวนการทำงาน กิจกรรมและเป้าหมาย เครื่องมือ วิธีการปฏิบัติ บทบาทของผู้เข้าร่วมงาน ขอบเขตของงานและผลงานที่ต้องการ เป็นต้น

7.3 โรงเรียนควรจัดให้มีการถอดบทเรียน

กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมและโครงการคุณธรรมที่ประสบผลสำเร็จ ควรวิเคราะห์ผลงานที่เกิดขึ้นจริง เปรียบเทียบกับผลที่โรงเรียนคาดหวังไว้ เพื่อทราบ

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และผลงานที่เกิดขึ้นจริง รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เพื่อทราบว่าผลงานที่เกิดขึ้น เกิดอย่างไร มีปัจจัยอะไร เสริมหนุนหรือขัดขวาง

7.4 หลังจากการถอดบทเรียนทุกเรื่อง ควรสังเคราะห์ บทเรียนที่ได้รับ ทั้งการวางแผนกระบวนการทำงาน กิจกรรมและเป้าหมาย ฯลฯ เพื่อรู้ว่า สิ่งใดควรละเว้น สิ่งใดควรที่จะนำมาปรับปรุงนำไปทำต่อไป และสรุปข้อเสนอแนะ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้จริง

8. การประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์จะช่วยขยายผลการพัฒนาโรงเรียน คุณธรรมให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์แก่โรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียง ช่วยให้รู้วิธีการ ในการปฏิบัติงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมที่ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อให้ความร่วมมือในการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนา คุณธรรมให้แก่เยาวชนของประเทศ โดยมีลำดับดังนี้

8.1 โรงเรียนจัดประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงานทั้ง สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ใช้ social network สร้างเครือข่าย และสื่อวีดิทัศน์ จัดกิจกรรมหน้าเสาธง จัดสื่อตามสายในโรงเรียน

8.2 บูรณาการกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมสอดแทรก ไว้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

8.3 จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ จัดกิจกรรมพูดคุย เล่าสู่กันฟัง ในกลุ่มย่อยต่าง ๆ จัดนิทรรศการทั้งภายในโรงเรียนและ นอกโรงเรียน จัดประชุมสัมมนาในกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ให้ความร่วมมือเหมือนในการจัด สัมมนารายงานนวัตกรรมโรงเรียนคุณธรรมที่จัดขึ้นในระดับภูมิภาค และระดับประเทศ

8.4 เตรียมความพร้อมให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ด้าน พัฒนาคุณธรรม โดยจัดหาวิทยากรที่มีความสามารถในการนำเสนอผลงานความสำเร็จ และเตรียมข้อมูลการรายงานที่กระชับและชัดเจน สะดวกในการนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อโรงเรียนได้รับการตอบรับให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพัฒนาคุณธรรม

สรุป กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

6 ขั้นตอนนี้ ถือเป็นแนวทางหรือเปรียบเสมือนแผนที่ที่จะนำพาให้การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน ได้นำไปปฏิบัติ

ร่วมกันเพื่อให้โครงการโรงเรียนคุณธรรมประสบผลสำเร็จ และทุกฝ่ายได้มีความสุข ความเจริญก้าวหน้า สังคมมีสุข คนมีสุข ร่มเย็นเป็นสุข รวมทั้งยังจะได้สร้างเครือข่ายให้กว้างขวาง ยิ่งขึ้นไปพร้อม ๆ กับการถอดบทเรียนเพื่อเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาแหล่งอื่น ๆ ด้วย

บทบาทของผู้บริหารในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

ในการบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรมบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ มีทักษะในการบริหารจัดการโรงเรียน กำกับติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และประเมินการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เป็นหลักประกันให้การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมประสบผลสำเร็จ บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย จัดทำแผนปฏิบัติ ส่งเสริมสนับสนุนเสริมแรงให้แก่ผู้ปฏิบัติ สร้างกลไกการมีส่วนร่วมทั้งโรงเรียน นิเทศติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ จัดให้มีการประเมินผล และประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนคุณธรรม บทบาทเหล่านี้ ส่งผลให้โรงเรียนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

บทบาทของครอบครัวในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

ครอบครัวคุณธรรม หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันและใช้ชีวิตร่วมกันให้การเลี้ยงดู ให้การศึกษา อบรม บ่มเพาะให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามจนเป็นนิสัย ช่วยเหลือเกื้อกูล เป็นแบบอย่างที่ดีต่อกัน ตลอดจนช่วยให้มีความรอบรู้ในการประกอบอาชีพที่ถูกต้องเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ครอบครัว จึงเป็นสถาบันหลักที่สำคัญยิ่งในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ครอบครัวจะเป็นโรงเรียนแห่งแรกของลูก พ่อแม่และครอบครัวจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดต่อชีวิตจิตใจของลูก โดยทำหน้าที่เป็นทั้ง “ต้นแบบด้านคุณธรรม” และ “เป็นครูคนแรก” ของลูกในบ้านโรงเรียนจึงต้องพยายามสร้างกลไกให้ครอบครัวมีโอกาส มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ให้โอกาสครอบครัวได้รับรู้ รับทราบนโยบายการพัฒนาเป็นโรงเรียนคุณธรรม มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมตามความสนใจ มีส่วนร่วมฝึกอุปนิสัยที่ดีให้เวลานักเรียนอยู่ที่บ้าน เพื่อช่วยเหลือหล่อหลอมสร้างอุปนิสัยที่ดีงามจนเกิดเป็นวิถีชีวิตคุณธรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน อันจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติสืบต่อไป (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560)

สรุปได้ว่า ในการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. หมายถึง สถานศึกษาที่ดำเนินงานตามโครงการเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ซึ่งดำเนินงานตามนโยบายกรอบยุทธศาสตร์ชาติ เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับนักเรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้ เข้าใจและมีกระบวนการคิด อย่างมีเหตุผล ชี้นำคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติ และสร้างความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี และสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรม โดยหลักการของโรงเรียนคุณธรรมสามารถนำไปใช้ได้กับทุกโรงเรียนในทุกศาสนาเปรียบเสมือนเป็นคุณธรรมสากลที่จะช่วยให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ “ลดลง” และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ “เพิ่มขึ้น” ได้อย่างยั่งยืนตามกรอบแนวคิดในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และอุดมการณ์คุณธรรมซึ่งสถานศึกษาสามารถนำมาปรับใช้ตามบริบทของตนเองได้เพื่อให้เยาวชนทุกคน มีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมทั้งสร้างคนดีให้กับบ้านเมืองเพื่อเป็นกำลังของประเทศไทยต่อไปในอนาคต และผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการ ประกอบด้วย ผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดตั้งแต่กระบวนการวางแผนงานจนถึงกระบวนการขั้นสุดท้ายอีกทั้งมีการส่งเสริม สนับสนุน เสริมแรงให้ ผู้ปฏิบัติงานได้มีกำลังใจในการทำหน้าที่ และครอบครัว ก็เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอีกฝ่ายหนึ่งด้วย เพราะในการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือกับ ครอบครัวของนักเรียนด้วยจึงจะประสบผลสำเร็จ

แนวทางการจัดกิจกรรมโรงเรียนดีต้องมีที่ยืน

เพื่อเป็นการสืบสานศาสตร์พระราชา และสนองพระราชกระแสรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ 9 และพระบรมราชโองการด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ในหลวงรัชกาลที่ 10 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้จัดทำโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ขึ้น เพื่อมุ่งปลูกฝังให้ผู้บริหาร ครู นักเรียนและ

บุคลากรทางการศึกษาได้รับการปลูกฝังคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ 1) ความพอเพียง 2) ความกตัญญู 3) ความซื่อสัตย์ 4) ความรับผิดชอบ 5) อุทิศการณคุณธรรม โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อย่างน้อยร้อยละ 35 และปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 โรงเรียนทุกแห่งเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และเพื่อให้โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มีแนวทางการดำเนินงาน จึงได้จัดทำเอกสารแนวทางการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ขึ้น จำนวน 10 เรื่อง โดยมอบหมายให้สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำเอกสารแนวทางการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโครงการ จำนวน 10 เรื่อง เพื่อให้โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยจัดกิจกรรมการดำเนินการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, หน้า 3 – 4) ประกอบด้วย

1. แนวทางการจัดค่ายยุวชนคนคุณธรรม
2. แนวทางการจัดทำโครงงานพัฒนาจริยคุณ
3. แนวทางการผลิตนวัตกรรมการสร้างสรรค์คนดี
4. แนวทางการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
5. แนวทางการจัดกิจกรรม 10,000 ครูชน คนคุณธรรม
6. แนวทางการจัดกิจกรรมคืนคุณธรรมสู่ห้องเรียน
7. แนวทางการจัดกิจกรรมครอบครัวคุณธรรม
8. แนวทางการจัดกิจกรรมโรงเรียนดีต้องมีที่ยืน
9. แนวทางการนิเทศ กำกับ ติดตาม
10. แนวทางการจัดทำภาพยนตร์สั้นคุณธรรม สพฐ.

1. ความเป็นมาของแนวทางการจัดกิจกรรมโรงเรียนดีต้องมีที่ยืน

แนวทางการจัดกิจกรรมโรงเรียนดีต้องมีที่ยืน จัดทำขึ้นเพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานและยกระดับคุณภาพโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยใช้เกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพแต่ละระดับ ได้แก่ ระดับ 1 ดาว โรงเรียนตรวจสอบตนเอง ระดับ 2 ดาว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้ตรวจสอบ ระดับ 3 ดาว ทีมเคลื่อนที่เร็ว (RT) เป็นผู้ตรวจสอบ ระดับ 4 ดาว ทีมขับเคลื่อนคุณธรรมด้วยนวัต

(EMS) เป็นผู้ตรวจสอบและระดับ 5 ดาวคณะทำงานส่วนกลางจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้ตรวจสอบ โดยแต่ละระดับมีเกณฑ์การตรวจสอบที่แตกต่างกันซึ่งโรงเรียนสามารถศึกษาและนำไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, หน้า 5 – 20)

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานและยกระดับคุณภาพโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
2. เพื่อพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ให้เป็นต้นแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
3. เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

กิจกรรมยกระดับโรงเรียนดีต้องมีที่ยืน

กิจกรรมนี้มีเป้าประสงค์เพื่อยกระดับคุณภาพของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารโครงการ เป็นการเชิดชูเกียรติด้วย ซึ่งในกิจกรรมนี้จะมีการตรวจสอบคุณภาพและการยกระดับคุณภาพโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยมีเกณฑ์การตรวจคุณภาพอยู่ 5 ระดับ ดังนี้

1. ระดับ 1 ดาว (โรงเรียนตรวจสอบตัวเอง) โรงเรียนส่งผลการตรวจสอบตนเองไปให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารับรอง โดยมีเกณฑ์การตรวจสอบดังนี้
 1. โรงเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี/โครงการ/กิจกรรมด้านคุณธรรมที่เป็นระบบต่อเนื่อง
 2. โรงเรียนดำเนินการค้นหาปัญหา สาเหตุ กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกและคุณธรรมในการแก้ปัญหา กำหนดกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ ผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียนปฏิบัติตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนหรือกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
 3. โรงเรียนมีการจัดค่ายยุวชนคนคุณธรรม
 4. โรงเรียนจัดกิจกรรมคืนคุณธรรมสู่ห้องเรียน

5. นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนตามคุณธรรมอัตลักษณ์หรือกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

6. ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการคุณธรรมอัตลักษณ์หรือตามกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยผ่านโครงการงานคุณธรรมและกิจกรรมอื่น ๆ

7. มีผลงานโครงการงานคุณธรรม ระดับห้องเรียน

8. โรงเรียนสะอาด บรรยากาศร่มรื่น สวยงามปลอดภัย มีสถานที่ในการปลูกฝังปฏิบัติด้านคุณธรรม

9. นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์หรือตามกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของนักเรียนทั้งหมด (ของปีที่ขอรับการตรวจสอบ)

2. ระดับ 2 ดาว (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้ตรวจสอบ) โรงเรียนที่ได้รับการตรวจสอบยกระดับคุณภาพ 2 ดาว สามารถขอรับการตรวจสอบในระดับ 3 ดาว หรือข้ามไปขอรับการตรวจสอบในระดับ 4 ดาวได้

โดยมีเกณฑ์การตรวจสอบดังนี้

1. โรงเรียนสมัครเข้ารับการยกระดับเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 2 ดาว

2. โรงเรียนรายงานผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เอกสารประกอบ

3. โรงเรียนดำเนินการยกระดับโดยจัดกิจกรรมในระดับ 1 ดาว ครบทุกข้อ

4. โรงเรียนมีนวัตกรรม สร้างสรรค์คนดี

5. โรงเรียนจัดทำโครงการพัฒนาจริยคุณ

6. ครูมีการสร้างเครือข่ายในโรงเรียน

7. ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณธรรมอัตลักษณ์หรือตามกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยผ่านโครงการงานคุณธรรมและกิจกรรมอื่น ๆ

8. ผู้บริหาร ครู บุคลากร และนักเรียน ปฏิบัติตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนหรือกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

9. นักเรียนจัดตั้งกลุ่ม / ชุมนุม/ชมรมตามความสนใจ ปฏิบัติกิจกรรมด้านคุณธรรม

10. นักเรียนสามารถนำเสนอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสรุปองค์ความรู้จากโครงการคุณธรรมขยายผลภายในโรงเรียน

11. โรงเรียนมีการประเมินและสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการด้านคุณธรรม / กิจกรรมด้านคุณธรรม

12. นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์หรือตามกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนทั้งหมด (ของปีที่ยื่นขอรับการตรวจสอบ)

3. ระดับ 3 ดาว (ทีมเคลื่อนที่เร็ว (RT) เป็นผู้ตรวจสอบ) โรงเรียนที่ได้รับการตรวจสอบยกระดับคุณภาพ 3 ดาว สามารถขอรับการตรวจสอบในระดับ 4 ดาว หรือข้ามไปขอรับการตรวจสอบในระดับ 5 ดาวได้

โดยมีเกณฑ์การตรวจสอบดังนี้

1. โรงเรียนสมัครเข้ารับการยกระดับเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 3 ดาว

2. รายงานผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. /เอกสารประกอบระดับ 3 ดาว

3. มีการดำเนินการยกระดับโดยจัดกิจกรรม ในระดับ 2 ดาว ครบทุกข้อ

4. โรงเรียนมีนวัตกรรม สร้างสรรค์คนดี ที่ผ่านการพัฒนาต่อเนื่อง

5. โรงเรียนมีแผนภูมิการดำเนินงานด้านคุณธรรม มีการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาด้านคุณธรรม

6. โรงเรียนมีการจัดทำเอกสารเผยแพร่ เช่น แผ่นพับ วารสารหนังสือ และอื่น ๆ

7. โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน

8. โรงเรียนจัดกิจกรรมพัฒนาผู้นำเยาวชนด้านคุณธรรม

9. โครงการคุณธรรม เป็นแบบอย่างให้กับโรงเรียนอื่นได้
 10. นักเรียนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในการการจัดกิจกรรมตามคุณธรรมอัตลักษณ์หรือกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
 11. นักเรียนได้รับรางวัลคุณธรรมในระดับต่าง ๆ
 12. ครูมีผลงานและนำผลงานจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 13. ครูมีการสร้างเครือข่ายด้านคุณธรรมกับครูโรงเรียนอื่น
 14. โรงเรียนมีการประเมินและสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรมด้านคุณธรรม
 15. กลุ่ม/ชุมชน/ชมรมของนักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ขยายผลแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านคุณธรรมระหว่างโรงเรียน
 16. นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์หรือตามกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด (ของปีที่ขอรับการตรวจสอบ)
4. ระดับ 4 ดาว (ทีมขับเคลื่อนคุณธรรมด่วนพิเศษ (EMS) เป็นผู้ตรวจสอบ)
- โดยมีเกณฑ์การตรวจสอบดังนี้
1. โรงเรียนสมัครเข้ารับการยกระดับเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 4 ดาว
 2. รายงานผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. /เอกสารประกอบระดับ 4 ดาว
 3. ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรมโดยเป็นวิทยากรด้านคุณธรรมผ่านการประเมินที่เกี่ยวข้องกับด้านคุณธรรม มีผลงานทางวิชาการ นวัตกรรม หรือผลงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านคุณธรรมและเป็นผู้นำกิจกรรมด้านคุณธรรมในระดับต่าง ๆ
 4. มีการดำเนินการยกระดับโดยจัดกิจกรรม ในระดับ 3 ดาวทุกข้อ พร้อมเอกสารหลักฐานรายงานในระดับ 3 ดาว
 5. มีนวัตกรรมการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของครูผู้คุณธรรม

6. มีการจัดกิจกรรมครอบครัวคุณธรรม
 7. ผู้บริหารสถานศึกษาและหรือครูได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น 10,000 ครูชน คนคุณธรรม ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป
 8. มีการเผยแพร่โครงการคุณธรรมสู่สาธารณชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เอกสารแผ่นพับ สื่อสิ่งพิมพ์ เสียงตามสาย
 9. ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการ คุณธรรมอัตลักษณ์หรือตามกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยผ่านโครงการคุณธรรมและกิจกรรมอื่น ๆ
 10. นักเรียนสร้างเครือข่ายผู้นำเยาวชนกับโรงเรียนอื่น
 11. นักเรียนทำโครงการคุณธรรม ตามคุณธรรมอัตลักษณ์หรือกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. นำเสนอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปองค์ความรู้จากโครงการคุณธรรม สามารถเป็นแบบอย่างให้กับโรงเรียนอื่นได้ รวมถึงมีการเผยแพร่สู่สาธารณชนในรูปแบบต่าง ๆ
 12. กลุ่ม/ชุมชน/ชมรม ปฏิบัติกิจกรรม ขยายผลแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านคุณธรรมกับชุมชน
 13. ครูเป็นแบบอย่างและได้รับการยอมรับ หรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากบุคคลหน่วยงาน องค์กรภายในหรือ ภายนอก ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือระดับเขตตรวจราชการ
 14. ครูมีผลงานและนำผลงานจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือระดับเขตตรวจราชการ
 15. นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์หรือตามกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ของนักเรียนทั้งหมด (ของปีที่ยอมรับการตรวจสอบ)
5. ระดับ 5 ดาว (คณะทำงานส่วนกลางจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้ตรวจสอบ)
- โดยมีเกณฑ์การตรวจสอบดังนี้
1. โรงเรียนสมัครเข้ารับการยกระดับเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ระดับ 5 ดาว

2. รายงานผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ. /เอกสารประกอบ ระดับ 5 ดาว
3. รายงานผลการจัดกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ. /เอกสารประกอบระดับ 4 ดาวครบทุกข้อแล้ว
4. ครูเป็นแบบอย่างและได้รับการยอมรับ หรือยกย่องเชิดชู
เกียรติจากบุคคลหน่วยงาน องค์กรภายในหรือภายนอก ระดับภูมิภาค/ประเทศ
5. ครูมีความประพฤติ ปฏิบัติตนตามคุณธรรมอัตลักษณ์
หรือกรอบแนวคิดของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. 5 ประการ และเป็นแบบอย่างที่ดี
6. ครูมีผลงานและนำผลงานจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ระดับภูมิภาค/ประเทศ
7. โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศด้านคุณธรรม มีการจัดป้าย
นิเทศด้านคุณธรรมจัดทำเอกสารเผยแพร่ และเผยแพร่ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์
8. โรงเรียนผ่านการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส
ในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ในระดับสูงขึ้นไป
9. โรงเรียนมีกิจกรรมนิเทศ กำกับ ติดตามโรงเรียน
คุณธรรม อย่างต่อเนื่อง
10. โรงเรียนมีการสร้างเครือข่าย โรงเรียนกับหน่วยงาน
ภายนอก และมีการสร้างเครือข่ายกับองค์กร หน่วยงาน มูลนิธิ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้
อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ชัดเจนเป็นรูปธรรม
11. เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา คุณธรรม
จริยธรรมในโรงเรียนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากร
นักเรียนผู้ปกครอง ชุมชน
12. มีนวัตกรรมสร้างสรรค์คนดี ในการสร้างเสริมคุณธรรม
จริยธรรม และการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน
13. เป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
14. นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรม
อัตลักษณ์หรือตามกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 100
ของนักเรียนทั้งหมด (ของปีที่ขอรับการตรวจสอบ)

การดำเนินการกิจกรรม

เมื่อโรงเรียนมีความพร้อมแล้วก็จัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้อง และ
สมัครเข้าขอรับการประเมินตามกรอบเวลาที่ได้กำหนดไว้ในกิจกรรมการดำเนินการ ดังนี้

ตาราง 6 กิจกรรมการดำเนินการ

กิจกรรมหลัก / แนวปฏิบัติ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
ระดับ 1 ดาว 1. โรงเรียนดำเนินงานตามเกณฑ์การตรวจสอบที่กำหนดในระดับ 1 ดาว 2. แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพตนเองตามเกณฑ์การตรวจสอบระดับ 1 ดาว 3. สรุปและรายงานผลการตรวจสอบไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพิจารณาและรับรองผลการตรวจสอบ	สิงหาคม	รร. สพท.
ระดับ 2 ดาว 1. โรงเรียนสมัครเข้ารับการตรวจสอบเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 2 ดาว 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบโรงเรียนตามเกณฑ์การตรวจสอบระดับ 2 ดาว 3. คณะกรรมการดำเนินการตรวจสอบโรงเรียนที่สมัครเข้ารับการตรวจสอบ 4. คณะกรรมการสรุปผลการตรวจสอบ และประกาศผลการตรวจสอบโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 2 ดาว 5. สพท. รายงานผลการตรวจสอบไปยัง สพฐ.	พฤศจิกายน	รร. สพท.
ระดับ 3 ดาว 1. โรงเรียนสมัครเข้ารับการตรวจสอบเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 3 ดาว 2. สพท. รวบรวมเอกสารและใบสมัครส่งไปให้ประธานทีมเคลื่อนที่เร็ว (RT) ของเขตตรวจราชการ		สพฐ. RT

ตาราง 6 (ต่อ)

กิจกรรมหลัก / แนวปฏิบัติ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
3. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ประธาน RT สังกัด ประกาศแต่งตั้ง RT เป็นกรรมการตรวจสอบโรงเรียนที่สมัครเข้ารับการตรวจสอบ 4. คณะกรรมการดำเนินการตรวจสอบโรงเรียนที่สมัครเข้ารับการตรวจสอบ 5. คณะกรรมการสรุปผลการตรวจสอบ และประกาศผลการตรวจสอบโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 3 ดาว 6. ประธาน RT รายงานผลการตรวจสอบไปยังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน		
ระดับ 4 ดาว 1. โรงเรียนสมัครเข้ารับการตรวจสอบเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 4 ดาว 2. RT รวบรวมเอกสารและใบสมัครส่งไปให้เลขานุการทีมขับเคลื่อนคุณธรรมด้านพิเศษ (EMS) 3. สพฐ. แต่งตั้ง EMS เป็นกรรมการตรวจสอบโรงเรียนที่สมัคร 4. คณะกรรมการดำเนินการตรวจสอบโรงเรียนที่สมัครเข้ารับการตรวจสอบ 5. คณะกรรมการสรุปผลการตรวจสอบและ สพฐ. ประกาศผลการตรวจสอบโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	มกราคม	RT EMS
ระดับ 4 ดาว 1. โรงเรียนสมัครเข้ารับการตรวจสอบเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 4 ดาว 2. RT รวบรวมเอกสารและใบสมัครส่งไปให้เลขานุการทีมขับเคลื่อนคุณธรรมด้านพิเศษ (EMS) 3. สพฐ. แต่งตั้ง EMS เป็นกรรมการตรวจสอบโรงเรียนที่สมัคร	มกราคม	RT EMS

ตาราง 6 (ต่อ)

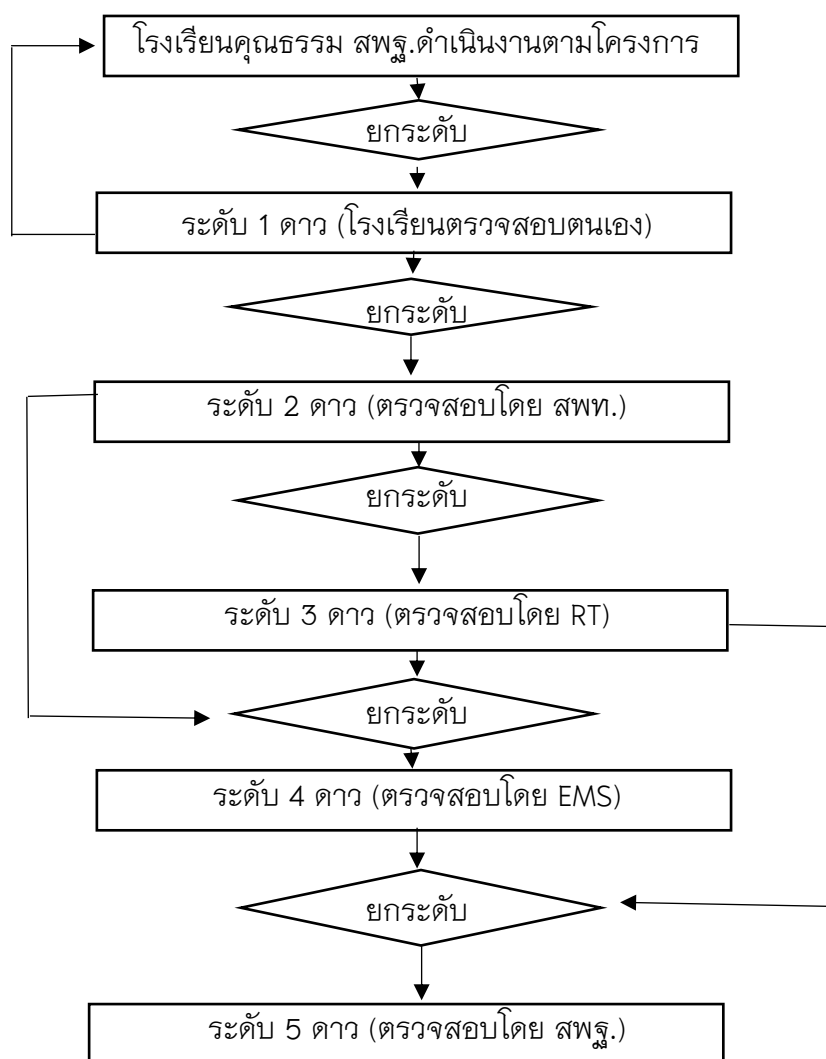
กิจกรรมหลัก / แนวปฏิบัติ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
4. คณะกรรมการดำเนินการตรวจสอบโรงเรียนที่สมัคร เข้ารับการตรวจสอบ		
5. คณะกรรมการสรุปผลการตรวจสอบและสพฐ. ประกาศผลการตรวจสอบโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.		
ระดับ 5 ดาว 1. โรงเรียนสมัครเข้ารับการตรวจสอบเป็นโรงเรียน คุณธรรม สพฐ. ระดับ 5 ดาว 2. เลขานุการ EMS รวบรวมเอกสารและใบสมัครส่งไปให้ คณะกรรมการส่วนกลาง 3. สพฐ. แต่งตั้งคณะกรรมการส่วนกลางเป็นกรรมการ ตรวจสอบโรงเรียนที่สมัคร 4. คณะกรรมการดำเนินการตรวจสอบโรงเรียนที่สมัคร เข้ารับการตรวจสอบ 5. คณะกรรมการสรุปผลการตรวจสอบและสพฐ. ประกาศผลการตรวจสอบโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 5 ดาว 6. ยกย่องเชิดชูเกียรติโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ระดับ 5 ดาว	กุมภาพันธ์	สพฐ.

ที่มา : โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนดีต้องมีที่ยืน (2560, หน้า 16 – 18)

คำอธิบาย RT หมายถึง คณะทำงานจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ระดับจังหวัด ทีมเคลื่อนที่เร็ว (Roving Teams : RT) EMS หมายถึง คณะทำงานจาก
ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค เป็นทีมขับเคลื่อนด่วนพิเศษระดับภูมิภาค (EMS: Express
Moral Service)

สรุป กิจกรรมเหล่านี้เป็นหลักเกณฑ์ในการที่โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
จะต้องขับเคลื่อนโครงการให้ผ่านและใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติ พร้อมทั้งเป็นแนวทางให้ได้

จัดเตรียมเอกสารหรือร่องรอยการทำงานให้คณะประเมินได้รับทราบ ทั้งยังเป็นการประเมินผลการปฏิบัติเพื่อจะได้รับทราบปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นจะได้หาทางแก้ไขต่อไป

ภาพประกอบ 3 แผนผัง Flow Chart แนวทางการจัดกิจกรรมโรงเรียนต้องมีที่ยืน
ที่มา : โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนดีต้องมีที่ยืน (2560, หน้า 19)

ผลสำเร็จที่ต้องการให้เกิด

1. โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ได้รับการยกระดับคุณภาพด้านคุณธรรม จริยธรรม จนได้รับการยอมรับจากนักเรียน ครู ผู้บริหาร ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ

2. โรงเรียนได้รับการพัฒนาเป็นต้นแบบโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และเป็นแหล่งศึกษาดูงาน
3. โรงเรียนได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นโรงเรียนที่มีที่ยืน
4. นักเรียนได้รับการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา โดยไม่ต้องสอบคัดเลือก

การประเมินผลกิจกรรม

ในการประเมินโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในแต่ละระดับดาวนั้นได้ใช้ เกณฑ์มาตรฐาน ดังนี้

ตาราง 7 ตัวชี้วัดความสำเร็จ หลักฐาน ร่องรอย ลักษณะที่พบ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	หลักฐาน ร่องรอย ลักษณะที่พบ
รอยละของโรงเรียนที่ผ่านการตรวจสอบ ระดับ 1 ดาว ★	1. รายงานผลการรับรองการตรวจสอบ ตนเองของโรงเรียน 2. สรุปผลการรับรองการตรวจสอบของ สพท.
รอยละของโรงเรียนที่ผ่านการตรวจสอบ ระดับ 2 ดาว ★ ★	1. ประกาศผลการตรวจสอบของ สพท. 2. รายงานผลการตรวจสอบของ สพท. ที่รายงานไปยัง สพฐ.
รอยละของโรงเรียนที่ผ่านการตรวจสอบ ระดับ 3 ดาว ★ ★ ★	1. ประกาศผลการตรวจสอบของ สพท. 2. รายงานผลการตรวจสอบของ RT ที่รายงานไปยัง สพฐ.
รอยละของโรงเรียนที่ผ่านการตรวจสอบ ระดับ 4 ดาว ★ ★ ★ ★	1. ประกาศผลการตรวจสอบของ EMS 2. รายงานผลการตรวจสอบของ EMS ที่รายงานไปยัง สพฐ.
รอยละของโรงเรียนที่ผ่านการตรวจสอบ ระดับ 5 ดาว ★ ★ ★ ★ ★	ประกาศผลการตรวจสอบของ สพฐ.

ที่มา : โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนดีต้องมีที่ยืน (2560, หน้า 20)

สรุป กิจกรรมโรงเรียนต้องมีที่ยืนเป็นกิจกรรมที่มีเป้าประสงค์ให้โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพมาตรฐาน เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นให้คณะผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ขับเคลื่อนโครงการให้ก้าวหน้า พร้อมกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติและตัวชี้วัดให้ชัดเจน กิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นแนวทางให้โรงเรียนที่ได้ดำเนินโครงการจนประสบผลเป็นที่น่าพอใจจะได้อาศัยเป็นคู่มือเพื่อยกระดับโรงเรียน ให้ได้ในระดับดาวที่สูงขึ้น เพื่อจะได้มีโอกาสเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ให้กับโรงเรียนอื่น ๆ ที่มีความมุ่งมั่นจะพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพต่อไป

การวิจัยเชิงคุณภาพ: การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study)

รูปแบบการวิจัยนั้นมีอยู่หลายวิธีขึ้นอยู่กับผู้วิจัยจะเลือกใช้ให้เหมาะสมกับกับปัญหาหรือหัวข้อวิจัย เพราะในแต่ละวิธีนั้นก็มีความข้อดี หรือข้อจำกัดอยู่มากน้อยแตกต่างกันไป สำหรับการศึกษแบบเฉพาะกรณี (Case study) เป็นวิธีสำหรับการวิจัยอีกรูปแบบหนึ่ง มีความสำคัญในการศึกษาหาคำตอบที่มีแบบลักษณะเฉพาะตัว ทั้งยังมีประโยชน์แก่นักวิจัยเชิงคุณภาพอีกด้วย

ในการศึกษาวิจัยปัญหาทางการศึกษา (Education) หรือปัญหาทางสังคมนั้นมีปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการศึกษาหลากหลาย พร้อมกับมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปทุกเวลา และตามสถานการณ์ ฉะนั้นจึงควรที่จะได้ศึกษาปัญหาอย่างลึกซึ้งในทุกประเด็นเพื่อให้ได้แนวทางหรือคำตอบของปัญหาให้เที่ยงตรงและสอดคล้องกับสถานการณ์ของกรณี หรือ เหตุการณ์ หรือกลุ่มเป้าหมาย การศึกษาแบบเฉพาะกรณี (Case study) เป็นการศึกษาที่ต้องอาศัยวิธีการศึกษาปัญหาแบบเจาะลึกเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้ได้คำตอบที่ครอบคลุมตรงประเด็นในเรื่องที่ทำการวิจัยศึกษา เพื่อไปสู่การค้นหานโยบายพัฒนาและการแก้ไขต่อไปในอนาคต ในลำดับนี้จึงได้นำเสนอในเรื่องเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพและการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) ดังนี้

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

การวิจัยในเชิงคุณภาพทางสังคมศาสตร์มีทฤษฎีที่สำคัญอยู่ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีปฏิฐานนิยม (Positivism) กับทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology) ซึ่งทั้งสองทฤษฎีมีแนวคิดและปรัชญาพื้นฐานต่างกันจึงทำให้เกิดวิธีศึกษาแตกต่างกันไปด้วย คือ

ทฤษฎีปฏิฐานนิยม (Positivism) เป็นทฤษฎีที่มุ่งหาความจริงและสาเหตุของปรากฏการณ์ทางสังคมโดยเน้นข้อมูลเชิงประจักษ์ แนวคิดนี้จึงเป็นที่มาของระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology) เป็นทฤษฎีที่มุ่งหาความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ โดยให้ความสนใจแต่ความคิด ความรู้สึก และแรงคลไจของมนุษย์ แนวคิดนี้จึงเป็นสิ่งที่มาของระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ด้วยเหตุนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่า การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การวิจัยประเภทที่สนใจศึกษาคุณลักษณะและความหมายของปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมจากสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง โดยมีลักษณะที่สำคัญ ได้แก่

1. การมองจากหลายมิติ (Multi Dimension)
2. การเห็นภาพรวม (Holistic)
3. การเฝ้าสังเกตเป็นระยะเวลานาน และการไม่ใช้เกณฑ์ของ

ผู้วิจัยในการตัดสินปรากฏการณ์หรือการให้ความหมายแก่พฤติกรรมของผู้ถูกศึกษาวิจัย (Phenomenology) ซึ่งส่วนใหญ่แล้วการวิจัยลักษณะนี้จะเกี่ยวข้องกับข้อมูลทางสังคมวัฒนธรรมบางประการ และข้อมูลที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ที่ไม่สามารถจัดทำในรูปปริมาณได้ ข้อมูลเหล่านี้ เช่น ความรู้สึกนึกคิด โลกทัศน์ส่วนตัว ชีวิตประวัติ ค่านิยม ประสบการณ์ หรือ ปัญหาในการดำเนินชีวิตบางประการ รวมทั้งอุดมการณ์ต่าง ๆ ด้วย การใช้คำว่า “คุณภาพ” สำหรับการวิจัยชนิดนี้ไม่ได้หมายถึง “มาตรฐาน” หากแต่หมายถึงคุณลักษณะและความหมายของปรากฏการณ์เป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้จึงมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไปอีกหลายชื่อ เช่น Ethnographic Research, Antropological Research, Naturalistic Research, Field Research และ Phenomenological Research (สุภางค์ จันทวานิช, 2561, หน้า 202)

การวิจัยเชิงคุณภาพนอกจากจะศึกษาเรื่องราวตลอดจนสภาพแวดล้อมหรือบริบทของเรื่องที่จะศึกษาอย่างละเอียดแล้ว ยังเป็นการศึกษาแบบติดตามระยะยาว (Longitudinal Study) ทำให้เกิดตัวแปรเป็นจำนวนมากในการวิจัย ด้วยเหตุผลนี้การวิจัยที่มีลักษณะแบบนี้จะต้องทำกับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กและเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เลือกตามกรอบแนวคิด และทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาครั้งนั้น ๆ (Theoretical Sampling) อีกด้วย โดยมากแล้วกลุ่มตัวอย่างจึงมักเป็นกรณีศึกษา (Case study) ซึ่งอาจจะมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพียงคนเดียวก็ได้ (Bogdan and Biken, 1982, pp. 47 – 58)

นอกจากนี้ในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพก็ยังมีลักษณะที่แตกต่างกับการวิจัยเชิงปริมาณซึ่ง Bogdan and Taylor (1984, pp. 5 – 8) ได้แสดงลักษณะที่สำคัญเอาไว้ ดังนี้

1. เป็นการวิจัยที่เน้นลักษณะอุปมาน (Inductive) เป็นส่วนใหญ่ คือ การสรุปหลักการข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมมาได้ การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการหาคำตอบไม่ใช่การทดสอบหาคำตอบตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ก่อน คำตอบจะได้จากการพิจารณาภาพรวมที่ได้จากการนำเอาข้อมูลต่าง ๆ มาเรียงปะติดปะต่อกัน
2. เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยมองภาพรวมของสภาพการณ์ส่วนบุคคลหรือกลุ่มบุคคลรวมกันในฐานะเรื่องที่กำลังศึกษา ไม่ใช่มองแต่ละเรื่องเป็นตัวอย่างสำหรับการศึกษา
3. ผู้วิจัยจะต้องมีความไวในการรับรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ ที่มากระทบหรือส่งผลกระทบต่อตัวอย่างที่กำลังศึกษา
4. ผู้วิจัยจะต้องพยายามที่จะทำความเข้าใจกับตัวอย่างที่ศึกษาโดยสภาพแท้จริงที่ตัวอย่าง หรือ กลุ่มตัวอย่างเป็นอยู่ก่อนการวิจัยเป็นอยู่ตามปกติวิสัย
5. ผู้วิจัยต้องไม่นำความเชื่อ มุมมอง ทศนคติ หรือ หน้าที่ของตนเข้าไปตัดสินสภาพการณ์หรือตัวอย่างที่ศึกษา หากแต่จะต้องถือว่าสภาพที่เกิดขึ้นทุกอย่างอย่างเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และเป็นสิ่งที่จะต้องสืบค้นหาความจริงต่อไป
6. ผู้วิจัยจะต้องอุปมาน ว่าทุกมุมมองหรือทุกสิ่งทุกอย่างที่พบในการศึกษามีคุณค่าอยู่ที่ใจของตัวมันเอง
7. การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาเชิงมนุษยนิยม คือ ถือว่าคุณค่าต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นสิ่งที่มีความค่าและควรแก่การทำความเข้าใจทั้งสิ้น
8. ผู้วิจัยจะต้องมีความเชื่อมั่นต่อความจริง (Validity) ในการศึกษาเชิงคุณภาพ เพราะว่าด้วยวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้อยู่ใกล้ชิดกับโลกที่กำลังศึกษาอย่างแท้จริงผู้วิจัยจะได้รับข้อมูลที่ตรงต่อความเป็นจริงโดยไม่ต้องผ่านเครื่องกรองแสงทางความรู้ต่าง ๆ เช่น มโนทัศน์ คำจำกัดความสำหรับการวิจัยหรือแบบประเมินค่า เป็นต้น
9. การวิจัยเชิงคุณภาพสภาพการณ์และบุคคลทั้งหลายที่ทำการศึกษาล้วนมีคุณค่าต่อการวิจัยทั้งสิ้น

10. ผู้วิจัยสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพจะต้องเป็นผู้มีความชำนาญและมีฝีมือในการเลือกใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการหาความจริง สำหรับการหาคำตอบของการวิจัย วิธีการต่าง ๆ จึงต้องสนับสนุนผู้วิจัยไม่ใช่ผู้วิจัยตกอยู่ในอิทธิพลของเครื่องมือหรือกระบวนการและเทคนิคในการวิจัยแบบต่าง ๆ

สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยในสถานการณ์จริง ๆ ไม่ยึดรูปแบบในการวิจัยต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด และผู้วิจัยจะต้องเป็นคนมีความรู้ความสามารถในการเลือกใช้เครื่องมือในการวิจัย อีกทั้งต้องไม่ยึดถือความเชื่อ ทศนคติ หรือมุมมองของนักวิจัย แต่ต้องยึดความมุ่งหมายของข้อค้นพบในกลุ่มตัวอย่าง หรือสถานการณ์ที่ศึกษาเป็นหลักสำคัญ และอาศัยข้อมูลเชิงคุณภาพนำมาวิเคราะห์ตีความหมายของปรากฏการณ์นั้น

2. การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study)

เป็นวิธีการศึกษาเฉพาะกรณีที่มีกำเนิดมาจากศาสตร์หลายสาขา และใช้กันทั่วไปในการวิจัยทางสังคมศาสตร์มีลักษณะและระเบียบวิธีการที่ (สมชาย โพธิ์สิตา, 2550, 162 – 172) ได้นำเสนอไว้ว่า เป็นการยากที่จะให้นิยามการศึกษาเฉพาะกรณี เพราะการที่จะให้นิยามที่ชัดเจนลงไปมีความยากอยู่ 2 ประการคือ 1) การกำหนดว่าอะไรเป็นกรณี (Case) สำหรับการศึกษาแบบนี้ อะไรไม่ใช่ 2) จุดมุ่งหมายและระดับของการวิเคราะห์ในการศึกษาแบบนี้ค่อนข้างจะหลากหลาย Lincoln and Guba (1985) ยอมรับว่า นักวิชาการมีความเห็นไม่ค่อยลงรอยกันว่า การศึกษาเฉพาะกรณีคือ อะไร นิยามของวิธีนี้จึงมีตั้งแต่ง่ายที่สุด เช่น การศึกษาเดี่ยวหนึ่งของชีวิต หรือ การศึกษาปรากฏการณ์อันใดอันหนึ่งอย่างเจาะลึก ไปจนถึงนิยามที่เข้าใจค่อนข้างยาก เช่นที่ (Denny, 1978, อ้างถึงใน Lincoln and Guba, 1985, p. 360) ให้ไว้ว่า “คือ การศึกษาแง่หนึ่ง หรือ ประเด็นหนึ่ง หรือ เหตุการณ์หลาย ๆ อย่างที่เกิดขึ้นในพื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่ง เป็นการศึกษาอย่างเข้มข้นและสมบูรณ์ตลอดระยะเวลาที่กำหนด”

Creswell (1998) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาเฉพาะกรณี เป็นวิธีการวิจัยที่ออกแบบมาเพื่อศึกษา “กรณีที่มีขอบเขตชัดเจน” ที่ว่ามีขอบเขตชัดเจน หมายความว่า กรณีที่นำมาศึกษานั้นเป็นหน่วยที่มีความสมบูรณ์ในตัวของมันเอง ทั้งในแง่ของเนื้อหา เวลา สถานที่ หรือ บริบท ความหมายเช่นนี้มีความใกล้เคียงกับความเป็นของ Yin (1993) ที่เน้นบริบทของ Case มาว่าอย่างไรก็ตาม Stake ไม่ได้ปฏิเสธลักษณะที่เป็นวิธีการของ

การศึกษาเฉพาะกรณีโดยสิ้นเชิง เขากล่าวว่าในฐานะเป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัย เรา
นิยามกรณีศึกษาโดยอาศัยความสนใจในกรณีใดกรณีหนึ่งเป็นหลัก มิใช่โดยอาศัยวิธีการ
วิจัยที่ใช้

ถ้าจะนิยามตามความคิดเห็นของ Stake ตามความเห็นของ ชาย โพธิ์สิตา
ได้เสนอเป็นความเห็นอย่างง่าย ๆ ว่า วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี คือ วิธีการวิจัยที่เน้น
การศึกษากรณีที่เฉพาะเจาะจง จุดเน้นอยู่ที่สิ่งที่ถูกศึกษา (case) ซึ่งจะต้องมีลักษณะ
เจาะจง มีขอบเขตที่กำหนดชัดเจน มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ไม่ได้เน้นวิธีการศึกษา
(Method) วิธีการศึกษานั้นไม่ได้ต่างจากวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่เป็นมาตรฐานทั่วไป
กล่าวคือ เทคนิคมาตรฐานใด ๆ ที่ใช้ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และ
เชิงปริมาณได้ ก็สามารถนำมาใช้กับการวิจัยแบบกรณีศึกษาได้ทั้งสิ้น

กรณีศึกษามีลักษณะเป็นทั้งการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ขึ้นอยู่กับ
ผู้วิจัยว่าจะเลือกอะไรมาเป็นกรณีศึกษา และเลือกวิธีอะไรมาเป็นแนวทางในการศึกษา
ถ้าเลือกใช้วิธีการเชิงปริมาณ กรณีศึกษานั้นก็เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ถ้าเลือกใช้วิธีการ
เชิงคุณภาพ กรณีศึกษานั้นก็เป็นเชิงคุณภาพ Yin (1993) สนับสนุนการใช้วิธีทั้งเชิงปริมาณ
และเชิงคุณภาพ สำหรับการวิจัยแบบกรณีศึกษา ในหนังสือ The Application of Studies
เขายกตัวอย่างงานวิจัยแบบกรณีศึกษาหลายเรื่องที่เขาและคณะทำ ซึ่งเป็นงานที่ใช้ทั้งวิธี
เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ไม่ว่าจะใช้วิธีใดก็ตาม หัวใจสำคัญของการศึกษาเฉพาะกรณีอยู่ที่การศึกษา
ให้ได้ทั้งแนวกว้างและแนวลึกของกรณีที่เราเลือกมานั้น ๆ วิธีที่จะให้ได้ทั้งแนวกว้างและ
แนวลึกของกรณีที่เฉพาะเจาะจงเช่นนี้ ในทางปฏิบัติก็คือ การใช้ข้อมูลหลายชนิด จาก
หลายแหล่ง และด้วยวิธีการหลายแบบในงานวิจัยเรื่องเดียวกัน

3. การเลือกกรณีตัวอย่าง

ในการเลือกกรณีตัวอย่างมาศึกษานั้น ต้องทำความเข้าใจเสียก่อนว่า สิ่ง
ที่เราเลือกมาศึกษาหรือกรณีตัวอย่าง (case) คือ อะไร เพราะแทบทุกอย่างสามารถนำมา
เป็นกรณีศึกษาได้ทั้งนั้น ขึ้นอยู่กับความสนใจของนักวิจัยว่าจะทำความเข้าใจให้ลึกซึ้งใน
เรื่องอะไร การกำหนดว่าสิ่งไหนเป็นกรณีสำหรับศึกษาได้หรือไม่ ควรพิจารณาคุณสมบัติ
ของสิ่งที่เราสนใจจะศึกษานั้นเป็นสำคัญ กล่าวคือ สิ่งที่จะเลือกมาเป็นกรณีศึกษานั้นต้อง
เป็นสิ่งที่สามารถกำหนดขอบเขตชัดเจนได้ (Creswell, 1998; Stake, 2000) ว่ามีความ
สมบูรณ์ในตัวเอง มีเวลาและสถานที่แน่นอน ซึ่งนักวิจัยสามารถกำหนดได้

อย่างไรก็ตาม คุณสมบัติเช่นนี้อาจยังไม่ชัดเจนพอ เพราะความจริงแล้วแทบทุกสิ่งก็มีขอบเขตที่ชัดเจนไม่มากนักเลย ไม่ว่าจะเป็นบุคคล (เช่น ผู้ประสบความสำเร็จ ผู้ล้มเหลว ผู้ติดเชื้อ HIV) กลุ่มชน (เช่น หมู่บ้าน ชุมชนในเมือง กลุ่มอหิวาตกโรค) สถาบัน (เช่น ครอบครัว วัด โรงเรียน) เหตุการณ์ / ปรากฏการณ์ (เช่น ลัทธิเซ็กส์พอ ร.5 การอภิปรายไม่วางใจรัฐบาลในสภาผู้แทนราษฎร กระบวนการทวงถาม) กิจกรรม (เช่น โครงการวางแผนครอบครัว โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมป้องกันยาเสพติดของชุมชน) หรือ องค์การต่าง ๆ (เช่น องค์การของรัฐ องค์การเอกชน) กล่าวโดยสรุปก็คือสิ่งที่อาจเป็นกรณีสำหรับศึกษาแบบนี้มีได้หลากหลาย

Stake (2000) จำแนกกรณีที่นักวิจัยเลือกมาศึกษาเป็น 3 ประเภท โดยใช้ความสนใจของนักวิจัย หรือ จุดมุ่งหมายในการศึกษาเป็นเกณฑ์ คือ

1. ถ้าเป็นนักวิจัยเลือกศึกษากรณินั้นเพราะความสนใจอยากรู้ อยากทำความเข้าใจ อยากเปิดเผยรายละเอียดของกรณินั้น ไม่มีจุดประสงค์อย่างอื่น กรณีเช่นนั้น เรียกว่า intrinsic case หรือ กรณีที่เลือกศึกษาเพื่อสนองความอยากรู้ในสิ่งนั้นเป็นหลัก เป็นกรณีที่นักรู้และสมบูรณ์ในตัวของมันเอง

2. ถ้าเป็นกรณีที่เลือกมาศึกษาเพราะนักวิจัยเห็นว่า กรณินั้นเป็นตัวอย่างหรือเป็นตัวแทนของกรณีอื่น ๆ และนักวิจัยก็ต้องการใช้กรณินั้นเพื่อแสดงอะไรบางอย่าง เช่น แสดงตัวอย่างของเรื่องที่กำลังนำเสนออยู่ในขณะนั้นหรือแสดงตัวอย่างเพื่อสนับสนุนข้อสรุปหรือ ข้อโต้แย้งอย่างใดอย่างหนึ่งของตน เป็นต้น กรณีเช่นนั้น เรียกว่า instrumental case คือ กรณีที่ใช้เพื่อแสดงหรือเพื่อสนับสนุนข้อสรุปอย่างใดอย่างหนึ่งของนักวิจัยในหลายกรณีที่เราไม่สามารถแยก intrinsic case กับ instrumental case ออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด เพราะคุณสมบัติของทั้ง 2 ประเภทนี้อาจมีอยู่ในกรณีเดียวกันได้ นั่นก็แปลว่า intrinsic case หรือ instrumental case ย่อมขึ้นอยู่กับนักวิจัยว่า จะใช้กรณินั้นเพื่อวัตถุประสงค์ใดเป็นหลัก ถ้าไม่มีวัตถุประสงค์อย่างอื่นนอกจากศึกษาเพื่อความอยากรู้หรือเพราะกรณินั้นน่าสนใจ น่ารู้ ก็จัดเป็น intrinsic case แต่ถ้าศึกษาเพื่อแสดงอะไรบางอย่าง (แนวคิด ข้อสรุป หรือ ข้อเสนอเพื่อโต้แย้ง) ก็จัดเป็น instrumental case

3. บางครั้งนักวิจัยเลือกที่จะศึกษา instrumental case หลาย ๆ ราย เพื่อให้แน่ใจว่า สิ่งที่ต้องการแสดงนั้นมีความชัดเจนและเพื่อความมั่นใจในข้อสรุปที่ได้ กรณีหลาย ๆ กรณีที่นักวิจัยเลือกมาศึกษาเช่นนั้น เรียกว่า collective case นักวิจัยเลือกศึกษาหลาย ๆ กรณีเพื่อสนับสนุนเรื่องเดียวกัน

บางครั้งนักวิจัยอาจทำกรณีศึกษาได้เป็น 2 แบบ คือ แบบที่ 1 คือ การทำกรณีศึกษาในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่องอื่น กรณีศึกษาแบบนี้ทำหน้าที่เป็นตัวเสริมหรือแสดงตัวอย่างของสิ่งที่นักวิจัยนำเสนอในการวิจัยนั้น เช่น ในการศึกษาเกี่ยวกับผู้ย้ายถิ่น ณ ปลายทาง นักวิจัยอาจเลือกผู้ย้ายถิ่นจำนวนหนึ่ง (เช่น 2 – 3 ราย) สำหรับแสดงเป็นตัวอย่างของการปรับตัวรูปแบบต่าง ๆ แบบที่ 2 คือ การทำกรณีศึกษาในฐานะเป็นการวิจัยเอกเทศเรื่องหนึ่งโดยตัวมันเอง ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่องอื่น กรณีศึกษาที่ทำแบบนี้มีลักษณะเหมือนกับการศึกษาชาติพันธุ์วรรณาทุกประการที่จริง ชาติพันธุ์วรรณานั้นก็คือ การศึกษาเฉพาะกรณีที่มีขนาดใหญ่ขึ้นเอง ทั้งนี้เพราะสิ่งที่นักวิจัยเลือกมาศึกษาด้วย วิธีการเชิงชาติพันธุ์วรรณา (ไม่ว่าจะเป็นชุมชน เหตุการณ์ หรือบุคคลก็ตาม) ในสาระสำคัญแล้วก็มีลักษณะไม่ได้ต่างอะไรกับ “กรณี” หรือ case นั้น คือ มีขอบเขตที่ชัดเจน สมบูรณ์ในตัวมันเอง มีเวลาและสถานที่ที่นักวิจัยสามารถกำหนดได้ และทำการศึกษาอย่างเป็นเอกเทศสมบูรณ์ (Creswell, 1998)

ฉะนั้น หากมีคำถามว่า “จะเลือกกรณีสำหรับศึกษาอย่างไร” ก็สามารถตอบได้ว่า ต้องดูที่จุดมุ่งหมายของการศึกษา ถ้าเป็นแบบอยากรู้เจาะลึกในสิ่งใดหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น (บุคคล ปรากฏการณ์ โครงการ สถานที่ ฯลฯ) ก็เลือกสิ่งนั้น / เรื่องนั้นเพียงสิ่งเดียวเป็นกรณีศึกษา ทำการศึกษากรณีน้อยรอบด้านและอย่างลงลึกเป็นเอกเทศสมบูรณ์ในตัวเอง (แบบที่ 2) แต่ถ้าต้องการใช้กรณีตัวอย่างเพื่อมาแสดงหรือสนับสนุนประเด็นหลักที่นักวิจัยต้องการเน้นหรือชี้ชัด ก็อาจเลือกกรณีที่จะสามารถแสดงประเด็นนั้น ๆ ได้ชัดเจนมาเป็นกรณีตัวอย่างสักจำนวนหนึ่ง (แบบที่ 1)

แต่เราจะรู้ได้อย่างไรว่า กรณีไหนควรเลือก กรณีไหนไม่ควรเลือก เรื่องนี้คงหาคำตอบแบบสูตรสำเร็จได้ยาก Patton (1990) เสนอว่า กรณีที่เราจะเลือกนั้น จะต้องเป็นกรณีที่สามารถให้ข้อมูลได้มาก (information-rich case) นั่นคือ ต้องเป็นกรณีที่มีอะไรที่เราจะเรียนรู้ได้มาก ชนิดที่ว่าแม้จากกรณีเดียวที่เราเลือกมาศึกษานี้ก็เรียกกรณี เช่นนั้น ว่า typical case คือ กรณีที่เป็นแบบฉบับให้เราเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องของคนกลุ่มนั้น หรือ เรื่องประเภทรุ่นได้อย่างดี อย่างไรก็ตามถ้ามีคำถามว่า จะรู้ได้อย่างไรว่ากรณีไหน น่าจะมีอะไรให้เรียนรู้ได้มาก และกรณีไหนไม่น่าจะมีอะไรให้เรียนรู้เท่าที่ควร คำตอบ คือ (ในแนวทางของวิธีการเชิงคุณภาพ) ก็คือ นักวิจัยควรมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เราจะเลือกมาศึกษาพอสมควร ทำนองเดียวกับที่นักวิจัยเชิงปริมาณต้องมีความรู้เกี่ยวกับประชากรที่ตนจะเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ก่อนที่จะทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากรนั้น หาไม่แล้วการ

เลือกตัวอย่างก็จะเป็นการกระทำที่ไม่สามารถอธิบายได้ในเชิงหลักวิชาการ ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่พึงกระทำ ถ้าความรู้เช่นนั้นไม่มีอยู่ก่อนก็จำเป็นที่จะต้องหาความรู้เบื้องต้นให้เพียงพอเสียก่อน จึงทำการเลือก ไม่มีวิธีอื่นที่ดีกว่าหรือลัดกว่านี้ เมื่อมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ในข่ายที่จะเลือกเป็นกรณีได้พอสมควร การตัดสินใจเลือก หรือ ไม่เลือก ก็ง่ายขึ้น

สำหรับกรณีศึกษาที่ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ได้กรณีที่เหมาะสมกับความต้องการและจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นวิธีที่ใช้ได้ทั่วไปในทางปฏิบัติ การเลือกแบบเจาะจงเอากรณีที่มีความเหมาะสมเช่นนี้เปรียบเสมือนการ “ร่อนหา” กรณีที่เหมาะสมที่สุด ไม่ใช่เหมาะสมในแง่ความสะดวกสบายสำหรับนักวิจัย แต่เหมาะสมในแง่ที่เป็นกรณีที่สามารถให้ข้อมูลได้หลากหลายและอย่างครอบคลุม หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เหมาะสมทั้งในแง่แนวคิดในการวิจัย และในแง่ของระเบียบวิธีวิจัย

4. รูปแบบของการวิจัยแบบการศึกษาเฉพาะกรณี

ไม่ว่าจะทำการกรณีศึกษาเพราะสนใจอยากรู้เกี่ยวกับกรณีเฉพาะเจาะจงอันใดอันหนึ่ง หรือทำเพราะต้องการใช้กรณีศึกษาเป็นตัวอย่างสนับสนุนแนวความคิดหรือข้อสรุปของนักวิจัยก็ตาม การวิจัยแบบกรณีศึกษาอาจทำได้ 3 รูปแบบ และในแต่ละรูปแบบนักวิจัยจะเลือกกรณีมาศึกษาเพียงกรณีเดียวหรือหลายกรณีก็ได้ (Yin, 1993) วิธีการศึกษา 3 รูปแบบ คือ

4.1 การศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive) มุ่งแสดงรายละเอียดพร้อมทั้งบริบทอย่างสมบูรณ์ของปรากฏการณ์ที่เลือกมาศึกษา นักวิจัยนำเสนอเนื้อหาด้วยเทคนิคการบรรยาย สิ่งสำคัญของการทำกรณีศึกษาแบบนี้อยู่ที่การให้รายละเอียด พร้อมด้วยบริบทของกรณีศึกษา ไม่เน้นการวิเคราะห์

4.2 การศึกษาแบบมุ่งการค้นหาค้นหา (exploratory) เป็นกรณีศึกษาที่รู้จักและใช้กันแพร่หลาย มีลักษณะเป็นการวิจัยนำร่อง เพื่อหานิยามสำหรับมโนทัศน์ที่ยังไม่ชัดเจน หรือเพื่อสร้างสมมติฐานสำหรับการวิจัยแบบสำรวจ (เชิงปริมาณ) ที่จะตามมาในภายหลัง นอกจากนี้แล้ว นักวิจัยอาจทำการกรณีศึกษาเพื่อค้นหาว่า ประเด็นปัญหาที่แท้จริงของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ที่ไหนหรือเพื่อค้นหาว่าประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาให้ลึกลงไปเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งคืออะไร หลังจากนั้นจึงออกแบบการวิจัยที่มุ่งทำความเข้าใจหรือหาทางแก้ปัญหาที่นั้น ๆ อีกทีหนึ่ง วิธีการเช่นนี้จะช่วยให้นักวิจัยมั่นใจได้ว่า

การวิจัยที่จะตามมานั้นจับประเด็นและตั้งคำถามได้ถูกต้อง ข้อค้นพบของกรณีศึกษา
รูปแบบนี้มีลักษณะเป็นข้อค้นพบชั่วคราวเพื่อรอการวิเคราะห์เจาะลึกมากยิ่งขึ้น หรือ
ปรับปรุงภายหลังจากได้ศึกษารายละเอียดแล้ว

4.3 การศึกษามุ่งคำอธิบาย (explanatory) ในกรณีศึกษาแบบ

ปรากฏการณ์ หรือสิ่งที่เลือกมาเป็นกรณีศึกษาอาจจะเป็นที่รู้จักหรือคุ้นเคยอยู่บ้างไม่มาก
ก็น้อย การทำกรณีศึกษาแบบนี้ไม่ได้มุ่งที่จะเปิดเผยหรือทำความเข้าใจปรากฏการณ์เพียง
อย่างเดียว แต่เพื่อหาคำอธิบายที่ยังไม่เคยมีมาก่อน หรือคำอธิบายอาจจะมีอยู่แต่ไม่เป็น
ที่พอใจ กรณีศึกษาเชิงคุณภาพแบบนี้มีประโยชน์มากสำหรับหาคำอธิบายให้แก่ข้อค้นพบ
จากการศึกษาเชิงปริมาณ ที่ข้อมูลเชิงปริมาณเองไม่สามารถให้คำอธิบายที่น่าพอใจได้
การศึกษาเรื่อง “ลัทธิพิธีเสด็จพ่อ ร.5 ของนิธิ เอียวศรีวงศ์ (2536) ที่พยายามหา
คำอธิบายเชิงสังคมให้แก่กระบวนการนับถือดวงวิญญาณของพระบาทสมเด็จพระ
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) และการศึกษาเชิงสังคมเกี่ยวกับ “ลัทธิพิธีเจ้าแม่
กวนอิม” ของนักเขียนท่านเดียวกัน นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2537) จัดว่าเป็นกรณีศึกษาแบบนี้
ในการศึกษาแบบนี้ นักวิจัยมักมีแนวคิดหรือข้อสรุปบางอย่างที่ต้องการเสนอเป็นคำอธิบาย
สำหรับปรากฏการณ์ที่ศึกษา หรือข้อสรุปบางอย่างที่ต้องการเสนอเป็นคำอธิบายสำหรับ
ปรากฏการณ์ที่ศึกษาหรือมีฉะนั้นก็เสนอคำอธิบายเป็นเชิงทฤษฎีที่ได้จากการวิเคราะห์
ข้อมูลในการศึกษานั้น

รูปแบบการทำการศึกษาทั้ง 3 นี้ ไม่จำเป็นต้องอิสระจากกันเสมอไป
กรณีศึกษาเรื่องหนึ่งอาจใช้ทั้งรูปแบบเชิงพรรณนาและเชิงวิเคราะห์เพื่อหาคำอธิบาย เช่น
กรณีศึกษาที่มุ่งการพรรณนาอาจมีรูปแบบเป็นการศึกษาแบบวิเคราะห์เพื่อหาคำอธิบาย
ในเวลาเดียวกันก็ได้

5. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยของการศึกษาเฉพาะกรณี ส่วนใหญ่ก็คล้ายกับการ
วิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา ซึ่งมีขั้นตอนที่สำคัญบางขั้นตอนที่อาศัยแนวคิดในการทำ
กรณีศึกษาของ Stake (1995, อ้างใน Creswell, 1998) มีดังนี้

5.1 เลือกกรณีสำหรับศึกษา กรณีศึกษาที่ควรเลือกมาศึกษานั้น ต้องเป็น
กรณีที่มีขอบเขตชัดเจน สมบูรณ์ในตัวเอง ทั้งในแง่เนื้อหา เวลา และสถานที่ ซึ่งอาจจะเป็น
บุคคล เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ กลุ่มชนที่มีลักษณะเฉพาะโครงการหรือกิจกรรมอย่างใด

อย่างหนึ่งก็ได้ ในการเลือกกรณีสำหรับศึกษานั้นโดยปกติใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง คือ ให้ความสนใจกรณีที่สามารถให้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการศึกษาในกรณีนั้น ๆ เป็นสำคัญในการศึกษาที่ใช้หลายกรณี นักวิจัยอาจสร้างวิธีการเลือกตัวอย่างที่ค่อนข้างเป็นระบบขึ้นมาใช้เป็นการเฉพาะก็ได้ การเลือกกรณีตัวอย่างเพื่อให้ได้ลักษณะครอบคลุมประชากรที่หลากหลายอาจมีความจำเป็น ถ้าต้องการให้ผลการศึกษานำหนักในการอธิบาย

5.2 รวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเกี่ยวกับกรณีศึกษา ใช้เทคนิคหลายแบบในการรวบรวมข้อมูล เนื่องจากจุดเด่นของกรณีศึกษาอยู่ที่การให้ภาพที่ชัดเจนและสมบูรณ์ของสิ่งที่ศึกษา ข้อมูลที่หลากหลายจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น นักวิจัยอาจรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต สัมภาษณ์ ค้นหาจากเอกสาร หรือจากสื่อทัศนูปกรณ์อื่น ๆ เช่น เดียวกับการวิจัยเชิงคุณภาพทั่วไป ข้อมูลอาจเป็นทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และควรจะต้องเป็นข้อมูลที่ให้บริบทอย่างเพียงพอ โดยสรุปก็คือ ใช้ทุกวิธีการที่เหมาะสมและรวบรวมข้อมูลทุกชนิดที่จะให้ภาพที่สมบูรณ์ที่สุดของกรณีศึกษา

5.3 พรรณนารายละเอียดของสิ่งที่ศึกษา จำเป็นต้องพรรณนากรณีศึกษาอย่างละเอียดเพื่อให้เห็นภาพอย่างชัดเจน การพรรณนาไม่ใช่เพียงแต่เล่าเรื่องโดยปราศจากจุดมุ่งหมาย แต่เป็นการนำเสนอเรื่องราวของกรณีศึกษาอย่างมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน

5.4 วิเคราะห์และตีความข้อมูล หลักและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพทุกรูปแบบ จะต้องเหมาะสมกับลักษณะข้อมูล (เช่น ใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การเปรียบเทียบและการตีความที่เหมาะสมสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ) และต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย คำถามและวัตถุประสงค์ในการศึกษา ตลอดจนบริบทของกรณีศึกษาด้วยเสมอ

6. ปัญหาและข้อจำกัด

ข้อจำกัดและปัญหาของวิธีการวิจัยแบบกรณีศึกษาส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเลือกตัวอย่าง แม้จะมีหลักกว้าง ๆ ว่ากรณีที่เลือกจะต้องมีขอบเขตที่ชัดเจน แต่ก็ไม่ง่ายนักที่จะตัดสินว่า ขอบเขตที่แท้จริง ทั้งในแง่เนื้อหา เวลา และสถานที่ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เริ่มต้นและสิ้นสุดลงที่ใด ความยากลำบากในเรื่องนี้อาจทำให้บางครั้งนักวิจัยต้องกำหนดขอบเขตเองตามความต้องการ (arbitrary)

ความยากลำบากอีกประการหนึ่งอยู่ที่การตัดสินใจว่า จะเลือกกรณีศึกษาจำนวนเท่าใดจึงจะเพียงพอ ถ้าเป็นการศึกษาที่ต้องการกรณีที่ชัดเจนเพียงพอกรณีเดียวก็ไม่มีปัญหาอะไร แต่ถ้าจำเป็นต้องต้องมีหลายกรณี ก็อาจมีปัญหาว่าจะต้องมีจำนวน cases เท่าไรจึงจะพอเป็นปัญหาที่ไม่มีคำตอบที่ถูกต้องหรือผิดเพียงคำตอบเดียวเพื่อการตัดสินใจ นักวิจัยอาจจะต้องนำเอาจุดมุ่งหมายของการศึกษามาพิจารณาร่วมกับความเป็นไปได้ในเรื่องเวลา ทรัพยากร และปัจจัยอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ที่มีอยู่มาพิจารณาด้วย Creswell (1998) เสนอแนะว่า นักวิจัยไม่ควรเลือกจำนวนกรณีมากกว่า 4 ราย เพื่อเป็นกรณีสนับสนุนความคิดในการศึกษาหนึ่ง ๆ

ข้อจำกัดที่สำคัญของวิธีการวิจัยแบบกรณีศึกษา เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับสามัญการหรือการนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในวงกว้าง ในเรื่องนี้นักวิจัยเชิงคุณภาพหลายท่านเห็นว่า สามัญการนั้นเป็นสิ่งที่การวิจัยแบบกรณีศึกษาทำได้ไม่มาก เหตุผลสำคัญก็เพราะกรณีศึกษาใช้ตัวอย่างจำนวนน้อย เรื่องนี้อาจเป็นเพราะว่า สามัญการไม่ใช่วัตถุประสงค์สำคัญของกรณีศึกษาเพื่ออธิบาย การออกแบบตัวอย่าง และการดำเนินการศึกษา อาจต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ว่า ผลจากการศึกษาจะสามารถนำไปใช้ในที่อื่นได้มากน้อยเพียงใด ประเด็นเรื่องสามัญการในการวิจัยทางสังคมศาสตร์นั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่แตกต่างกันระหว่างปฏิฐานนิยมฝ่ายหนึ่ง กับกระบวนการทางเลือกอีกฝ่ายหนึ่ง

การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

มีความหมาย 2 ประการ คือ ประการแรก หมายถึงเรื่องราว ปรากฏการณ์หรือบุคคล ฯลฯ ที่เจาะจงเลือกมาเพื่อเป็นกรณีตัวอย่าง เพื่อแสดงสิ่งใดสิ่งหนึ่งในหัวข้อการวิจัยทั่วไป เช่น ในการวิจัยความรุนแรงในครอบครัว นักวิจัยอาจเลือกเรื่องราวของครอบครัวหนึ่งหรือหลายครอบครัว มาแสดงให้เห็นถึงความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ประการที่สอง หมายถึงเรื่องราวหรือบุคคลที่นักวิจัยเลือกมา เพราะว่าเรื่องนั้น ๆ หรือคน ๆ นั้นมีอะไรน่าสนใจ น่ารู้และความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ก็ยังไม่มีเปิดเผยมาก่อนนักวิจัยอาจเลือกมาศึกษาเพียงรายเดียวหรือหลายรายก็ได้ในความหมายทั้งสองประการนี้ เรื่องที่เข้าข่ายเป็นกรณีศึกษาจะต้องเป็นเรื่องที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง สามารถทำการศึกษาเป็นกรณีเฉพาะได้ต่างหาก นั่นคือ ต้องเป็นกรณีที่มีขอบเขตชัดเจนในแง่ของเนื้อหา เวลา และสถานที่ ประเด็นสำคัญในการศึกษาเฉพาะกรณี (โดยเฉพาะในความหมายประการที่สอง) อยู่ที่การศึกษาอย่างละเอียดเพื่อทำความเข้าใจกรณีนั้นในหลายมิติ นักวิจัยเลือกกรณีใดกรณี

หนึ่งมาศึกษา ก็เพราะเห็นว่ากรณีนั้นเป็นเรื่องที่น่ารู้ซึ่งยังไม่มีมีการเปิดเผยมาก่อน อาจจะ เป็นเรื่องอะไรก็ได้ จะมีขอบเขตเพียงระบุบุคคล (เช่น เรื่องของคน ๆ เดียว) หรือระดับองค์กร โครงการ ชุมชน หรือท้องถิ่นก็ได้การศึกษาเฉพาะกรณีในการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธี ดำเนินงานเช่นเดียวกับการศึกษาชาติพันธุ์วรรณา นักวิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามด้วย เทคนิคการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และเก็บข้อมูลด้วยวิธีการเชิงคุณภาพหลายแบบ เพื่อทำ ความเข้าใจกรณีที่กำลังศึกษานั้นอย่างเป็นองค์รวม เพราะคุณสมบัติข้อนี้ นักวิจัยวิทยาท่านจึง ถือว่า การศึกษาเฉพาะกรณีก็คือกรณีศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณารูปแบบหนึ่ง ทั้งสองวิธี สนใจศึกษาเรื่องที่มีลักษณะคล้ายกัน และดำเนินการศึกษาด้วยวิธีการที่ไม่แตกต่างกันใน สาระสำคัญ

สรุปได้ว่า การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) เป็นการศึกษากรณีใด กรณีหนึ่ง หรือหน่วยใดหน่วยหนึ่งอย่างละเอียดเพื่อที่จะตอบคำถามลึก ๆ ว่าทำไมต้องเป็น ปรากฏการณ์อย่างนั้น หรือการที่เกิดปรากฏการณ์อย่างนั้นเพราะสาเหตุใด ธรรมชาติของ การวิจัยเฉพาะกรณีเน้นลักษณะคำถามที่ว่า อย่างไร ทำไม เป็นการวิจัยที่ไม่ต้องการ ควบคุมสถานการณ์ที่ศึกษาและเน้นการศึกษาเหตุการณ์ในปัจจุบัน องค์ประกอบของการ วิจัยเฉพาะกรณีที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) คำถามวิจัย 2) จุดมุ่งหมายในการวิจัย 3) หน่วย ของการวิเคราะห์ 4) ความเชื่อมโยงเชิงเหตุผลระหว่างข้อมูลกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย และ 5) เกณฑ์สำหรับการตีความผลสรุปคุณภาพของแบบการวิจัยเฉพาะกรณีจะพิจารณา ที่ 5.1) ความเที่ยงตรงซึ่งประกอบด้วยความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและความเที่ยงตรง ภายนอก 5.2) ความเชื่อมั่น เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเฉพาะกรณีมีหลาย ชนิด เช่น การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การศึกษาระเบียบประวัติและแบบทดสอบ เป็นต้น ซึ่งวิธีการสังเกตถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาวิจัยเฉพาะกรณี วิธีการสังเกตที่ดี มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดสถานการณ์เพื่อการสังเกต เช่น การอภิปรายกลุ่มโดย ไม่ต้องมีผู้นำ แบบรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา แบบการเล่นบทบาทสมมุติ นอกจากนี้นักวิจัย เฉพาะกรณีอาจใช้วิธีการอื่น ๆ ประกอบการสังเกตได้อีก เพื่อให้เกิดองค์ความรู้อย่าง กว้างขวางและลึกซึ้ง 360 องศา

บริบทของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

1. ข้อมูลทั่วไปของชุมชน

1.1 ที่ตั้งขนาด อาณาเขต และพรมแดน บ้านกลางเป็นหมู่บ้านตั้งอยู่ในตำบลนาแก้ว อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร มีลักษณะเป็นชุมชนชนบท มีระยะทางจากตัวจังหวัดสกลนครเป็นระยะทางประมาณ 38 กิโลเมตร ห่างจากตัวอำเภอ ประมาณ 4 กิโลเมตร สภาพถนนเป็นถนนลาดยาง 38 กิโลเมตร มีรถรับส่งผู้โดยสารออกจากหมู่บ้านไปยังอำเภอ เมืองหวัดสกลนคร วันละ 3 เที่ยว บ้านกลางทั้ง 2 หมู่ มีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 1,800 คน ใช้ภาษาไทย อีสานผู้ไทในการสื่อสาร ประชากรในวัยแรงงานส่วนใหญ่เดินทางไปทำงานที่ต่างจังหวัด โดยเฉพาะที่กรุงเทพมหานคร ที่เหลือในหมู่บ้านตลอดทั้งปี คือ เด็กและผู้สูงอายุเป็นส่วนมาก ภายในและรอบ ๆ หมู่บ้านมีวัด ทั้งหมด 1 วัด คือ วัดศรีชมชื่น สำนักสงฆ์ 2 แห่งคือ วัดทุ่งพรหมก่องทอง วัดป่าสามัคคีธรรม ผู้ปกครองส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพทำนา คิดเป็นร้อยละ 80 ทำไร่มะเขือเทศ ปลูกยางพาราและยูคาลิปตัส ประมาณร้อยละ 20 นอกนั้นประกอบอาชีพรับจ้างทั้งในหมู่บ้านและต่างจังหวัด นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 100 ฐานะทางเศรษฐกิจของประชากรค่อนข้างยากจน รายได้โดยเฉลี่ยต่อครอบครัว ต่อปี 20,000 บาท โดยประมาณ จำนวนคนเฉลี่ยต่อครอบครัว 4 คน มีอาณาเขต ติดต่อกับหมู่บ้านใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ จรดกับบ้านนาเดื่อ

ทิศใต้ จรดกับบ้านโพนงามโคก

ทิศตะวันออก จรดกับหมู่บ้านป่ง และบ้านนาตง

ทิศตะวันตก จรดกับบ้านนาแก้ว

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

1.2.1 ลักษณะภูมิประเทศทั่วไปเป็นที่ราบและเป็นเนิน แบ่งลักษณะภูมิประเทศได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) พื้นที่ค่อนข้างราบ อยู่ในเขตหมู่บ้านกลาง หมู่ 3 2) พื้นที่เนิน อยู่ในเขตหมู่บ้านกลาง หมู่ 10 ติดที่ว่าการอำเภอโพนนาแก้ว

1.3 การคมนาคม

บ้านกลาง มีเส้นทางคมนาคมขนส่ง ดังนี้ การคมนาคมทางถนน มีทางหลวงชนบทจากหมู่บ้านหนองบัวทอง อำเภอเมืองถึงบ้านดงน้อย อำเภอโคกศรีสุพรรณ เป็นระยะทาง 43 กิโลเมตร ภายในหมู่บ้านมีถนนลูกรัง ถนนคอนกรีต ถนนลาดยาง ดังนี้

1.3.1 ถนนถนนคอนกรีตจากบ้านกลาง ตำบลนาแก้ว อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร ถึงบ้านหนองผือเทพนิมิต ตำบลนาแก้ว อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร ระยะทาง 6 กิโลเมตร

1.3.2 ถนนลูกรังสลับถนนคอนกรีตจากบ้านกลาง ตำบลนาแก้ว อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร ถึงบ้านป่าวาง ตำบลนาตง อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร ระยะทาง 8 กิโลเมตร

1.3.3 ถนนลาดยางจากบ้านกลาง ตำบลนาแก้ว อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนครถึงบ้านโพนงามโคก ตำบลนาแก้ว อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร ระยะทาง 4 กิโลเมตร

1.4 เศรษฐกิจ

บ้านกลาง หมู่ 3 และหมู่ 10 ปัจจุบันมีประชากรทั้งสิ้น 1,800 คน

1.4.1 ประชากรบ้านกลาง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้าน การเกษตรและอื่น ๆ ดังนี้

1.4.1.1 การทำนา คิดเป็นร้อยละ 80 ส่วนใหญ่ปลูกข้าวเหนียว

1.4.1.2 การทำไร่ มีการทำไร่มะเขือเทศ ปลูกยางพารา และยูคาลิปตัส ประมาณร้อยละ 20

1.4.1.3 การประมง ส่วนใหญ่เป็นการประมงธรรมชาติ ตามแหล่ง น้ำธรรมชาติ เช่น หนองหาร ห้วยหนอง คลอง บึง ต่าง ๆ

1.4.1.4 การเลี้ยงสัตว์ มีการเลี้ยงสัตว์หลายชนิด เช่น วัว กระบือ สุกร เป็ด ไก่ เป็นต้น

1.4.1.5 ปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าว มะเขือเทศ ข้าวโพด ยูคาลิปตัสและยางพารา

1.4.1.6 การทอดผ้าลายมุข

1.4.1.7 แรงงานรับจ้างทั่วไป เช่น แรงงานก่อสร้าง แรงงาน เกษตรกร รับจ้างทั้งในหมู่บ้านและต่างจังหวัด

1.4.2 รายได้ประชากร มีรายได้เฉลี่ยของคนในหมู่บ้าน ในปี 2562 มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อครอบครัว ต่อปี 20,000 บาท โดยประมาณ

1.5 สังคม / วัฒนธรรม

บ้านกลาง มีแผ่นดินและสายน้ำค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ในหน้าฝน สังคมบ้านกลางในวันนี้หลอมรวมคนกลุ่มญ้อและกลุ่มภูไท มีภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นการดำรงชีวิตที่คล้ายกัน มีวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนี้

1.5.1 ภาษาถิ่น โดยเฉพาะภาษาพูด ส่วนใหญ่ใช้ภาษาผู้ไท ภาษาญ้อมีปะปนอยู่ในหมู่บ้านประชากรไม่มากนัก แต่ก็ไม่ทำให้เกิดปัญหาในการเรียนภาษาไทยในโรงเรียน

1.5.2 ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น อันได้แก่ ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม เช่น ประเพณีงานบุญประจำปี บุญเข้าพรรษาและวันสำคัญทางศาสนาอื่น ๆ พิธีแต่งงาน พิธีศพ การละเล่นพื้นบ้าน ฯลฯ

2. ประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา

โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2473 โดยอาศัยศาลาวัดศรีชมชื่นบ้านกลางเป็นสถานที่เล่าเรียนชั่วคราว ก่อนจะย้ายมาที่ตั้งปัจจุบันเมื่อ พ.ศ. 2505 ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ถนนนาแก้ว – ดงน้อย ตำบลนาแก้ว อำเภอโพนนาแก้ว จังหวัดสกลนคร รหัสไปรษณีย์ 47230 E-mail : klangnada@klang.ac.th website <http://gg.gg/klangnada> สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1

3. วิสัยทัศน์ของโรงเรียน

วิสัยทัศน์ของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ น่ายุ่ เคียงคู่ชุมชน มีความรู้สากล บนฐานความเป็นไทย ก้าวไกลเทคโนโลยี

ปรัชญาของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ปัญญา คือ แสงสว่างแห่งชีวิต

คำขวัญของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ คู่คุณธรรม

เอกลักษณ์ รุ่หน้าที่

อัตลักษณ์ มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตอาสา

4. พันธกิจ

พันธกิจ พัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เป็นบุคคลที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีความสามารถตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนาสู่คุณภาพระดับสากล

5. เป้าประสงค์

- 5.1 ประชากรในวัยเรียนได้รับการศึกษาจนจบการศึกษาภาคบังคับ และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 5.2 สถานศึกษามีความพร้อมในการเทียบโอนผลการเรียนทุกรูปแบบ
 - 5.3 ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข
 - 5.4 ผู้เรียนสามารถศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้
 - 5.5 ผู้เรียนทุกช่วงชั้นมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานร้อยละ 65
 - 5.6 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะด้านเข้าสู่ความเลิศทางวิชาการร้อยละ 70
 - 5.7 ผู้เรียนทุกช่วงชั้นมีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของสังคมร้อยละ 80
 - 5.8 โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นปัจจุบัน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
 - 5.9 ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
 - 5.10 โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
 - 5.11 นักเรียนใช้เทคโนโลยีในการค้นคว้าข้อมูลได้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
- โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อเป็นโรงเรียนขยายโอกาสขนาดเล็ก มีพื้นที่ให้บริการบ้านกลางทั้ง 2 หมู่ และบ้านนาเดื่อ อยู่ในซอยห่างจากถนนใหญ่ทางเข้าอำเภอกาบังประมาณ 2 กิโลเมตร จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3

6. ข้อมูลบุคลากรและนักเรียน

6.1 ข้อมูลข้าราชการครู (ผอ./ครู/ครูธุรการ/ครูพี่เลี้ยงเด็ก)

ปัจจุบันโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อมีข้อมูลเกี่ยวกับข้าราชการครู
และบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งหมด 19 คน ดังนี้

ตาราง 8 ข้อมูลบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ปีการศึกษา 2562

ลำดับ	ชื่อ - นามสกุล	สอนวิชา	ระดับชั้น	วุฒิการศึกษา
1	ดร.กษมน มังคละศิริ	ผู้อำนวยการโรงเรียน	-	ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ค.ด.)
2	นายสุระชัย วงศ์ตาผา	สังคมศึกษา	ป.4 - 6	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.)
3	วาทีรยตรีนิรันตร ล้อมทอง	คณิตศาสตร์	ม.1 - 3	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.)
4	นางไพสินทร์ อุดมเดช	วิทยาศาสตร์	ม.1 - 3	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.)
5	นายสมศักดิ์ สายสมร	วิทยาศาสตร์, คณิตศาสตร์	ป.4 - 6	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.)
6	นางรัตนาพร สายสมร	ภาษาอังกฤษ, การงาน	ป.4 - 6	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.)
7	นางศิริมา ใบักดี	การจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย*	อ.3	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.)
8	นายทินกร พรหมเทศ	การงานอาชีพ และเทคโนโลยี	ม.1 - 3	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.)
10	นายนิติศ มรดก	ทุกกลุ่มสาระ	ป.1	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.)
11	นางมกรพร ตระกูลมา	สังคมศึกษา	ม.1 - 3	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.)
12	นางสาวเพ็ญตะวัน ทวีโคตร	คณิตศาสตร์, ภาษาไทย	ป.4 - 6	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.)
13	นางสาววิตรี โคตรสุโพธิ์	การจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กปฐมวัย*	อ.3	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ค.บ.)
14	นางสาววีระนันท์ เหมชัยนันท์	ทุกกลุ่มสาระ	ป.3	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.)*
15	นางสาววราภรณ์ คำพอง	ทุกกลุ่มสาระ	ป.3	บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.)*

ตาราง 8 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ - นามสกุล	สอนวิชา	ระดับชั้น	วุฒิการศึกษา
16	นายปรัชญา แก่นจำปา	ภาษาอังกฤษ	ม.1 - 3	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.)
17	นายณัฐวุฒิ ควรงค์	สุขศึกษาและพลศึกษา	ป.1 - ม.3	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.)
18	นางสาวชุติปาภา บรรณีก	ครูพี่เลี้ยงเด็ก	อนุบาล	ปริญญาตรี (ค.บ.)
19	นางสาวพิมพ์รัตดา ราชวัตร	ครูธุรการ		ปริญญาตรี (รป.บ.)*

*หมายเหตุ เป็นครูที่มีใบประกอบวิชาชีพครู และครูธุรการไม่ได้ทำหน้าที่สอนทำงานธุรการอย่างเดียว การจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก สำหรับนักเรียนระดับชั้น อนุบาล

6.2 ข้อมูลนักเรียน

ปัจจุบันโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน
ประจำปีการศึกษา 2562 ดังนี้

ตาราง 9 ข้อมูลนักเรียนโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ปีการศึกษา 2562

ชั้น	จำนวน ห้องเรียน	ข้อมูลนักเรียน ณ 10 มิถุนายน 2562			หมายเหตุ
		ชาย	หญิง	รวม	
อ.2	1	13	11	24	
อ.3	1	18	15	33	
รวมอนุบาล	2	31	26	57	
ป.1	1	15	11	26	
ป.2	1	17	15	32	
ป.3	1	18	6	24	
ป.4	1	15	15	30	
ป.5	1	20	11	31	
ป.6	1	18	13	31	
รวมประถม	6	103	71	174	

ตาราง 9 (ต่อ)

ชั้น	จำนวน ห้องเรียน	ข้อมูลนักเรียน ณ 10 มิถุนายน 2562			หมายเหตุ
		ชาย	หญิง	รวม	
ม.1	1	19	16	35	
ม.2	1	12	24	36	
ม.3	1	7	10	17	
รวมมัธยม	3	38	50	88	
รวมทั้งหมด	11	172	147	319	

7. นโยบายการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

โรงเรียนบ้านกลางนาเตือ มีนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน เพื่อบ่มุ้ให้นักเรียนเป็นคนดีมีคุณภาพตามเป้าประสงค์จึงได้กำหนดนโยบาย ดังนี้

7.1 การส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

7.2 พัฒนาหลักสูตร ปรับระบบการผลิตครูให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม อย่างทั่วถึงต่อเนื่องและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงตามโลกยุคสมัยทั้งเป็น แบบอย่างที่ดีของนักเรียน

7.3 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมสถานศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นแรงจูงใจให้นักเรียนและบุคคลที่มีส่วนร่วมทุกภาคส่วนได้มีการพัฒนา ร่วมกัน

8. การเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

โรงเรียนบ้านกลางนาเตือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในปีการศึกษา 2560 โดยการ สมัครเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนแกนนำคุณธรรม สพฐ. ตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ โดยความเห็นพ้องต้องกันของผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูในการ เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อนำแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนมาปรับใช้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนในโรงเรียนบ้านกลางนาเตือ โดยมุ่งหวังให้

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน “ลดลง” และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น นักเรียนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมกับสร้างคนดีให้บ้านเมือง ให้ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาได้ตระหนักรู้ เข้าใจและมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ชี้นำคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติ เพื่อสร้างความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีพร้อมทั้งสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในการประพฤติปฏิบัติ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งในสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน

ผลการดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2560 ได้รับการอนุมัติให้ร่วมโครงการแล้ว คณะผู้บริหาร ครู ได้เข้ารับการอบรมขบวนการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ได้สร้างครูและนักเรียนแกนนำให้มีขึ้นในโรงเรียนตามกระบวนการ จากนั้นได้นำมาขยายผลในโรงเรียน สร้างความตระหนักรู้และสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากร และนักเรียนในโรงเรียน ประชุมปรึกษาหารือเพื่อกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ในปีแรก คือ วินัย รับผิดชอบ จิตอาสา พร้อมกับได้จัดทำโครงการคุณธรรม จำนวน 5 โครงการขึ้นมา โดยมีโครงการคุณธรรมเรื่องห้องน้ำของโรงเรียน เป็นโครงการที่มีผลการปฏิบัติที่โดดเด่นมาก จึงได้นำเอาโครงการนี้ส่งเข้าประกวดและได้รับรางวัล

ปี พ.ศ. 2561 เมื่อได้สร้างบุคลากรในการขับเคลื่อนโครงการ และได้พัฒนาโครงการคุณธรรมต่าง ๆ แล้ว คณะทำงานจึงทุ่มเทแรงกาย แรงใจในการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อย่างเต็มกำลังส่งผลให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีคำสั่งแต่งตั้งให้เป็นหน่วยขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2561 พร้อมกับได้ส่งโครงการที่โดดเด่นเห็นผลเชิงประจักษ์เข้าร่วมประกวดกับหน่วยขับเคลื่อนอื่น ๆ ได้รับรางวัลทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระดับหน่วยตรวจราชการที่ 11 และระดับประเทศระดับเหรียญทอง พร้อมกับได้สมัครขอรับการประเมินผลการดำเนินงานระดับ 3 ดาว ซึ่งจะมีคณะกรรมการจากส่วนกลางและในหน่วยงานอื่นมาเป็นผู้ประเมินและได้รับการประเมินผ่านระดับ 3 ดาว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรางวัลหลายรายการ เช่น นักเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศโครงการคุณครู ครูผู้ควบคุมดูแลได้รับรางวัล พร้อมกับผู้บริหารได้รับรางวัลอันเป็นผลจากการบริหารงานโครงการได้อย่างยอดเยี่ยม

ปี พ.ศ. 2562 ครั้นเมื่อได้ดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมในปี พ.ศ. 2561 ประสบผลสำเร็จได้รับการประเมินระดับ 3 ดาว คณะทำงานได้มุ่งขยายผลออกไปสู่ชุมชน

ในปีนี้เป็น โครงการครอบครัวคุณธรรม ได้เชิญผู้ปกครองของนักเรียนในแต่ละชั้น ๆ 3 ครอบครัวเข้ามาร่วมกันร่วมโครงการ เพื่อเป็นการขยายผลออกไปจากในปีที่ผ่านมาที่ได้ปฏิบัติเฉพาะในสถานศึกษาแต่ในปีนี้จะได้พัฒนาให้ชุมชนบ้านกลางนาเดื่อได้เป็นชุมชนคุณธรรมและครอบครัวคุณธรรม ถือเป็นเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในปีนี้พร้อมกับสมัครขอรับการประเมินผลการดำเนินงานในระดับ 4 ดาวอีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ได้มีผู้ศึกษาและทำการวิจัยในประเทศที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ในหลายด้านทั้งนี้เพื่อให้งานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนได้ประสบผลสำเร็จ ดังนี้

สุระ อ่อนแพง ปัญญา สังขวดี วิทยา จันทร์ศิลา และสำราญ มีแจ้ง (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สร้างขึ้น มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา 14 ประการ 1) ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ความเมตตา กรุณา 3) ความซื่อสัตย์สุจริต 4) ความมีระเบียบวินัย 5) ความขยันหมั่นเพียรและมุ่งมั่นในการทำงาน 6) ความกตัญญู กตเวทิตะและรักความเป็นไทย 7) ความรับผิดชอบ 8) ความอดทนอดกลั้น 9) ความเคารพ อ่อนน้อมถ่อมตน 10) ความพอเพียง 11) ความมีจิตสาธารณะ 12) ความยุติธรรม 13) ความสามัคคี 14) ความใฝ่เรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมี 4 วิธี คือ 1) การบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) การจัดกิจกรรมโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม 4) การจัดกิจกรรมพัฒนาตามวิถีชีวิตในชุมชน องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การทบทวนพันธกิจ 2) การวางแผน 3) การดำเนินงาน 4) การติดตามประเมินผล 5) การรายงานผล การประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สร้างขึ้น มีความเป็นไปได้ในระดับมากและมีความมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด

สุธัญญา วรรณพิณิจ ปราโมทย์ จันทรเรือง เนติ เฉลยวาเรศ (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า

1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการสอบถามนักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบขึ้น เนื่องจากโรงเรียนมีสิ่งแวดล้อมที่มีความพร้อมต่อการทำหน้าที่โดยตรงในการหล่อหลอม กล่อมเกลา และปลูกฝังพัฒนาเด็กและเยาวชนและประชาชนในชาติ เนื้อหาที่ต้องการให้พัฒนาในเรื่องระเบียบวินัย เกี่ยวกับกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับที่โรงเรียนกำหนดขึ้น เพื่อเป็นหลักปฏิบัติในการควบคุมและส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กให้ปฏิบัติตาม เพื่อความสงบสุขของโรงเรียน และเพื่อพัฒนานิสัยที่ดีงามให้เกิดขึ้นและติดตัวเด็กต่อไป เช่น การแต่งเครื่องแบบอย่างถูกต้อง ไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น ไม่ทะเลาะวิวาทหรือมีส่วนร่วมในการทะเลาะวิวาทจนแตกความสามัคคี การเข้าคิวก่อน-หลัง การทิ้งขยะให้ลงถังและตรงต่อเวลา เป็นต้น และเรื่องความรับผิดชอบให้เน้นความรับผิดชอบที่ตนเองได้กระทำลงไป เป็นผู้มีชีวิตสำนึก ใฝ่ใจได้สามารถทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความพากเพียรพยายาม และความละเอียดรอบคอบ รวมทั้งรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม 2) ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ฉบับร่าง) ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ขอบข่ายเนื้อหา ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม กระบวนการและวิธีการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม การวัดผลและประเมินผลและแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม ส่วนการประเมินหลักสูตรฉบับร่าง พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างมีความสอดคล้องและเหมาะสม 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับนักเรียนโรงเรียนทุ่งโพธิ์วิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 30 คน ดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอบรม ตามแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม 20 แผน การสังเกตพฤติกรรมในการเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนให้ความสนใจในกิจกรรมและมีความตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมการเรียน และมีความสุขในการเรียน 4) ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีคะแนนการให้เหตุผลเชิงคุณธรรม

จริยธรรมด้านระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีพฤติกรรมด้านระเบียบวินัย และความ รับผิดชอบ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบต่ออยู่ในระดับมาก การปรับปรุงหลักสูตร โดยเวลาให้มีความยืดหยุ่น เหมาะสมกับเนื้อหาซึ่งในแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมที่ 3 เวลาที่มีคุณค่าเพิ่มขึ้นจาก 1 เพิ่มเป็น 1 ชั่วโมง 30 นาที

นิทรา ฉินไพศาล สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และแสง นิลมามะ (2558, บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง กลยุทธ์การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ประถมศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียน สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 6 ด้าน คือ (1) หลักสูตร (2) ผู้บริหาร (3) ครูผู้สอน (4) การจัดการเรียนการสอน (5) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนและ (6) สิ่งแวดล้อม/สถานที่ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) การพัฒนากลยุทธ์การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษา ทั้ง 8 ประการ คือ (1) ความขยัน (2) ความ ประหยัด (3) ความซื่อสัตย์ (4) ความมีวินัย (5) ความสุภาพ (6) ความสะอาด (7) ความ สามัคคีและ (8) ความมีน้ำใจ ดำเนินการโดยอาศัยกระบวนการบริหารการพัฒนา 6 ด้าน คือ (1) หลักสูตร (2) ผู้บริหาร (3) ครูผู้สอน (4) การจัดการเรียนการสอน (5) กิจกรรม ส่งเสริมการเรียนการสอนและ (6) สิ่งแวดล้อม/สถานที่เป็นองค์ประกอบในการขับเคลื่อน โดยมี 3 ขั้นตอน คือ (1) การกำหนดกลยุทธ์ (2) การนำกลยุทธ์ไปใช้และ (3) การประเมิน กลยุทธ์ภายใต้หลักธรรมอิทธิบาท 4 และ 3) การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารการพัฒนา คุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ได้ค้นพบ เสนอเป็นรูปแบบ (Model) แห่งความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบบริหารงานการศึกษา 6 ด้าน คือ (1) หลักสูตร (2) ผู้บริหาร (3) ครูผู้สอน (4) การจัดการเรียนการสอน (5) กิจกรรมส่งเสริมการเรียน การสอนและ (6) สิ่งแวดล้อม/สถานที่ อาศัยกระบวนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ (1) การ กำหนดกลยุทธ์ (2) การนำกลยุทธ์ไปใช้และ (3) การประเมินกลยุทธ์ ส่งผลให้เกิดคุณธรรม พื้นฐานของนักเรียน 8 ประการ คือ (1) ความขยัน (2) ความประหยัด (3) ความซื่อสัตย์ (4) ความมีวินัย (5) ความสุภาพ (6) ความสะอาด (7) ความสามัคคีและ (8) ความมีน้ำใจ ภายใต้หลักธรรมอิทธิบาท 4

วิริยา ทัพพัตตะ วิฑิตมา วรณศรี และฉลอง ชาตบุประชีวิน (2559, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัด พิจิตร ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการและการวางแผนพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 2) การดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 3) การประเมินติดตามผลพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 4) การปรับปรุงดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

นายกา จันทรียีหาว (2560, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง รูปแบบการ ส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการณ์ปัจจุบันในการพัฒนา ส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบการส่งเสริมจริยธรรม นักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 1 ประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของครูผู้สอนในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม องค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาจริยธรรมผ่านคำสอนของศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธร่วมกัน โดยมุ่งเน้นให้ ผู้เรียนมีเมตตา ความอ่อนโยน ความอดทน และการยอมให้อภัย องค์ประกอบที่ 3 การใช้ หลักสูตรเพื่อพัฒนานักเรียนในการยึดมั่นและปฏิบัติตามคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อการ อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข องค์ประกอบที่ 4 การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีหรือพิธีทาง ศาสนา เพื่อสกัดกั้นความคิดและการกระทำที่ไม่ดีงาม และเป็นการฝึกการเป็นผู้ให้ เช่น การรู้จักให้อภัยและรู้จักแบ่งปันความรู้ ความดี และองค์ประกอบที่ 5 การวัดและ ประเมินผลครอบคลุมด้านความรู้ทักษะและเจตคติของผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง อื่น ๆ และนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน 3) การประเมินความ เป็นไปได้ในการนำรูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 ไปใช้พบว่า รูปแบบการส่งเสริม จริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

เสน่ห์ คำปัน วลัยพร ศิริภิรมย์ (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง การดำเนินงานโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มุสลินิยาสถิรคุณ

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ของโรงเรียนชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการดำเนินโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมฯ ของโรงเรียนชัยบาดาลพิทยาคม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการประเมินผลโครงการและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานโครงการฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงกว่าสภาพปัจจุบันทุกด้าน โดยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการประเมินผลโครงการและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการเตรียมการดำเนินโครงการ 2) ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการประเมินผลโครงการและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ ด้านการดำเนินโครงการ ส่วนด้านการเตรียมการดำเนินงานโครงการเป็นด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด

พระเครื่องฤทธิ์ คิตข่างบน (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับสูง ปัจจัยส่วนบุคคลในระบบการศึกษาที่สนับสนุนกระบวนการขัดเกลาเชิงพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คือ ปัจจัยด้านเพศ โดยที่นักเรียนเพศหญิงจะมีระดับคุณธรรมจริยธรรมที่สูงขึ้น ในขณะที่นักเรียนเพศชายยังคงแสดงพฤติกรรมในทิศทางตรงกันข้ามกับนักเรียนหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลในระบบครัวเรือน ไม่มีอิทธิพลต่อกระบวนการขัดเกลาเชิงพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สถานศึกษา โรงเรียน สถาบันครอบครัวและสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาความร่วมมือเพื่อส่งเสริมและสร้างพฤติกรรมเชิงคุณธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ในสังคมเชิงจริยธรรม ระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีระบบแบบแผนร่วมกัน หลักการทางศาสนา และการสร้างแบบอย่างปฏิบัติเชิงคุณธรรมจริยธรรมที่ดีแก่เด็กและนักเรียนในชุมชนสถานศึกษา

โนรอาเยดา มามะ วุฒิชัย เนียมเทศ และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2561, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง การดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรมในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมฯ ในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการนิเทศ อาสาติดตามโรงเรียนมีระดับการดำเนินงานสูงกว่าด้านอื่น และด้านการลงมือปฏิบัติของ โรงเรียน มีระดับการดำเนินงานต่ำกว่าด้านอื่น ๆ 2) ปัญหาการดำเนินงานตาม กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมฯ พบว่า โรงเรียนประสบปัญหาบุคลากรขาดความ ตระหนักและขาดความร่วมมือ โรงเรียนขาดการนิเทศติดตามภายใน อีกทั้งขาดความ ต่อเนื่องในการพัฒนาแกนนำ รวมถึงเครื่องมือการประเมินไม่ชัดเจน 3) แนวทางการ พัฒนาโรงเรียนคุณธรรมฯ พบว่า โรงเรียนควรจัดให้มีการศึกษาดูงานโรงเรียนคุณธรรม ต้นแบบ จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมตามแผนและควรมีการนิเทศติดตามภายในอย่าง สม่ำเสมอและต่อเนื่อง

อมรรัตน์ วงศ์ศรียา (2562, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพลฐ.: กรณีโรงเรียนบ้านนาแมต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพและปัญหาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพลฐ.: กรณีโรงเรียนบ้านนาแมต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 2

1.1 สภาพ คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพลฐ.: กรณีโรงเรียนบ้านนาแมต พบว่า 1) ด้านความรับผิดชอบ นักเรียนบางส่วนมี พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ หลีกเลียงงานที่ตัวเองต้องรับผิดชอบ เช่น การทำความสะอาด สระอาตเวรประจำวัน และบริเวณอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ไม่ส่งการบ้าน ไม่เก็บขยะ ไม่ช่วย ผู้ปกครองทำงานบ้าน และขาดความรับผิดชอบในการทำงาน 2) ด้านความมีระเบียบวินัย พบว่า นักเรียนบางส่วน ไม่แต่งกายตามระเบียบของโรงเรียน นักเรียนชายชอบเอาเสื้อออก นอกกางเกง ไม่เข้าแถวซื้อสินค้า ไม่เข้าแถวรับอาหารกลางวัน ไม่ทิ้งขยะลงในถังขยะ คุยกันเสียงดังเวลาร่วมกิจกรรมเคารพธงชาติและร่วมกิจกรรมอื่น ๆ วางรองเท้าไม่เป็น ระเบียบเรียบร้อย ไม่เดินเป็นแถวเวลาเข้าชั้นเรียนและขึ้นรถกลับบ้าน 3) ด้านความมี

จิตสาธารณะ พบว่า นักเรียนบางส่วน ไม่ช่วยรักษาทรัพย์สินของส่วนรวมของโรงเรียน ไม่มีจิตสาธารณะ เป็นต้น

1.2 ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม

สพฐ.: กรณีโรงเรียนบ้านนาแมด จากการสังเกต และสอบถาม พบว่า 1) นักเรียนขาดคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรับผิดชอบขาดความมีระเบียบวินัย ขาดการมีจิตสาธารณะ 2) ครูและบุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจและทักษะ ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

2. แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน

คุณธรรม สพฐ.: กรณีโรงเรียนบ้านนาแมด พัฒนาทั้ง 3 ด้าน ในวงรอบที่ 1 ใช้ 5 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) โครงการคุณธรรม 2) กิจกรรมพี่แกนนำสอนน้องทำดี 3) กิจกรรมสอดแทรกคุณธรรม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ 4) กิจกรรมอบรมจิตพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมวันสุดท้าย 5) กิจกรรมพบพระพบธรรม ในวงรอบที่ 2 ใช้ 4 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) โครงการคุณธรรม 2) กิจกรรมพี่แกนนำสอนน้องทำดี 3) กิจกรรมสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ 4) กิจกรรมอบรมจิตพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมวันสุดท้าย โดยเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้แก่นักเรียน

3. ผลการติดตามการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน

คุณธรรม สพฐ.: กรณีโรงเรียนบ้านนาแมด ในวงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2 ทำให้นักเรียนโรงเรียนบ้านนาแมด จำนวน 138 คน มีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น มีระเบียบวินัยมากขึ้น และมีจิตสาธารณะมากขึ้นกว่าก่อนการพัฒนา

จากการศึกษางานวิจัยภายในประเทศ สรุปได้ว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะเป็นช่วงวัยที่กำลังเรียนรู้ในเรื่องความดี ความงาม หากได้รับการส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะที่ดีก็จะเป็นทรัพยากรที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ อีกทั้งผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องประสานความร่วมมือกันในการดำเนินการ พร้อมทั้งครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ต้องมีบทบาทหน้าที่ช่วยเหลือกันเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยใช้กระบวนการในการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมอันดีงามให้เกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชนไทย โดยเฉพาะในการพัฒนาต้องมีขั้นตอนกระบวนการในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจริงจังและการประเมินผลเพื่อให้ทราบผลการพัฒนาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในแต่ละแห่งทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้อยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้

อย่างมีความสุข พร้อมทั้งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติบ้านเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้าและเป็นเยาวชนที่มีคุณค่า มีคุณภาพอย่างแท้จริง

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ได้มีผู้ศึกษาและทำการวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ดังนี้

Henson (2000, pp. 131 – A) ได้ศึกษาความรับผิดชอบตามที่เข้าใจของผู้ที่เป็นครู เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนตนเอง มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่าบทบาทของครู โรงเรียน ชุมชน และผู้ปกครอง ใครควรมีบทบาทความรับผิดชอบต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน โดยมีกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามในวารสารทางวิชาการ 2 ข้อ จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าครูควรเป็นผู้นำทางจริยธรรม เนื่องจากครูสามารถสอดแทรกจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งควรจะรับผิดชอบต่อการพัฒนากระบวนการและความเชื่อของนักเรียน ผู้ปกครองมีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนรองลงมา ส่วนโรงเรียนมีความล้มเหลวในการรับผิดชอบต่อการพัฒนาจริยธรรม

Royal (2004, 2733 – A) การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อระบุปัญหาวินัยนักเรียนที่ส่งผลต่อการพักการเรียนในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เมื่อเปรียบเทียบกับระดับชั้นเรียนของนักเรียนโรงเรียนมัธยมตอนปลายในประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลช่วยสนับสนุนความแตกต่างในประเภทการละเมิดวินัย ซึ่งส่งผลต่อการสั่งพักการเรียนในโรงเรียนและนอกโรงเรียนตามที่ระบุไว้โดยระดับชั้นของนักเรียน ในขณะที่การละเมิดวินัยที่ระบุไว้ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3-4-5-6 ว่า เหมือนกันนั้น ประเภทการละเมิดวินัยสำหรับนักเรียนชายและนักเรียนหญิงต่างกัน การสั่งพักการเรียน นักเรียนชายเกิดขึ้นบ่อยกว่านักเรียนหญิงสามเท่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องระบุการปฏิบัติหน้าที่ ให้มีประสิทธิภาพที่จะลดปัญหาการมีวินัยนักเรียนลงได้ การพิจารณาโทษด้านจริยธรรม รวมทั้งการพัฒนาส่วนบุคคลของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงด้วย ผู้ทำต้องรู้ถึงความรุนแรงเป็นพฤติกรรมที่เรียนรู้มาและต้องรู้ความพยายามทางการศึกษา เพื่อไม่ให้เกิดความรุนแรง สันติภาพ การศึกษา ทักษะทางสังคม พฤติกรรมแบบร่วมมือกัน และบุคลิกศึกษาเหล่านี้จะต้องนำมาสอน เมื่อระบุปัญหาวินัยนักเรียนแล้ว กลยุทธ์สามารถจะนำมากล่าวถึงเพื่อลดความแตกต่าง ความสามัคคีในโรงเรียนลงได้และสามารถจะช่วยให้บรรลุน

ศักยภาพทางวิชาการได้อย่างเต็มที่ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับควมมีวินัยในตนเองของนักเรียน ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ ที่อยู่อาศัยและลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ความอบอุ่นของครอบครัว จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นในการจัดการศึกษา เพราะจะช่วยพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ เสริมสร้างให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม มีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีการพัฒนาบุคลิกภาพ สร้างให้มีคุณธรรมจริยธรรม ทำให้เป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะออกไปปรับใช้ในสังคมได้อย่างเหมาะสมและเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เป็นพลเมืองที่ดีมีประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองในอนาคต ทั้งนี้สถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว คือ การให้ความรู้และปลูกฝังหลักคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน ดังนั้น การส่งเสริมสนับสนุนให้เยาวชนของชาติมีความรู้คุณธรรม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องทำเป็นตัวอย่าง โดยประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม และต้องทำการปลูกฝังให้นักเรียนมีหลักคุณธรรมจริยธรรมที่ฝังงาย

Baderson (2004, p. 746) ได้ศึกษาผลกระทบของการใช้รูปแบบซึ่งส่งเสริมด้านการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีพฤติกรรมในด้านการละเลยต่อหน้าที่ และพฤติกรรมด้านสังคมในทางบวกของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มของนักเรียนที่ทดลองใช้รูปแบบซึ่งส่งเสริมด้านการมีความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นกลุ่มที่แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดในทิศทางที่ปรารถนา แต่สิ่งสำคัญไปกว่านั้น พบว่า ยังมีผลกระทบต่อพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เช่น พฤติกรรมด้านการนำเข้าทางสังคมในทางบวกและพฤติกรรมด้านการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างนักเรียนเอง

Cline C, Heesters A, Secker B, Frolic A (2012, pp. 227 – 243) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาและการปฏิบัติจริยธรรม การปรับปรุงหลักสูตรเพื่อจุดประสงค์และความต้องการของท้องถิ่น พบว่า ในภาวะปัจจุบัน ยังไม่มีกระบวนการรับรองสิทธิแบบเบ็ดเสร็จสำหรับแต่ละคนที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริยธรรม ยังไม่มีระบบการรับรองมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับหลักสูตรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียม บุคลากรให้พร้อมสำหรับการทำงานของพวกเขายังมีหลักฐานเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่เป็นรูปแบบการฝึกฝนโดยเฉพาะเพื่อการบรรลุเป้าหมายการศึกษาอย่างแท้จริงในขณะเดียวกัน จำนวนขององค์กรด้านการดูแลหลักสูตรฟื้นฟูสุขภาพและการฝึกฝนอบรมในบ้าน โดยเฉพาะเพื่อ

เตรียมผู้ที่สำเร็จการศึกษาเพื่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ราชการยึดหลักจริยธรรมในการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตามที่หลักสูตรต่าง ๆ มีจำนวนเพิ่มขึ้นแต่ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับหลักสูตรเหล่านั้นก็ยังมีขีดจำกัดในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้บรรยายเป้าหมาย และเนื้อหา และยุทธวิธีสำหรับหลักสูตรการศึกษา ที่ได้ถูกนำเสนอในออนไลน์ แคนาดา กรณีศึกษาเหล่านี้ได้ให้ความสำคัญกับความหลากหลายด้านจริยธรรมการศึกษา เพื่อผู้มีส่วนร่วมในเรื่องการปฏิบัติจริยธรรมและเน้นความจำเป็นที่จะนำรายการนี้เพื่อเป็นรายงานเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาในอนาคต เพื่อให้ได้มาตรฐานและได้รับการยอมรับ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า คุณธรรม จริยธรรม เป็นสิ่งที่สำคัญและเป็นคุณลักษณะที่จะต้องสร้างให้เกิดมีในตัวนักเรียน เพราะจะเป็นการสร้างเป็นคนที่มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม ในการบ่มเพาะหรือการเสริมสร้างให้มันนั้นเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่ต้องกระทำไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง สังคมชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ต้องประสานความร่วมมือร่วมใจกันและกันอันจะส่งผลให้เยาวชนของชาติเป็นพลเมืองดี รวมทั้งเป็นพลเมืองโลกที่ดีด้วย ในด้านการจัดการศึกษาคุณธรรม จริยธรรมนั้นผู้บริหาร ครู ต้องเน้นการปลูกฝังความดี ควบคุม ดูแล อบรมนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้โดยการประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี ฝึกการปฏิบัติจริงโดยใช้รูปแบบหลาย ๆ อย่างเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน พร้อมกันนี้ผู้บริหารและครูต้องมีการบูรณาการจัดการหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และชุมชนเพื่อเน้นย้ำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เมื่อทุกฝ่ายได้ดำเนินการได้ผลดีแล้วต้องยกย่อง ชมเชยเป็นการสร้างขวัญกำลังใจและสร้างเครือข่ายให้ขยายงานกว้างขวางต่อไปในอนาคต อีกทั้งจะเป็นการสร้างคนดี คนเก่งให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เป็นการสืบสานงานคุณธรรมจริยธรรมให้คงอยู่อย่างยั่งยืนจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งต่อไป และที่สำคัญอีกประการหนึ่งสถานศึกษาควรที่จะทำการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการปฏิบัติงานให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้รับทราบความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้ร่วมชื่นชมในผลสำเร็จที่เกิดขึ้นด้วยกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและถอดบทเรียนการปฏิบัติการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. 6 ขั้นตอน และศึกษาประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Rresearch) เน้นวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study) โดยเลือกกรณีศึกษาแบบกำหนดเกณฑ์เพื่อศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบในจังหวัดสกลนคร การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาก่อนลงภาคสนาม ระยะที่ 2 เป็นการศึกษาภาคสนาม และระยะที่ 3 เป็นการจัดทำข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ในภาคสนามมาวิเคราะห์ มีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาก่อนลงภาคสนาม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาก่อนลงภาคสนามเพื่อกำหนดกรอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน และสามารถเลือกกรณีศึกษาที่เหมาะสม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับโรงเรียนคุณธรรม โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โมเดล มูลนิธิยุวสถิรคุณ รวมทั้งรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) บริบทของที่เลือกเป็นกรณีศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อนำมากำหนดกรอบในจัดทำเครื่องมือจัดเก็บข้อมูล ประกอบด้วย การสังเกตและแนวคำถามในการสัมภาษณ์

2. การเลือกกรณีศึกษา

2.1 ผู้วิจัยได้คัดเลือกกรณีศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้หลักการเลือกตัวอย่างแบบมีกฎเกณฑ์ (Criterion Sampling) โดยการคัดเลือกโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในจังหวัดสกลนคร ที่มีผลการดำเนินการโดดเด่น มีปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและเป็นที่ยอมรับ โดยมีขั้นตอนในการเลือกกรณีศึกษาดังนี้

2.1.1 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในเขตจังหวัดสกลนคร โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1, 2, 3, เพื่อขอข้อมูลโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่มีผลงานดีเด่น และจากเว็บไซต์ของโรงเรียนกรณีศึกษา เว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนคุณธรรม โดยมีข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร ดังนี้

ตาราง 10 ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 – 3, 2562)

ข้อมูล	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
ระดับ 1 ดาว		81	
ระดับ 2 ดาว	6	49	18
ระดับ 3 ดาว	13	16	12
รวม	16	146	30

2.1.2 ผู้วิจัยได้คัดเลือกโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. กรณีศึกษาจากข้อมูลในข้อที่ 1 โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ (ประไพพิมพ์ สุธีวินนท และประสพชัย พสุนนท์, 2559, หน้า 38)

เกณฑ์การเลือกพื้นที่จะศึกษา

1. เป็นโรงเรียนที่มีผลงานโดดเด่นตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ.ต้นแบบ
2. เป็นโรงเรียนที่ได้รับอนุญาตจากผู้บริหารโรงเรียนให้เข้า
ทำการศึกษา และผู้วิจัยอยู่ในวิสัยที่จะเข้าไปศึกษาได้
3. เป็นโรงเรียนที่มีปรากฏการณ์ของความสำเร็จของการบริหาร
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบปรากฏขึ้นจริงและเป็นที่ยอมรับ
4. เป็นโรงเรียนที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นหน่วยขับเคลื่อนโรงเรียน
คุณธรรม สพฐ.ระดับสำนักงานพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการ 11

ผลการพิจารณา โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ตำบลนาแก้ว
อำเภอโพธาราม จังหวัดสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
จังหวัดสมุทรสาคร เขต 1 เป็นโรงเรียนที่มีผลงานที่โดดเด่น ผู้บริหารอนุญาตให้ผู้วิจัยเข้า
ทำการศึกษาและอยู่ในวิสัยที่ผู้วิจัยจะเข้าไปศึกษาได้ และเป็นโรงเรียนที่มีปรากฏการณ์ของ
ความสำเร็จของการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบที่เกิดขึ้นจริงและเป็น
ที่ยอมรับ และได้รับการแต่งตั้งเป็นหน่วยขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ระดับเขตตรวจ
ราชการที่ 11 ฉะนั้น จึงเลือกโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อเป็นโรงเรียนที่จะเข้าไปศึกษา

เกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. เป็นผู้บริหารในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ
2. เป็นครูผู้ได้รับมอบหมายหน้าที่และมีความรอบรู้เรื่องโครงการ
3. เป็นนักเรียนที่มีส่วนร่วมในโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ.ต้นแบบ
4. เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ.ต้นแบบ
5. เป็นผู้ปกครองของนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพนั้น คือ
ตัวผู้วิจัยเอง และคู่มือการจัดเก็บข้อมูลภาคสนาม พร้อมได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ
มีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1 แบบวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพล.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

3.1.2 แบบบันทึกภาคสนามงานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพล.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

3.1.3 แบบบันทึกการสังเกตงานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพล.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

3.1.4 แบบบันทึกการสัมภาษณ์งานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพล.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

3.1.5 แบบสอบถามความคิดเห็นประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพล.ต้นแบบงานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพล.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

โดยมีขั้นตอนในการสร้างและจัดทำเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ตามแนวของ บุญชม ศรีสะอาด (2560, หน้า 74 – 82)
3. สร้างเครื่องมือตามโครงสร้างที่ได้กำหนดไว้ตามแนวทางที่ได้ศึกษา

4. นำเครื่องมือที่สร้างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา รูปแบบและการใช้ภาษา จากนั้นจึงเสนอแบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของคำถามกับแนวทางการบริหารโรงเรียนคุณธรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย

4.4.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร คณบดี คณะครุศาสตร์และประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

4.4.2 ดร.สุรัตน์ ดวงชาทม คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

4.4.3 นางพรชนก พรหมอารักษ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

4.4.4 ดร.กษมน มังคละศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

4.4.5 นางสาวเรวดี ขาวพิมพ์ ครูชำนาญการโรงเรียนหนองผือเทพนิมิต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

4.5 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำกลับไปจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปจัดเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.2 ผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างของคู่มือการจัดเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) แนวคิดของงานวิจัย 2) การดำเนินการศึกษาภาคสนาม 3) ภาคผนวก โดยในแต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 แนวคิดของงานวิจัย ประกอบด้วย กรอบแนวคิดของงานวิจัย และวัตถุประสงค์ของการศึกษาภาคสนาม

3.2.2 การดำเนินการศึกษาภาคสนาม ประกอบด้วย การเตรียมตัวของนักวิจัย สถานที่ที่จะเข้าไปศึกษา ภารกิจที่สำคัญในสนาม แผนการลงสนาม เครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.3 ภาคผนวก ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 รายนามผู้เชี่ยวชาญ

ส่วนที่ 2 หนังสือขอความอนุเคราะห์

ส่วนที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 4 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ

ส่วนที่ 5 ภาพเอกสารประกอบการวิจัย

ส่วนที่ 6 ภาพประกอบการวิจัย

4. การเตรียมตัวในการศึกษาภาคสนาม

เมื่อผู้วิจัยได้รับการอนุญาตให้ทำการวิจัยในเรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร แล้วได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร ส่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เพื่อขอ หนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนกรณีศึกษาที่ได้คัดเลือกไว้ เพื่อเข้าไป ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ของกรณีศึกษา

4.3 ผู้วิจัยทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการ ขั้นตอน และประเด็นใน การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกต สัมภาษณ์ ใช้แบบประเมิน การสนทนากลุ่ม และจากการวิเคราะห์เอกสาร

4.4 จัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ สมุดบันทึก แฟ้มเก็บรวบรวมข้อมูลและเอกสาร กล้องถ่ายรูป เครื่องสำเนาเอกสาร ฯลฯ

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือและผ่านการตรวจสอบหาความเที่ยงตรง จากผู้เชี่ยวชาญแล้ว และนำมาเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

5.1 แบบวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

5.2 แบบบันทึกภาคสนามงานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

5.3 แบบบันทึกการสังเกตงานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

5.4 แบบบันทึกการสัมภาษณ์งานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

5.5 แบบสอบถามความคิดเห็นประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็น โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบงานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

ระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม

1. แผนการศึกษาภาคสนาม

ผู้วิจัยได้กำหนดแผนในการศึกษาภาคสนาม ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษา และแผนการเข้าถึงข้อมูลเพื่อให้การลงภาคสนามเกิดประสิทธิภาพ และได้ข้อมูลที่ครบถ้วนเกี่ยวกับการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร โดยกำหนดไว้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 11 แผนการศึกษาภาคสนาม

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	แหล่งข้อมูล
การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร	1. เข้าพบผู้บริหารและครูแกนนำนักเรียนแกนนำ คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนเพื่อขออนุญาตและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูลและสร้างความสัมพันธ์	- ผู้บริหาร - คณะครู - ครูแกนนำ - นักเรียนแกนนำ - คณะกรรมการสถานศึกษา - ผู้ปกครองนักเรียน
	2. เก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียน	- เอกสารที่เกี่ยวข้อง
	3. เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร 6 ด้าน ตามที่ได้กำหนดไว้ในโมเดลของมูลนิธิยุวสถิรคุณ โดยใช้การสังเกตสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสาร การสนทนากลุ่ม และใช้แบบประเมินผลการดำเนินงาน	- สารสนเทศของโรงเรียน - ผู้บริหาร - ครูผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง - ครูแกนนำ - นักเรียนแกนนำ - คณะกรรมการสถานศึกษา - ผู้ปกครองนักเรียน

ตาราง 12 ระยะเวลาและผู้ให้ข้อมูลในการดำเนินการศึกษา

พื้นที่ ที่จะศึกษา	ระยะเวลา	จำนวนแหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล				
		ผู้ บริหาร	ครู แกนนำ	นักเรียน แกนนำ	คณะกรรมการ การ สถานศึกษา	ผู้ปกครอง นักเรียน
โรงเรียนบ้าน กลางนาเดื่อ	สิงหาคม พ.ศ. 2562 ถึง มีนาคม พ.ศ. 2563	1 คน	17 คน	11 คน	15 คน	11 คน

ตาราง 13 ครูแกนนำ กรรมการ และนักเรียนแกนนำ (โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ, 2562)

ชั้น	ครูแกนนำ	กรรมการ	นักเรียนแกนนำ
อนุบาล 2	นางสาววิตรี โคตรสุโพธิ์ ครูผู้ช่วย	นางสาวชุดิปปา บรรพณี พี่เลี้ยงเด็กพิการ	เด็กหญิงมาลีรัตน์ วิชัยยา นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
อนุบาล 3	นางศิริมา ไบักดี ครูชำนาญการพิเศษ		เด็กหญิงนันทฉัตร บรรพณี นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ประถมศึกษาปีที่ 1	นายนิธิต มรดก ครู ค.ศ.1	นางสาวสุภาพร ไครลามเมา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3	เด็กชายรัฐภูมิ สุนี นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ประถมศึกษาปีที่ 2	นางสาววิระนันท์ เหมชัยนันท์ ครูผู้ช่วย		เด็กหญิงเมธาวดี พรมหาคำ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2

ตาราง 13 (ต่อ)

ชั้น	ครูแกนนำ	กรรมการ	นักเรียนแกนนำ
ประถมศึกษาปีที่ 3	นางสาววรารณ คำผอง ครูผู้ช่วย		เด็กหญิงอภิญา มอมงคุณ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2
ประถมศึกษาปีที่ 4	นางสาวเพ็ญตะวัน ทวีโคตร ครูผู้ช่วย	นายสุระชัย วงศ์ตาผา ครูชำนาญการพิเศษ	เด็กชายพงศกร พานิชนาวา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1
ประถมศึกษาปีที่ 5	นางรัตนาพร สายสมร ครูชำนาญการพิเศษ		เด็กหญิงพิชชา ฮั่นวงศ์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1
ประถมศึกษาปีที่ 6	นายสมศักดิ์ สายสมร ครูชำนาญการพิเศษ		เด็กหญิงจินตพร นรสาร นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2
มัธยมศึกษาปีที่ 1	นายบรรจง ใบักดี ครูชำนาญการพิเศษ	นายณัฐวุฒิ ควรรค ครูผู้ช่วย	เด็กชายวงศกร พลอินสา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3
มัธยมศึกษาปีที่ 2	นางมกรพร ตระกูลมา ครูชำนาญการพิเศษ	นายนิรันดร์ ลอมทอง ครูชำนาญการ	เด็กหญิงอารียา จันทร์เจริญ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2
มัธยมศึกษาปีที่ 3	นางไพสินทร์ อุดมเดช ครูชำนาญการพิเศษ	นายทินกร พรหมเทศ ครูชำนาญการพิเศษ	เด็กชายกรวิชญ์ ศรีบุญเรือง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3

จากตารางผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนกรณีศึกษา โดยมีรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน โดยผู้วิจัยใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสาร ข้อมูลที่ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวม ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียน เช่น ที่ตั้ง สถานที่ในท้องถิ่น ชุมชน รวมถึงสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สภาพชั้นเรียน เป็นต้น

2. ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สภฐ.ต้นแบบ โดยผู้วิจัยใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสาร และการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมตามกระบวนการ 6 ขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้

3. ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สภฐ.ต้นแบบ โดยใช้แบบประเมินเพื่อทราบผลของการดำเนินโครงการ

2. แผนการเข้าถึงข้อมูล

ผู้วิจัยได้วางแผนการเข้าถึงข้อมูลโดยวิธีการเปิดเผยสถานภาพจริง (Overt Role) (สุภาศักดิ์ จันทวานิช, 2561, หน้า 33) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้บริหาร บุคลากร ในโรงเรียน นักเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มเข้าสู่สนามจนกระทั่งเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง บุคคลในสนามที่วิจัยศึกษาครั้งนี้มีความแตกต่างกันตามสถานภาพ บทบาททางสังคม ความรู้สึกนึกคิด ทศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ เพศ วัย และการศึกษา โดยผู้วิจัยได้สร้างความสัมพันธ์ตามกลุ่มคนที่มี ความแตกต่างกัน ดังนี้

2.1 ผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยเข้าไปในโรงเรียนกรณีศึกษาโดยนำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์กับผู้บริหารโรงเรียน และแนะนำตัวอย่างเป็นทางการพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนอย่างไม่เป็นทางการ โดยการใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้มีอิสระในการตอบคำถาม

2.2 คณะครูที่มีบทบาทหน้าที่ในโครงการโรงเรียนคุณธรรม และครูแกนนำ โดยการสร้างความสัมพันธ์กับครูในโรงเรียน ผู้วิจัยได้แนะนำตัวเองและบอกวัตถุประสงค์ของการทำการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ทำความรู้จักและสร้างความคุ้นเคยโดยการพูดคุยกับครูทุกคนอย่างเป็นกัลยาณมิตร

2.3 นักเรียนแกนนำ ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์โดยการเข้าไปพูดคุย สอบถามตามที่มีเวลาทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน หากมีกิจกรรมที่สามารถร่วมได้ ก็จะได้เข้าร่วมเพื่อสร้างความคุ้นเคยไว้

2.4 คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์ โดยการเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันแม่แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ หรืองาน บุญประเพณีที่มีในชุมชน โดยอาศัยความสัมพันธ์กับผู้นำชุมชนที่เคารพนับถือกันเพื่อความ คล่องตัวในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ ครบถ้วน ครอบคลุม และเพื่อตอบปัญหาวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด วิธีการที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

3.1 การวิเคราะห์เอกสาร โดยผู้วิจัยศึกษาเอกสารและใช้ข้อมูลประกอบ การศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

3.1.1 ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ เพื่อเป็นกรอบ แนวคิดในการวิจัยและเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไป

3.1.2 ศึกษาสภาพทั่วไปของโรงเรียน และสภาพบริบทชุมชนท้องถิ่น บริเวณโรงเรียน

3.1.3 ศึกษาเอกสารของโรงเรียน เช่น แผนปฏิบัติงานประจำปีของ สถานศึกษา สารสนเทศทางการศึกษาของสถานศึกษา เช่น หลักสูตรสถานศึกษา เอกสาร โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่โรงเรียนได้รับโครงการคุณธรรม แผนการจัดการ เรียนรู้ด้านคุณธรรม แฟ้มผลงานและกิจกรรมต่าง ๆ ผลงานของโรงเรียน ผลงานผู้บริหาร และบุคลากรในโรงเรียน เพื่อตอบคำถามวิจัยเกี่ยวกับการบริหารโครงการโรงเรียน คุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร

3.2 การสังเกต ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มี ส่วนร่วม โดยการสังเกตสภาพโรงเรียน บริบทท้องถิ่น ชุมชน การบริหารจัดการ สถานศึกษาของผู้บริหาร การจัดการเรียนรู้ของครู รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียน จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการทำโครงการคุณธรรม หรือเพื่อขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อนำมาพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนมีคุณธรรมจริยธรรม

3.3 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากบุคคลหลากหลายกลุ่มซึ่งอยู่ในสภาพความเป็นจริงนั้น บุคคลมีความแตกต่างกันทางด้านภูมิหลัง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสัมภาษณ์ทั้งอย่างเป็นทางการ (Formal Interview) และไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยผู้วิจัยเน้นการพูดคุยแบบธรรมชาติเป็นกันเองเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลมีความเชื่อมั่นในผู้วิจัยและให้ข้อมูลได้มากที่สุด โดยวิธีการ ดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2561, หน้า 74 – 95)

3.3.1 การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการศึกษาอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลมีอิสระในการตอบ

3.3.2 การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู บุคลากรของโรงเรียน ครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ ด้วยการกำหนดกรอบการสัมภาษณ์อย่างกว้าง ๆ ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ คือ

3.3.2.1 แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบของผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถตอบคำถามได้อย่างเต็มที่และอิสระ

3.3.2.2 แบบมีจุดสนใจเฉพาะหรือแบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้วิจัยต้องการ

3.3.2.3 แบบตะล่อมกล่อมเกล่า เป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ทราบความรู้สึกนึกคิดและทัศนคติของคนที่อยู่ในสนามที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยต้องระมัดระวังคำถามเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลเปิดเผยข้อมูลให้มากที่สุด

3.3.2.4 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นการสัมภาษณ์ในกรณีที่เหมาะสมเฉพาะบางเรื่องที่มีผู้รู้และอธิบายได้

ระยะที่ 3 การจัดกระทำข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยได้เข้าสู่สนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพแล้ว ขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการไปพร้อม ๆ กันกับการเก็บข้อมูลคือการจัดกระทำข้อมูล ได้แก่ การลดทอนข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และนำเอาข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาเขียนรายงานตามแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ

(สุภางค์ จันทวานิช, 2561, หน้า 128 – 155) โดยมีขั้นตอนในการจัดกระทำข้อมูล มีลักษณะและรายละเอียด ดังนี้

1. การลดทอนข้อมูล

ในการศึกษาภาคสนามในแต่ละครั้งผู้วิจัยได้จัดบันทึกข้อมูลภาคสนามแบบละเอียด (Full field note) หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำบันทึกมาอ่านทบทวนและพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นในการศึกษาในแง่ใดบ้าง แล้วนำมาเรียบเรียงเขียนเป็นประเด็นในการศึกษาเอาไว้ให้ชัดเจน เช่น ลักษณะการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบในกิจกรรมหรือโครงการคุณธรรม เป็นต้น นอกจากนั้นผู้วิจัยได้เพิ่มเติมข้อคิดเห็นหรือประเด็นต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ในเรื่องนั้น ๆ แล้วจัดเก็บเข้าแฟ้มเป็นระเบียบเพื่อความสะดวกในการใช้ข้อมูล

2. การตรวจสอบข้อมูล

ในระหว่างที่รวบรวมเก็บข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความถูกต้อง และครบถ้วนของข้อมูลที่ได้มาทั้งด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น โดยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation)

2.1 การตรวจสอบด้านความครบถ้วนของข้อมูล (Data Triangulation)

เมื่อผู้วิจัยรวบรวมเก็บข้อมูลมาแล้ว จึงทำการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นมีความถูกต้องหรือไม่อย่างไร โดยทำการตรวจสอบจากแหล่งที่มาของข้อมูลซึ่ง ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลเพื่อเป็นการตรวจสอบด้านความถูกต้องของข้อมูลว่าเมื่อเวลาต่างกัน สถานที่ต่างกัน ผู้ให้ข้อมูลต่างกัน และบุคคลต่างกัน ข้อมูลที่ได้มาจะยังเหมือนกันหรือไม่

2.2 ตรวจสอบด้านความเป็นจริงของข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้การตรวจสอบความเป็นจริงของข้อมูลด้วยวิธีการรวบรวมเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมเก็บข้อมูลในเรื่องเดียวกันอย่างหลากหลายวิธี ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร

2.3 การตรวจด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบจากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยข้อมูลที่รวบรวมเก็บแล้ว ผู้วิจัยได้ให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบว่า ผู้วิจัยตีความหมายถูกต้องหรือไม่อย่างไร

และเนื่องจากผู้วิจัยใช้เวลาในการรวบรวมเก็บข้อมูลในภาคสนามเป็นเวลานานพอสมควร จึงสามารถตรวจสอบและเข้าใจประเด็นสำคัญได้อย่างถูกต้อง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลกรณีศึกษาด้วยวิธีการ ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเน้นเนื้อหาที่อิงจากกรอบแนวคิดการวิจัย และสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างถูกต้องตรงประเด็น

3.2 การวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุป คือ การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Analysis) ใช้การตีความหมายเพื่อสร้างข้อสรุปจากเหตุการณ์ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร พร้อมทั้งใช้วิธีการวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล

3.3 การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด ๆ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีและแบบไม่ใช้แนวคิดทฤษฎี

3.4 การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล คือ การที่ผู้วิจัยนำเอา เหตุเหตุการณ์ที่ได้จากการจำแนกข้อมูลแล้วนั้นมาเปรียบเทียบกัน การใช้วิธีการเปรียบเทียบหรือวิเคราะห์เช่นนี้ จะนำไปสู่การสร้างข้อสรุปเชิงนามธรรมและการสร้าง ทฤษฎีโดยใช้วิธีการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Constant Comparative Analysis)

4. การนำเสนอข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลมาสร้างภาพรวมจาก เหตุการณ์ย่อย ๆ ที่เกิดจากเหตุการณ์ที่พบ ซึ่งเป็นลักษณะของการอุปนัย (Inductive Approach) จากนั้นผู้วิจัยจะเขียนรายงานการวิจัยแบบพรรณนา (Discription) และพรรณนา วิเคราะห์ (Analytical Description)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ:
กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร เป็นการวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study) ผู้วิจัย
ดำเนินการเข้าสนามเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ เพื่อศึกษาการบริหาร
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ 6 ด้าน ตามโมเดลของมูลนิธิยุวสถิรคุณเพื่อถอด
บทเรียนและทราบถึงประสิทธิผลที่เกิดขึ้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอรายงานการวิจัย
แบบพรรณนา (Discription) และพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ใน 2 ประเด็น
ดังนี้

1. ผลการศึกษาและถอดบทเรียนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ.ต้นแบบ

- 1.1 ที่มาของโครงการและแรงจูงใจก่อนเข้าร่วมโครงการ
- 1.2 การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ 6 ด้าน
 - 1.2.1 ด้านที่ 1 การสร้างการรับรู้ และการยอมรับ
 - 1.2.2 ด้านที่ 2 การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ
 - 1.2.3 ด้านที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
 - 1.2.4 ด้านที่ 4 การกำหนดวิธีบรรลุนิยามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
 - 1.2.5 ด้านที่ 5 การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง
(ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)
 - 1.2.6 ด้านที่ 6 การสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ.ต้นแบบ

- 2.1 ประสิทธิผลที่มีต่อโรงเรียน
- 2.2 ประสิทธิผลที่มีต่อชุมชน

ผลการศึกษาและถอดบทเรียนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ

1. ที่มาของโครงการ/แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการ

โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อเป็นโรงเรียนขยายโอกาส เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น ตั้งอยู่ในชุมชนหมู่บ้านกลาง มีนักเรียนบางส่วนที่อยู่ห่างไกล สวดมนต์ไหว้พระในตอนเช้า ด้านพื้นฐานจากโรงเรียนทำให้บางครั้งประสบปัญหาหาโรงเรียนไม่ทันร่วมกิจกรรมเข้าแถว เคารพธงชาติ ครอบครัวยุคใหม่มีฐานะยากจน อาศัยอยู่กับผู้ปกครองที่เป็น ปู่ ย่า ตา ยาย หรือ ญาติผู้ใหญ่ พ่อแม่ได้ออกไปทำงานยังต่างถิ่น ผู้ปกครองบางส่วนได้อพยพจากต่างถิ่น เข้ามารับจ้างทำให้ไม่มีเวลาในการดูแลลูกอย่างใกล้ชิด ได้แต่นำเอาสิ่งอำนวยความสะดวกมาให้ เช่น โทรศัพท์มือถือ ทำให้เด็กใช้เวลาในการเล่นโทรศัพท์ เล่นเกม เล่นไลน์ Facebook นักเรียนบางส่วนจึงมีปัญหาด้านพฤติกรรม เรื่องความรับผิดชอบ ขาดระเบียบวินัย ไม่สนใจการเรียน เล่นแต่เกมที่อยู่ในโทรศัพท์ ไม่มีจิตอาสา

โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อเปิดทำการเรียนการสอนมาเป็นเวลานานและมีผู้บริหารได้ผลัดเปลี่ยนกันบริหารงานมาแล้วหลายรุ่น ต่อมาในปีพุทธศักราช 2558 ดร.กษมน มังคละศิริ ได้ย้ายเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน ได้เริ่มพัฒนาโรงเรียนด้านต่าง ๆ โดยได้รับทราบปัญหาในการบริหารงานของโรงเรียนในหลายประการ เช่น ปัญหาคณะครูที่ขาดความกระตือรือร้นในการการสอน การขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน การปฏิบัติที่ไม่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในบางเรื่อง ส่วนด้านนักเรียนก็มีปัญหาการขาดระเบียบวินัย ขาดสัมมาคารวะ ขาดเรียน และมีความประพฤติก้าวร้าว ด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีปัญหาห้องน้ำไม่สะอาด การทิ้งขยะเรี่ยราด อาคารเรียนเก่าทรุดโทรมไม่ได้รับการดูแล บำรุงรักษา เป็นต้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2560 ผู้บริหารโรงเรียนได้รับทราบข่าวโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มีโรงเรียนนำไปดำเนินงานแล้วส่งผลให้ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และปัญหาในการบริหารงานฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียนลดลง และสร้างคุณลักษณะที่ดีทั้ง ครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษา ชุมชนสังคมมีการพัฒนาที่ดีขึ้นรอบคอบมีความเชื่อศรัทธา เคารพบูชาหลักในการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ในทุกด้าน จึงมีความมุ่งมั่นที่จะเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรมนำมา

ปรับใช้ในโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ จึงได้ชักชวน โนม่น้าวคณะครูว่า มีความประสงค์จะนำโครงการโรงเรียนคุณ สพฐ. มาดำเนินการในโรงเรียนซึ่งคณะครูมีมติร่วมกันว่า สมควรที่จะรับเอาโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มาดำเนินการในโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนพร้อมกับพัฒนาโรงเรียนโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ

ในเวลาต่อมาโรงเรียน จึงได้สมัครเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. พร้อมเข้ารับการอบรมในเรื่องกระบวนการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และองค์ความรู้ต่าง ๆ และเดินทางไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่ดำเนินงานประสบผลสำเร็จ จากนั้นจึงได้นำมาขยายผลให้คณะครู นักเรียนและบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ พร้อมกับเริ่มดำเนินการกระบวนการพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ตามโมเดลของมูลนิธิยุวสถิรคุณ ทุกขั้นตอนได้ปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ผู้วิจัยได้สอบถามผู้บริหาร คณะครูในประเด็นเรื่องความเป็นมาและแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการนี้ว่ามีเหตุผลและความจำเป็นอย่างไร

“...โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อเป็นโรงเรียนขยายโอกาส เปิดการสอนตั้งแต่อนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 เปิดโอกาสให้เด็กนักเรียนในชุมชนใกล้เคียงได้เข้ามาเรียน ครั้นเมื่อได้มารับตำแหน่งผู้บริหาร ครั้งแรกที่เห็นก็คือ ความไม่เป็นระเบียบ นักเรียนออกไปรับประทานอาหารข้างนอก ในบริเวณโรงเรียนทิ้งเศษขยะระเกะระกะ รูปวาดตามผนังต่าง ๆ ส่งเสียงดังโวยวาย แต่งตัวเข้าเรียนบ้างไม่เข้าเรียนบ้าง เมื่อเป็นเช่นนี้ก็เลยมาคิดว่า ทำอย่างจะได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. บังเอิญว่าทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เข้ามาจริง ๆ ก่อนหน้านั้นจะเป็นของมูลนิธิยุวสถิรคุณที่ทางโรงเรียนมีโครงการของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่เป็นเครือข่าย ขณะนั้นผู้บริหารก็ไม่มีข้อมูลอะไรเลย ซึ่งในส่วนตัวก็เคารพบูชาหลักการทรงงานของพระองค์ท่านในเรื่องการทุ่มเททำงาน เสียสละ อุทิศการณของ ผอ.คือ เราเห็นแบบอย่างแล้วอยากจะทำ ถ้าทำแล้วต้องทำให้เห็นแก่่น...”

(ผู้บริหาร ผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2563)

“...อยากพัฒนาเด็กเยาวชนให้เป็นคนดีของสังคม ดังคำกล่าวที่ว่า “ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 1, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2563)

“...เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อให้นักเรียนได้รับการอบรมเรื่องคุณธรรม ให้นักเรียนรู้จักและปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม อยากให้นักเรียนเป็นคนดีของพ่อ แม่ ผู้ปกครองและครู...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 2, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2563)

“...เพื่อให้นักเรียนได้รับการอบรมเรื่องคุณธรรม ให้ได้รู้จักและปฏิบัติในสิ่งที่ดี ที่ถูกต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคมและเป็นผลผลิตที่ดีของโรงเรียนออกสู่สังคม...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 3, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2563)

“...ต้องการให้โรงเรียนมีนักเรียนที่มีคุณธรรม ความดี มีวินัย มีความรับผิดชอบในทุก ๆ เรื่อง...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 4, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2563)

“...เป็นโครงการที่ดีเพราะเป็นการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม และสามารถใช้แก้ปัญหาได้...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 5, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...จากกระแสรับสั่งในหลวงรัชกาลที่ 9 ต่อประชาชนคนไทยให้ “ช่วยสร้างคนดีให้บ้านเมือง” พร้อมทั้งพระราชทานหลัก 3 ประการ ที่เกี่ยวกับครู และนักเรียน ใจความว่าให้ครูรักเด็ก เด็กรักครู ให้ครูสอนให้เด็กมีน้ำใจต่อเพื่อนไม่ให้แข่งขันกัน แต่ให้แข่งขันกับตัวเอง และให้เด็กที่เรียนเก่งช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้ากว่า ให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำร่วมกับเพื่อนให้เห็นคุณค่าของความสามัคคี...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 6, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...โครงการเป็นโครงการที่มีการที่มีการกลั่นกรองหลายชั้น ควรเข้าร่วมโครงการเพื่อทำให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 7, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

สรุปได้ว่า ที่มาของโครงการและแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการได้ว่า ผู้บริหารได้ทราบปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน

และข่าวสารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด อีกทั้งมีความ
เคารพบูชาในหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
บรมนาถบพิตร และทราบถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการนี้ ที่จะ
สร้างคุณธรรม จริยธรรม ให้กับนักเรียนและสร้างคนดีสู่สังคม ทำให้โรงเรียนมีนักเรียนที่มี
คุณภาพและโครงการนี้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนได้จริง นักเรียนนำไปปรับ
ใช้ได้ในชีวิตประจำวันได้ จึงได้พร้อมใจกันสมัครเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
เมื่อได้รับการอบรมจนมีความรู้ความเข้าใจดีแล้วจึงนำมาขยายผลที่โรงเรียนบ้านกลาง
นาเดื่อ

2. การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบ 6 ด้าน

2.1 ด้านที่ 1 การสร้างการรับรู้ และการยอมรับ

เมื่อผู้บริหาร คณะครูโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อมีความเห็นพ้องต้องกัน
แล้วว่า จะเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในปี 2560 จึงได้สมัครเข้าร่วมการอบรม
กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ตามโมเดลมูลนิธิยุวสถิรคุณ ให้การอบรมโดย
วิทยากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จากนั้นจึงได้นำเอา
องค์ความรู้ที่ได้จากการอบรมมาขยายผลให้กับครูในโรงเรียนก่อนเป็นอันดับแรก จากนั้น
ขยายไปสู่ นักเรียนทุกระดับชั้น รวมทั้งได้แจ้งให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้รับทราบถึงการ
เริ่มกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และในการประชุมผู้ปกครองนักเรียนใน
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ได้ชี้แจงให้คณะผู้ปกครองนักเรียนได้รับทราบพร้อม
ขอความร่วมมือในการเข้าร่วมดำเนินการ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารหลักฐาน สัมภาษณ์
สังเกตการณ์ กระบวนการในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ
ในด้านที่ 1 การสร้างรับรู้และการยอมรับตามกระบวนการที่โรงเรียนได้ดำเนินการ รายละเอียด
ดังคำสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูแกนนำ ดังต่อไปนี้

“...ก็จะบอกกับครูเสมอว่า โรงเรียนจะเดินได้หรือไม่ได้ขึ้นอยู่กับครู
เพราะครู คือ หัวใจสำคัญของการบริหารจัดการทุกอย่าง พูดย่าง ๆ ก็คือครูเป็นโซ่ข้อ
กลางที่จะเกี่ยวกันไป คณะครูก็ตกลง เมื่อครูเขาดตกลงเห็นเป้าหมายเดียวกันกับเราซึ่งเป็น
ผู้บริหาร เราก็เออละ เมื่อ สพฐ. กับ สพป. นำโครงการลงสู่เขตพื้นที่ซึ่งผู้บริหารโรงเรียน
ทุกโรงเรียนเข้าไปรับทราบก่อนเพื่อที่จะรับทราบถึงเส้นทางที่เดินไปข้างหน้า มันน่าจะเห็น
คุณภาพได้ง่าย ได้ดีที่สุด ก็เลยตกลงประชุมวางแผนกัน กำหนดหน้าที่ที่จะได้เห็นเป้าหมาย

อุดมการณ์ด้วยกันเริ่มจัดการ เริ่มต้นที่ครูก่อนเมื่อปี พ.ศ. 2560 จากนั้นจึงขยายไปยังคนอื่น ๆ...”

(ผู้บริหาร ผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2563)

“...เมื่อผู้บริหารยื่นเรื่องสมัครขอเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ทางสำนักงานเขตพื้นที่ก็มีหนังสือสั่งการให้โรงเรียนส่งครูแกนนำ จำนวน 6 คน เข้าไปรับการอบรม โดยวิทยากรมาจาก สพฐ.และศึกษานิเทศก์ เช่น ศึกษานิเทศก์พรชนก นีละคะ แล้วกลับมาขยายผลให้ครูในโรงเรียน โดยครู 6 คนนี้เป็นแกนนำมาอบรม ประชุมครูในโรงเรียนตามขั้นตอนในคู่มือที่ได้อบรมมา ส่วนมากจะอบรมในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน แล้วประมาณ 2 – 3 วัน ที่อาคารเกียรติยศ จนจบกระบวนการรับรู้เหมือนกันหมดเลยช่วงนี้เน้นเฉพาะครูก่อน เสร็จแล้วก็ให้ครูประจำชั้นไปถ่ายทอดให้นักเรียนในห้องแต่ละชั้นของตัวเองแล้วให้เลือกแกนนำห้องละ 3 คน มาอบรม แต่ก่อนที่จะอบรมผู้บริหารจะไปขอพบสายชั้นอนุบาล สายชั้นประถม สายชั้นมัธยม เพื่อพูดสอดแทรกเรื่องโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ให้ได้รับรู้ด้วย จากนั้นจึงให้ครูแต่ละสายชั้นตั้งแต่ชั้นอนุบาล ประถม มัธยม แต่ละสายชั้นสร้างความเข้าใจเรื่องการดำเนินการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ปีแรกยังไม่ได้ลงสู่โครงการเลย...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 1, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...เมื่อกลับจากรับการอบรมแล้วก็กลับมาถ่ายทอดให้ครูในโรงเรียนตามโอกาสที่มี เช่น ในการประชุมตามแผนงานของโรงเรียน ในส่วนของนักเรียนก็ได้ให้ครูแต่ละสายชั้นได้พูดคุยเป็นสายชั้น เช่น ครูอนุบาลก็คุยในสายชั้นอนุบาล สายชั้นประถมก็พูดคุยในส่วนของประถม สายชั้นมัธยมก็พูดคุยในส่วนของมัธยม ในส่วนผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาก็ได้ประชุมชี้แจงตามแผนงานของโรงเรียน หลังจากนั้นจึงได้จัดประชุมร่วมทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียนเพื่อปฏิบัติตามลำดับกระบวนการที่ได้อบรมมา...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 2, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

จากนั้นผู้บริหารโรงเรียนและแกนนำชุดแรกได้ร่วมกันวางแผนงานชี้แจงกระบวนการในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับ

เพื่อนครูและนักเรียนในโรงเรียนและชุมชนเพื่อสร้างการรับรู้และการการยอมรับในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมบ้านกลางนาเดื่อ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ดังนี้

1. จัดการประชุมชี้แจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจแนวทางการดำเนินงาน แผนปฏิบัติการของโรงเรียน พร้อมรับฟังความคิดเห็นเพื่อให้ทุกคนเกิดความตระหนักรับเกิดความมั่นใจในการสมัครใจทำงาน และตัดสินใจร่วมมือในการดำเนินโครงการร่วมกัน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา รวมถึงชุมชนที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะแม่ครัว ผู้ค้าขายในโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ โดยได้นำเอาศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” มาใช้เป็นหลักในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ว่าหลัก “เข้าใจ” หมายถึง ต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายของโรงเรียน ต้องเข้าใจกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางของมูลนิธิยุวสถิรคุณอย่างชัดเจน หลัก “เข้าถึง” หมายถึง การเข้าถึงข้อมูลสำคัญของโรงเรียน สภาพปัญหาที่แท้จริงของโรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ปกครองหลัก “พัฒนา” หมายถึง การลงมือปฏิบัติตามแนวทางที่ได้รับการอบรมมาแล้ว นำมาขยายผลต่อยอดเป็นนวัตกรรมขึ้นมา มีเป้าหมายเพื่อความสุขของทุกคนในโรงเรียน

2. สร้างการรับรู้และกระตุ้นเตือนอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่แรกเริ่มในการชี้แจงกระบวนการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อให้ทุกคนรับรู้ รับทราบนโยบาย เป้าหมายของโรงเรียนร่วมกันดำเนินการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่องโดยใช้การสื่อสารทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ อย่างสม่ำเสมอ เน้นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าความสำคัญและประโยชน์ที่จะเกิดกับนักเรียน ครู ผู้บริหาร และชุมชน อาทิเช่น

2.1 จัดให้มีการประชุมทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชี้แจงกระบวนการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยชี้แจงอย่างต่อเนื่องทั้งในการประชุมประจำเดือนหรือประชุมวาระอื่น ๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่น ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ประชุมผู้ปกครอง การปฐมนิเทศนักเรียน การประชุมวางแผนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม

2.2 มอบหมายให้ครูพูดเรื่องคุณธรรมในกิจกรรมเข้าแถวหน้าเสาธง หรือ จัดให้กิจกรรมให้นักเรียนนำเสนอความก้าวหน้าของโครงการที่มุ่งบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ

2.3 ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ได้ทราบการดำเนินงานของโรงเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง เสียงตามสาย ทำป้ายประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน ทำป้ายนิเทศต้นไม้พูดได้ และตามอาคารต่าง ๆ

3. สร้างความตระหนัก โดยชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบที่โรงเรียนจำเป็นต้องพัฒนาคุณธรรมให้กับเยาวชนตามบัญญัติของกฎหมาย นโยบายของรัฐบาล นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ การประกันคุณภาพการศึกษา และเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียน ชุมชนบ้านกลางให้เป็นที่ประจักษ์

4. ปลุกฝังจิตสำนึก โดยการน้อมนำเอาพระราชดำรัส ภาพเรื่องราวพระราชกรณียกิจ ศาสตร์พระราชา หลักการทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ถ่ายทอดให้บุคลากรทุกภาคส่วน รวมทั้งนักเรียน เพื่อเน้นย้ำให้ตระหนักถึงพระราชประสงค์ในการ “ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง” และนำมาเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตประจำวัน

5. ใช้การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ เช่น สื่อสารผ่านครู แกนนำ นักเรียนแกนนำ เมื่อมีเหตุการณ์ที่เป็นกรณีตัวอย่างก็จะนำมาพูดคุย ในทุกที่ทุกโอกาสที่มี เช่น เล่าเรื่องการเกณฑ์การรับคนเข้าทำงาน และการให้คนออกจากงานขององค์กรต่าง ๆ ว่า ต่อให้เป็นแก๊งมีความสามารถมากขนาดไหน แต่ถ้านิสัยไม่ดีก็ไม่มีใครต้องการให้ทำงานด้วย

6. สอดแทรกการรับรู้และตระหนักในการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพไว้ในทุกขั้นตอนของงาน โดยใช้หลัก PDCA โดยคำนึงถึงระยะเวลาที่เหมาะสม ภาระงานของผู้รับผิดชอบ และประเมินความก้าวหน้าของงานเป็นระยะ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นตัวอย่าง เหตุผลของการสร้างความตระหนักในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้ที่ทำงานตื่นตัว เข้าใจกระบวนการทำงานอย่างชัดเจนและให้ความร่วมมือมากยิ่งขึ้น

7. นำพาทีมงานพัฒนาคุณธรรมโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ไปศึกษาดูงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่มีผลการดำเนินงานประสบผลสำเร็จในพื้นที่จริง เพื่อจะได้ช่วยสร้างความเข้าใจ ความตระหนักและเกิดแรงบันดาลใจให้มากยิ่งขึ้น

8. สร้างกระบวนการรับรู้ให้แก่บุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน พื้นที่โดยการเรียนเชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม

พร้อมกับประชาสัมพันธ์โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในการประชุมทุกครั้งในระดับจังหวัด หรือการประชุมในสถานที่อื่น ๆ ตามโอกาสที่มี

ตามกระบวนการด้านที่ 1 การสร้างการรับรู้และการยอมรับนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ เช่น คำสั่ง ประกาศ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5 ปี แผนงานโรงเรียนเรียน โครงการ ภาพถ่าย เกียรติบัตรที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ครูแกนนำในรุ่นแรกเริ่ม พบว่า โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อเมื่อได้สมัครเข้ารับการอบรมจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครแล้ว ได้นำองค์ความรู้ที่ได้มาขยายผลต่อที่โรงเรียน โดยผู้บริหารเป็นแกนหลักในการดำเนินงานทุกขั้นตอน แล้วประชุมวางแผนแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ มอบหมายภาระหน้าที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน พร้อมมีการแต่งตั้งกรรมการคอยนิเทศ ติดตามการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือกันในการดำเนินงาน โดยเน้นกระบวนการทำงานเป็นทีมเมื่อได้มีการสร้างการรับรู้และการยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูแกนนำ ว่ามีแนวทางการสร้างการรับรู้และการยอมรับ ปัญหาและอุปสรรค และมีแนวทางการแก้ไขปัญหาในการสร้างรับรู้และการยอมรับอย่างไรบ้าง ได้รับทราบดังนี้

“...โรงเรียนได้ครูทั้งโรงเรียนเป็นแกนกลาง เป็นแกนนำแล้ว เพราะว่าตอนแรกนี้ ผู้บริหารไปอบรมนี้เอาครูไปด้วย 5 คน รวมเป็น 6 คน ชุดนี้เป็นแกนหลัก เราเรียก ชุดแรกว่า กลุ่มเดินก่อน มีครูมกราพร ครูไพสินทร์ ครูเพียงตะวัน ครูสุรัชย์ ครูนิรันดร์ ชุดนี้จะเป็นชุดแกนแรก ผู้บริหารได้เอาชุดแรกมาทำความเข้าใจว่าเราจะเดินอย่างนี้ ๆ แล้วเราก็ประชุมทั้งโรงเรียน พอครูเข้าใจตามนั้นก็จัดกระบวนการตามที่โรงเรียนเข้าใจ ในระหว่างนี้เราก็จะแจ้งให้กรรมการสถานศึกษารับทราบว่า โรงเรียนเราเข้าโครงการนี้ เราดำเนินการแบบนี้...”

(ผู้บริหาร ผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2563)

“...มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความตระหนัก และความเข้าใจเรื่องโรงเรียนคุณธรรมให้ทุกคน รับทราบนโยบาย เป้าหมายที่โรงเรียนดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน และผลคาดหวังที่ว่าจะเกิดขึ้น เพื่อให้ทุกคนเกิดความตระหนัก และร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 1, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...กลับจากอบรมก็มาขยายผลให้ครูในโรงเรียนก่อนเป็นอันดับแรก แล้วก็คณะกรรมการสถานศึกษาเมื่อมีโอกาสประชุมตามแผนงานของโรงเรียนและผู้ปกครอง ต่อมาจึงเป็นนักเรียนให้ได้รับทราบกระบวนการตามที่เราไปอบรมมา จากนั้นก็เลือกแกนนำในแต่ละช่วงชั้นห้องละ 3 คน มาอบรมจนเข้าใจอย่างดีแล้ว จึงขยายลงไปสู่ห้องเรียนทุกห้องโดยให้นักเรียนแกนนำที่เราสร้างไว้แล้วเป็นคนช่วยครูอีกแรงหนึ่ง...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 2, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...หลังกลับมาจากการอบรมแล้วก็จัดประชุมครูแกนนำเข้ารับการอบรมตามกระบวนการ ประชุมกลุ่มย่อยเน้นย้ำให้เข้าใจอย่างชัดเจนเหมือนกันหมดทุกคน แล้วจึงได้จัดเข้าค่ายคุณธรรม...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 3, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ประชุมชี้แจงบุคลากรในโรงเรียนเพื่อสร้างความตระหนัก และความเข้าใจให้ทุกคนรับทราบนโยบาย เป้าหมาย ตามแผนปฏิบัติของโรงเรียน...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 4, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...โรงเรียนจัดการประชุมระหว่างผู้บริหาร ครู และนักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องโรงเรียนคุณธรรม ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนทราบถึงการดำเนินงานของโรงเรียนคุณธรรม การกำหนดปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน การจัดค่ายคุณธรรม...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 5, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

เมื่อทีมงานได้เริ่มกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ไปตามขั้นตอนแล้ว ผู้วิจัยได้สอบถามถึงปัญหาและอุปสรรคในการการสร้างการรับรู้และการยอมรับว่ามีประการใดบ้าง ผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

“...ความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนยังมีน้อย เพราะเป็นโครงการใหม่และยังมีความเข้าใจไม่ชัดเจนในเรื่องเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และบางส่วนไม่พร้อมจะเปลี่ยนแปลง...”

(ผู้บริหาร ผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2563)

“...นักเรียนบางคนไม่เข้าใจถึงการดำเนินงานโรงเรียน คุณธรรมแม้จะได้รับการอบรมแล้ว...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 1, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...นักเรียนขาดความสนใจ และไม่ให้ความร่วมมือในการ ดำเนินโครงการ...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 2, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...เวลาเชิญผู้มีส่วนร่วมมาประชุมปรึกษาหารือ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา หรือผู้ปกครองรวมทั้งผู้มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน มีผู้เข้าร่วม ประชุมน้อย...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 3, 18 มกราคม 2563)

“...ความคิดของบุคคลแต่ละคนแตกต่างกัน รวมทั้งวัย ที่แตกต่างกัน เช่น อนุบาล ประถม มัธยม ฉะนั้นเลยทำให้ในการสร้างการยอมรับและการ รับรู้จึงต้องใช้เวลาในการดำเนินงานได้อย่างไปไม่ได้มรร้อยเท่าไร...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 4, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ความคิดเห็นแตกต่างกันในบางเรื่องและขาดความ จริ่งใจในการดำเนินงานร่วมกัน บางครั้งก็ขัดแย้งทางความคิดกันก็มี โดยจะทำแต่ในสิ่งที่ ตนเองเคยทำและเห็นว่าดีแล้วเท่านั้น...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 5, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

การสร้างการรับรู้และการยอมรับของทีมงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ เมื่อได้ดำเนินการตามกระบวนการทุกอย่างแล้วก็มีแนวทางที่ได้พูดคุยปรึกษาหารือกันแล้วบางครั้งก็มีปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้การดำเนินงานอาจจะทำให้ไม่บรรลุผลสำเร็จได้ วิธีการที่ได้ผล คือ การพูดคุย เจรจากับทีมงานโดยใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน ในประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดในระหว่างการสร้างการรับรู้และการยอมรับนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามว่าทีมงานได้มีวิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร ดังผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

“...ใช้การแก้ไขปัญหาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน จะให้ทำงานร่วมกันไม่ทำงานเดี่ยว ทำงานเป็นทีมเวิร์ค อย่างน้อยสุดเป็นคู่ บางคนที่เขาอาจไม่เข้าใจไม่ทันเทคโนโลยี ก็จะทำให้ประกบกันในการทำงาน ให้คนที่เขาสนิทกัน ผู้ที่รู้และคุ้นเคยสนิทกันที่เขาฟังกันที่พูดคุยกันได้เขาจะได้มีตัวช่วย เช่น สมมติว่า สूरชัยกับเพียงตะวันเขาจะทำงานช่วยกัน สूरชัยเขาจะทำงานโดยมีเพียงตะวันช่วยด้านเทคโนโลยี สองคนก็ได้พูดคุยปรับกระบวนการทำงาน และความเข้าใจในการทำงานก็ทำให้แก้ไขปัญหาได้...”

(ผู้บริหาร ผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2563)

“...พูดก็พูดเถอะผู้บริหารท่านเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง เป็นคนขยันทำงาน เป็นผู้นำในการถ่ายทอด การขยายผล เวลาประชุมนี้จะขึ้นจอโปรเจคเตอร์เลยจะพูดให้เข้าใจกระบวนการ วิธีการในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ครูเขาก็เลยปฏิเสธไม่ได้ ก็เลยทำให้ต้องรับรู้รับทราบและก็ยอมรับได้...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 1, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...มีการสร้างองค์ความรู้ สร้างแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมต่าง ๆ สร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เน้นย้ำความจำเป็นและความสำคัญของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ตลอดเวลา...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 2, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

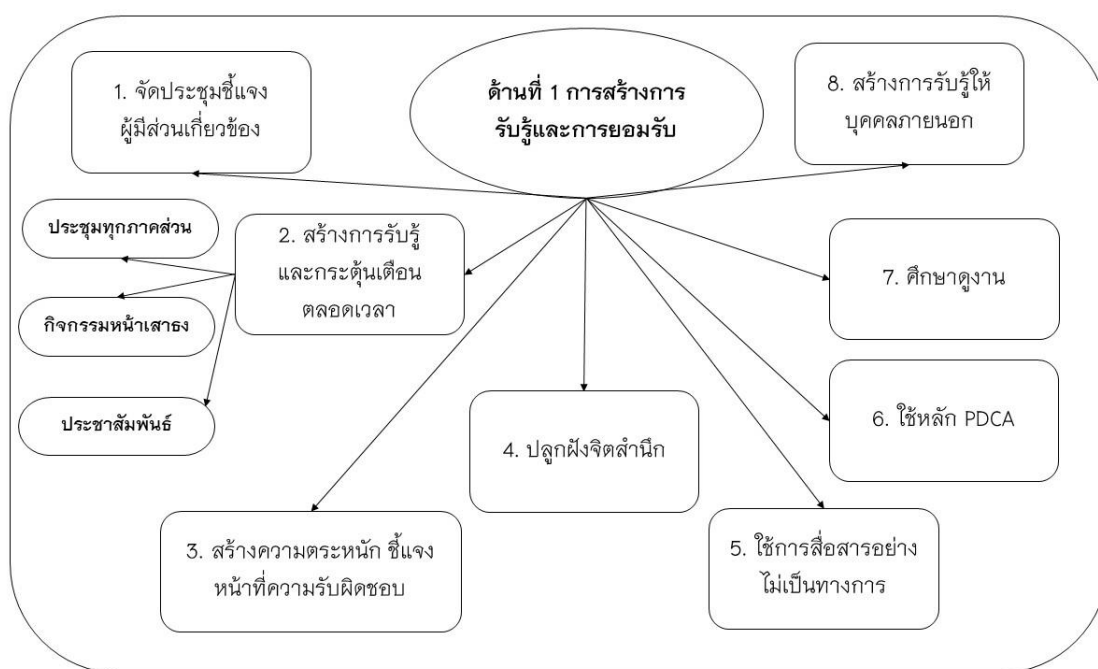
“...ให้ความรู้ถึงข้อดีของการทำโครงการนี้ จะทำให้เกิดผลดีต่อนักเรียน ต่อโรงเรียน ต่อผู้ปกครอง ต่อชุมชนอย่างไร ก็จะทำให้คนทุกภาคส่วนนั้นรับรู้และยอมรับ พร้อมกับให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการ...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 3, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...สร้างองค์ความรู้ในการรับรู้และแนวทางในการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพื่อให้ทุกคนมีเป้าหมายเดียวกัน คือ นักเรียนเป็นคนมีคุณธรรม โรงเรียนมีคุณภาพ...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 4, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

สรุปได้ว่า ในด้านที่ 1 การสร้างการรับรู้และการยอมรับ ได้ใช้กระบวนการที่หลากหลาย ประกอบด้วย 1) การจัดประชุมชี้แจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน 2) สร้างการรับรู้และกระตุ้นเตือนตลอดเวลาด้วยวิธีการ ประชุมทุกภาคส่วน กิจกรรมหน้าเสาธง การประชาสัมพันธ์ 3) สร้างความตระหนักและชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบ 4) ปลุกฝังจิตสำนึก 5) ใช้การสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ 6) ใช้หลัก PDCA 7) ศึกษาดูงาน 8) สร้างการรับรู้ให้บุคคลภายนอก ทำให้การสร้างการรับรู้และการยอมรับประสบผลสำเร็จ ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ด้านที่ 1 ผลการสร้างการรับรู้และการยอมรับโครงการ
โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.บ้านกลางนาเดื่อ

2.2 ด้านที่ 2 การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ

เมื่อผู้บริหารและครูได้เข้ารับการอบรมกระบวนการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่โรงแรมอิมพีเรียลจังหวัดสกลนคร ในต้นปีการศึกษา 2560 จัดโดยสำนักงานเขตการศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีวิทยากรมาให้มาความรู้ทั้งจาก สพฐ.และศึกษานิเทศก์ในสำนักงานเขต ฯ แล้ว ได้นำมาขยายผลต่อที่โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ โดยผู้บริหารได้ประชุมครูแกนนำรุ่นแรกหรือแกนเดิน สร้างเป็นทีมงานพัฒนาคุณธรรมโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. กำหนดบทบาท หน้าที่ให้ทุกคนได้ช่วยกันสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับคณะครูในโรงเรียนทั้งหมดก่อนต่อจากนั้นจึงจะสร้างนักเรียนแกนนำ เพื่อให้ทุกคนมีเป้าหมายเป็นอันเดียวกัน ด้วยวิธีการพูดคุย ชี้แจง ส่งเสริม สนับสนุนให้งานสร้างแกนนำนี้ได้ประสบผลสำเร็จ สร้างแกนนำที่มีคุณภาพได้

ทีมงานแกนนำทั้งหมดจึงได้วางแผนงานขยายผลลงสู่คณะครูทั้งหมดในโรงเรียน ด้วยการเชิญมาประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมต่าง ๆ ตามที่ได้อบรมมาอาศัยเวลาหลังเลิกเรียน ใช้สถานที่ คือ ห้องเกียรติยศของโรงเรียน ซึ่งอยู่ทางด้านขวามือเมื่อเข้ามาที่ประตูโรงเรียน เป็นห้องใช้สำหรับจัดการประชุมวางแผนงานของโรงเรียน ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา มีห้องทำงานของประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ใช้ต้อนรับแขกที่มาเยี่ยมเยือน และเป็นที่พักเก็บรางวัลเกียรติยศต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้รับ เมื่อคณะครูได้รับการอบรมจนมีความรู้ความเข้าใจเหมือนกันหมดทุกคนแล้ว ถือได้ว่าการดำเนินการในเรื่องการสร้างแกนนำครูประสบผลสำเร็จเป็นรุ่นที่ 2 ลำดับต่อมาทีมงานพัฒนาคุณธรรมจึงได้วางแผนสร้างแกนนำนักเรียนขึ้นมาเพื่อช่วยในการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยใช้วิธีการมอบหมายให้ครูในแต่ละสายชั้น ตั้งแต่ชั้น อนุบาล ประถม มัธยม ไปสร้างการรับรู้และการยอมรับแต่ละสายชั้นก่อน เมื่อ นักเรียนเข้าใจแล้วมีความพร้อมในการที่จะช่วยงานได้จึงได้คัดเลือกนักเรียนแกนนำในแต่ละห้อง ๆ 3 นำมาเข้ารับการอบรมที่ห้องเกียรติยศเหมือนกันกับครูแกนนำทุกประการ จากนั้นเมื่อคณะครูแกนนำ นักเรียนแกนนำมีความพร้อม ผู้บริหารจึงได้ประชุมร่วมกันวางแผนงานทั้งโรงเรียน เพื่อขับเคลื่อนโครงการต่อไปพร้อมกันนี้ได้แจ้งเรื่องงานและ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทีมงานทั้งหมดได้ดำเนินการให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ได้รับทราบไปพร้อม ๆ กัน

ผู้วิจัยได้รวบรวมวิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมด้านนี้ พร้อมกับได้สัมภาษณ์ผู้มีส่วนในการดำเนินการในการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำว่า มีแนวทางในการสร้างอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคอะไรที่เกิดขึ้นบ้าง และมีวิธีการหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไรซึ่งมีผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

“...เมื่อครูแกนนำรุ่นแรกได้รับการพัฒนาแล้วก็มอบหมายงานให้ไปปฏิบัติงานตามสายชั้นต่าง ๆ ให้เขาดูแลกัน แล้วในแต่ละอาทิตย์เราก็มาคูย หรือบางทีก็ใช้การสอบถามในช่วงเวลาที่ว่าง เด็กทำงานถึงไหน เด็กทำอะไร คือ ผู้บริหารมีหน้าที่กำกับดูแล คือ จะทำให้เหมือนไม่ค่อยเป็นวิชาการ ไม่ให้เป็นเชิงทางการ คือ จะแสดงให้เห็นว่าเราตามงานก็จริงแต่ว่า พูดคุยเป็นการทำแบบเรียกว่า นิเทศแบบไม่มีรูปแบบ แบบไม่เป็นการ แต่เวลาเป็นทางการ คือ เวลาเราประชุมจะให้เขาประชุมกลุ่มย่อยกันแต่ละสายชั้น สายชั้นอนุบาล ป.1 – 3, ป.4 – 6 ม.1 – 3 เขาจะคุยกันว่า เวลาเขาทำเขาเจอปัญหาอะไร หรือทำอะไรดีก็จะให้เขามาแสดงความชื่นชมกันในที่ประชุมของเขา ๆ ก็ประชุมในเวลา กินข้าว คือ ไม่ต้องเป็นรูปแบบ แต่ก็ต้องให้ทำรายงานบันทึกขึ้นมา ถ้าเป็นกลุ่มย่อยนี้ก็จะ เป็น AAR คือ การคุยกันหลังการทำงาน ที่นี้หลังจากนั้นก็ทำเหมือนลักษณะ PLC แต่ไม่ได้มีรูปแบบ หมายความว่า กิ่ง ๆ PLC ที่นี้ก็มาคุยกันว่า ในโครงงานแต่ละช่วงชั้นแต่ละระดับสายชั้นเป็นอย่างไร เขาก็จะพูดปัญหาของเขา แก้ไขอย่างไร เราก็คุยกัน ถกกัน หลังจากนั้นก็ให้สถานักเรียนเป็นตัวขับเคลื่อนให้บทบาท ความมั่นใจ วินัยในการทำงาน เป็นผู้นำหลัก คือ ให้แนวทางเขาไปดำเนินการ...”

(ผู้บริหาร ผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2563)

“...ได้ไปอบรมมาจนเข้าใจเหมือนกันหมดทุกคนแล้ว ที่นี้ก็ให้ครูประจำชั้นไปคัดเลือกนักเรียนแกนนำในห้องของตัวเองโดยดูที่คนที่มีความสามารถให้ความร่วมมือในการทำงานกับครูดี โดยส่วนมากแล้วก็เป็นหัวหน้า รองหัวหน้าห้องนั้นแหละ เลือกเอาห้องละ 3 คน ในแต่ละห้องแล้วก็อบรมในชั้นตอนนี้ยังไม่ได้ให้เด็กลงมือทำโครงงาน แต่ใช้เวลาเกือบทั้งเทอม 1 ในปี พ.ศ. 2560 สร้างความรู้ ความเข้าใจและสร้างแกนนำทั้งครูและนักเรียนก่อน...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 1, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...จัดอบรมให้ความรู้สำหรับครูแกนนำ สร้างความเข้าใจเพื่อให้ครูแกนนำสามารถนำมาปฏิบัติในโรงเรียนและจัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนแกนนำ เพื่อจะได้เป็นผู้นำในการจัดทำโครงการในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 2, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...การสร้างทีมงาน การมีส่วนร่วมทุกคน และส่งต่ออย่างต่อเนื่อง...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 3, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...คัดเลือกครูและนักเรียนแกนนำโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เสร็จแล้วนำมาขยายผลต่อเพื่อนครูที่เหลือ และนักเรียนในโรงเรียน...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 4, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...คัดเลือกแกนนำเข้ารับการอบรมตามแนวทางโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ถ่ายทอดให้กับครูและบุคลากรที่ได้รับการอบรมสร้างทีมนักเรียนแกนนำ...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 5, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

ลำดับต่อมาผู้วิจัยได้สอบถามเพิ่มเติมว่า ในการสร้างครูแกนนำเรียนแกนนำมีปัญหาและอุปสรรคอะไรเกิดขึ้นบ้าง ส่วนใหญ่จะพบปัญหาบ้างพอสมควร ดังคำสัมภาษณ์

“...ครู และนักเรียนแกนนำยังไม่เข้าใจในการดำเนินงาน...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 6, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ปัญหาสร้างครูแกนนำไม่มีเพราะครูรู้และเข้าใจ ปัญหาให้นักเรียนขาดความเป็นผู้นำ เด็กจะขาดความรับผิดชอบ ขาดความเอาใจใส่...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 7, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...การจัดอบรมกระบวนการพัฒนาต่าง ๆ ใช้เวลาน้อย นักเรียนแกนนำบางคนอาจยังไม่เข้าใจ และขาดความเป็นผู้นำ...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 8, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...การจัดอบรมใช้เวลาสั้นๆ นักเรียนแกนนำบางคนอาจจะไม่เข้าใจ
แนวทางการปฏิบัติ...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 9, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ครูแกนนำไม่มีปัญหา แต่นักเรียนแกนนำบางห้องเรียนยังไม่รู้
บทบาทหน้าที่ของตัวเองเลยทำให้กระบวนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ช้าลง...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 10, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

เมื่อทีมงานพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. บ้านกลางนาเคื่อ
ได้พบปัญหาในการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำในบางส่วน จึงได้ใช้วิธีการต่าง ๆ
ในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

“...ได้ใช้การทบทวนการดำเนินงาน ให้คำปรึกษาทั้งเพื่อนครูด้วยกัน
และให้คำชี้แนะกับนักเรียนแกนนำเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 1, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ครูต้องเข้าใจในเรื่องนั้นให้ละเอียด ลึกซึ้ง ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม
ลงมือปฏิบัติเป็นตัวอย่างให้นักเรียน ผู้ปกครอง ส่วนนักเรียนแกนนำ ครูให้ความรู้ บอกถึง
ความสำคัญ ความจำเป็นและให้ลงมือปฏิบัติจริง สร้างความตระหนักให้นักเรียน...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 2, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ทบทวน ทำความเข้าใจซ้ำอีก ลงรายละเอียด และยกตัวอย่าง
เพื่อเพิ่มความเข้าใจให้มากขึ้น ให้ความรู้เพิ่มเติม และบอกถึงความสำคัญของการจัดทำ
โครงการ...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 3, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...พูดคุยทบทวนกระบวนการหลังการปฏิบัติ ทำความเข้าใจให้
ครบถ้วนยิ่งขึ้น ลงรายละเอียดและยกตัวอย่างเพื่อเสริมความเข้าใจให้มากขึ้น...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 4, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

เพื่อที่ค้นหาคุณธรรมเป้าหมายพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก เพื่อนำมาสร้างเป็นคุณธรรม
อัตลักษณ์ ด้วยวิธีการประชุมกลุ่มย่อยก่อน คือ กลุ่มสายชั้นอนุบาล สายชั้นประถม
สายชั้นมัธยมและกลุ่มครู โดยให้ครูแกนนำในแต่ละสายชั้นให้นักเรียนแกนนำไประดมความ
คิดเห็นของนักเรียนในห้อง ด้วยวิธีการให้ทุกคนออกความคิดเห็นว่าในห้องของเรามีปัญหา
อะไรบ้าง แล้วรวบรวมไว้ทุกประเด็นปัญหา เมื่อได้ปัญหาแล้วก็จัดลำดับความสำคัญของ
ปัญหาว่า มีปัญหาอะไรที่สำคัญมากที่จะต้องแก้ไขโดยด่วน เมื่อได้ปัญหาที่ต้องการแก้ไข
แล้วก็ช่วยกันระดมความคิดกันอีกว่า มีวิธีการใดหรือมีกิจกรรมอะไรบ้างที่จะแก้ไขปัญหานี้
ได้ทุกคนในห้องก็ร่วมกันออกความคิดเห็นแล้วบันทึกวิธีการแก้ไขปัญหานั้นไว้
ต่อจากนั้นก็ได้ระดมความคิดว่า มีความดีอะไรบ้างที่เราอยากจะทำ และมีแนวทางในการ
สร้างควมดีกันอย่างไร ทุกคนก็ช่วยกันจัดลำดับของปัญหาที่ต้องการแก้ไขเรียงตามลำดับ
ความสำคัญ 1, 2, 3 และความดีที่อยากทำไปตามลำดับเมื่อกระบวนการค้นหาปัญหา
ที่แก้ไข ความดีที่อยากจะทำประจำห้องเรียนแล้ว ก็ได้บันทึกรวบรวมข้อมูลนี้ไปส่งต่อ
ให้กับครูประจำชั้นเพื่อนำเอาไปสรุปเป็นข้อมูลในภาพรวมของโรงเรียนต่อไป

วิธีการในการค้นหาปัญหาที่ต้องการแก้ไขและความดีที่อยากทำนั้น ผู้ที่
ทำหน้าที่หลักก็คือครูประจำชั้นที่จะคอยเป็นคนชี้แนะ กำกับ ดูแลให้นักเรียนแกนนำได้เป็น
ผู้ปฏิบัติในส่วนนี้ โดยอาศัยสื่อใบงานจำนวน 6 ใบงาน ประกอบด้วย

ใบงานที่ 1 ทดสอบความเข้าใจคุณธรรมและจริยธรรม

ใบงานที่ 2 วิเคราะห์คุณธรรมและจริยธรรมจากสื่อวีดิทัศน์

ใบงานที่ 3 การค้นหาปัญหาที่สำคัญ

ใบงานที่ 4 ปัญหาของกลุ่ม-สาเหตุ-พฤติกรรมเชิงบวก-คุณธรรม

ใบงานที่ 5 ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์

ใบงานที่ 6 การสร้างควมดีด้วยโครงการคุณธรรม

เมื่อนักเรียนได้ทำใบงานครบทั้งหมดแล้ว ข้อมูลในส่วนของ
นักเรียนแต่ละห้องนำเสนอในห้องประชุมระดับโรงเรียนเพื่อกำหนดเป็นคุณธรรมเป้าหมาย
และตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน พร้อมกับเป็นข้อมูลให้นักเรียนได้เตรียมจัดทำ
เป็นโครงการคุณธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาก็ได้ช่วยกันระดมความคิดนี้ไปด้วย

ในส่วนของผู้บริหารและครูแกนนำ และคณะครูในโรงเรียนก็จัด
ประชุมกลุ่มย่อยเช่นเดียวกันกับนักเรียน โดยผู้บริหารพูดคุยแบบเปิดใจกับคณะครูว่า
โรงเรียนของเรามีปัญหาอะไรบ้างที่จำเป็นต้องแก้ไข เช่น ปัญหาขยะในโรงเรียน ปัญหา
นักเรียนขาดระเบียบวินัย ปัญหาครูสอนไม่ตรงเวลา และมีความดีอะไรบ้างที่เราอยากจะทำ

และจะทำอย่างไร ในส่วนของคุณธรรมอัตลักษณ์ก็พูดคุยในประเด็นที่ว่า ครูต้องการผู้บริหารโรงเรียนแบบไหน อย่างไร รวมทั้งครูต้องมีความประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร จากนั้นก็รวบรวมปัญหาที่ต้องการแก้ไข ความดีที่อยากจะทำนำมาสรุปจัดลำดับความสำคัญ เตรียมเป็นข้อมูลไว้ในการประชุมระดมความคิดในการสร้างคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

หลังจากได้มีการสำรวจปัญหา สาเหตุ และระดมความคิดของกลุ่มบุคคลแต่ละกลุ่มแล้ว ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครู และกลุ่มนักเรียนแล้ว ก็ได้นำเอาคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของทั้ง 3 ฝ่าย มาพิจารณาเพื่อค้นหาคุณธรรมอัตลักษณ์ ซึ่งประกอบด้วย คุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหากลุ่มได้ค้นพบ ด้วยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการระดมความคิด นำคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของทั้ง 3 ฝ่ายมาพิจารณาร่วมกันจัดทำตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ เพื่อให้แต่ละกลุ่มได้รับรู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรบ้างในแต่ละด้าน ซึ่งผลการประชุมได้กำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์เป็น 3 ประการ คือ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ และจิตอาสา

ในด้านขั้นตอนการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนนี้ ทีมงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อได้วางแผนดำเนินการเป็นลำดับ 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนการสื่อสารและสร้างความเข้าใจ

จัดประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจในเรื่องโรงเรียนคุณธรรมให้ทุกคนได้รับทราบนโยบาย เป้าหมายที่โรงเรียนจะดำเนินการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง ตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียนและผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เพื่อให้ทุกคนได้เกิดความตระหนักและให้ความร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง

2. ขั้นตอนการสร้างแกนนำ

คัดเลือกครูแกนนำเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางของ สพฐ. แล้วนำมาถ่ายทอดให้กับ คณะครู บุคลากร และทำหน้าที่อบรมเพื่อนครูและนักเรียนแกนนำ สร้างเป็นทีมงานของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อที่จะช่วยให้การดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมสำเร็จตามเป้าประสงค์ของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

3. ขั้นตอนการประชุมระดมสมอง

ใช้วิธีการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ให้ทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก เพื่อให้แต่ละกลุ่มรู้ว่า จะต้องปฏิบัติตนอย่างไรบ้างในแต่ละด้าน เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาที่กลุ่มได้ค้นพบ คือ

1. สำรวจและระดมความคิดของกลุ่มบุคคลแต่ละกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครู และกลุ่มนักเรียน
2. รวบรวมปัญหาที่ต้องการแก้ไขและสาเหตุ จากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ
3. จัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

4. เลือกปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วน 5 ปัญหา
5. ร่วมกันกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่ต้องการให้เกิดขึ้นและมีความสอดคล้องกับปัญหาและสาเหตุที่ค้นพบ

หลังจากนั้นได้ใช้วิธีการกำหนดคุณธรรมเป้าหมาย ดังนี้

1. สำรวจปัญหาและระดมความคิดของกลุ่มบุคคลในแต่ละกลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครู และกลุ่มนักเรียน เพื่อค้นหาคุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน
2. รวบรวมปัญหาที่ต้องการแก้ไขปัญหาและสาเหตุ
3. จัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วน 4 ปัญหา
4. ร่วมกันวิเคราะห์คุณธรรมที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาที่กลุ่มได้ค้นพบ

5. ร่วมกันระดมความคิด จัดทำตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน เพื่อให้แต่ละกลุ่มรู้ว่าตนเองต้องปฏิบัติตนอย่างไรบ้างในแต่ละด้านนั้น

4. ขั้นตอนการจัดทำตารางคุณธรรมอัตลักษณ์

เมื่อได้ประชุมร่วมกันพิจารณาระดมความคิด พิจารณานำคุณธรรมเป้าหมายมากำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกแล้ว จึงจัดทำตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ดังนี้

ตาราง 14 ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ

คุณธรรม เป้าหมาย	พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก		
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน
ความ มีวินัย	-แต่งกายถูกระเบียบของโรงเรียนและทางราชการ -ปฏิบัติตามกฎระเบียบและแนวปฏิบัติทางราชการ -เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและนักเรียน -มีการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ -เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง	-แต่งกายถูกต้องตามระเบียบและข้อตกลงของโรงเรียน -จัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบ -ไม่ยุ่งเกี่ยววบายมุข -ร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง -ใช้โทรศัพท์ให้เหมาะสมกับเวลา	-แต่งกายถูกระเบียบของโรงเรียน -นักเรียนรักษาความสะอาดในห้องและบริเวณโรงเรียน -ทิ้งขยะให้ถูกที่ -มาโรงเรียนตรงเวลา -เข้าแถวเป็นระเบียบให้สวยงามทุกสถานการณ์ -จัดเก็บวางรองเท้าให้เรียบร้อย
ความ รับผิดชอบ	-ตรงต่อเวลา -นิเทศติดตามประเมินผลงานครูอย่างสม่ำเสมอ -ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง -ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	-วางแผนการสอนวิธีการสอนให้นักเรียนรู้จักคิดเป็นแก้ปัญหาเป็น -เข้าสอนตรงเวลาและเต็มเวลา -ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย -เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ นักเรียน -ทำงานให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด	-ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียน -ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย -มาโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและไม่ขาดเรียน -ส่งงานหรือการบ้านที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา -ดูแลรักษาทรัพย์สินของตนเองและส่วนรวม -จัดเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างให้เป็นระเบียบและถูกที่ถูกทาง

ตาราง 14 (ต่อ)

คุณธรรม เป้าหมาย	พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก		
	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน
จิตอาสา	-อำนวยความสะดวก ประสานงานระหว่าง ครู นักเรียน ชุมชน และหน่วยงานราชการ -อุทิศตนและเสียสละ เวลาช่วยเหลือผู้อื่น และทางราชการ	-ช่วยเหลืองาน โรงเรียนทั้งในและเวลา นอกราชการ -ช่วยเหลือเพื่อน ร่วมงานเพื่อเติมเต็ม ให้งานเสร็จสมบูรณ์ -อุทิศตน เสียสละและ มีน้ำใจให้กับทาง ราชการ -เป็นแบบอย่างที่ดี ในการทำกิจกรรม จิตอาสาทั้งในโรงเรียน และชุมชน	-ช่วยกันรักษาความ สะอาดบริเวณโรงเรียน และนอกโรงเรียน -อาสาช่วยงานคุณครู โดยไม่ต้องให้คุณครู ร้องขอ -อาสาช่วยงาน กิจกรรมของโรงเรียน และชุมชนฯ -ช่วยกันดูแลรักษา สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

เมื่อได้ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนเรียบร้อยแล้ว ทางโรงเรียนได้จัดทำเป็นนโยบายของโรงเรียนและทำป้ายประชาสัมพันธ์ไว้ที่อาคารเรียนและในสถานที่อื่น ๆ พร้อมกับได้ประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างกว้างขวางในทุกช่องทางของการสื่อสาร

ขั้นตอนในด้านที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร สังเกตการณ์และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในเรื่องแนวทางในการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ปัญหาและอุปสรรค และวิธีแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการอย่างไร ผลการสัมภาษณ์มีดังนี้

“...เมื่อคณะครูเข้าใจแล้วก็จัดกระบวนการของเรา ทั้งนี้ทั้งนั้นเราก็แจ้งให้กรรมการสถานศึกษาทราบว่า โรงเรียนของเราเข้าร่วมโครงการนี้ เรากำลังดำเนินการแบบนี้ คือ เราก็ได้คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนออกมา คือ เอาปัญหาเป็นตัวตั้ง เราจะแก้ปัญหายังไง สิ่งที่เราทำดินะจะทำอะไร สิ่งที่เราจะทำให้ดินะทำอะไร

สิ่งไหนไม่ดีเราไม่ทำ เราก็อำไป เริ่มตั้งแต่ผู้บริหารจนได้ตามที่ท่านเห็นว่า มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตอาสา...”

(ผู้บริหาร ผู้ให้ข้อมูล, สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2563)

“...สร้างความเข้าใจก่อนแล้วจึงหาอัตลักษณ์ของโรงเรียน ใช้เวลาเกือบเทอมในปี 2560 คือ สร้างความเข้าใจแล้วก็ให้เด็กค้นหาอัตลักษณ์ของโรงเรียน หาพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก หาอะไรต่าง ๆ ที่เด็กเข้าใจ คือ คุณธรรมเป้าหมายเพื่อฝึกหัดเด็กนักเรียน ทำให้ได้มาซึ่งความรับผิดชอบต่อ ความมีวินัย ความมีจิตอาสาในภาพรวมของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อส่วนมากเด็กนักเรียนขาดความรับผิดชอบต่อเราก็เลยยึดเอาตัวนี้มาแก้ ไม่มีวินัย ส่งงานส่งการบ้านไม่ตรงเวลาผัดวันประกันพรุ่ง มาโรงเรียนสาย เราก็เลยเอาความมีวินัยมาพัฒนานักเรียน นี่คือปัญหาที่เกิดขึ้นที่เราเห็นตรงกันแล้วจึงได้ประชุมร่วมกันกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนออกมา...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 1, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ครูแกนนำ และนักเรียนแกนนำ ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา จากนั้นจัดอบรมนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล – ม.3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน และสรุปปัญหาหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่สุด 3 อันดับแรก คือ ความมีวินัย ความรับผิดชอบต่อ และจิตอาสา...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 2, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ประชุมระดมความคิดเห็นจากนักเรียน / ครู / ผู้บริหาร และค้นหาความดีที่อยากทำ ปัญหาที่อยากแก้...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 3, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ครูแกนนำและนักเรียนแกนนำร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา จากที่ได้จัดอบรมนักเรียนทุกชั้น เพื่อวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน และสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน จึงเกิดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน คือ 1) ความมีวินัย 2) ความรับผิดชอบต่อ 3) จิตอาสา...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 4, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ครูและนักเรียนแกนนำร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาแล้วจัดอบรมนักเรียนทุกชั้น เพื่อวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน และสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 5, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

ในส่วนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์นั้น ก็มีปัญหเป็นส่วน เช่น สายชั้นอนุบาลหรือชั้นประถมศึกษาที่อายุน้อยยังไม่สามารถคิด วิเคราะห์ในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมได้มากเท่าไรนัก ก็ต้องอาศัยครูแกนนำประจำห้องคอยช่วยเหลือในเรื่องของการค้นหาคุณธรรมเป้าหมาย หรือพฤติกรรมเชิงบวก อาจจะมีปัญหาบ้างก็เป็นส่วนเล็กน้อย เช่น

“...นักเรียนขาดระเบียบ วินัย ความรับผิดชอบไม่มีจิตสาธารณะ...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 1, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

ผู้วิจัยได้สอบถามเพิ่มเติมว่าหากมีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นในขั้นตอนการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนนี้จะทำอย่างไร ที่มีส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาและอุปสรรคในส่วนนี้ แต่มีปัญหบ้างก็เล็กน้อย เพราะว่าทุกคนที่มีส่วนร่วมในโครงการนี้ได้รับการอบรมขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ จนเป็นที่เข้าใจกันอย่างชัดเจนแล้ว เมื่อพบปัญหาใช้วิธีการเหล่านี้ในการแก้ไข คือ

“...ใช้การประชุมและการอบรม ทบทวนเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่เข้าใจ แล้วนำไปปฏิบัติ...”

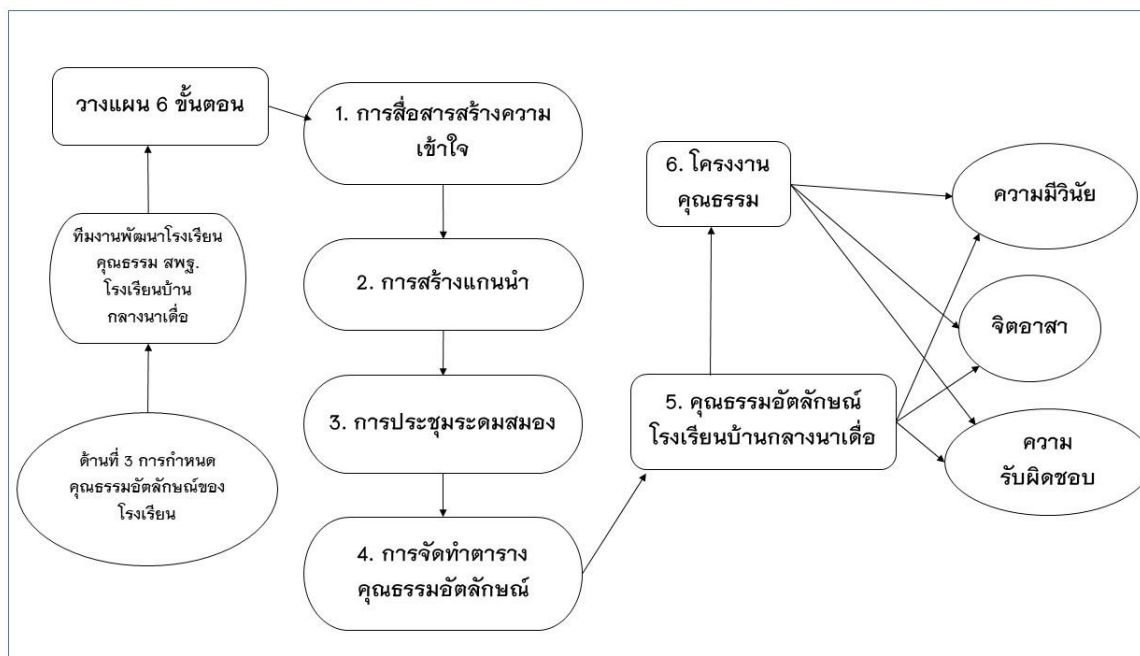
(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 1, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ยึดหลักธรรมอริยสัจ 4 ในการแก้ปัญหา...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 2, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

สรุปได้ว่า ในด้านที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ทีมงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อได้วางแผนในการดำเนินงานไว้เป็น 6 ขั้นตอนดังนี้ 1) การสื่อสารสร้างความเข้าใจ 2) การสร้างแกนนำ 3) การประชุมระดมสมอง 4) การจัดทำตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ 5) คุณธรรมอัตลักษณ์โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ประกอบด้วย ความมีวินัย ความ

รับผิดชอบ จิตอาสา 6) โครงการคุณธรรม จัดทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 ด้านที่ 3 ผลการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ

2.4 ด้านที่ 4 การกำหนดวิธีบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

เมื่อทีมงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อได้ดำเนินงานตามแผนงานกำหนดไว้ คือ ในช่วงแรกสร้างการรับรู้และการยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งบุคลากรภายในโรงเรียนทุกระดับชั้น ต่อมาได้สร้างครูแกนนำด้วยการมอบหมายให้ครูทั้งโรงเรียนเป็นแกนนำหลักในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา ถัดมาจึงได้พัฒนานักเรียนแกนนำโดยการแต่งตั้งมอบหมายให้นักเรียนที่มีความสามารถ มีจิตอาสาช่วยเหลืองานคณะครูได้ แล้วทั้งหมดจึงได้ค้นหาคุณธรรมเป้าหมายและกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกนำมาจัดทำเป็นคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน คือ มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตอาสา เมื่อองค์ประกอบของการดำเนินการพร้อมแล้วจึงได้เข้าสู่กระบวนการพัฒนาในด้านที่ 4 คือ การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้วยการจัดประชุมจัดประชุมวางแผนการดำเนินงาน กำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียน โดยการเข้าสู่งานดำเนินการปกติตามกลุ่มงานที่เกี่ยวข้องและร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. จัดทำโครงการและกิจกรรมเสริม

หลักสูตรที่เสริมสร้างคุณธรรมด้วยการบูรณาการกับแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานมอบหมายหน้าที่อย่างชัดเจน พร้อมพัฒนาครูแกนนำ นักเรียนแกนนำอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างให้เป็นทีมงานพัฒนาของโรงเรียนเรียนที่มี ประสิทธิภาพ ในขั้นตอนนี้ได้กำหนดวิธีการในการขับเคลื่อนไว้เป็น 4 ประการคือ

1. การจัดทำโครงการงานคุณธรรม
2. การเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งกันและกัน
3. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม
4. การบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งวิธีการอื่น ๆ

ที่เหมาะสม

1. การจัดทำโครงการงานคุณธรรม

เมื่อผู้บริหารและคณะครูแกนนำได้เข้ารับการอบรม

กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เรียบร้อยแล้ว ได้นำมาขยายผลต่อที่โรงเรียน ตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในคู่มือที่ได้รับการอบรมทุกประการในขั้นตอนนี้อยู่ในช่วงปี การศึกษา 1/2560 เมื่อทุกคนมีความรู้ความเข้าใจแล้วจึงได้จัดทำโครงการงานคุณธรรมใน ระดับโรงเรียนก่อน ซึ่งประกอบด้วย 5 โครงการ คือ โครงการแถวดีแถวเลิศจิตชู ก.น.ด. โครงการสืบทอดรักจากขยะสร้างสรรค์ความมีวินัย ทั้ง 2 โครงการนี้ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนา ความมีวินัยของนักเรียน โครงการห้องน้ำสดใสหัวใจพรั่งพรู โครงการรณรงค์เข้าแถว 2 โครงการนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนและโครงการพื้นที่สดใส ใส่ใจ ก.น.ด. มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความมีจิตอาสาของนักเรียน ทีมงานได้เริ่มลงมือ ดำเนินการโครงการงานคุณธรรมในช่วงปีการศึกษา 2/2560 แล้วประเมินผลในช่วงสิ้นปี การศึกษา

วิธีการในการจัดทำโครงการงานคุณธรรมระดับโรงเรียนหรือ

โครงการพัฒนาจริยคุณนั้น คณะครูแกนนำได้มอบหมายให้นักเรียนแกนนำในแต่ละห้องให้ ช่วยกันระดมความคิดในเรื่องปัญหาที่อยากจะแก้ไข และเป็นเรื่องจำเป็นที่สุดด้วยการให้ นักเรียนได้ทำใบงาน 6 ใบงาน เริ่มตั้งแต่ใบแรกเพื่อทดสอบความรู้ ความเข้าใจเรื่อง คุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนก่อนว่า การกระทำอย่างไรเป็นคุณธรรม อย่างไรเป็น จริยธรรม เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถแยกแยะการกระทำในชีวิตประจำวันและสร้างความรู้ ความเข้าใจในเรื่องคุณธรรม จริยธรรมในเบื้องต้นก่อน

จากนั้นจึงให้ทำใบงานที่ 2 เป็นการฉายสื่อวีดิทัศน์ให้นักเรียน ได้ดูแล้วให้นักเรียนแยกกลุ่มกันวิเคราะห์ว่า การกระทำในสื่อที่ได้รับชมนั้นเป็นคุณธรรมอะไรบ้าง เพื่อฝึกให้นักเรียนได้วิเคราะห์คุณธรรมด้านต่าง ๆ ได้ จากนั้นจึงจัดเก็บเป็นข้อมูลไว้เพื่อดำเนินงานในขั้นตอนต่อไปเมื่อผ่านขั้นตอนนี้แล้วจึงเข้าสู่การทำใบงานที่ 3 เป็นเรื่องการค้นหาปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ในขั้นนี้ก็จะเป็นการชวนให้นักเรียนได้จับกลุ่มกันระดมความคิดเพื่อค้นหาการกระทำของนักเรียนทุกคนในห้องว่า มีการกระทำแบบไหนที่เป็นการสร้างปัญหาทำให้เกิดความไม่เรียบร้อย เป็นการขาดคุณธรรมเพื่อสร้างความตระหนักให้กับนักเรียนว่าปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาใกล้ตัวและส่งผลเกิดผลเสียหายต่อนักเรียนเองและต่อโรงเรียน เมื่อได้ปัญหาแล้วจึงมาทำใบงานที่ 4 คือ การวิเคราะห์แยกแยะปัญหาของกลุ่ม สาเหตุ และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกสำหรับใช้แก้ปัญหา แล้วสรุปออกมาเป็นคุณธรรม ในขั้นตอนนี้นักเรียนก็จะใช้กระบวนการกลุ่มในการแยกแยะปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมจัดลำดับความสำคัญของแต่ละปัญหา ระดมความคิดว่าปัญหาเหล่านี้เกิดจากอะไร ทำไมจึงเกิด และมีผลอะไรบ้าง เมื่อได้ข้อสรุปแล้วก็ช่วยกันหาวิธีการในการแก้ปัญหาเหล่านี้ ด้วยวิธีการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ทางบวก นั่นก็คือ วิธีการประพฤติปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะทำให้แก้ไขปัญหานั้นได้ แล้วได้ช่วยกันคิดว่าจะนำเอาหลักธรรมอะไรมาปรับใช้ในการแก้ปัญหาเหล่านี้ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้นำมาสู่ใบงานที่ 5 การจัดทำตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ โดยวิธีการให้นักเรียนได้จับกลุ่มกัน กำหนดคุณธรรมเป้าหมาย พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่ได้รวบรวมมาตั้งแต่ต้น นำมาจัดทำเป็น ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ในกระบวนการนี้ก็จะความคิดเห็นที่หลากหลาย ทั้งในระดับสายชั้นอนุบาล ประถม มัธยม ทีมงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จึงได้นำเอาข้อมูลทั้งหมดนำมาประชุมระดมความคิดสรุปให้เป็นคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนในภาพรวมทั้งหมด แล้วได้ผลออกมาเป็นคุณธรรม 3 ประการ คือ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ จิตอาสา ลำดับต่อมานักเรียนจึงได้นำเอาข้อมูลที่ได้รวบรวมมาตั้งแต่ใบงานแรกมาจัดทำเป็นโครงการคุณธรรม ในระดับห้องเรียนซึ่งเป็นใบงานลำดับที่ 6 สุดท้ายจะได้ข้อมูลเพื่อทำโครงการคุณธรรม ใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

2. การเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งกันและกัน

การพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนนั้น ผู้บริหาร และคณะครู จำเป็นอย่างยิ่งต้องกระทำตลอดเวลา ต่อเนื่อง เป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในด้านการ

ปฏิบัติงานและการปฏิบัติตน เมื่อโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเคือได้มีการขับเคลื่อนโดยทีมงานพัฒนาคุณธรรมภายใต้การนำของผู้บริหาร ครูแกนนำนักเรียนแกนนำและทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ร่วมกันคิดวางแผนงานเอาไว้ และประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมอัตลักษณ์ที่ได้กำหนดเป็นนโยบายให้ทุกคน ทุกฝ่ายต้องร่วมกันปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ดังเช่น

ผู้บริหาร เป็นผู้มีบทบาทสำคัญเพราะต้องเป็นผู้นำในทุกกิจกรรมและทุกด้านในการดำเนินโครงการ เช่น กำหนดนโยบายและวางแผนการปฏิบัติส่งเสริม สนับสนุน เสริมแรงในการปฏิบัติงาน รวมทั้งสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน นิเทศติดตามผลการดำเนินการ ประเมินผลและประชาสัมพันธ์ พร้อมการปฏิบัติตนเป็นอย่างที่ดีตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน คือ ด้านความมีวินัย แต่งกายถูกระเบียบของโรงเรียนและทางราชการ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบและแนวปฏิบัติทางราชการ มีการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบ เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง ด้านความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลานิเทศติดตามประเมินผลงานครูอย่างสม่ำเสมอ ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ด้านความมีจิตอาสา อำนวยความสะดวก ประสานงานระหว่างครูนักเรียน ชุมชนและหน่วยงานราชการ อุทิศตนและเสียสละเวลาช่วยเหลือผู้อื่นและทางราชการ

คณะครู เป็นผู้ที่มีความสำคัญในการดำเนินโครงการให้ประสบความสำเร็จ เพราะเป็นผู้ประสานงานระหว่างนักเรียนและผู้บริหาร ฉะนั้น การทำกิจกรรมต่าง ๆ จึงต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนตามคุณธรรมอัตลักษณ์ ดังนี้ ด้านความมีวินัย แต่งกายถูกต้องตามระเบียบและข้อตกลงข้อตกลงของโรงเรียน จัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบไม่ยุ่งเกี่ยววบายมุข ร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงใช้โทรศัพท์ให้เหมาะกับเวลา ด้านความรับผิดชอบ วางแผนการสอน วิธีการสอนให้นักเรียนรู้จักคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น เข้าสอนตรงเวลาและเต็มเวลา ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทำงานให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด ด้านจิตอาสา ช่วยเหลืองานโรงเรียนทั้งในและเวลานอกเวลา การช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานเพื่อเติมเต็มให้งานเสร็จสมบูรณ์ อุทิศตนเสียสละและมีน้ำใจให้กับทางราชการ เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำกิจกรรมจิตอาสาทั้งในโรงเรียนและชุมชน

นักเรียน เป็นเป้าหมายของโครงการที่ต้องการพัฒนาให้เป็นคนมีคุณธรรม จริยธรรม จึงต้องปฏิบัติตนในด้านความมีวินัย แต่งกายถูกระเบียบของโรงเรียน นักเรียนรักษาความสะอาดในห้องและบริเวณโรงเรียน ทิ้งขยะให้ถูกที่ มาโรงเรียนตรงเวลา เข้าแถวเป็นระเบียบให้สวยงามทุกสถานการณ์จัดเก็บวางรองเท้าให้เรียบร้อย

ด้านความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียนปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มาโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอและไม่ขาดเรียน ส่งงานหรือการบ้านที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา ดูแลรักษาทรัพย์สินของตนเองและส่วนรวม จัดเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างให้เป็นระเบียบและถูกที่ถูกต้องทาง ด้านจิตอาสา ช่วยกันรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียนและนอกโรงเรียน อาสาช่วยงานคุณครูโดยไม่ต้องให้คุณครูร้องขอ อาสาช่วยงานกิจกรรมของโรงเรียนและชุมชน ช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งนักเรียนก็มีหลายชั้นหลายระดับการเป็นแบบอย่างที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญ พี่นักเรียนรุ่นโตก็ต้องเป็นแบบอย่างให้รุ่นน้อง อีกทั้งการทำแบบอย่างที่ดีจะผลให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้รับการพัฒนาได้เป็นอย่างดี

ในด้านของผู้ปกครองผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ในประเด็นที่ว่า ท่านได้แสดงแบบอย่างที่ดีให้กับลูกหลานของท่านอย่างไร ผลสรุปมีการแสดงแบบอย่างในหลาย ๆ รูปแบบ เช่น โดยการเป็นคนดีของสังคม ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น เสียสละเพื่อส่วนรวมเมื่อมีโอกาส ไม่ทะเลาะกันให้ลูกเห็นหรือได้ยินเวลาพอกับแม่ทะเลาะกัน ลด ละ เลิก อบายมุข เพื่อความสุขของครอบครัว ถ้าทำอะไรที่ไม่ถูกต้องก็จะบอกกล่าวตักเตือนอะไรดี อะไรไม่ดี ให้ความร่วมมือในการ ลด ละ เลิก อบายมุข และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีพอ แม่ ไม่ทะเลาะกันอยู่แบบให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นต้น

นอกจากนี้โรงเรียนยังมีกระบวนการยกย่องเชิดชูการทำความดี หรือ บุคคลผู้มีคุณธรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เป็นหน่วยขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 11 ได้รับการรับรองคุณภาพโรงเรียนคุณธรรม ระดับ 3 ดาว โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับเขตตรวจราชการที่ 11 บุคลากรได้รับเกียรติบัตรระดับชาติ โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ครูชนคนคุณธรรม ประเภทผู้บริหาร คือ ดร.เกษม มังคละศิริ ผู้บริหารโรงเรียนครูชนคนคุณธรรม ประเภทครูผู้สอน คือ นางสาวเพ็ญตะวัน ทวีโคตร โครงการงานคุณธรรมระดับชั้นเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ม.1 – 3 ปีการศึกษา 2561 คือ นางไพลินทร์ อุดมเดช นางมกรพร ตระกูลมา โครงการพัฒนาจริยคุณ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ปี พ.ศ. 2561 เขตตรวจราชการที่ 11 และรางวัลเหรียญทองระดับชาติโครงการงานคุณธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ม.1 – 3 ปีการศึกษา 2561 เกียรติบัตรครูดีไม่มีวันลา

นักเรียนโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ยังได้รับเกียรติบัตรเพื่อแสดงให้เห็นว่า เป็นผู้มีความประพฤติดี มีคุณธรรมและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม ได้รับรางวัลยกย่องให้เป็นตัวอย่างแก่เด็กและเยาวชนจากกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม และจังหวัดสกลนคร “เด็กเยาวชน จิตอาสา ร่วมพัฒนาชาติ” เนื่องในวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี 2562 และยังได้รับเกียรติบัตรสอบผ่านธรรมศึกษา จากท่านพระครูวิชัยสารคุณ เจ้าคณะตำบลนาแก้ว และพระครูวิจิตรธรรมรัตน์ ในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2561

3. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม

เมื่อทีมงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ได้เริ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนโครงการนั้น ก็ได้ให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม เพราะเป็นสิ่งสำคัญต่อจิตใจของนักเรียน ครูผู้สอนและผู้ที่เข้ามาภายในโรงเรียน สภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น จะช่วยทำให้จิตใจแจ่มใส มีทัศนคติเชิงบวก เกิดสัมพันธภาพอันดีระหว่างครูกับนักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายก็จะได้รับบรรยากาศของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อันจะส่งผลให้เกิดความชื่นชมยินดีและยอมรับโรงเรียนมากขึ้น ก็ได้เริ่มปรับปรุงพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนต่าง ๆ ดังนี้

3.1 จัดสภาพแวดล้อมทางด้านจิตใจ ด้วยการน้อมนำ

พระราชกระแสรับสั่งของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่ว่า “ครูรักเด็ก เด็กรักครู” “ให้นักเรียนมีน้ำใจช่วยเหลือกัน” “ให้นักเรียนมีความสามัคคีกัน” มาเป็นหลักในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งได้ทำป้ายนิเทศติดไว้ตามอาคาร สถานที่ภายในโรงเรียนเพื่อเป็นการตอกย้ำให้เกิดจิตสำนึกและตระหนักรู้

3.2 จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ทั้งในด้านบริเวณ

อาคาร สถานที่ต่าง ๆ ให้มีความร่มรื่น สวยงาม ปลอดภัย โดยการจัดประชุมสร้างข้อตกลงร่วมกัน ดังนี้

บริเวณโรงเรียนได้กำหนดเขตพื้นที่ให้ทุกคนร่วมกันรับผิดชอบ เริ่มตั้งแต่อาคาร ป.1 – 3 ตรงทางเข้าประตูโรงเรียนให้นักเรียนในชั้นนี้ได้ร่วมกันรับผิดชอบ เก็บกวาดขยะต่าง ๆ รดน้ำต้นไม้ ดูแลให้เกิดความเรียบร้อยก่อนที่จะเข้าแถวหน้าเสาธง บริเวณโซนมัธยมตั้งแต่อาคารมัธยมทั้งหมด ก็ให้นักเรียนชั้นมัธยมดูแลเรื่องความสะอาดเรียบร้อยทั้งการเก็บขยะและดูแลทำความสะอาดห้องน้ำ ในอาคารอนุบาลก็ให้รับผิดชอบ บริเวณในอาคารอนุบาลและบริเวณอาคารประถม 4 – 6 ก็ให้นักเรียนในชั้นนี้ร่วมกัน

รับผิดชอบรักษาความสะอาด และได้กำหนดจุดตั้งถังขยะไว้เป็นที่ คือ ด้านข้างห้องน้ำทางทิศตะวันตกของโรงเรียนและใต้เชิงบันไดทางขึ้นชั้นมัธยมเพื่อเป็นการฝึกให้นักเรียนได้ทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นที่และสร้างความเป็นระเบียบไม่ให้มีขยะตกเกลื่อนหล่นเรี่ยราดในโรงเรียนพร้อมได้จัดทำป้ายคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อไว้ที่หน้าอาคารมัธยมซึ่งติดถนนหลักผู้คนเดินผ่านไปมาเห็นได้สะดวกอีกด้วย อีกทั้งผู้บริหารมีแนวคิดที่จะทำให้ทั่วทั้งบริเวณโรงเรียนจะต้องปลอดโปร่ง โล่ง สะอาดตา อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างอันใดที่เก่าแก่คร่ำคร่าแล้วก็ขออนุมัติคณะกรรมการสถานศึกษาขอซื้อถอนเพื่อก่อสร้างใหม่ หรือซ่อมแซมให้ดีขึ้น สภาพโดยรวมในโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อจึงไม่จุดใดที่เป็นสถานที่รกทึบลับตาคน

ในส่วนของห้องเรียนก็สร้างข้อตกลงให้นักเรียนในห้องได้จัดเวรทำความสะอาดประจำวัน รองเท้าจะต้องถอดและจัดเรียงไว้ในสถานที่เตรียมไว้ให้ กระเป๋านักเรียนจัดวางเรียงไว้หน้าห้องเรียนเป็นระเบียบเรียบร้อย การใช้อุปกรณ์หรือสื่อการเรียนรู้ในห้องเรียนเมื่อนำมาใช้แล้วต้องเก็บให้เป็นที่เป็นทาง ทำให้เกิดบรรยากาศน่าเรียนรู้ในห้อง

ส่วนด้านสภาพแวดล้อมทางสัมพันธภาพนั้น คณะครูมีปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารและครู เพราะได้มีการพูดคุย ทักทาย ปราศรัยกันอยู่ตลอดเวลาทั้งในขณะปฏิบัติหน้าที่และนอกเวลาราชการ เน้นการทำงานเป็นที่รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เมื่อมีความดีความชอบเกิดขึ้นก็ยกเป็นผลงานของกลุ่มทำให้เกิดความสุขในการทำงาน เกิดความร่วมมือในการทำงานแม้จะนอกเหนือจากเวลาทำการแล้วก็ตามที่สำคัญผู้บริหารยังได้ทุ่มเทเสียสละเป็นแบบอย่างที่ดีแล้ว ยังได้กระตุ้นให้คณะครูกล้าพูดคุย กล้าตัดสินใจในการทำงานต่าง ๆ ทำให้เกิดความสัมพันธที่ดี และทางด้านนักเรียนนั้นก็จะใช้หลักการเจรจาพูดคุย ซึ้งก ซึ้งดี ให้คำแนะนำแก่เด็กนักเรียนแบบกัลยาณมิตร ไม่ขู่ตะคอกให้เด็กกลัว รับฟังเหตุผลของนักเรียน ทำให้เด็กนักเรียนเวลามีปัญหาอะไรก็มาปรึกษาคุณครูได้ทุกเรื่อง สัมพันธภาพระหว่างครูและนักเรียนจึงอยู่ในขั้นดีรักครู ครูรักเด็ก ทำให้เด็กนักเรียนเป็นคนที่น่ารัก ควรแก่การพัฒนาคุณธรรมต่าง ๆ จึงเป็นเหตุให้งานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมบ้านกลางนาเดื่อประสบผลสำเร็จ

4. การบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้ง

วิธีการอื่น ๆ ที่เหมาะสม

โครงงานของโรงเรียน และโครงงานของห้องเรียน เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมอย่างยิ่ง โดยเฉพาะโครงงานคุณธรรมประจำห้องเรียนมีความสำคัญที่สุดเพราะเป็นการฝึกอุปนิสัยที่ดีให้กับนักเรียนได้ตลอดเวลา เมื่อได้ฝึกจนเป็นนิสัยแล้วเมื่อจบการศึกษาไปแล้วก็ยังมีอุปนิสัยที่ดีติดตัวไปตลอด ประการที่สำคัญจะทำให้กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเกิดความยั่งยืน เป็นโอกาสที่จะได้ฝึกป้อนนักเรียนรุ่นต่อรุ่นได้อย่างไม่ขาดตอน ดังนั้นการบูรณาการคุณธรรมในการเรียนการสอนในโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อจึงได้จัดดำเนินการอยู่ในทุกระดับชั้นเรียน ด้วยวิธีการดังนี้

4.1 สร้างความตระหนักให้ครูผู้สอน ให้ความสำคัญของการบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนการสอน นอกจากการสอนในเนื้อหาสาระวิชาแล้ว ครูผู้สอนต้องสร้างลักษณะนิสัยให้นักเรียนเป็นคนดีควบคู่กันไปด้วยเสมอ ด้วยการกำหนดคุณธรรมเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียนในหัวข้อหลัก 4 ข้อ อันมีอยู่แล้วในแผนการจัดการเรียนรู้ คือ

4.1.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

4.1.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

4.1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4.1.4 การประเมินผลการเรียนรู้

และต้องแทรกไว้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งครูผู้สอนในโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อก็ได้นำวิธีการบูรณาการนี้เข้าไปใช้ในการเรียนการสอน เช่น ในการสอนวิชาเกษตรได้ให้นักเรียนปลูกผัก ก็จะสอนในเรื่องของการมีวินัย คือ การตรงต่อเวลาช่วงเช้านักเรียนต้องมาช่วยกันดูแลแปลงผักให้ดี วันนี้มีอะไรเปลี่ยนแปลงในแปลงผักของเราหรือไม่ทุกวัน ในด้านความรับผิดชอบ โดยการไม่กำหนดให้แปลงผักนี้ต้องอยู่ในการดูแลของนักเรียนชั้นใดชั้นหนึ่ง แต่ให้นักเรียนทุกชั้นต้องช่วยกันดูแลเมื่อถึงเวลาที่ตนเองมีคาบเรียนเกี่ยวกับวิชาการเกษตรแล้วต้องเข้ามาดูแล ไม่ใช่ปล่อยปะละเลย จนทำให้แปลงผักเสียหาย ในด้านความมีจิตอาสาเมื่อตนเองมารดน้ำแปลงผักในวันหยุดก็ไม่ใช่ว่าแต่แปลงของตนเองเท่านั้น ยังต้องรดแปลงของเพื่อน ๆ อีกด้วย การที่ครูได้จัดการเรียนการสอนแบบนี้ทำให้สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง

4.2 คณะครูผู้สอนโรงเรียนบ้านกลางนาเพื่อมีการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนในหลาย ๆ ลักษณะ เช่น

4.2.1 นำเอาคุณธรรม ความมีวินัย มีความรับผิดชอบ และความมีจิตอาสา ซึ่งเป็นคุณธรรมหลักของโรงเรียนได้นำมาแทรกไว้ในเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ในแต่ละวิชา

4.2.2 บูรณาการเชิงเนื้อหาสาระเชื่อมโยงกัน เช่น ความซื่อสัตย์ ในวิชาคณิตศาสตร์โดยให้เด็กนำเอาผักที่ปลูกไว้ในแปลง เมื่อผักโตสามารถนำไปขายได้แล้วก็นักเรียนนำเอาไปขายให้กับโรงครัวในโรงเรียน หรือในตลาดนัดด้วยวิธีการชั่งน้ำหนัก นักเรียนต้องมีความซื่อสัตย์ด้วยการชั่งได้ได้น้ำหนักที่แท้จริง ขายได้แล้วนำเอาเงินมาเข้ากลุ่มก็ต้องไม่มีการยกยอกเข้าเป็นส่วนตัว ส่วนในวิชาอื่นก็ได้สอดแทรกเอาไว้ เช่น ในการแข่งกีฬาโรงเรียนก็ต้องเคารพกฎ กติกา มารยาท ในการแข่งขันให้รู้จักแพ้ รู้จักชนะ รู้จักอภัยกัน เป็นต้น

4.2.3 บูรณาการความรู้แนวความคิดเกี่ยวกับคุณธรรมไว้ในสื่อการสอนต่าง ๆ ที่ใช้ เช่น เล่านิทานชาดกที่มีคติธรรมที่ใช้สอนใจให้นักเรียนจัดทำหนังสือเล่มเล็กเกี่ยวกับนิทานชาดก หรือ การจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในโรงเรียนเป็นประจำทุกปี เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้วนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

4.2.4 บูรณาการคุณธรรมกับการปฏิบัติ เช่น ในกิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ หรือ วันครูก็จะได้นักเรียนได้คิดหากิจกรรมที่จะนำมาร่วมในงานเพื่อเสริมคุณธรรมความกตัญญูกตเวที และมีโอกาสแสดงออกทั้งทางกาย วาจา ใจ วันสำคัญทางศาสนา ก็ได้นำพานักเรียนเข้าวัดปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่ชุมชนได้พากันสืบทอดกันมา เป็นการเรียนรู้คุณธรรมในสถานการณ์จริง

4.2.5 บูรณาการคุณธรรมกับชีวิตจริงของผู้เรียน เช่น ในกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในโรงเรียน จัดตั้งสภาเด็กให้นักเรียนได้ฝึกหัดการแสดงออกถึงความเป็นผู้นำ ผู้ตามและการทำหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายหรือในการจัดทำโครงการต่าง ๆ ก็ต้องอาศัยคุณธรรม ความเสียสละทั้งกำลังกาย กำลังความคิดใส่ใจในงานที่ทำงานจึงจะสำเร็จได้

4.3 ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านกลางนาได้อำนาจการบูรณาการคุณธรรมไว้ในโครงการ / โครงการงาน / กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้กระทำอยู่ พร้อมกันนี้ยังได้มีการวัดและการประเมินผลที่เกิดขึ้นเมื่อได้เพิ่มตัวชี้วัดทางด้านคุณธรรมเข้าไป เช่น เพิ่มคำว่า “ทำโครงการนี้สำเร็จใช้คุณธรรมอะไรบ้าง” โครงการ / โครงการงาน / หรือกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้น ก็จะเป็นโครงการคุณธรรมที่สามารถช่วยในการประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้ เช่น นักเรียนทะเลาะเบาะแว้งที่เป็นทางเห็นชยะตกเรี่ยราดก็เก็บไปทิ้งที่ถังขยะ หรือกินขนมเสร็จแล้วก็รวบรวมขยะไปทิ้งที่ถังขยะ เป็นการฝึกคุณธรรมด้านความมีวินัย เป็นต้น

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ที่มิพบปะเกี่ยวกับเรื่องในตอนที่ 4 คือ การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ว่ามีวิธีการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน มีปัญหาและอุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไร ผลการสัมภาษณ์

“...ใช้โครงการคุณธรรม การจัดทำโครงการคุณธรรมให้สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน คำนึงถึงปัญหาของโรงเรียน ต้องการปรับปรุงแก้ไขและวิธีการแก้ไขต้องสอดคล้องกับสาเหตุที่เกิดขึ้น...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 1, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ใช้กระบวนการในการสร้างตามลำดับ คือ 1) การสื่อสารสร้างความเข้าใจ 2) การสร้างแกนนำ 3) ประชุมระดมสมอง กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก กำหนดคุณธรรมเป้าหมาย 4) การจัดทำตารางคุณธรรมอัตลักษณ์...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 2, สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2563)

“...ใช้วิธีการจัดประชุมทำความเข้าใจกับทุกฝ่ายแล้วนำไปปฏิบัติ...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 3, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ทำโดยใช้วิธีการตามลำดับ คือ การวางแผน การเป็นแบบอย่างที่ดี การพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม การบูรณาการในการเรียนการสอนในชั้นเรียน การบูรณาการคุณธรรมในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 4, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...การร่วมกันจัดทำกิจกรรมโครงการคุณธรรม
เป็นตัวอย่งที่ดีต่อกันจนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร...”
(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 5, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

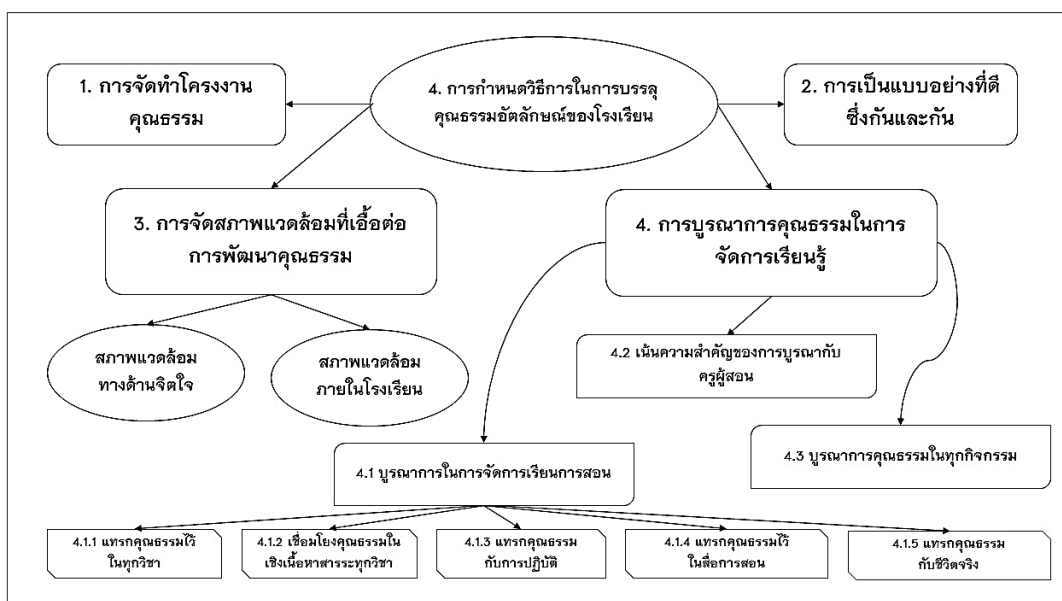
เมื่อสอบถามถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกระบวนการ
กำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนมีอะไรบ้าง ส่วนใหญ่จะไม่พบปัญหา
มีเพียงบางส่วนเล็กน้อยเท่านั้นที่เป็นปัญหา เช่น

“...มีปัญหาในเรื่องความแตกต่างด้านความคิดเพราะมีคน
ในหลาย ๆ ภาคส่วนเข้าร่วม บางครั้งก็ติดขัดในข้อปลีกย่อย...”
(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 6, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

แล้วมีวิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการกำหนด
วิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน อย่างไร

“...ประชุมสร้างความเห็นร่วมกันให้ได้ข้อสรุปและประเด็น
ในการปฏิบัติในข้อหลักและข้อปลีกย่อยต่าง ๆ แล้วนำเอาไปปฏิบัติ...”
(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 7, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

สรุปได้ว่า ในด้านที่ 4 การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรม
อัตลักษณ์ของโรงเรียน ได้กำหนดวิธีการในการขับเคลื่อนไว้เป็น 4 ประการ คือ 1) การ
จัดทำโครงการคุณธรรม 2) การเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งกันและกัน 3) การจัดสภาพแวดล้อม
ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม 4) การบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งใน
การบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้นั้นใช้วิธีการ 3 ประการ คือ 4.1) บูรณาการ
ในการจัดการเรียนการสอน ด้วยวิธีการ 4.1.1) แทรกคุณธรรมไว้ในทุกวิชา 4.1.2) เชื่อมโยง
คุณธรรมในเชิงเนื้อหาสาระทุกวิชา 4.1.3) แทรกคุณธรรมกับการปฏิบัติ 4.1.4) แทรก
คุณธรรมไว้ในสื่อการสอน 4.1.5) แทรกคุณธรรมกับชีวิตจริง 4.2) เน้นความสำคัญของ
การบูรณาการกับครูผู้สอน 4.3) บูรณาการคุณธรรมในทุกกิจกรรม ดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 ด้านที่ 4 ผลการกำหนดการวิธีบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์
ของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ

2.5 ด้านที่ 5 การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)

หลังจากได้คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนแล้ว ผู้บริหาร คณะครู และนักเรียนโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อได้กำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียนได้ประกาศเจตนารมณ์ในการร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ลงมือปฏิบัติตามโครงการคุณธรรมประจำห้องเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการในแต่ละระดับสายชั้นเพื่อคอยกำกับ ติดตาม นิเทศงานเป็นระยะ พร้อมทั้งได้ใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อเป็นการขับเคลื่อนโครงการ ดังนี้

1. ได้น้อมนำหลักการทำงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ว่า “ทำอย่างมีความสุข” “ทำตามลำดับขั้นตอน” มาปรับใช้เป็นหลักคิด เพราะในการที่จะพัฒนาคุณธรรมให้กับนักเรียนนั้นจะต้องใช้เวลา และต้องใช้ความเสียสละทั้งกำลังกาย กำลังความคิด ถ้าหากว่ากำลังใจในการทำงานไม่เข้มแข็งพอแล้วจะเกิดความเบื่อหน่ายไม่มีความสุขทำให้งานพัฒนาหยุดชะงักได้ การทำงานก็ต้องทำเป็นลำดับขั้นจะรวบรัด ลัดขั้นตอนไปไม่ได้เพราะจะทำให้เกิดความล้มเหลวไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ทีมงานยึดหลักคิดนี้ไว้ในใจเสมอ ทำให้กระบวนการพัฒนานั้นเริ่มตั้งต้นและดำเนินงานไปอย่างช้า ๆ และมั่นคง ฝ่ายผู้บริหารก็เป็น

คนคอยส่งเสริม เสริมแรงให้กำลังใจอยู่เสมอ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญและกำลังใจในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

2. ได้นำเอาหลักการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ด้วยวิธีการนี้ คือ

2.1 ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติทั้งโรงเรียน ตั้งแต่ระดับสายชั้นอนุบาล ประถม มัธยม รวมทั้งผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา บุคลากรในโรงเรียน บ้านกลางนาเดื่อ ได้มีการประชุมทั้งในระดับกลุ่มย่อยและระดับโรงเรียนร่วมกันเพื่อให้ได้ฉันทามติร่วมกันในการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรมไปด้วยกัน ด้วยความเต็มใจและให้ความร่วมมือกันในทุกภาคส่วน จนได้ประกาศเป็นเจตนารมณ์ร่วมกัน

2.2 ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมทั้งโรงเรียนในการขับเคลื่อนโครงการ โดยการมอบหมายภาระหน้าที่ให้ทุกฝ่ายได้ช่วยกันด้วยความเต็มใจ ทั้งในการทำโครงการพัฒนาจริยคุณในระดับโรงเรียนและในระดับห้องเรียน เมื่อมีกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการออกมาแล้วทุกภาคส่วนตั้งแต่ต้นการการโรงเรียน คณะครู นักเรียน ผู้บริหารจะต้องทำงานในหน้าที่ตัวเองให้ดีที่สุดใช้หลัก ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมชื่นชมผลงานที่เกิด หากพบปัญหาและอุปสรรคก็ช่วยกันระดมความคิดมาใช้แก้ปัญหาได้ และเน้นการทำงานเป็นทีม

2.3 โรงเรียนใช้หลักปฏิบัติจากล่างขึ้นบน โดยเน้นความสำคัญกับความต้องการของนักเรียนเป็นหลัก โดยการให้นักเรียนเป็นผู้ค้นหาปัญหาตามกระบวนการของโรงเรียนคุณธรรมแล้ว ให้ตัดสินใจจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย เสร็จแล้วเลือกปัญหาที่จะนำมาแก้ไข พร้อมกับให้นักเรียนได้ช่วยกันคิดค้นแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้วยเป็นวิธีการที่เด็กคิด เด็กเลือก แล้วลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง พร้อมกับการกำกับ ดูแล ให้การชี้แนะวัดและประเมินผลจากคณะกรรมการที่ได้แต่งตั้งไว้แล้ว

2.4 โรงเรียนได้ดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ตั้งแต่ปีการศึกษาที่ 1/2560 จนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดผลสำเร็จทั้งในพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของนักเรียน ครู ผู้บริหารได้เพิ่มขึ้นเด่นชัด รวมทั้งพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ของทุกภาคส่วนลดลงไปอย่างมาก ผลงานที่เกิดขึ้นทำให้ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน และองค์กรได้รับการประกาศยกย่อง มอบเกียรติบัตรให้เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงานต่อไป

3. โรงเรียนได้ประกาศเจตนารมณ์ในการร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. หลังจากได้จัดทำคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ

โดยการประกาศใช้ตารางคุณธรรมของโรงเรียนให้รู้ทั่วกันด้วยการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ใช้เสียงตามสายภายในโรงเรียนเพื่อกระตุ้นเตือนให้เกิดความตระหนักและสร้างความร่วมมือในการพูดคุยในที่ประชุมตามแผนงานของโรงเรียนให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและหน่วยงานภายนอกได้รับรู้ได้รับทราบด้วย นอกจากนี้ยังได้กำหนดภาระงานและความรับผิดชอบมอบให้กับทีมงานทุกฝ่ายได้ร่วมกันดำเนินการ

4. ผู้บริหารได้วางแผนงานสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยการจัดประชุมทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ 2562 – 2565 เป็นแผน 4 ปีที่ได้กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ในการจัดทำต้องอาศัยการระดมความคิดทั้งบุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และอนุมัติการใช้แผนนี้ในปี พ.ศ. 2562 จากนั้นจึงได้กำหนดแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการและได้กำหนดภาระงานให้กับผู้รับผิดชอบทุกฝ่ายได้รับทราบและนำไปปฏิบัติการ ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความร่วมมือนกันในการพัฒนาโรงเรียน

5. โรงเรียนได้จัดทำโครงการคุณธรรมในระดับโรงเรียนอยู่ จำนวน 5 โครงการ คือ โครงการแถวดีแถวเลิศจิตชู กนด. สืบรักจากขยะสร้างสรรค์ความมีวินัย ทั้ง 2 โครงการนี้เพื่อให้บรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ในด้านความมีวินัย โครงการห้องน้ำสดใส หัวใจพรั่งพรั่ง โครงการรณรงค์เข้าแถว 2 โครงการนี้เพื่อให้บรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ในด้านความรับผิดชอบ และโครงการพื้นที่สดใส ใส่ใจ ก.น.ด. โครงการนี้เพื่อให้บรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ ความมีจิตอาสา และยังได้บูรณาการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมในชั้นเรียนด้วยการสอดแทรกไว้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่กันและกัน ผู้บริหารได้ทุ่มเทเสียสละส่งเสริมและเสริมแรงอยู่เป็นประจำพร้อม ๆ กับได้พัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนทั้งบริเวณ อาคารสถานที่ให้ปลอดภัย โปร่งโล่งสบายและปลอดภัยเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม

ในการดำเนินการในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ ศึกษาเอกสาร สังเกตการณ์ และทำการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนว่า มีแนวทางในการปฏิบัติ มีปัญหาและอุปสรรค และมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไรบ้าง ทำให้รับทราบว่า

“...โรงเรียนประกาศเจตนารมณ์ในการร่วมมือกันพัฒนา
โรงเรียนคุณธรรม ลงมือปฏิบัติตามโครงการคุณธรรมประจำห้องเรียน...”
(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 1, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...จัดทำโครงการประจำห้องเรียน ทุกห้องเรียน โดยวิเคราะห์
ปัญหาที่เกิดจากห้องเรียนว่า ปัญหาอะไรมากที่สุดที่เข้ากับคุณธรรมอัตลักษณ์ของ
โรงเรียน...”
(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 2, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...น้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการดำเนินกิจกรรม
ยึดหลักธรรมอิทธิบาท 4 ในการดำเนินงาน เน้นการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน...”
(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 3, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...สร้างข้อตกลงจากคุณธรรมอัตลักษณ์ กำหนดวิธีการ
ดำเนินงาน จัดทำตารางการปฏิบัติ...”
(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 4, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ยึดหลักอริยสัจ 4 น้อมนำศาสตร์พระราชา หลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกคน...”
(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 5, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ทำเป็นตามลำดับขั้นตอน คือ การวางแผน/จัดทำโครงการ
คุณธรรม/แผนคุณธรรมโรงเรียน/แผนปฏิบัติการ การเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งกันและกัน
การบูรณาการคุณธรรมในการเรียนการสอนในชั้นเรียน การบูรณาการคุณธรรมใน
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน...”
(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 6, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง มีปัญหา
และอุปสรรคอย่างไร ในประเด็นนี้ทีมงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลาง
นาเดื่อโดยส่วนมากไม่พบปัญหามีปัญหาเกิดขึ้นเล็กน้อย เช่น

“...นักเรียนบางคนไม่ปฏิบัติตามโครงการคุณธรรม...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 7, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...มีการตั้งกรรมการแต่ละฝ่ายรับผิดชอบงานหลายฝ่าย
หลาย ๆ กลุ่ม และแบ่งหน้าที่ให้นักเรียนรับผิดชอบทุกระดับชั้นแล้ว แต่ไม่ค่อยรับผิดชอบ
ในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 9, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...นักเรียนบางส่วนไม่ทำตาม ทั้งที่ให้การอบรมในเรื่อง
กระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติงานแล้วเป็นอย่างดี...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 10, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ครูต้องเป็นที่ปรึกษาและเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียน
เล็ก ๆ เช่น ชื่อนุบาลอาจจะยังไม่ค่อยมีวินัย และความรับผิดชอบเท่าที่ควร...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 11, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

เมื่อเกิดปัญหาและอุปสรรคแล้วมีกระบวนการในการแก้ไข
ปัญหาอย่างไรบ้าง

“...ครูคอยดูแลเอาใจใส่ และกระตุ้นเตือนเพื่อให้นักเรียน
ปฏิบัติกิจกรรม...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 12, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...แก้ปัญหาโดยครูเป็นผู้กำกับดูแลในการปฏิบัติ แนะนำ
ตักเตือน ในหน้าที่ความรับผิดชอบของนักเรียน ให้เขาปฏิบัติสม่ำเสมอจนเคยชิน ลงมือ
ปฏิบัติเองโดยอัตโนมัติ...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 13, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...คอยดูแลเอาใจใส่ และคอยกระตุ้นเพื่อให้บรรลุ
เป้าหมาย...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 14, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

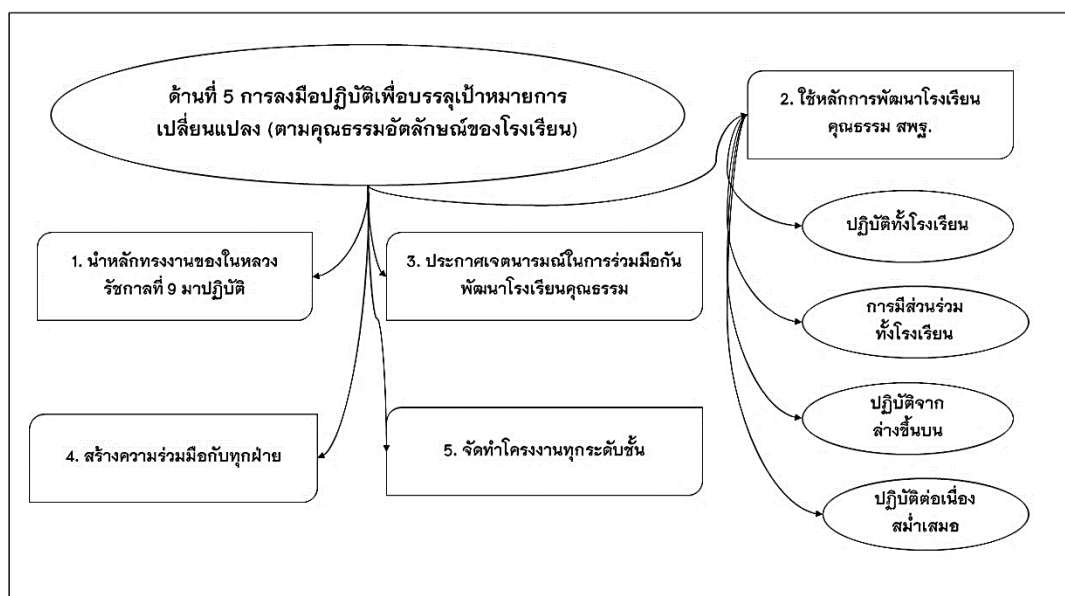
“...ต้องหมั่นทำความเข้าใจและอบรมถึงผลที่เกิดขึ้น ย้ำแล้วย้ำอีก พร้อมกับเสริมแรงอยู่ตลอดเวลา...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 15, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ใช้วิธีการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนและเพื่อนครูทุกระดับชั้น เสริมแรงตลอดเวลาเพื่อกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวในการร่วมมือกันทำงานอย่างเต็มกำลัง...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 16, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

สรุปได้ว่า ในด้านที่ 5 การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) เมื่อทีมงานได้ประชุมวางแผนปฏิบัติการทุกอย่างเรียบร้อยแล้วก็ได้ลงมือปฏิบัติด้วยวิธีการ ดังนี้ 1) น้อมนำหลักทรงงานของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาปฏิบัติ 2) ใช้หลักการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มาปฏิบัติ คือ ทำทั้งโรงเรียน ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมทั้งโรงเรียน ปฏิบัติจากล่างขึ้นบน ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ 3) ประกาศเจตนารมณ์ในการร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. 4) สร้างความร่วมมือกับทุกฝ่าย 5) จัดทำโครงการคุณธรรมทุกระดับชั้นเรียน เพื่อให้การดำเนินการโรงเรียนคุณธรรมได้บรรลุเป้าหมาย ดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 ด้านที่ 5 ผลการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ

2.6 ด้านที่ 6 การสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

เมื่อทีมงานพัฒนากระบวนการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนบ้านกลางนาเตือได้มีการประชุมระหว่างผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดแล้ว ทุกคนได้รับรู้รับทราบและตระหนักผลดีที่จะเกิดขึ้นกับโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจในเรื่องโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ทั้งนโยบาย เป้าหมายที่ต้องการบรรลุถึงจึงได้ร่วมกันดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ด้วยการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม 8 ขั้นตอน ดังนี้

2.6.1 การวางแผนของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเตือ

ผู้บริหารโรงเรียนบ้านกลางนาเตือได้ชักชวนคณะครูแกนนำในระยะเริ่มแรกสมัครเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.แล้ว ได้เข้าอบรมกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ตามโมเดลมูลนิธิยุวสถิรคุณ จากนั้นจึงได้นำมาถ่ายทอดขยายผลให้กับเพื่อนครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เมื่อทุกคนได้มีความเข้าใจและตระหนักในเรื่องผลดีที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงาน จึงได้จัดประชุมจัดทำแผนปฏิบัติการและกำหนดกิจกรรมในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเตือ เพื่อให้รองรับกับการดำเนินงานตามนโยบายให้เป็นรูปธรรม ดังนี้

ตาราง 15 กิจกรรมในแผนปฏิบัติการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเตือ

กิจกรรมในแผนปฏิบัติการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเตือ
1. กำหนดให้การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเป็นนโยบายของโรงเรียนและจัดทำแผนปฏิบัติของโรงเรียน
2. แต่งตั้งคณะทำงานชุดต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนโครงการ
3. สร้างการรับรู้ ความตระหนัก และการยอมรับเพื่อให้เกิดบรรยากาศร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
4. คัดเลือกและพัฒนาครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ
5. ศึกษาดูงานด้านกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ
6. ระดมความคิดเพื่อจัดทำคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
7. นักเรียนออกแบบโครงงานคุณธรรมเพื่อบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนบ้านกลางนาเตือ

ตาราง 15 (ต่อ)

กิจกรรมในแผนปฏิบัติการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ
8. ผู้บริหารโรงเรียนและครูออกแบบโครงการหรือกิจกรรมเพื่อบรรลุคุณธรรม อัตลักษณ์ของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ
9. ประชาสัมพันธ์คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่ออย่างกว้างขวาง และทั่วถึง
10. นักเรียน ครู ผู้บริหาร ลงมือปฏิบัติตามโครงการหรือกิจกรรมที่ออกแบบไว้
11. รณรงค์การสร้างแบบอย่างที่ดี (Role Model)
12. จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน บ้านกลางนาเดื่อ
13. นำคุณธรรมอัตลักษณ์ไปบูรณาการกับการเรียนการสอน
14. วางแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมทั้งภายในโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
15. วางแนวทางการติดตามนิเทศภายใน การประเมิน การจัดทำเครื่องมือนิเทศ และเครื่องมือประเมินผล
16. วางกลไกการสนับสนุน ส่งเสริมการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
17. ดำเนินการประเมินภายในตามแนวทางที่ได้ตั้งไว้
18. ดำเนินการประเมินผลตามแนวทางที่ได้ตั้งไว้
19. ดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน
20. วิเคราะห์ผลการติดตามนิเทศภายในและการประเมิน
21. นำผลการติดตามนิเทศภายในและการประเมินผลไปใช้ในการพัฒนา
22. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในโรงเรียน
23. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อื่น ๆ
24. ประชาสัมพันธ์
24. ประชาสัมพันธ์
25. ถอดบทเรียนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

ในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการนี้ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่ง ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การนำแผนการไปปฏิบัติ การติดตามและประเมินผล เพื่อจะได้ทราบความก้าวหน้าและความสำเร็จของงาน อีกทั้งส่งเสริมสนับสนุน เสริมแรงและพัฒนาครูแกนนำ นักเรียนแกนนำอย่างต่อเนื่องอีกด้วย

2.6.2 การสร้างการมีส่วนร่วม

ผู้บริหารโรงเรียนบ้านกลางนาเตือได้เปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล คำแนะนำ โอกาสร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาและร่วมชื่นชมความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ด้วยการให้ทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมความดีในรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้แผนพัฒนาโรงเรียน และแผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อนำมาสู่การพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนอย่างยั่งยืน รวมทั้งมอบหมายให้ครูประจำชั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนร่วมกันทำโครงการคุณธรรมในชั้นเรียน ซึ่งเป็นโครงการที่นักเรียนร่วมกันคิด ร่วมกันเลือก ร่วมกันทำ ทุกคนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติจริงให้ครูบูรณาการจัดกระบวนการเรียนรู้และแผนงาน/โครงการหรือกิจกรรมของโรงเรียน (Integrated Learning Process and Plans) ที่ทำอยู่ให้ขับเคลื่อนไปสู่คุณธรรมเป้าหมายที่กำหนด และสะท้อนคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนบ้านกลางนาเตือ

2.6.3 การส่งเสริม สนับสนุนและเสริมแรง

การส่งเสริม สนับสนุนและเสริมแรงของทีมงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนบ้านกลางนาเตือ ได้จัดทำโดยการคัดสรรเลือกนักเรียนและครูที่มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี มีการประกาศยกย่อง ชื่นชม ยินดี และมอบเกียรติบัตรให้ในโอกาสและวาระอันเหมาะสม เช่น ในวันเด็กแห่งชาติ วันครู ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเป็นแบบอย่างที่ดีด้วยการส่งเสริม สนับสนุน เชิดชู ยกย่องให้เป็นตัวอย่างให้สาธารณชนได้รับรู้ การทำดี และจัดนิทรรศการให้นักเรียนได้นำเสนอผลงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำอย่างกว้างขวางกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งกลุ่มบุคคลโรงเรียน กลุ่มครอบครัว และชุมชนทั้งนี้เพื่อให้เกิดเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนจะได้เห็นเชิงประจักษ์ ในส่วนคณะครูผู้สอนนั้น ผู้บริหารได้ใช้วิธีการพูดคุยอย่างเป็นกันทั้งอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ คอยให้กำลังใจเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความท้อแท้ ท้อถอย หรือคอยพูดคุยกระตุ้นเร้าให้เกิดความมุ่งมั่นในการทำงาน การพัฒนาศักยภาพตนเอง

คอยนิเทศงานที่มอบหมายให้รับผิดชอบ เมื่อกระทำความผิดงานก็มอบรางวัลให้ เช่น ในวันเกิดครูจัดให้มีการเลี้ยงฉลองกันภายใน ในวันปีใหม่มอบรางวัลเป็นสินน้ำใจเล็กน้อย ๆ เอาใจใส่ดูแลสร้างขวัญและกำลังใจอยู่ตลอดเวลา

2.6.4 การนิเทศติดตามโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ

โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ได้มีการนิเทศติดตามภายในอย่างสม่ำเสมอ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอย่างเป็นทางการ ผู้บริหาร หัวหน้างานในแต่ละฝ่าย หัวหน้าสายชั้น และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้นิเทศให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง และร่วมกันสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ร่วมกันแก้ปัญหาทำให้ได้องค์ความรู้มาใช้ในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ให้บรรลุเป้าหมาย และได้รับการนิเทศติดตามจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 อย่างต่อเนื่อง สร้างขวัญและกำลังใจให้กับโรงเรียน ทำให้ได้รับข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียน เช่น การจัดทำคุณธรรมเป้าหมาย คุณธรรมอัตลักษณ์โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม การใช้โครงการคุณธรรมของนักเรียนเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนคุณธรรม ทำให้คณะครูเกิดความรู้ความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมได้อย่างชัดเจน

2.6.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

จากการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมทั้งโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ โดยใช้โครงการคุณธรรม / กิจกรรมคุณธรรม / การบูรณาการสอดแทรกในการเรียนการสอน และการทำงานของทีมงานในโรงเรียนที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงบวกในโรงเรียน ทำให้เกิดองค์ความรู้ แนวปฏิบัติที่ดี บทเรียนที่ใช้ในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้วยเหตุนี้ทางโรงเรียนจึงได้จัดนิทรรศการและเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน และได้มีการเผยแพร่ไปสู่สาธารณชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เป็นวิทยากรออกเผยแพร่ให้กับหน่วยงานอื่น ๆ ภายในและภายนอกโรงเรียน จัดทำเอกสาร แผ่นพับ เว็บไซต์ของโรงเรียน Facebook ของโรงเรียน การประกาศเสียงตามสายในชุมชน โดยผู้นำชุมชน การสนทนาปราศรัยของผู้บริหารกับหน่วยงานภายนอก การสื่อสารจากคณะครูและนักเรียน เป็นต้น นอกจากนี้โรงเรียนยังได้นำเสนอผลงานในรูปแบบโครงการที่เป็นแบบอย่างสู่สาธารณะกับเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม ดังนี้

ครั้งที่ 1 ได้เป็นตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
ที่โรงแรมอิมพีเรียลสกลนคร ระหว่างวันที่ 21 – 22 มิถุนายน 2561

ครั้งที่ 2 ได้ไปนำเสนอกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการ
โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ระหว่าง
วันที่ 23 – 24 กรกฎาคม 2561

ครั้งที่ 3 ได้ไปนำเสนอกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการ
โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับเขตตรวจราชการที่ 11 ที่สหกรณ์ออมทรัพย์ครูสกลนคร
ระหว่างวันที่ 30 – 31 กรกฎาคม 2561

ครั้งที่ 4 ได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผลโครงการ
โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่โรงแรมฟอร์จูนนครพนม ระหว่างวันที่ 30 สิงหาคม – 1 กันยายน
2561

รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มโรงเรียนต่าง ๆ ที่
สนใจเข้ามาศึกษาดูงานในโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ คณะครูและนักเรียนแกนนำได้ร่วมเป็น
วิทยากรให้ความรู้กับองค์กรอื่น ๆ ที่มีความสนใจเชิญให้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.6.6 การประเมิน

โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. บ้านกลางนาเดื่อ ได้มีการประเมินผล
เมื่อสิ้นสุดโครงการต่าง ๆ ตามตัวชี้วัด ด้วยวิธีการ สังเกต สอบถาม การทำ AAR การ
ประเมินผลงานเชิงประจักษ์ และตรวจสอบการดำเนินงานโครงการพัฒนาโรงเรียน
คุณธรรม สพฐ. ผลการประเมินพบว่า ผู้บริหาร ครู มีพฤติกรรมเชิงบวกมากขึ้น มีความ
ตระหนักและปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการ ปฏิบัติตามภาระหน้าที่สำเร็จลุล่วง
เป็นอย่างดี รวมทั้งได้เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม เป็น
แบบอย่างที่ดีในการทำงานและการใช้ชีวิต ในส่วน of นักเรียนนั้นพบว่า มีนักเรียนร้อยละ
95 ที่ได้ปฏิบัติตามเป้าประสงค์ของโรงเรียน มีบางส่วนที่ยังไม่ได้ผลตามเป้าหมาย เช่น
นักเรียนมาโรงเรียนสายไม่ทันเข้าแถว จิตอาสาอย่างน้อย ซึ่งทางที่มงานพัฒนาโรงเรียน
คุณธรรมจะได้รวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2.6.7 การถอดบทเรียน

จากการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียน
บ้านกลางนาเดื่อ โดยการให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาด้วยการลงมือปฏิบัติ

จริง ก่อให้เกิดบทเรียนหลายประการ ที่ทีมงานพัฒนาคุณธรรมได้ร่วมกันถอดบทเรียนจากความสำเร็จในการปฏิบัติงานหรือความข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นประโยชน์จึงได้สรุปเป็นบทเรียนที่เป็นรูปธรรมจากกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม และจากผลการดำเนินงานตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนซึ่งเป็นเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือแนวคิดวิธีการทำงานแบบใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานจริง ทั้งไม่ได้คาดหมายไวล่วงหน้า และกระบวนการที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินโครงการ รวมทั้งข้อควรระวังในการทำงานต่าง ๆ ด้วย

7 บทเรียน คือ

1. การรับรู้และการมีส่วนร่วม การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สภฐ.ต้องสร้างความตระหนัก ความเข้าใจให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้งในระดับบุคลากร ในโรงเรียน นักเรียนทุกระดับชั้น คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน ผู้ปกครอง ในเรื่องกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมทุกขั้นตอน ผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากการดำเนินโครงการ และต้องสร้างการมีส่วนร่วมของทุกคนที่จะเป็นพลังในการขับเคลื่อนโครงการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันจึงจะประสบผลสำเร็จได้

2. การบูรณาการคุณธรรมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน เรื่องคุณธรรม จริยธรรม เป็นสิ่งที่นักเรียนต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การนำคุณธรรมมาบูรณาการเชื่อมโยงเข้าสู่การเรียนรู้ในชั้นเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างหลากหลายนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และนำมาปฏิบัติหลอมรวมบ่มเพาะในด้านคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งให้เหมาะกับนักเรียนซึ่งมีหลายระดับชั้นการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไปด้วย

3. นักเรียนทำได้เต็มที่ตามศักยภาพที่มีจากการที่ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นหาปัญหา สาเหตุ และวิธีแก้ไขปัญหา แล้วลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ร่วมกันทำงานเป็นทีมโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การประเมินผล การสรุปงาน การนำเสนองาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ ได้สะสมประสบการณ์ในการทำงานจริง เรียนรู้กระบวนการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดนิทรรศการและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันสามารถ

นำมาพัฒนาขยายผลได้อย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมทำให้ทุกฝ่ายเกิดความชื่นชมยินดีต่อกันและกัน การสร้างเครือข่ายทำให้องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นได้รับการเผยแพร่เป็นวิทยาทานและสร้างความเจริญงอกงามให้กับหลายภาคส่วนในสังคม การได้รับการยกย่องทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความภาคภูมิใจในผลงานที่ตนเองทำและมีขวัญกำลังใจในการพัฒนางานให้ก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งต่อไป

5. การพัฒนาครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ เพื่อให้การดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. บรรลุตามเป้าหมาย คือ ให้กลุ่มบุคคลทุกฝ่ายมีพฤติกรรมเชิงบวกเพิ่มขึ้นและมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง การดำเนินการต้องกระทำอย่างต่อเนื่องจากรุ่นสู่รุ่น ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานปฏิบัติได้ และพัฒนาแกนนำนักเรียน เป็นทีมงานของโรงเรียนที่จะช่วยให้การดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมสำเร็จตามเป้าประสงค์ของโรงเรียน

6. การนิเทศติดตาม ในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการคุณธรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนนั้น จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อกำกับ ติดตาม การดำเนินงานทั้งในส่วนระดับนโยบายเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะดูแลทุกขั้นตอน ทุกกระบวนการในส่วนของคุณครูก็จะเป็นทั้งที่ปรึกษาโครงการให้กับนักเรียนและกำกับดูแลระดับห้องเรียน ส่วนคณะของนักเรียนก็จะมีประธานกลุ่มและกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ที่ได้แต่งตั้งไว้เป็นผู้ดูแลอีกส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งก็จะเป็นการนิเทศติดตามของคณะนิเทศ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 อย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อสร้างขวัญ กำลังใจให้กับโรงเรียน พร้อมมีข้อเสนอแนะ สนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน แนะนำการทำคุณธรรมเป้าหมาย คุณธรรมอัตลักษณ์โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม การใช้โครงการคุณธรรมของนักเรียนเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนคุณธรรม ทำให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจแนวทางการพัฒนาไปสู่โรงเรียนคุณธรรมได้อย่างชัดเจน และจากการนิเทศภายในอย่างเป็นกัลยาณมิตร ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันแก้ไข ปัญหาทำให้เกิดการยอมรับร่วมกันพัฒนาได้องค์ความรู้แนวปฏิบัติที่ดี 7 ประการ มาใช้ในการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมาย ดังนี้

6.1 สร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ ให้กับครู
นักเรียน ผู้ปกครอง ทำให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จ

6.2 นักเรียนทุกคนเป็นเจ้าของโครงการคุณธรรม ทุกคน
มีส่วนร่วม

6.3 บูรณาการคุณธรรมในกิจกรรมการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

6.4 มีโครงการ กิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแผนงานหลักของโรงเรียนตอบสนองคุณธรรมอัตลักษณ์

6.5 จัดนิทรรศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการรับรู้และนำไปพัฒนา

6.6 Model การพัฒนา การทำงานเป็นทีม ร่วมคิด ร่วมทำ มีผู้ประสานงานทุกฝ่าย

6.7 มีการนิเทศติดตาม มีแผนปฏิบัติการ มีตัวบ่งชี้

2.6.8 การประชาสัมพันธ์ โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์

กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้เป็นประโยชน์ต่อภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ก่อให้เกิดความร่วมมือในการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาคุณธรรมให้กับนักเรียน ด้วยวิธีการ ดังนี้

2.6.8.1 จัดให้มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงาน ทั้งการจัดกิจกรรมหน้าเสาธง การประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในโรงเรียน สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2.6.8.2 บูรณาการจัดกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมสอดแทรกไว้ในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนในทุกระดับชั้น

2.6.8.3 นำเสนอผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และจัดนิทรรศการทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน การประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม โดยจัดขึ้นในระดับสำนักงานเขตพื้นที่และส่วนภูมิภาค

ในขั้นตอนการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ สังเกตการณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินการ ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นว่ามีกระบวนการขั้นตอนมีอะไรบ้าง มีผลการสัมภาษณ์ในประเด็นนี้ ว่า

ประเด็นแนวทางในการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

“...การกำหนดนโยบาย และประกาศให้ทุกคนทราบให้ความร่วมมือในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณธรรม ให้ทุกคนมีส่วนร่วม

ในการทำโครงการคุณธรรม ส่งเสริม สนับสนุน ทั้งการชมเชย ให้เกียรติบัตร และนิเทศ ติดตามห้องเรียนคุณธรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 1, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...กำหนดนโยบาย ขอความร่วมมือในการปฏิบัติเพื่อ
ร่วมกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 2, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...มีการกำหนดรูปแบบ แนวปฏิบัติ นโยบายที่ชัดเจน การ
ให้ความร่วมมือทุกภาคส่วน การยกย่อง ชมเชย ให้โอกาสและให้เกียรติกัน การนิเทศ
ติดตาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดนิทรรศการ...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 3, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...การนิเทศติดตามภายใน โครงการมีการนิเทศภายใน
อย่างสม่ำเสมอ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเป็นทางการ ร่วมกันสะท้อนผลการปฏิบัติงาน...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 4, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ประชุมติดตามผลทุกภาคเรียน ทุกห้องเรียน สรุปผล
เมื่อสิ้นสุดโครงการนำเสนอผู้บริหารเป็นรายภาคเรียน/รายปี...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 5) สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...มีการกำหนดรูปแบบ แนวการปฏิบัติ นโยบายชัดเจน
การให้ความร่วมมือทุกภาคส่วน การยกย่อง ชมเชย เสริมแรง การนิเทศติดตาม
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประชาสัมพันธ์...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 6, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี/โครงการ/กิจกรรม ค้นหา
ปัญหา สาเหตุ กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ผู้บริหารและครู มีความรู้ความเข้าใจด้าน
คุณธรรม มีผลงานด้านวิชาการ มีกิจกรรม โรงเรียนมีการจัดค่ายคุณธรรม/จัดกิจกรรมคืน
คุณธรรมสู่ห้องเรียน การอบรมจริยธรรม มีการเผยแพร่และมีการสร้างเครือข่าย...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 7, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...จัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการ กิจกรรม จัดทำโครงการ
คุณธรรมทุกห้องเรียน จัดค่ายคุณธรรม ครอบครัวยุคคุณธรรม สร้างเครือข่าย สะท้อนผล
ประเมินผล...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 8, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

ในการดำเนินการเมื่อสอบถามว่า มีปัญหาและอุปสรรค
อะไรบ้างที่เกิดขึ้นบ้าง

“...การขับเคลื่อนคุณธรรมต้องใช้เวลาและต้องอาศัยความ
ร่วมมือจากทุกฝ่าย ทุกระดับ แต่บางที่สายชั้นระดับเล็ก ๆ อย่างอนุบาลนี่ จะต้องใช้เวลา
ในการทำกิจกรรมมากหน่อย เพราะเด็ก ๆ ยังคิดตัดสินใจเองยังไม่ได้...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 9, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...การสร้างคนดีให้สังคมต้องใช้เวลานานต้องอดทน
ค่อย ๆ ฝึกฝน...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 10, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...เด็กนักเรียนยังไม่เข้าใจ คุณธรรมอัตลักษณ์ในบางครั้ง...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 11, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...นักเรียนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือ...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 12, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการดำเนินการสร้าง
กลไกการขับเคลื่อนคุณธรรม มีดังนี้

“...จัดงานให้ทำหรือมอบหมายงานเป็นกลุ่ม และประเมิน
งานเป็นกลุ่ม...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 13, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ให้เด็กนักเรียนลงมือปฏิบัติจริง ครูเป็นที่ปรึกษา
สร้างแกนนำรุ่นสู่รุ่นเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 14, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ครูต้องเป็นแบบอย่างในการสร้างความคิด นักเรียน
แกนนำต้องเป็นทีมแกนนำเป็นแบบอย่าง...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 15, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

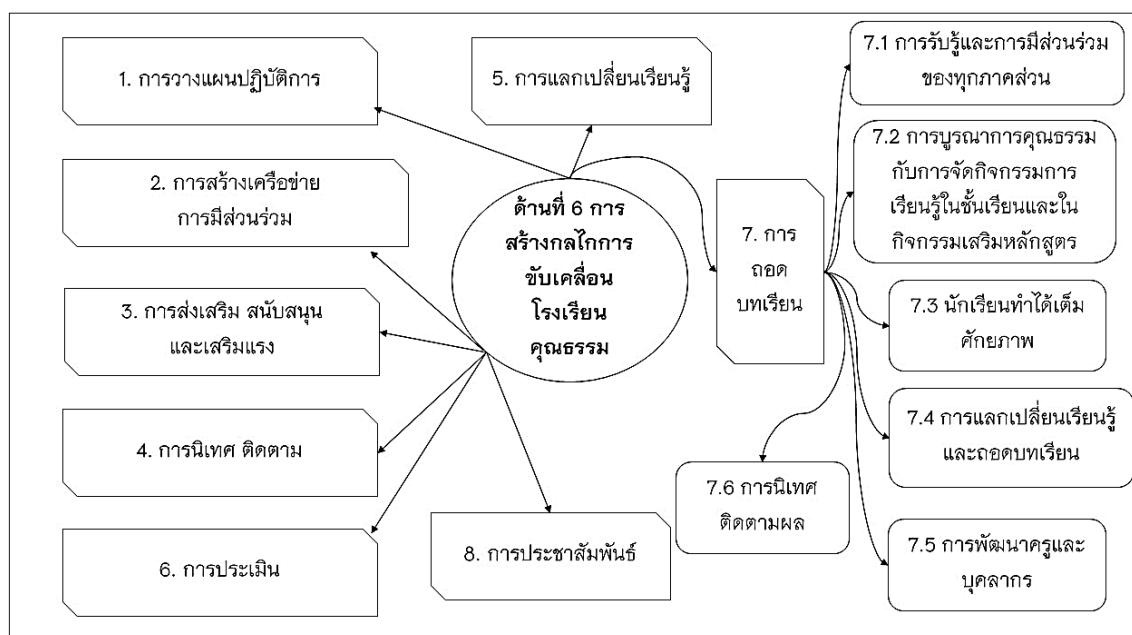
“...ชี้แจง ปลุกฝังคุณธรรม คือ คำว่า มีวินัย มีความ
รับผิดชอบ โดยให้เด็กท่องจำแล้วนำไปปฏิบัติ...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 16, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

“...ให้เด็กนักเรียนลงมือปฏิบัติจริง ครูสร้างเครือข่ายสร้าง
แกนนำ...”

(ครูแกนนำ ผู้ให้ข้อมูล 17, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2563)

สรุปได้ว่า ด้านที่ 6 การสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม
ทีมงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนบ้านกลางนาเต๋อได้ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
ทั้งหมดแล้วได้สร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม 8 ขั้นตอน ดังนี้ ประกอบด้วย
1) การวางแผนของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนบ้านกลางนาเต๋อ 2) การสร้าง
เครือข่ายการมีส่วนร่วม 3) การส่งเสริม สนับสนุนและเสริมแรง 4) การนิเทศติดตาม
โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนบ้านกลางนาเต๋อ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) การ
ประเมิน 7) การถอดบทเรียน ได้บทเรียน ประกอบด้วย 7.1) การรับรู้และการมีส่วนร่วมของทุก
ภาคส่วน 7.2) การบูรณาการคุณธรรมกับกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนและในกิจกรรม
เสริมหลักสูตร 7.3) นักเรียนทำได้เต็มศักยภาพ 7.4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 7.5) การ
พัฒนาครูและบุคลากร 7.6) การนิเทศติดตามผล ดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 ด้านที่ 6 ผลการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ. โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ

ผลการศึกษาประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ

ประสิทธิผลการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ มีใช้การทำหน้าที่ของผู้บริหารหรือบุคลากรในสถานศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาและนักเรียน และการที่จะรู้ว่าการบริหารมีประสิทธิภาพหรือไม่ ที่มงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ต้องวางแผน และกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เมื่อได้นำแผนไปปฏิบัติ ได้ผลตามที่กำหนดไว้ในแผน คือ บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ แสดงให้เห็นว่าการทำงานนั้นมีประสิทธิผล สำหรับการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อนี้ ที่เห็นได้ชัดเจน คือ โรงเรียนได้มีการวางแผนปฏิบัติการประจำปี และจัดทำแผนระยะยาว 5 ปี คือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปี พ.ศ. 2562 – 2565 มีการกำหนดกิจกรรม โครงการ โครงการงานคุณธรรมไว้ในแผน และในการวางแผนได้เชิญคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง

และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ให้ความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ถึงผลดีผลเสียและผลกระทบที่มีต่อโรงเรียน ชุมชน เมื่อโครงการบรรลุผลสำเร็จได้ประชาสัมพันธ์ในทุกช่องทาง ใช้การสื่อสาร ผ่านเสียงตามสาย บางครั้งได้เชิญคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและตัวแทนบุคคลในชุมชนเข้ามาทำความเข้าใจและรับทราบแผนและผลเพื่อเป็นการเตรียมเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนในครั้งต่อไป สำหรับประสิทธิผลเกิดจากการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อผู้วิจัยสรุปนำเสนอใน 2 ประเด็น คือ

1. ประสิทธิผลที่มีต่อโรงเรียน
2. ประสิทธิผลที่มีต่อชุมชน

1. ประสิทธิผลที่มีต่อโรงเรียน

จากกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ โดยการใช้แนวคิดหลักการ รูปแบบและวิธีการตามโมเดลของมูลนิธิยุวสถิยคุณ มีกิจกรรม/โครงการที่หลากหลายให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ มีเป้าหมายเพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงบวกในโรงเรียน ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนที่ได้ร่วมกันกำหนดเป็นนโยบายให้ทุกคนได้รับทราบ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบรรลุเป้าหมายในภาพรวม ส่งผลให้เกิดประสิทธิผล ดังประกอบตาราง 16

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ที่มีต่อโรงเรียนและชุมชนบ้านกลางนาเดื่อ โดยรวมจำแนกตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง

ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ที่มีต่อโรงเรียนและชุมชน บ้านกลางนาเดื่อ	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีการวางแผนการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียน คุณธรรม สพฐ.อย่างชัดเจน	4.97	.189	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ที่มีต่อโรงเรียนและชุมชน บ้านกลางนาเดื่อ	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกภาคส่วน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
2. มีการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ให้กับผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนทราบอย่างทั่วถึง	4.84	.373	มากที่สุด
3. มีการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ให้ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนโดยรอบทราบอย่างทั่วถึง	4.75	.440	มากที่สุด
4. มีการขยายผลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียน โดยครูและนักเรียนแกนนำ	4.82	.434	มากที่สุด
5. กระบวนการดำเนินงานเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง	4.58	.534	มากที่สุด
6. โรงเรียนใช้โครงการคุณธรรมเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	4.91	.290	มากที่สุด
7. มีการแจ้งคุณธรรมเป้าหมายและคุณธรรมอัตลักษณ์ให้ผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนทราบโดยทั่วกัน	4.84	.420	มากที่สุด
8. มีการชักชวนให้ผู้ปกครองและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	4.69	.466	มากที่สุด
9. มีการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมด้วยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน	4.69	.540	มากที่สุด
10. กระบวนการดำเนินงานมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินงานระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.75	.480	มากที่สุด
11. ผู้มีส่วนร่วม ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี	4.64	.589	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ที่มีต่อโรงเรียนและชุมชน บ้านกลางนาเดื่อ	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกภาคส่วน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
12. มีการกำหนดคณะทำงานทำหน้าที่นิเทศ ติดตาม ให้คำปรึกษา เพื่อให้การทำโครงการคุณธรรมบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย	4.78	.459	มากที่สุด
13. มีการประเมินหรือติดตามผลการดำเนินงานภายในอย่างต่อเนื่อง	4.82	.434	มากที่สุด
14. มีเกณฑ์หรือตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่ชัดเจน เหมาะสม	4.80	.524	มากที่สุด
15. มีการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง โครงการคุณธรรม	4.58	.534	มากที่สุด
16. มีการสะท้อนผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้แก่ ครู นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนทราบอย่างทั่วถึง	4.80	.404	มากที่สุด
17. มีการสะท้อนผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้แก่ ผู้ปกครอง/ชุมชน ท้องถิ่นทราบเป็นระยะ อย่างต่อเนื่อง	4.73	.525	มากที่สุด
18. มีการขยายแนวคิดของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ไปยังโรงเรียนอื่น ๆ หรือชุมชนโดยรอบ	4.64	.620	มากที่สุด
19. การดำเนินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์/ เป้าหมายที่ตั้งไว้	4.69	.573	มากที่สุด
ประสิทธิผลที่เกิดจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ			
20. ครูได้รับการพัฒนาศักยภาพในการออกแบบและ จัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี	4.78	.459	มากที่สุด
21. ครูเป็นต้นแบบที่ดั่งามของนักเรียน	4.91	.348	มากที่สุด
22. นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมพึงประสงค์ที่ชัดเจน	4.58	.599	มากที่สุด
23. ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเป็น แบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม	4.91	.348	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ที่มีต่อโรงเรียนและชุมชน บ้านกลางนาเดื่อ	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกภาคส่วน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
24. ครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านคุณธรรม	4.85	.405	มากที่สุด
25. โครงการทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักใน ความสำคัญของคุณธรรม	4.73	.489	มากที่สุด
26. โรงเรียนสามารถนำนวัตกรรม/แนวปฏิบัติที่ดีไป พัฒนาต่อยอดเพื่อเผยแพร่ขยายผลต่อไป	4.67	.543	มากที่สุด
27. ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนการ ดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	4.93	.262	มากที่สุด
28. ครู นักเรียน และบุคลากรทราบแผนการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน	4.76	.470	มากที่สุด
29. มีภาพความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง	4.84	.373	มากที่สุด
30. ครูและนักเรียนมีความสุข ยิ้มแย้ม แจ่มใส ทักทาย โต้ตอบอย่างมีสัมมาคารวะ	4.80	.404	มากที่สุด
31. สภาพแวดล้อมของโรงเรียนสะอาด ร่มรื่น น่าเรียน	4.84	.373	มากที่สุด
32. กำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์และคุณธรรมเป้าหมาย จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาของโรงเรียนเอง มีใช้การ ลอกเลียนแบบจากโรงเรียนอื่น	4.85	.405	มากที่สุด
33. ครู นักเรียน ผู้บริหาร แบ่งงานรับผิดชอบพัฒนา โรงเรียนคุณธรรม	4.89	.315	มากที่สุด
34. มีโครงการงานคุณธรรม/กิจกรรมคุณธรรมที่แต่ละคน มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ	4.84	.373	มากที่สุด
35. มีการแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบอย่างชัดเจน	4.73	.470	มากที่สุด
36. มีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ	4.71	.599	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ที่มีต่อโรงเรียนและชุมชน บ้านกลางนาเดื่อ	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกภาคส่วน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
37. มีการคัดเลือกครูทำหน้าที่ครูแกนนำ	4.80	.447	มากที่สุด
38. มีการคัดเลือกนักเรียนแกนนำ	4.84	.373	มากที่สุด
39. ทุกคนในโรงเรียนร่วมกันคิดโครงการคุณธรรม ที่สอดคล้องกับคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนดไว้	4.69	.540	มากที่สุด
40. โครงการคำนึงถึงความสนใจของนักเรียนเป็นหลัก เป็นโครงการ “เด็กคิด เด็กเลือก เด็กทำ”	4.69	.605	มากที่สุด
41. มีการกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงาน ทั้งในระยะสั้น แต่ละเดือน และเป้าหมายระยะยาวในแต่ละภาค การศึกษา	4.75	.480	มากที่สุด
42. มีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานโครงการ คุณธรรม	4.76	.470	มากที่สุด
43. จัดให้มีคณะทำงาน/ผู้แทนภายใน	4.76	.470	มากที่สุด
44. มีการนิเทศภายในติดตามงานอย่างต่อเนื่อง ให้คำแนะนำปรึกษาเสริมแรงให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน	4.64	.557	มากที่สุด
45. จัดให้มีการประชุมหารือผลการปฏิบัติงานตลอดปี	4.67	.579	มากที่สุด
46. ในการรวมกลุ่มกิจกรรมแต่ละครั้ง เมื่อจบแต่ละ กิจกรรม มีการทำ AAR (After Action Review) พูดคุย เพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น	4.74	.489	มากที่สุด
47. นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรม และการนำไปประยุกต์ใช้ ไว้ในสมุดเป็นรายบุคคล	4.56	.660	มากที่สุด
48. ตัวชี้วัดในการประเมินพฤติกรรมที่ต้องการวัด ประเมิน ใช้คำที่ชัดเจนเข้าใจง่าย ไม่ต้องตีความ และประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	4.62	.652	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ที่มีต่อโรงเรียนและชุมชน บ้านกลางนาเดื่อ	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกภาคส่วน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
49. โครงการคุณธรรมเป็นไปตามบริบทของโรงเรียน ไม่เน้นการงบประมาณจากงบปกติ	4.76	.470	มากที่สุด
50. ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และชุมชน เข้าร่วมโครงการด้วยความเต็มใจ	4.73	.489	มากที่สุด
51. มีมุมมองด้านการประเมินผลสำเร็จของงาน ที่หลากหลาย ทั้งจากภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน	4.71	.497	มากที่สุด
52. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน คุณธรรมของโรงเรียนให้แก่ผู้ปกครอง ชุมชนทราบ	4.82	.434	มากที่สุด
53. แผนงานคุณธรรมเป็นส่วนหนึ่ง/ระบุสอดแทรกไว้ใน แผนงานของโรงเรียน	4.67	.610	มากที่สุด
54. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการปฏิบัติงานและมีการ ประเมินผลพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับ	4.71	.567	มากที่สุด
55. ในการทำโครงการต่าง ๆ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งก่อนและหลังการทำงาน ตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ใน โครงการ	4.67	.489	มากที่สุด
56. มีการประเมินทั้ง 2 ระดับ คือ การประเมินผล ในระดับโครงการคุณธรรม และการประเมินผลภาพรวม ของโรงเรียน	4.73	.489	มากที่สุด
57. มีการเผยแพร่เอกสารโครงการคุณธรรม	4.75	.517	มากที่สุด
58. องค์ความรู้/นวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพ ของครูที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เสริมคุณธรรม จริยธรรม	4.78	.459	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ที่มีต่อโรงเรียนและชุมชน บ้านกลางนาเดื่อ	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกภาคส่วน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
60. มีความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายในการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรม	4.80	.447	มากที่สุด
รวม	4.75	.267	มากที่สุด

จากตาราง 16 พบว่า ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ.ต้นแบบ ที่มีต่อโรงเรียนและชุมชนบ้านกลางนาเดื่อโดยรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด
($\bar{X} = 4.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เรียงลำดับจาก
มากที่สุด 3 ลำดับแรก ประกอบด้วย มีการวางแผนการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียน
คุณธรรม สพฐ. อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.96$) ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนการ
ดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.93$) และโรงเรียนใช้โครงการงาน
คุณธรรมเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ($\bar{X} = 4.91$) ส่วนค่าที่น้อยสุด
3 ลำดับ ประกอบด้วย นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมและการนำไป
ประยุกต์ใช้ ไว้ในสมุดเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.56$) กระบวนการดำเนินงานเกิดการ
เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.58$) มีการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ระหว่างโครงการงานคุณธรรม ($\bar{X} = 4.58$)

ผลที่เกิดขึ้นต่อโรงเรียน ทำให้เกิดองค์ความรู้ในการดำเนินงานพัฒนา
โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ เป็นบทเรียนที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. การรับรู้และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
2. การบูรณาการคุณธรรมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน
ชั้นเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน
3. นักเรียนทำได้ตามศักยภาพของตนเอง
4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการถอดบทเรียน
5. การพัฒนาครูและนักเรียนแกนนำ
6. การนิเทศติดตาม ประเมินผล

และใช้กลยุทธ์ 4 ประการในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์
ประกอบด้วย

1. กลยุทธ์การพัฒนาครูและบุคลากร
2. กลยุทธ์การพัฒนานักเรียน
3. กลยุทธ์การพัฒนาสิ่งแวดล้อม
4. กลยุทธ์การมีส่วนร่วม

และได้แนวปฏิบัติที่ดี ในการพัฒนาโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม
ให้ประสบผลสำเร็จ 7 ประการ คือ

1. สร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ ให้กับครู นักเรียน
ผู้ปกครอง ทำให้เกิดการก้าวไปสู่ความสำเร็จ
 2. นักเรียนทุกคนเป็นเจ้าของโครงการคุณธรรม ทุกคนมีส่วนร่วม
 3. บูรณาการคุณธรรมในกิจกรรมการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการ
เรียนรู้
 4. มีโครงการ กิจกรรมเสริมหลักสูตรตามแผนงานหลักของ
โรงเรียนตอบสนองคุณธรรมอัตลักษณ์
 5. จัดนิทรรศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการรับรู้และนำไป
พัฒนา
 6. Model การพัฒนา การทำงานเป็นทีม ร่วมคิด ร่วมทำ
มีผู้ประสานงานทุกฝ่าย
 7. มีการนิเทศติดตาม มีแผนปฏิบัติการ มีตัวบ่งชี้ บทเรียนที่ใช้ใน
การพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ทำให้โรงเรียนได้ผ่านการพิจารณาเป็นหน่วยขับเคลื่อน
โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ประจำปี 2561 และได้รับคัดเลือกโครงการพัฒนาจริยคุณ
(โครงการคุณธรรม สพฐ.) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นระดับภาค เขตตรวจราชการที่ 11
- นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ต่อการพัฒนาโรงเรียน
คุณธรรม สพฐ.บ้านกลางนาเดื่ออีก 4 ประการ คือ
1. ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงาน
 2. มีครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ
 3. มีการนิเทศจากหน่วยงาน
 4. ได้รับความร่วมมือของกลุ่มบุคคลทุกภาคส่วน

ผลที่เกิดขึ้นนอกเหนือความคาดหวัง

1. สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้น (ONET) ตลอดสามปีที่ผ่านมา
2. นักเรียนไม่ย้ายไปเรียนต่อที่อื่นเพิ่มขึ้น
3. ศิษย์เก่าให้ความผูกพันกับโรงเรียนมากขึ้น
4. ผู้ปกครองและคนในชุมชนให้ความร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น
5. โรงเรียนได้รับการยกย่องชื่นชมจากภาครัฐและเอกชนที่ได้ติดต่อประสานงาน
6. โรงเรียนมีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

ผลที่เกิดขึ้นกับผู้บริหาร ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม บริหารงานอย่างมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ได้ตรงเวลาและเต็มเวลา นิเทศการเรียนการสอนตามกำหนด ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า พุดจาสุภาพ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับ ครู นักเรียน พร้อมกับเป็นผู้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนให้กับหน่วยงาน องค์การอื่นภายนอก และยังได้รับรางวัล 10,000 ครูชนคนคุณธรรม ประเภทผู้บริหารสถานศึกษา ประจำปี 2561 (ดร.กษมน มังคละศิริ)

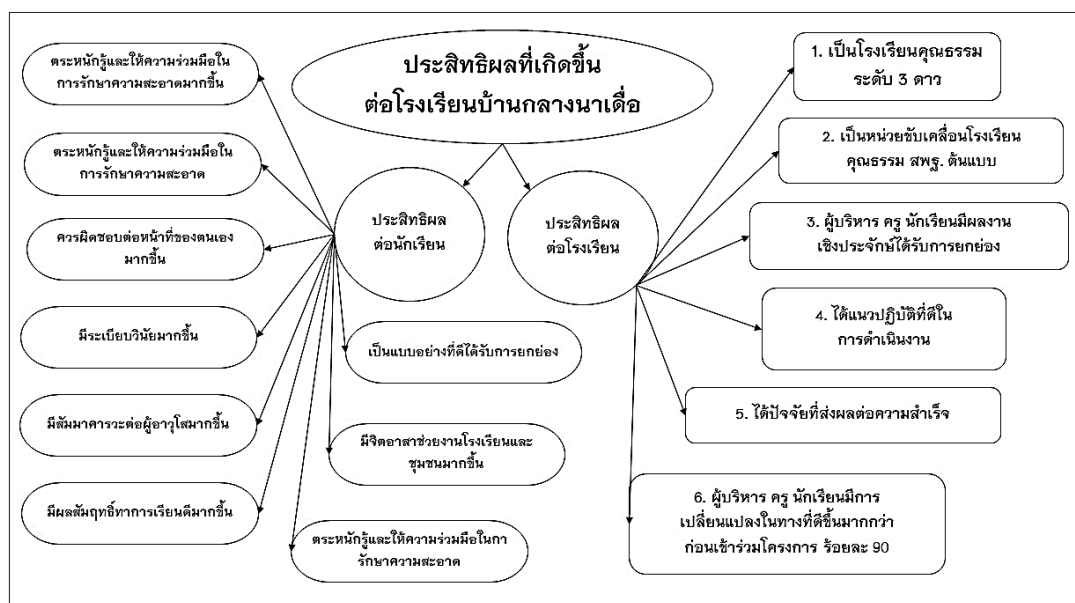
ผลที่เกิดขึ้นกับครู จากการพัฒนาตนเองตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนและการมีส่วนร่วมในการพัฒนางาน ด้วยการมาทำงานเช้า เข้าสอนตรงต่อเวลา พุดจาสุภาพ จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ประกอบการสอน ส่งงานที่ได้รับมอบหมายตามกำหนด ช่วยเหลืองานโรงเรียนด้วยความเต็มใจ ใช้อุปกรณ์ในการเรียนการสอนและการทำงานอย่างประหยัดตามความจำเป็นปิดไฟ ปิดพัดลม เมื่อไม่ใช้งาน ออกแบบกิจกรรมการบูรณาการคุณธรรมเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน ส่งผลให้ครูได้รับรางวัล 10,000 ครูชนคนคุณธรรม ประเภทครูผู้สอน (นางสาวเพ็ญตะวัน ทวีโคตร) รวมทั้งเกิดบรรยากาศการทำงานที่ดีในโรงเรียน ทุกคนช่วยเหลือซึ่งกันละกันในการทำงาน รู้จักเอื้อเฟื้อแบ่งปัน ทำงานเป็นทีมเวิร์คเน้นกระบวนการทำงานกลุ่ม เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงานเป็นอย่างยิ่ง

ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน นักเรียนมีการพัฒนาตนเองตามคุณธรรม
 อัตลักษณ์ของโรงเรียนและการลงมือปฏิบัติโครงการงาน ทำงานเป็นทีมโดยใช้กระบวนการ
 กลุ่ม รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา เดินแถวไป
 เรียน เป็นระเบียบเรียบร้อย พูดจาสุภาพ ส่งงานตรงเวลา ทิ้งขยะตามสถานที่จัดเก็บ รักษา
 ความสะอาดบริเวณโรงเรียน ห้องเรียน ห้องน้ำ โรงอาหาร ช่วยเหลืองานโรงเรียนด้วย
 ความเต็มใจ ใช้อุปกรณ์การเรียนอย่างประหยัด ปิดไฟ ปิดพัดลม เมื่อไม่ใช้มีคุณลักษณะ
 อันพึงประสงค์พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกเพิ่มขึ้น เมื่อเลิกเรียนกลับบ้านแล้วรู้จักช่วยเหลืองาน
 บ้านผู้ปกครอง ช่วยเหลืองานชุมชนเมื่อต้องการความร่วมมือต่าง ๆ และมีผลงานการ
 ดำเนินงานโครงการคุณธรรมระดับชั้นมัธยมต้น โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ปี พ.ศ. 2561
 เขตตรวจราชการที่ 11 ได้รับรางวัลเหรียญทองระดับชาติ

นักเรียนโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อยังได้รับเกียรติบัตร เป็นผู้มีความ
 ประพฤติดี มีคุณธรรมและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม ได้รับการยกย่องให้เป็นตัวอย่างที่ดี
 ให้แก่เด็กและเยาวชนจากกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมและจังหวัดสกลนคร
 ประจำปี 2562

นักเรียนโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อยังได้รับเกียรติบัตรผู้สอบผ่านธรรม
 ศึกษาประจำปี จากแม่กองธรรมสนามหลวง และพระครูวิชัยสารคุณ เจ้าคณะตำบล
 นาแก้วได้มอบทุนการศึกษา โดยมอบหมายให้ท่านพระครูจักรธรรมรัต เจ้าอาวาส
 วัดศรีชมชื่น บ้านกลาง เป็นผู้มอบให้ในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2562

สรุปได้ว่า ประสิทธิผลที่เกิดจากการดำเนินโครงการโรงเรียน
 คุณธรรม สพฐ.ทำให้เกิดดีต่อโรงเรียนในหลาย ๆ ด้าน ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์ในการ
 บริหารโครงการ 2) แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ 3) บทเรียนที่ดี
 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ 5) ผลที่เกิดขึ้นนอกเหนือความคาดหมาย 6) ผลที่เกิดขึ้น
 ต่อผู้บริหาร ครู นักเรียน ตามผลที่เกิดขึ้นจริง ดังภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 ประสิทธิผลของโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อที่มีต่อโรงเรียน

2. ประสิทธิผลที่มีต่อชุมชน

ในกระบวนการดำเนินโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้องอาศัยความร่วมมือของทุก ๆ ฝ่าย ทั้งด้านผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนที่จะต้องรับรู้ รับทราบถึงผลที่จะเกิดขึ้นต่อบุตรหลานของตนเองในด้านความประพฤติต่าง ๆ ฉะนั้นเมื่อโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อได้เริ่มกระบวนการพัฒนาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อชุมชนหลายประการ ซึ่งในชุมชนนั้นก็ประกอบไปด้วยครอบครัวผู้ปกครองนักเรียน และบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนได้รับผลที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาถึงเรื่องประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ที่มีต่อชุมชนใน 2 ประเด็น คือ

2.1 ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นกับครอบครัว/ผู้ปกครองนักเรียน

2.2 ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน

2.1 ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นกับครอบครัว/ผู้ปกครองนักเรียน

เมื่อนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล-มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านกลางนาเตือได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มีการพัฒนาตนเองตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนในเรื่อง ความมีวินัย ความรับผิดชอบและความมีจิตอาสา โดยอาศัยเครื่องมือที่สำคัญ คือ โครงงานคุณธรรมต่าง ๆ ทั้งระดับโรงเรียน ระดับห้องเรียนแล้ว ก็ได้เริ่มปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในหลายด้าน เช่น เมื่อก่อนนักเรียนจะมาโรงเรียนสายไม่ทันได้เข้าแถวหน้าเสาธง เวลาที่อยู่โรงเรียนไม่ได้คิดถึงความสะดวกของบริเวณโรงเรียน อาคารเรียน ห้องน้ำ ห้องสมุด เวลาเข้าแถวทำกิจกรรมหน้าเสาธงเพื่อเคารพธงชาติ สวดมนต์ไหว้พระและรับฟังโอวาทจากครูก็ไม่ใส่ใจใ้ใจด้วยกัน แถวไม่เป็นระเบียบ ในเวลาเรียนก็คุยกันในห้อง ไม่ทำการบ้านส่งครูตามกำหนดเวลา เข้าห้องมักถอดรองเท้าไม่เป็นระเบียบ เมื่อมีกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนก็ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่มีจิตอาสาช่วยเหลือ หรือเมื่อมีกิจกรรมงานบุญประเพณีในชุมชนไม่ได้ให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ครั้นเมื่อได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.แล้ว เริ่มปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามคุณอัตลักษณ์ของโรงเรียนทำให้เกิดคุณธรรมจริยธรรม เป็นคนมีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตอาสาช่วยงานสาธารณะทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน มีความเคารพในครูอาจารย์และผู้ใหญ่ การประพฤติปฏิบัติเช่นนี้นานวันเข้าจึงกลายเป็นอุปนิสัยอันดีงามในตัวของนักเรียน ส่งผลให้เกิดความประทับใจ พอใจให้ผู้บริหาร คณะครู และผู้ปกครองได้เห็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของลูกที่มีการพัฒนาตนเอง ด้านความมีระเบียบวินัย การทำการบ้าน การเข้านอน ตื่นนอนตรงต่อเวลาเพื่อมาให้ทันเข้าแถวเคารพธงชาติ และมีการช่วยเหลืองานบ้านหลังจากเลิกเรียนแล้ว ไม่ไปเที่ยวเตร่เสเพล หรือเสเพลสิ่งเสพติดให้โทษต่าง ๆ ก็ได้สร้างความพึงพอใจให้กับครอบครัวและผู้ปกครองนักเรียนเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ปกครองในประเด็นประสิทธิภาพที่เกิดขึ้น จากโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเตือ โดยการสอบถามในหลายประเด็น ดังนี้

ท่านคิดว่าโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.บ้านกลางนาเตือ มีผลต่อบุตรหลานของท่านในด้านการเรียน ความประพฤติ ความมีจิตสาธารณะ และมีผลต่อครอบครัวอย่างไร ถ้ามีคะแนนเต็ม 100 ท่านจะให้คะแนนเท่าไร อย่างไรบ้าง ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้น มีดังนี้

“...ทำให้ลูกมีความรับผิดชอบในการเรียนดีขึ้น มีสัมมาคารวะ รู้จักเข้าสังคม ทำให้รู้จักช่วยเหลือเพื่อนฝูงคนอื่นและส่วนร่วม เด็กและผู้ปกครองมีความผูกพันกันมากขึ้น ให้คะแนน 80 เปอร์เซ็นต์...”

(ผู้ปกครอง ผู้ให้ข้อมูล 1, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2563)

“...ดีขึ้นเรื่อย ๆ และดีมาก เป็นเด็กดีช่วยเหลืองานพ่อแม่ได้ดีมาก ช่วยล้างถ้วยชามเวลาถึงงานต่าง ๆ ทำให้เด็กมีความรับผิดชอบมากขึ้น ให้คะแนน 90 เปอร์เซ็นต์...”

(ผู้ปกครอง ผู้ให้ข้อมูล 2, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2563)

“...มีสมาธิและมีความพยายามมากขึ้น การเรียนดีขึ้น มีสัมมาคารวะ เรียบร้อยขึ้น มีน้ำใจ มีความเมตตา กรุณาต่อผู้อื่น ครอบครัวยอมรับใช้ เหตุผลในการใช้ชีวิตประจำวัน ให้คะแนน 80 เปอร์เซ็นต์...”

(ผู้ปกครอง ผู้ให้ข้อมูล 3, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2563)

“...การเรียนดีขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น ช่วยงานที่บ้าน ได้ดีขึ้น ก็ไปช่วยงานในชุมชนมากขึ้นโดยไม่ต้องบอก ครอบครัวก็มีความสุข ให้คะแนน 80 เปอร์เซ็นต์...”

(ผู้ปกครอง ผู้ให้ข้อมูล 4, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2563)

“...ตั้งใจเรียนขึ้น เอาใจใส่ เรียบร้อย ช่วยเหลืองานต่าง ๆ ทำให้มีความรับผิดชอบมากขึ้น ให้คะแนน 90 เปอร์เซ็นต์...”

(ผู้ปกครอง ผู้ให้ข้อมูล 5, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2563)

“...ดีขึ้นมีสมาธิมากขึ้น แต่ก่อนก็ดื้ออยู่แล้วพอได้เข้าร่วมโครงการก็ยิ่งดีขึ้นไปอีก ลูกชายมีจิตอาสาไปช่วยเหลือสิ่งของให้พระตอนบิณฑบาตตอนเช้า มีความสุขลูกไม่ดื้อ ให้คะแนน 85 เปอร์เซ็นต์...”

(ผู้ปกครอง ผู้ให้ข้อมูล 6, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2563)

สรุปได้ว่า ประสิทธิผลเกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ส่งผลต่อนักเรียนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมในทางที่ดี คือ 1) มีวินัยมากขึ้น 2) มีความรับผิดชอบมากขึ้น 3) มีจิตอาสา มากขึ้น 4) มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 5) สร้างความอบอุ่นในครอบครัว 6) ตั้งใจเรียน 7) เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น 8) ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากกว่าร้อยละ 80

2.2 ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นกับชุมชนบ้านกลางนาเดื่อ

นักเรียนโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ เมื่อทุกคนได้เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนคุณ สพฐ. แล้วได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมทั้งในเรื่องความประพฤติส่วนตัว และคุณธรรมด้านจิตอาสาทำงานเพื่อชุมชน ที่ตนอาศัยอยู่ เช่น เมื่อมีงานบุญประเพณีในวัดศรีชมชื่น หรือในชุมชนก็ได้เข้าร่วมทำงาน จิตอาสาคอยช่วยเหลือในสิ่งที่ตนเองทำได้ เช่น ปัดกวาดขยะ เช็ดถูศาลาการเปรียญ ทำความสะอาดห้องน้ำวัด เมื่อพระสงฆ์บอกข่าวกล่าวร้องให้ช่วยทำางานสิ่งใดก็เต็มใจ ในการรับใช้ช่วยเหลือ มีงานสาธารณะในชุมชนเกิดขึ้น เช่น งานพัฒนารอบ ๆ ชุมชนเนื่อง ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันสำคัญของสถาบันชาติ ก็ได้เข้าร่วมช่วยเหลือได้ความ เต็มใจ มีงานในชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ซึ่งทุกภาคส่วนในชุมชนนี้ได้เห็น ความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมความมีจิตอาสาให้กับนักเรียน มุ่งให้เป็นเยาวชนคนดี ของสังคม ประเทศชาติ จึงได้เข้ามาร่วมสนับสนุนโรงเรียนในด้านกำลังกาย กำลังทรัพย์ ด้วยการบริจาคสร้างหลังคาถาลานเอนกประสงค์ให้กับนักเรียนเพื่อจะได้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีความสุข และเป็นวิทยากรให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านป้องกันยาเสพติด ในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้สอบถามผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และ บุคคลในชุมชนบ้านกลางนาเดื่อ ถึงประสิทธิผลของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียน บ้านกลางนาเดื่อ ที่เกิดขึ้นกับชุมชนในประเด็นว่า ท่านได้ให้ความร่วมมือ พร้อมทั้งร่วม แสดงเป็นแบบอย่างที่ดีกับนักเรียนอย่างไร ผลการสัมภาษณ์ เป็นดังนี้

“...เป็นกรรมการสถานศึกษาก็ได้ช่วยงานทุกอย่างในโรงเรียน ให้ความร่วมมือบริจาคเงินสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนตามโอกาส ช่วยเข้ามาพัฒนา บริเวณโรงเรียนเป็นบางครั้ง ในการเป็นแบบอย่างนั้นก็จะช่วยแนะนำลูกหลานให้ทำตาม ให้รู้จักมีวินัย ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม...”

(กรรมการสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูล 1, สัมภาษณ์, 26 มกราคม 2563)

“...เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม โดยการร่วมกิจกรรม หรือร่วมชมกิจกรรมของโรงเรียนที่จัดขึ้น รวมไปถึงบริจาคปัจจัยสิ่งของในการให้ความร่วมมือกันได้อบรมประชุมเสนอความคิดเห็นแก้ไขปัญหาที่ทางโรงเรียนของคำปรึกษา ในที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา แบบอย่างที่ดีด้วยการเป็นคนมีสัจจะ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบคนอื่น ไม่ยุ่งอบายมุข ไม่ประพฤติผิดประเพณีกฎหมายบ้านเมืองเป็นต้น และที่สำคัญต้องมีความเป็นธรรม เป็นกลาง มีเหตุผล...”

(กรรมการสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูล 2, สัมภาษณ์, 30 มกราคม 2563)

“...ช่วยลดความขัดแย้งในชุมชน สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้น เป็นอย่างมาก ได้ช่วยบริจาคทรัพย์ให้โรงเรียนตามกำลัง และให้ความร่วมมือไปร่วม กิจกรรมที่โรงเรียนทุกครั้ง ร่วมมือในโครงการโรงเรียนคุณธรรมในด้านให้ความคิดเห็น และการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เวลาพ่อแม่จะไม่ทะเลาะกันให้ลูกเห็น อยู่กันแบบให้เกียรติซึ่งกันและกัน...”

(ผู้ปกครอง ผู้ให้ข้อมูล 3, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2563)

“...ลูกหลานสามารถช่วยเหลืองานต่าง ๆ ในชุมชนได้ สนับสนุนให้ทุนการศึกษาแก่บุตรหลานตามกำลัง พร้อมได้ช่วยทำงานจิตอาสาในชุมชนเมื่อ มีกิจกรรมเกิดขึ้น พร้อมให้ความร่วมมือกับโรงเรียนตามโครงการโรงเรียนคุณธรรมในเรื่อง ที่สามารถทำได้ ในการแสดงแบบอย่างนั้น ถ้าลูกทำอะไรที่ไม่ถูกต้องแล้วก็จะบอกกล่าว ตักเตือนว่า อะไรดี อะไรไม่ดี...”

(ผู้ปกครอง ผู้ให้ข้อมูล 4, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2563)

“...ช่วยลดการทะเลาะเบาะแว้งในชุมชน ทำให้ลดความขัดแย้ง ไปได้มาก จะช่วยบริจาคทรัพย์ให้เมื่อมีกิจกรรมต่าง ๆ บางครั้งก็เอาแรงไปช่วยทำ กิจกรรม ความร่วมมือที่ให้ไปก็เป็นความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ที่โรงเรียนแจ้งมา และให้ ความคิดเห็นในกิจกรรมที่เข้าร่วมทำ จะแสดงแบบอย่างโดยการให้ความร่วมมือ ลด ละ อบายมุข...”

(ผู้ปกครอง ผู้ให้ข้อมูล 5, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2563)

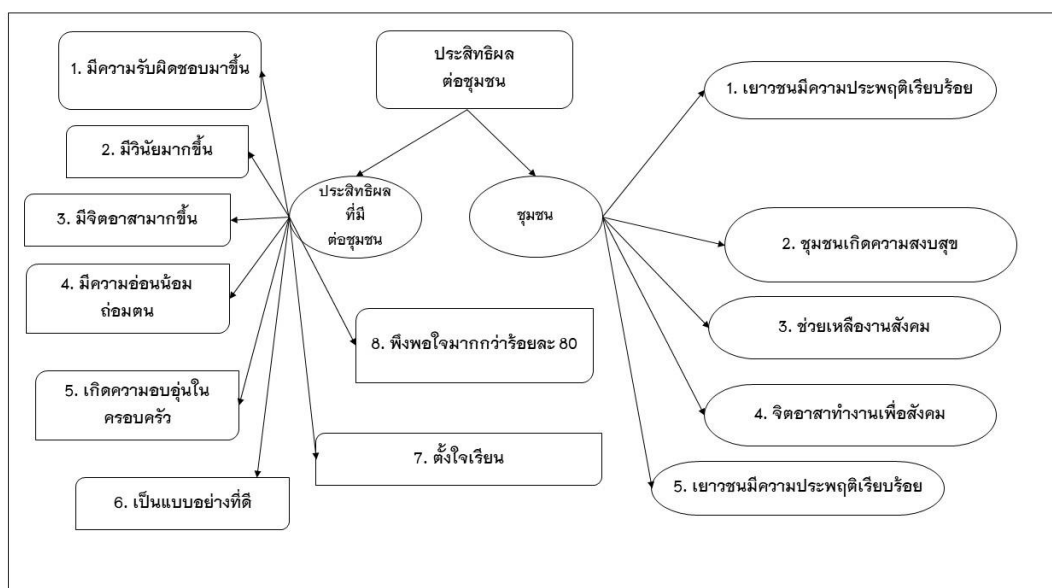
“...ช่วยทำให้เกิดความร่วมมือกันทำงานจิตอาสาในชุมชน
ให้การสนับสนุนโรงเรียนคุณธรรมด้วยการทำกิจกรรมร่วมงานบุญผ้าป่า พร้อมให้ความ
ร่วมมือทุกครั้งที่มีโครงการครอบครัวคุณธรรม หรือทุกงานที่เกี่ยวกับโรงเรียน จะแสดง
แบบอย่างด้วยการไม่ทะเลาะกันให้ลูกเห็นหรือได้ยินเวลาพ่อ แม่ทะเลาะกัน...”

(ผู้ปกครอง ผู้ให้ข้อมูล 6, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2563)

“...จะได้เด็กที่มีความรับผิดชอบ และมีคุณธรรม ให้เงินมาร่วม
กิจกรรมที่โรงเรียนจัดทุกครั้ง ให้ความร่วมมือด้วยการให้ลูกหลานเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง
พร้อมได้แสดงแบบอย่างที่ดีโดยการเป็นคนดีของสังคม ไม่เอาไร้เอาเปรียบผู้อื่น เสียสละ
เพื่อส่วนรวมเมื่อมีโอกาส...”

(กรรมการสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูล 7, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2563)

สรุปได้ว่า การดำเนินงานบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ. ตามแผนงานและโครงการคุณธรรมต่าง ๆ เกิดประสิทธิผลขึ้นกับชุมชนบ้านกลาง
หลายประการ ดังนี้ 1) กลุ่มเยาวชนมีความประพฤติเรียบร้อย 2) ชุมชนเกิดความสงบสุข
3) ช่วยเหลืองานสังคม 4) จิตอาสาทำงานเพื่อสังคม 5) ผู้อาวุโสเป็นแบบอย่างที่ดี ตามผล
ที่เกิดปรากฏจริงดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 ประสิทธิผลของโครงการโรงเรียนคุณธรรม

สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อที่มีต่อชุมชนบ้านกลางนาเดื่อ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียน
ในจังหวัดสกลนคร เป็นการวิจัยกรณีศึกษา (Case Study Research) สามารถสรุปผล
อภิปรายผล และข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งนี้ตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย
3. วิธีการดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผลการวิจัย
6. ข้อเสนอแนะการวิจัย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและถอดบทเรียนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ.ต้นแบบ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ.ต้นแบบ

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

พื้นที่เป้าหมายได้เลือกตัวอย่างแบบมีกฎเกณฑ์ (Criterion Sampling)
คือ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ในจังหวัดสกลนคร และเลือกให้ข้อมูลสำคัญ 55 คน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ออกแบบเน้นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study Research) เพื่อให้ได้รายละเอียดในเชิงลึกและรอบด้านโดยศึกษาตามกระบวนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โมเดลมูลนิธิยุวสถิรคุณ 6 ด้าน ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2562 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 และกำหนดไว้เป็น 3 ระยะ คือ 1) การศึกษาก่อนลงภาคสนาม 2) การศึกษาภาคสนาม 3) การจัดกระทำข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาก่อนลงภาคสนาม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องโรงเรียนคุณธรรม ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเน้นการวิจัยเชิงกรณีศึกษา จัดทำเค้าโครงงานวิจัยนำเสนอขออนุมัติหัวข้องานวิจัย เมื่อได้รับอนุมัติแล้วขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้อำนวยการสำนักเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาทั้ง 3 เขตในจังหวัดสกลนครเพื่อข้อมูลสนับสนุนงานวิจัย และได้จัดทำเครื่องมือเก็บข้อมูลวิจัยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความค่าความเชื่อมั่น ได้ผลค่าความเชื่อมั่น 1.00 เตรียมไว้นำไปเก็บข้อมูลวิจัย เลือกสนามวิจัยและเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากนั้นขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลภาคสนามที่โรงเรียนเป้าหมาย โดยใช้ตัวผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญ และเครื่องมือประกอบด้วย แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกภาคสนาม แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถาม กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง อุปกรณ์เครื่องเขียนเตรียมเข้าเก็บข้อมูลภาคสนาม

2. การศึกษาภาคสนาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาเข้าไปแนะนำตัวกับผู้บริหารโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 21 กันยายน 2562 ในช่วงแรกผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความคุ้นเคย (Rapport) กับทางโรงเรียนและศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโครงการโรงเรียนคุณธรรม พร้อมจัดทำตารางนัดหมายผู้ให้ข้อมูลในภาคส่วนต่าง ๆ จากนั้นจึงได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มย่อย การสัมภาษณ์รายบุคคล รวมทั้งเข้าสังเกตการณ์ในโรงเรียนสลับช่วงเวลา เพื่อได้ให้ข้อมูลในกิจกรรมการเรียนการสอน และบรรยากาศการทำกิจกรรมนอกเวลาเรียนของนักเรียน รวมทั้งได้เข้าร่วมเป็นวิทยากรบรรยายธรรมในกิจกรรมสำคัญของโรงเรียน เช่น งานเข้าค่ายลูกเสือคุณธรรม เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2563 พร้อมกับได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูล

และความถูกต้องของข้อมูล เพื่อให้ได้ความเที่ยงตรง ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูล ในด้านความเที่ยงตรง (Validity) โดยใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ขณะเก็บข้อมูลได้บันทึกข้อมูลอย่างละเอียด บันทึกเสียง จดบันทึกข้อสังเกตต่าง ๆ ในการเก็บข้อมูลแต่ละครั้งเพื่อเป็นการตรวจสอบภายใน (Internal Validity) นำเอาผลการบันทึกข้อมูลให้ผู้บริหาร ครูแกนนำตรวจสอบเพื่อยืนยันความถูกต้องภายนอก (External Validity) ลำดับต่อมาจึงได้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามแผนที่กำหนดไว้ ทั้งในส่วนตัวและในสถานที่และระยะเวลาที่แตกต่างกัน ตลอดจนได้ตรวจสอบวิเคราะห์เอกสารประเภทต่าง ๆ ของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

3. การจัดกระทำข้อมูล เมื่อได้รวบรวมข้อมูลวิจัยภาคสนามแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล พร้อมได้ตรวจสอบเสาะหา ทั้งด้านเวลา สถานที่ บุคคล ด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยการตีความและสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รวบรวมมาได้ในสนามวิจัยเพื่อวิเคราะห์หาความหมาย ความคล้ายคลึง ความแตกต่าง ใช้วิธีการตามหลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม ใช้แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกภาคสนามบันทึกกิจกรรมและเหตุการณ์ต่าง ๆ แบบสอบถามประสิทธิผลโรงเรียน คุณธรรม สพฐ. และใช้แบบวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง บางประเด็นใช้การสัมภาษณ์เพิ่มเติม เพื่อเป็นการยืนยันในรายละเอียดในการดำเนินงานนั้น ๆ เช่น สอบถามผู้บริหาร ครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมโครงการคุณธรรม

สรุปผลการวิจัย

1. บทเรียนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ผลจากการวิจัยพบว่า 6 บทเรียนที่ทำให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ ประกอบด้วย

1.1 การรับรู้และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เป็นหลักการดำเนินงานที่สำคัญ เพราะต้องให้ทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ต้องรับรู้ถึงกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.อย่างชัดเจน พร้อมกับเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในทุกขั้นตอน เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

1.2 การบูรณาการคุณธรรมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนและ กิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน กระบวนการในการพัฒนาคุณธรรมจำเป็นต้องมี การบูรณาการแทรกเข้าทุกสาระการเรียนรู้และทุกกิจกรรมที่โรงเรียนได้จัดขึ้น เพื่อให้เด็ก นักเรียนทุกระดับชั้นได้ศึกษา และนำมาปฏิบัติให้เกิดผลในชีวิตประจำวันอย่างแท้จริง

1.3 นักเรียนทำได้ตามศักยภาพของตนเอง ความสามารถในการเรียนรู้ของ นักเรียนในแต่ละสายชั้นไม่เท่ากัน ผลของการพัฒนาคุณธรรมตามกระบวนการดำเนินงาน ที่เกิดขึ้นจึงเป็นไปตามศักยภาพของนักเรียน ตามช่วงวัย ตามความสามารถของนักเรียน

1.4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียน เป็นการเรียนรู้การดำเนินการ พัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพล.ว่าในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติงาน มีปัญหาและอุปสรรคเกิด ขึ้นมาอย่างไร และมีวิธีการแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร ใช้หลักการ AAR (After Action Review) กระบวนการ PLC (Professional Learning Community) ทั้งเต็มรูปแบบและกึ่งรูปแบบ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อจะได้องค์ความรู้ในการปฏิบัติงานให้ ดียิ่งขึ้น

1.5 การพัฒนาครูและพัฒนานักเรียนแกนนำ ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญ ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพล.ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ เพราะครู และนักเรียนแกนนำเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานตามกิจกรรม โครงการคุณธรรมให้ประสบผลสำเร็จ ฉะนั้นจึงต้องมีการพัฒนาให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงานจึงจะ ขับเคลื่อนโครงการให้บรรลุเป้าหมายได้

1.6 การนิเทศติดตาม ประเมินผล ในกระบวนการดำเนินการตามแผนงาน นโยบายที่กำหนดไว้ทุกขั้นตอน ต้องมีการนิเทศติดตามผลทุกช่วงระยะเวลา คือ ก่อนการ ดำเนินงาน ระหว่างการดำเนินการ และหลังการดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า ในการปฏิบัติงาน พร้อมใช้หลัก PDCA ในทุกกิจกรรมที่ปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลอันดีเลิศ และใช้ 4 กลยุทธ์ในการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1.6.1 กลยุทธ์การพัฒนาครูและบุคลากร เป็นกระบวนการอันดับแรก ที่ โรงเรียนคุณธรรม สพล.บ้านกลางนาเต๋อได้ปฏิบัติ เพราะถือว่าเป็นทรัพยากรในการ บริหารที่สำคัญที่สุด และเป็นพื้นที่องที่จะขับเคลื่อนให้งานเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล

1.6.2 กลยุทธ์การพัฒนานักเรียน เป้าหมายของการพัฒนาคุณธรรม ในโรงเรียนก็คือ นักเรียน ที่งานพัฒนาคุณธรรมโรงเรียนบ้านกลางนาเต๋อได้ดำเนินการ เป็นอันดับที่ 2 เพื่อจะได้เป็นกำลังในการดำเนินงานโครงการ

1.6.3 กลยุทธ์การพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายใน คือ สัมพันธภาพอันดี ระหว่างผู้บริหาร ครู และนักเรียนเพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลัง

1.6.4 กลยุทธ์การมีส่วนร่วม หลักการสำคัญของการพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรม คือ มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีมและใช้กระบวนการกลุ่มในการปฏิบัติหน้าที่ จึงจำเป็นต้องสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนให้ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของทีมงานเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปโดยราบรื่น บรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

2. ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ มี 2 ด้าน พิจารณาได้จากผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นเป็นที่ประจักษ์ คือ ได้รับการยกย่องจากองค์กรภายนอกได้มอบมอบเกียรติบัตรและรางวัลให้กับผู้บริหาร ครู นักเรียน และผลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยรวม มีผลดังนี้ ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ที่มีต่อโรงเรียนและชุมชนบ้านกลางนาเดื่อโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ($\bar{X} = 4.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากที่สุด 3 ลำดับแรก ประกอบด้วย มีการวางแผนการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.96$) ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.93$) และโรงเรียนใช้โครงการคุณธรรมเป็นแนวทางหลักในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ($\bar{X} = 4.91$) ส่วนค่าที่น้อยสุด 3 ลำดับประกอบด้วย นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมและการนำไปประยุกต์ใช้ ไว้ในสมุดเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.56$) กระบวนการดำเนินงานเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.58$) มีการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโครงการคุณธรรม ($\bar{X} = 4.58$) พร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้แยกศึกษาประสิทธิผลในอีก 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 ประสิทธิผลที่เกิดขึ้นต่อโรงเรียน การดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.นั้น พิจารณาได้จากผลการดำเนินโครงการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ประกอบด้วย 1) นักเรียนมีความตระหนักรู้และให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาดมากขึ้น 2) มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองมากขึ้น 3) มีระเบียบวินัยมากขึ้น 4) มีสัมมาคารวะต่อผู้อาวุโสมากขึ้น 5) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น 6) มีจิตอาสาช่วยงานโรงเรียนและชุมชนมากขึ้น 7) เป็นแบบอย่างที่ดีได้รับการยกย่องและทำให้เกิด

ประสิทธิผลต่อโรงเรียนในหลาย ๆ ด้าน ประกอบด้วย 1) ได้รับการประเมินเป็นโรงเรียนคุณธรรม ระดับ 3 ดาว 2) ได้รับคัดเลือกเป็นหน่วยขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ 3) ผู้บริหารโรงเรียนบ้านกลางนาเตือ ครู และนักเรียนมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ได้รับเกียรติบัตรดีเด่นในหลาย ๆ ด้าน จากองค์กรในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและในระดับประเทศ 4) ได้แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ 5) ได้ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ 6) ผู้บริหาร ครู นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นมากกว่าก่อนการเข้าร่วมโครงการร้อยละ 90

2.2 ประสิทธิผลที่มีต่อชุมชน การดำเนินงานบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. พิจารณาได้จากผลการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการงานคุณธรรมต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลต่อชุมชน ซึ่งพิจารณาได้จากใน 2 ภาคส่วน คือ ด้านครอบครัว/ผู้ปกครอง 1) มีความรับผิดชอบมากขึ้น 2) มีวินัยมากขึ้น 3) มีจิตอาสามากขึ้น 4) มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 5) เกิดความอบอุ่นในครอบครัว 6) เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น 7) ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากกว่าร้อยละ 80 ในด้านชุมชนเกิดสิ่งที่ดีงามในชุมชนหลายประการ คือ 1) เยาวชนมีความประพฤติเรียบร้อย 2) ชุมชนเกิดความสงบสุข 3) กลุ่มเยาวชนช่วยเหลืองานในชุมชน 4) มีจิตอาสาทำงานเพื่อสังคม 5) ผู้อาวุโสในชุมชนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านกลางนาเตือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยใช้หลักการการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study Research) ได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ 1) การศึกษาก่อนลงภาคสนาม 2) การศึกษาภาคสนาม 3) การจัดกระทำข้อมูล มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. ผลการถอดบทเรียนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบโรงเรียนบ้านกลางนาเตือได้ดำเนินการพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ตามโมเดลมูลนิธิยุวสถิรคุณ 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านที่ 1 การสร้างการรับรู้ และการยอมรับ ด้านที่ 2 การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ด้านที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์

ของโรงเรียน ด้านที่ 4 การกำหนดวิธีบรรลุดุชนธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ด้านที่ 5 การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) และด้านที่ 6 การสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ประสบผลสำเร็จโดยพิจารณาจากการที่ผู้บริหารโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ครู และนักเรียนมีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกเป็นไปตามคุณธรรมเป้าหมายและบรรลุดุชนธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน คือ มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตอาสา ทำให้เกิดบทเรียนในการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. 6 บทเรียน ประกอบด้วย 1) การรับรู้และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 2) การบูรณาการคุณธรรมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน 3) นักเรียนทำได้ตามศักยภาพของตนเอง 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียน 5) การพัฒนาครูและพัฒนานักเรียนแกนนำ 6) การนิเทศติดตามประเมินผล โดยมีกลยุทธ์ในการดำเนินงาน 4 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์การพัฒนาครูและบุคลากร 2) กลยุทธ์การพัฒนานักเรียน 3) กลยุทธ์การพัฒนาสิ่งแวดล้อม 4) กลยุทธ์การพัฒนาการมีส่วนร่วม ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในกระบวนการดำเนินงานได้ใช้รูปแบบการบริหารงานเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนได้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพจึงส่งผลให้ประสบผลสำเร็จ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุระ อ่อนแพง ปัญญา สังขวดี วิทยา จันทรศิลา และสำราญ มีแจ้ง (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สร้างขึ้น ในวิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมี 4 วิธี คือ 1) การบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) การจัดกิจกรรมโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม 4) การจัดกิจกรรมพัฒนาตามวิถีชีวิตในชุมชน ทำให้การประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สร้างขึ้น มีความเป็นไปได้ในระดับมาก และควมมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และจากบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.โดย 4 กลยุทธ์ที่มีบริหารงานในรูปแบบการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและการบูรณาการคุณธรรมกับการจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้การดำเนินการประสบผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิทรา ฉินไพศาล สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และแสวง นิลมามะ (2558, บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง กลยุทธ์การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 6 ด้าน คือ (1) หลักสูตร (2) ผู้บริหาร (3) ครูผู้สอน (4) การจัดการเรียนการสอน (5) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนและ (6) สิ่งแวดล้อม/สถานที่ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. จากผลการวิจัยประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. นั้น พิจารณาได้ใน 2 ประเด็น คือ

2.1 ประสิทธิผลที่มีต่อโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า คุณธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ครู และนักเรียน มีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมเป้าหมายและตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน คือ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ มีจิตอาสามากกว่าร้อยละ 90 และมีประสิทธิผลนอกเหนือจากเป้าหมายอีก เช่น ได้กลยุทธ์ในการบริหารโครงการ ได้แนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จได้บทเรียนที่ดี ได้ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อเป็นโรงเรียนขยายโอกาสได้มีแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนทุกระดับตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมต้น ซึ่งเป็นช่วงวัยที่เปลี่ยนผ่านจากวัยเด็กเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้นโดยอาศัยโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ฉะนั้นการดำเนินการต้องอาศัยความร่วมมือกับทุกภาคส่วนจึงจะทำให้ประสบผลตามเป้าหมาย ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระเรืองฤทธิ์ คัดข้างบน (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สถานศึกษา โรงเรียน สถาบันครอบครัว และสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาความร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมและสร้างพฤติกรรมเชิงคุณธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ในสังคมเชิงจริยธรรม ระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีระบบแบบแผนร่วมกัน หลักการทางศาสนา และการสร้างแบบอย่างปฏิบัติเชิงคุณธรรมจริยธรรมที่ดีแก่เด็กและนักเรียนในชุมชนสถานศึกษา

2.2 ประสิทธิภาพที่มีต่อชุมชน จากการที่โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นต่อชุมชนในด้านครอบครัว ผู้ปกครอง มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกับนักเรียน คือ มีวินัยมากขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น มีจิตอาสามากขึ้น ผู้ปกครองมีความพึงพอใจมากกว่าร้อยละ 80 ในด้านชุมชนบ้านกลาง มีผลทำให้ชุมชนเกิดความสงบสุข กลุ่มเยาวชนมีความประพฤติเรียบร้อย ช่วยเหลืองานในชุมชน มีจิตอาสาทำงานเพื่อสังคม สร้างความร่วมมือกันชุมชน ผู้อาวุโสในชุมชนประเพณีตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า มีแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนอันเป็นผลทำให้ได้นักเรียนที่มีคุณภาพมีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวิริยา ท้าวพัฒนะ ฐิติมา วรณศรี และฉลอง ชาตธูประชีวิน (2559, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการและการวางแผนพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 2) การดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 3) การประเมินติดตามผลพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 4) การปรับปรุงดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เมื่อได้ดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการ โดยใช้โครงการคุณธรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนนั้นมีคุณลักษณะอันดีงามตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านครอบครัว และในด้านชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ วงศ์ศรียา (2562, บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.: กรณีโรงเรียนบ้านนาแมด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.: กรณีโรงเรียนบ้านนาแมด พัฒนาทั้ง 3 ด้าน ในวงรอบที่ 1 ใช้ 5 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) โครงการงานคุณธรรม 2) กิจกรรมพี่แกนนำสอนน้องทำดี 3) กิจกรรมสอดแทรกคุณธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ 4) กิจกรรมอบรมจิตพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมวัดสุตสัปดาห์ 5) กิจกรรมพบพระพบธรรม ในวงรอบที่ 2 ใช้ 4 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) โครงการงานคุณธรรม 2) กิจกรรมพี่แกนนำสอนน้องทำดี 3) กิจกรรมสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ 4) กิจกรรมอบรมจิตพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมวันสุตสัปดาห์ โดยเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้แก่นักเรียน ผลการติดตามการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน

คุณธรรม สพฐ.: กรณีโรงเรียนบ้านนาแมด ในวงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2 ทำให้นักเรียนโรงเรียนบ้านนาแมด จำนวน 138 คน มีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น มีระเบียบวินัยมากขึ้น และมีจิตสาธารณะมากขึ้นกว่าก่อนการพัฒนา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า การดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนในด้านพฤติกรรมที่พึงงามทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารโครงการในสถานศึกษาอื่น ๆ ดังนี้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนอื่นสามารถนำเอารูปแบบ กระบวนการดำเนินงานตามรูปแบบของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อไปปรับใช้ได้ให้เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษาของตน

1.2 การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นสิ่งสำคัญมากในการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม ฉะนั้นจึงต้องใช้กลยุทธ์ในการสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนให้มีความต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

1.3 คุณธรรมเป็นสำคัญในการดำเนินชีวิต ครูควรมีความตระหนักในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียนควบคู่กับการให้ความรู้ทางด้านวิชาการ

1.4 การดำเนินงานต้องพัฒนาครูและนักเรียนให้เป็นคนมีความรู้ความสามารถจึงจะทำให้การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ประสบผลสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

2.1 ควรศึกษาการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ปกครองและผู้นำในชุมชนที่ส่งผลให้งานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

2.2 ควรศึกษากลยุทธ์ในการสร้างแรงจูงใจบุคลากรในสถานศึกษาที่ผู้บริหารโรงเรียนนำมาใช้มีอะไรบ้าง เพื่อได้มีองค์ความรู้ให้นำไปปรับใช้กับสถานศึกษาอื่น ๆ

2.3 ควรศึกษากระบวนการจัดทำโครงงานของเด็กนักเรียนระดับอนุบาลและประถมศึกษาตอนต้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2550). รายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง
รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย. กรุงเทพฯ.
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12
(พ.ศ. 2560 – 2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2560). รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนใน
สถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบาย
และยุทธศาสตร์.
- กิตติศักดิ์ สมอเชียว. (2555). การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนบ้านเขาคันทรง
อำเภอศรีราชา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3.
งานนิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เกียรติศักดิ์ แปโค. (2558). การพัฒนาคุณธรรมนักเรียนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ
โรงเรียนชุมชนเอื้องก่อนาดิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เกษม วัฒนชัย. (2559). โรงเรียนคุณธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ.
บริษัท ธนัทธการพิมพ์ จำกัด.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2550). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
อมรินทร์พริ้นติ้งฯ.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2557). คุณธรรม จริยธรรม กับศีลธรรม: มุมมองจากปรัชญา.
กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS.
พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญปิซิเนสส์แอนด์ดี.
- นุจรินทร์ ปามูล. (2560). การถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการโครงการ
โรงเรียนคุณธรรมตามโครงการกองทุนการศึกษาของโรงเรียนบ้านแซว
วิทยาคม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ:
บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.

- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2561). *แนวคิด หลักการและกระบวนการวิจัย : เชิงปริมาณ คุณภาพและผลงานวิธีการเขียนวิทยานิพนธ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- นิทรา ฉันทไพศาล สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย และแสง นิลนามะ. (2559). กลยุทธ์การบริหารการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*, 7 (2), 163.
- นายิกา จันทรียีหาว. (2560). รูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1, *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 11 (2), 51.
- โนรอาดา มามะ วุฒิชัย เนียมเทศ และเอกรินทร์ สังข์ทอง. (2561). การดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในโครงการกองทุนการศึกษารุ่นที่ 3 (ภาคใต้), *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 29 (3), 138.
- ประไพพิมพ์ สุธีวสินนท์ และประสพชัย พสุนนท์. (2559). กลยุทธ์การเลือกตัวอย่างสำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพ. *วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 29 (2), 38.
- แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ 2562-2565. (2562) โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ. สกลนคร.
- พระครูประโชติ จันทวิมล. (2555). *การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวังนนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ พธ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระบำรุง ปญญาพล. (โพธิ์ศรี). (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ พธ.ม. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเรืองฤทธิ์ คัดข้างบน. (2015). *คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ในอำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134
ตอนที่ 40 ก. 6 เมษายน 2560.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ:
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

รายงานการดำเนินกิจกรรม โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับดาวดวงที่ 3
ประจำปีการศึกษา 2561. (2562). โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ. สกลนคร.

รายงานผลการดำเนินงานองค์กรคุณธรรมโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ. (2562).
โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ. สกลนคร.

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การวิเคราะห์และสังเคราะห์กลยุทธ์การนำผลการทดสอบ
ทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน :
พหุกรณีศึกษาโรงเรียนที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาในระดับดี. (2556).
สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). กรุงเทพฯ.

รายงานการสังเคราะห์องค์ความรู้กระบวนการขยายผลโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม
ในส่วนภูมิภาคและการประเมินผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม
(ฉบับสมบูรณ์). (2560). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ.

รายงานสรุปการจัดประชุมสัมมนาพิเศษอาสาของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม. (2560).
มูลนิธิยุวสถิรคุณ. 19-20 มิถุนายน 2560. โรงแรมอมาริตอนเมือง. กรุงเทพฯ.

รายงานสรุปการจัดประชุมสัมมนาวิทยากรพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม. (2560).
30 กันยายน – 1 ตุลาคม 2560. โรงแรมอมาริตอนเมือง. กรุงเทพฯ.

รุ่งอรุณ เขียวพุ่มพวง (2557). *กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม
ของเด็ก*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักนันทนาการกรมพลศึกษา.

วิริยา ท้าววัฒนะ ลิตติมา วรรณศรี และฉลอง ชาตรูปะชีวิน. (2559) การศึกษาแนวปฏิบัติ
ที่ดีในการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดพิจิตร,
วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 18 (2), 225.

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2558). *คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม*.
พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพฯ. บริษัท สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

- _____. (2558). กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ทำอย่างไรให้ประสบผลสำเร็จ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ. บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- _____. (2559). หนังสือ *ครอบครัวคุณธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ.
- _____. (2559). หนังสือ *คู่มือจัดกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ.
- _____. (2559). หนังสือ *นิเทศศาสตร์ติดตามโรงเรียนคุณธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ.
- สุธัญญา วรณัยพินิจ ปราโมทย์ จันทร์เรือง และเนติ เฉลยวาเรศ. (2558). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1, *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 16 (4), 177.
- เสน่ห์ คำปັນและวลัยพร ศิริภิรมย์. (2558). การดำเนินโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ของโรงเรียนชัยบาดาลพิทยาคม จังหวัดลพบุรี, *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 10 (4), 378.
- สุภาวงศ์ จันทวานิช. (2561). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 24. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพร สุขสวัสดิ์. (2552). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสตรีนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุระ อ่อนแพง ปัญญา สังขวดี วิทยา จันทรศิลา และสำราญ มีแจ้ง. (2556). รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 15 (ฉบับพิเศษ), 258.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564*. สำนักงานกฤษฎีกา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มาตรฐานและตัวชี้วัด*. สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนดีต้องมีที่ยืน. สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- อมรรัตน์ วงศ์ศรียา. (2562). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.: กรณีโรงเรียนบ้านนาแมด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกสศ. : มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกสศ.
- Baderson, D.W. (2004). The Effects of a Personal Accountability and Personal Moral On Urban Elementary Student Social and Off-task Behaviors. *Journal of Teaching in Physical Education*, 24 (1), p. 66–87 Jan 2005.
- Bogdan, M., & Taylor, R. H. (1984). *Introduction to Qualitative Research Methods*. Michigan: University of Michigan.
- Bogdan, R. C., & Biklen, S. K. (1982). *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods*. Boston: Allyn and Bacon.
- Cline, C., Heesters, A., Secker, B. et al. (2012). *HEC Forum* 24: 227.
<https://doi.org/10.1007/s10730-012-9187-8>.
- Cronley, mary Elizabeth. (2003). Tessaban School : The Moral Life of Thai Primary school. *Dissertatin Abstracts International* . 64 (05): 1513–A.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choo thing Among Five Traditions*. Thousand Oaks, CA: sage.
- Henson, Robon K. (2001). Perceived Responsibility of Prospective Teacher for the Moral Development of Their Student. *Dissertation Abstracts international*. 25 (8): 131 A.
- Lincoln, Y. S. and Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Reseach Methods*. Sacond Edition. Newbury Park, CA; Sage.
- Royal Janell Klingner. (2004). The Idetification of Student Discipline Problem Resulting in School out of School Suspension by Comparing Gender Level of High School Student. *Dissertation Abstract International*. 64(8): 2733A.

Stake, R. E. (2000). Case Studies. In N. K. Dezin and Y. S. Lincoln (Eds.), *Handbook of Qualitative Research*, 2nd Edition Thousand Oaks, CA: Sage.

Yin, R. K. (1993). *Application of Case study Research*. Newbury Park, CA: Sage.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
รายนามผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย
จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร คณบดีคณะครุศาสตร์
 และประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร
 ครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญา
 ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. ดร.สุรัตน์ ดวงชาชม คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหา
 บัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
3. นางพรชนก พรหมอารักษ์ คศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงาน
 พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
4. ดร.เกษมณ มังคละศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ
 สกลนคร เขต 1
5. นางสาวเรวดี ขาวพิมพ์ ครู ชำนาญการโรงเรียนหนองผือเทพนิมิต
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ
 สกลนครเขต 1

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๘๐๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม

อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ จำนวน ๑ ชุด
 ๒. เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด
 ๓. แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหารัตน์ อินธิสิทธิ์ (ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์) รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๑๔๒๑๒๔๑๐๒ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.ชรินดา พิมพ์บุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.หาญชัย อัมภผล)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน พระมหารัตน์ อินธิสิทธิ์ (ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์) โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๘ ๕๕๒๔ ๕๕๕๖

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๘๐๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.สุรัตน์ ดวงชาทม

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ จำนวน ๑ ชุด
๒. เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด
๓. แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาธศรี อินธิสิทธิ์ (ติคุณปญโญ) รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๑๔๒๑๒๒๔๑๐๒ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.ชรินดา พิมพ์บุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

U-annur

(รองศาสตราจารย์ ดร.หาญชัย อัมภาล)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน พระมหาธศรี อินธิสิทธิ์ (ติคุณปญโญ) โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๘ ๕๕๒๔ ๙๕๕๖

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๘๐๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน นางพรชนก พรหมอารักษ์

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ จำนวน ๑ ชุด
๒. เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด
๓. แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาธศรี อินธิสิทธิ์ (ดิกขปญญ) รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๑๔๒๑๒๒๙๑๐๒ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.ชรินดา พิมพ์บุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

U. Anan

(รองศาสตราจารย์ ดร.หาญชัย อัมภผล)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๙๗ ๐๒๒๙

โทรสาร ๐ ๔๒๙๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน พระมหาธศรี อินธิสิทธิ์ (ดิกขปญญ) โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๘ ๕๕๒๔ ๙๕๕๖

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๘๐๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกลางนาเตือ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ จำนวน ๑ ชุด

๒. เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

๓. แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหารัถศรี อินธิสิทธิ์ (ดิถีขปญญ) รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๑๔๒๑๒๕๑๐๒ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.ชรินดา พิมพบุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

U. aum

(รองศาสตราจารย์ ดร.หาญชัย อัมภผล)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน พระมหารัถศรี อินธิสิทธิ์ (ดิถีขปญญ) โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๘ ๕๕๒๔ ๕๕๕๖

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/ว ๘๐๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๑๔ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตเคราะห้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน นางสาวเรวดี ขาวพิมพ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กรอบแนวคิดการวิจัย และนิยามศัพท์เฉพาะ จำนวน ๑ ชุด

๒. เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

๓. แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาธศรี อินธิสิทธิ์ (ตฤขปญโญ) รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๑๔๒๑๒๔๑๐๒ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.ชินดา พิมพ์บุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขออนุญาตเคราะห้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาได้จัดทำขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห้จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.หาญชัย อัมภพล)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน พระมหาธศรี อินธิสิทธิ์ (ตฤขปญโญ) โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๘ ๕๕๒๔ ๙๕๕๖

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

ที่ อว ๐๖๒๑.๑๒/๘๒๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
๖๘๐ ถ.นิตโย ต.ธาตุเชิงชุม
อ.เมือง จ.สกลนคร ๔๗๐๐๐

๒๑ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตขอเช่ารถเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาธศรี อินธิสิทธิ์ รหัสประจำตัวนักศึกษา ๖๑๔๒๑๒๒๔๑๐๒ ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียน สพฐ. ต้นแบบ : กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร.ชรินดา พิมพ์บุตร เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ให้นักศึกษารายดังกล่าวได้เก็บรวบรวมข้อมูลกับนักวิชาการศึกษาในหน่วยงานของท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ประกอบการศึกษาวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณในความอนุเคราะห์มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

U. Suan

(รองศาสตราจารย์ ดร.หาญชัย อัมภผล)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐ ๔๒๔๗ ๐๒๒๔

โทรสาร ๐ ๔๒๔๗ ๐๐๓๒

ผู้ประสานงาน พระมหาธศรี อินธิสิทธิ์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ๐๘ ๕๕๒๔ ๕๕๕๖

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ชุดที่ 1 ฉบับที่.....

แบบวิเคราะห์เอกสารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ การวิจัยเรื่อง
“การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ:
กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

ชื่อเอกสาร.....

ชนิดของเอกสาร.....

ได้รับมาจาก.....

วันที่ เดือน พ.ศ.

เนื้อหาโดยย่อ

[illegible]

แบบวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยเรื่อง
“การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียน
ในจังหวัดสกลนคร”

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนถูกต้อง ตรงประเด็น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดประเด็นในการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวข้องกับโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ซึ่งมีเอกสารที่เกี่ยวกับนโยบายของ สพฐ. หรือ คำสั่งต่าง ๆ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร จึงได้จัดทำแบบวิเคราะห์เอกสารขึ้นเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์หาความเกี่ยวข้องใช้ประกอบในการจัดทำข้อมูลต่อไป ซึ่งประกอบเอกสารหลายชนิด เช่น

1. แผนงานโรงเรียน.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. หลักสูตรสถานศึกษา.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. แผนการจัดการเรียนรู้.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. คำสั่ง ประกาศ นโยบาย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. รายงานประจำปี.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. โครงงานคุณธรรม.....

[illegible]

7. เอกสารประวัติโรงเรียน.....

[illegible]

8. และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....

[illegible]

วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... ตั้งแต่เวลา.....ถึง.....
 สถานที่.....
 ผู้บันทึก.....

[illegible]

วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... ตั้งแต่เวลา.....ถึง.....
สถานที่.....
ผู้บันทึก.....

[illegible]

วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... ตั้งแต่เวลา.....ถึง.....
 สถานที่.....
 ผู้บันทึก.....

เรื่อง	เรื่องราวที่บันทึก
4. การกำหนดวิธีบรรลุดุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน	
ON	
TN	
MN	

วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... ตั้งแต่เวลา.....ถึง.....

สถานที่.....

ผู้บันทึก.....

เรื่อง	เรื่องราวที่บันทึก
5. การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)	
ON	
TN	
MN	

วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... ตั้งแต่เวลา.....ถึง.....
 สถานที่.....
 ผู้บันทึก.....

เรื่อง	เรื่องราวที่บ้านทีก
6. การสร้างกลไกการขับเคลื่อน โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	
ON	
TN	
MN	

ชุดที่ 2

แบบบันทึกภาคสนามงานวิจัยเรื่อง
“การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียน
ในจังหวัดสกลนคร”

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนถูกต้อง ตรงประเด็น ผู้วิจัยจึงได้จัดทำแบบบันทึกภาคสนามโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม หรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการทั้งในด้านที่เป็นผลลัพธ์เชิงบวกและผลลัพธ์เชิงลบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลนำไปจัดกระทำข้อมูลในการวิจัยต่อไป ซึ่งมีรูปแบบในการจดบันทึกแยกเป็นเป็นสามส่วน ดังนี้

1. ส่วนที่หนึ่งการจดบันทึกสิ่งที่สังเกตเห็นตามที่สังเกตเห็นตามความเป็นจริง (Observation Note หรือ ON) โดยการบรรยายอย่างละเอียดถึงสิ่งแวดล้อม สถานที่ บุคคล เหตุการณ์ คำพูดของบุคคล โดยไม่มีการตีความในส่วนนี้
2. ส่วนที่สอง เป็นส่วนที่ดีความเบื้องต้น โดยใช้แนวคิดทฤษฎีประกอบ (Theoretical Note หรือ TN) แสดงความคิดเห็น เน้นความหมายให้ชัดเจนและสร้างสมมติฐานชั่วคราว บางครั้งต้องใช้ข้อมูลในส่วนที่หนึ่งหลาย ๆ เรื่อง สรุปเป็นส่วนที่สอง
3. ส่วนที่สาม เป็นการกล่าวถึงระเบียบวิธีวิจัย (Methodological Note หรือ MN) ผู้สังเกตจะบันทึกถึงวิธีการที่ตนเองได้ใช้ความสำเร็จ หรือความบกพร่องในการสังเกต ความรู้สึกส่วนตัวของผู้สังเกต ปฏิกริยาของผู้ถูกสังเกต ตลอดจนข้อมูลที่ตกหล่นขาดไป บันทึกส่วนนี้จะเป็นส่วนช่วยเตือนความจำและช่วยประเมินคุณภาพของข้อมูลที่ได้มา
4. ข้อมูลที่บันทึก คือ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ทั้ง 6 ขั้นตอน คือ

4.1 การสร้างการรับรู้ และการยอมรับ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.2 การสร้างครูแกนนำ และนักเรียนแกนนำ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.4 การกำหนดวิธีบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.5 การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ ของโรงเรียน).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.6 การสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... ตั้งแต่เวลา.....ถึง.....
 สถานที่.....
 ผู้สังเกต.....

[illegible]

แบบบันทึกการสังเกตงานวิจัย

เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนถูกต้อง ตรงประเด็น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดแนวทางในการสังเกตโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสังเกตเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม หรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการทั้งในด้านที่เป็นผลลัพธ์เชิงบวกและผลลัพธ์เชิงลบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลนำไปจัดกระทำข้อมูลในการวิจัยต่อไป ซึ่งมีแนวทางในการสังเกต ดังนี้

1. ดायกายภาพ

1.1 สถานที่ตั้ง.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน (แผนที่).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.3 สภาพภายนอกโรงเรียนและบริบทของชุมชน.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านโครงสร้าง

2.1 โครงสร้างและนโยบายในการบริหารงานของโรงเรียนในด้านการบริหาร โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 จำนวนและลักษณะของครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ (จุดเด่น/จุดน่าสนใจ).....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 จำนวนนักเรียนและลักษณะของนักเรียน (จุดเด่น/จุดน่าสนใจ).....

.....

.....

.....

.....

.....

2.4 ลักษณะของผู้ปกครองและบุคคลสำคัญในชุมชน.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านวิถีชีวิต

3.1 สัมพันธภาพระหว่างผู้บริหารและครู.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 สัมพันธภาพระหว่างครูและนักเรียน.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.4 สัมพันธภาพระหว่างผู้บริหาร ครู กับนักเรียน.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.5 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับนักเรียน.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.6 สัมพันธภาพระหว่างครูกับครู.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.7 สัมพันธภาพระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ด้านกระบวนการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. 6 ขั้นตอน

4.1 การกระทำ (Acts) คือ การกระทำหรือพฤติกรรมต่างของบุคคล ที่เกี่ยวข้อง.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.2 แบบแผนการกระทำ (Activities) คือ การกระทำหรือพฤติกรรมที่ทำ
อย่างต่อเนื่อง.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.3 ความหมาย (Meaning) คือ การให้ความหมายแก่การกระทำหรือ
พฤติกรรมในข้อ 4.1 และ 4.2.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.4 ความสัมพันธ์ (Relationship) คือ ความสัมพันธ์หรือสัมพันธภาพ
ระหว่างบุคคล หรือระหว่างบุคคลและสังคม.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.5 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชน (Participation) คือ ความร่วมมือ
ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

.....

.....

.....

.....

.....

4.6 สภาพสังคม (Setting) คือ สภาพจริงทั้งหมดที่เกิดขึ้นในสนามวิจัย
ที่เข้าทำการศึกษา.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ชุดที่ 4 ฉบับที่ 2

แบบบันทึกการสัมภาษณ์งานวิจัย
เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ:
กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

สถานภาพ ☐ ผู้บริหาร ☐ ครู ☐ นักเรียน ☐ คณะกรรมการสถานศึกษา
☐ ผู้ปกครอง ☐ อื่น ๆ.....
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ตั้งแต่เวลา.....ถึง ..
 สถานที่ โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ
 ผู้สัมภาษณ์ พระมหาธศรี อินธิสิทธิ์ (ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์)
 ผู้ให้สัมภาษณ์ นางสาววิฑาริ โคตรสุโพธิ์

1. แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการตามความคิดเห็นของท่าน

1.1 เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับการอบรม
 เรื่องคุณธรรมให้นักเรียนรู้จักและปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม อยากให้นักเรียนเป็นคนดีของพ่อ แม่
 ผู้ปกครองและครู

2. บริบทของโรงเรียน ก่อนเข้าร่วมโครงการ

2.1 ข้อมูลพื้นฐาน/ต้นทุนของโรงเรียน

โรงเรียนเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ

2.2 ท่านคิดว่ามีปัญหา/ความต้องการจำเป็นอะไรบ้างในการเข้าร่วม

โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สภาพปัญหาปัจจุบันคนไทยขาดตามมีวินัย ขาดความ
 รับผิดชอบ อยากให้เด็กนักเรียน มีวินัย มีความรับผิดชอบ รวมทั้งให้นักเรียนมีจิตอาสา

3. การบริหารจัดการโครงการ ในส่วนของโครงการมีการดำเนินการอย่างไร

3.1 วิธีการกำหนดโครงการ ☐ จัดโครงการทุกห้องเรียน ☐ จัดโครงการ
แบ่งตามระดับชั้น ☐ จัดโครงการโรงเรียน คณะระดับชั้น ☐ แบ่งตามชมรมวิชาการ
☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

.....

3.2 ผู้ริเริ่มโครงการ ☐ ครู ☐ นักเรียน ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

.....

3.3 วิธีติดตามผล และทบทวนโครงการ

โรงเรียนได้ประชาสัมพันธ์ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ผ่านทางเว็บไซต์
โรงเรียนจะมีทุกห้องเรียนในการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และได้จัด
นิทรรศการเกี่ยวกับห้องเรียนคุณธรรมของทุกระดับชั้นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และได้จัด
ค่ายต่อยอดโรงเรียนคุณธรรม

4. การบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในภาพรวมของ โรงเรียน

4.1 วิธีการกำหนดอัตลักษณ์ โรงเรียนได้มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาของ
โรงเรียน โดยจัดการอบรมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ให้กับบุคลากรทุกคน
ในโรงเรียน และได้จัดอบรมให้กับนักเรียนแกนนำอีกครั้งหนึ่ง รวมทั้งนักเรียนทุกคนใน
โรงเรียนและทุกห้องเรียนด้วย

4.2 ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน/ผู้ปกครองในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ชุมชนและผู้ปกครองได้สนับสนุน เช่น ทำโครงการห้องน้ำนำใช้นักเรียนก็จะนำมะกรูด
ใบเตย มาจากบ้านเพื่อทำน้ำยาล้างห้องน้ำ ใบเตยใส่ตามห้องน้ำให้มีกลิ่นหอมและทำ
โครงการเกี่ยวกับห้องเรียนสะอาด ผู้ปกครองก็ได้นำไม้กวาดมามอบให้และทุกวันศุกร์
ก็จะมีพระอาจารย์มาให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนา

4.3 เทคนิคในการดึงทุกภาคส่วน ครู/นักเรียน/ชุมชน/ผู้ปกครอง เข้ามา
มีส่วนร่วม

4.3.1 สร้างความไว้วางใจให้กับชุมชนผู้ปกครอง

4.3.2 ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดี รวมถึง
การเสียสละ มุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่

**5. กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม 6 ขั้นตอน ที่ท่านรับทราบ
และมีส่วนในการดำเนินการ**

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างการรับรู้และการยอมรับ

1.1 วิธีการในการสร้างการรับรู้และการยอมรับโรงเรียนจัดการประชุม
ระหว่างผู้บริหาร ครูและนักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจของโรงเรียนคุณธรรม
ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนทราบถึงการดำเนินงานของโรงเรียนคุณธรรม การกำหนดและ
หาปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนการเข้าค่ายคุณธรรม

1.2 ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างการรับรู้และการยอมรับนักเรียน
บางคนไม่เข้าใจถึงการสร้างโรงเรียนคุณธรรม

1.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการสร้างการรับรู้
และการยอมรับให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ

2.1 วิธีการในการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำคุณครูและผู้บริหาร
ประชุมวางแผนในการดำเนินงาน ชี้แจงวัตถุประสงค์ของเรื่องโครงการคุณธรรม สพล.
คัดเลือกแกนนำจัดอบรมครู และนักเรียนแกนนำ

2.2 ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ
ครู และนักเรียนแกนนำยังไม่เข้าใจในการดำเนินงาน

2.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการสร้างครูแกนนำ
และนักเรียนแกนนำทบทวนการดำเนินงานใช้คำปรึกษา เพื่อให้เข้าใจร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

3.1 วิธีการในการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนคัดประชุม
ระดมความคิด กลุ่มครู กลุ่มนักเรียน เพื่อค้นหาคุณธรรมเป้าหมาย พิจารณาปัญหา
ที่สำคัญของโรงเรียนที่ต้องการแก้ไข

3.2 ปัญหาและอุปสรรคในการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการกำหนดอัตลักษณ์
ของโรงเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

4.1 วิธีการในการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
โดยใช้โครงการคุณธรรม การจัดทำโครงการคุณธรรม ให้สอดคล้องกับคุณธรรม
อัตลักษณ์ของโรงเรียนคำนึงถึงปัญหาที่โรงเรียนต้องการปรับปรุงแก้ไขและวิธีการแก้ไข
ต้องสอดคล้องกับสาเหตุที่เกิดขึ้น

4.2 ปัญหาและอุปสรรคในการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ ของโรงเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

4.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการกำหนดวิธีการบรรลุ คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

ขั้นตอนที่ 5 การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)

5.1 วิธีการในการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)

โรงเรียนเจตนารมณ์ในการร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม
ลงมือปฏิบัติตามโครงการคุณธรรมประจำห้องเรียน

5.2 ปัญหาและอุปสรรคในการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการ เปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)

นักเรียนไม่บางคนไม่ปฏิบัติตามโครงการคุณธรรม

5.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการลงมือปฏิบัติเพื่อ บรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)

ครูคอยดูแลเอาใจใส่ และคอยกระตุ้นเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 6 การสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

6.1 วิธีการในการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

การทำงานนโยบาย และประกาศให้ทุกคนทราบและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติเพื่อพัฒนา โรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำโครงการคุณธรรม ส่งเสริมสนับสนุน ทั้งการชมเชยให้เกียรติบัตรและนิเทศติดตามห้องเรียนคุณธรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้

6.2 ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

.....

.....

.....

.....

6.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

.....

.....

.....

.....

6. โครงการคุณธรรมที่ดีเด่น น่าสนใจ

.....

.....

.....

.....

7. ผลการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ

7.1 พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ครู และผู้บริหารที่เพิ่มขึ้น

ครู นักเรียน มีวินัย มีความรับผิดชอบ และจิตอาสา

7.2 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ครู และผู้บริหารที่ลดลง

.....

.....

.....

.....

8. ผลกระทบจากการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ (ผลที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากเป้าหมายที่ต้องการ ทั้งผลในทางบวกลบ)

8.1 ผลในทางบวก

.....

.....

.....

.....

8.2 ผลในทางลบ

.....

.....

.....

.....

9. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ในความคิดเห็นของท่าน

คณะครู นักเรียน ผู้บริหาร มีการทำงานเป็นทีม มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ
ในการทำงาน

10. องค์ความรู้โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน
สามารถนำไปเผยแพร่ได้ และระดับความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงาน
ตามความคิดเห็นของท่าน

10.1 องค์ความรู้ที่สามารถเผยแพร่ได้

โรงเรียนได้เป็นแหล่งเรียนรู้ในเรื่องโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ผ่านทาง
เว็บไซต์โรงเรียน ทางเฟสบุ๊กโรงเรียนและคณะครู ผู้บริหาร นักเรียน ได้เป็นวิทยากร
เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม และการจัดทำโครงการคุณธรรม

10.2 ระดับความพร้อมในการเป็นแหล่งศึกษาดูงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11. ข้อจำกัดในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ
มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

12. ท่านมีข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้และต่อยอดขยายผลบริหาร
โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพร.ต้นแบบอย่างไร

สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน คณะครู นักเรียน
ผู้บริหาร เป็นผู้ให้ความรู้ในเรื่องคุณธรรมได้

13. ข้อเสนอแนะในการบริหารโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม
สพร.ต้นแบบ ตามความคิดเห็นของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชุดที่ 5

แบบสอบถามความคิดเห็นประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ.ต้นแบบ งานวิจัย เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ:
กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ
 2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์โดยภาพรวมไม่มีผลกระทบต่อน้ำที่การทำงานของท่านแต่ประการใด จึงให้ท่านได้โปรดพิจารณาตอบแบบสอบถามตามสภาพที่เป็นจริง เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในโอกาสต่อไป
 3. แบบสอบถามนี้ มี 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ
 - ตอนที่ 3 สอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิผลโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ
- ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และต้องขอขอบพระคุณ/เจริญพร มา ณ โอกาสนี้

พระมหาธศรี อินธิสิทธิ์ (ติกุขปญโญ)

นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ชุดที่ 5 ฉบับที่.....

**แบบสอบถามความคิดเห็นประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ.ต้นแบบ งานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ:
กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”**

เรียน ผู้ตอบแบบสอบถาม

ตามที่ท่านได้มีส่วนร่วมในโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ โดยได้มี
กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 แล้วนั้น เพื่อเป็นการถอด
บทเรียนองค์ความรู้และประเมินผลโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ จึงขอความ
ร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามประสิทธิผลตามความเป็นจริง โดยผลจาก
การศึกษาจะถูกนำมาประมวลผลในภาพรวม มิได้นำเสนอเป็นรายบุคคล ข้อค้นพบที่ได้
จะนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในงานวิจัย และใช้ในการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการพัฒนา
โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ในระยะต่อไป

ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

1. สถานภาพ ☐ ผู้บริหาร ☐ ครู ☐ นักเรียน ☐ คณะกรรมการสถานศึกษา
☐ ผู้ปกครอง ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....
2. สถานที่ตอบแบบสอบถาม ☐ โรงเรียน ☐ บ้าน ☐ วัด ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....
3. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
4. อายุ ☐ 3 - 6 ปี ☐ 7 - 12 ปี ☐ 13 - 15 ปี ☐ 16 - 18 ปี ☐ 19 ปีขึ้นไป
5. บทบาทหน้าที่ หรือความรับผิดชอบหลักของท่าน ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ☐ 1) ร่วมวางแผน ☐ 2) ร่วมดำเนินการ ☐ 3) ร่วมแก้ปัญหา
☐ 4) ร่วมติดตามประเมินผล ☐ 5) รับผิดชอบงานโรงเรียนคุณธรรมอื่น ๆ (โปรดระบุ)

.....
.....

ตอนที่ 2 สอบถามประสิทธิผลโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบ

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาข้อความต่อไปนี้ และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็น ระดับปฏิบัติ หรือระดับพฤติกรรมที่เป็นจริงของท่านมากที่สุด สัญลักษณ์ในแต่ละช่องมีความหมายดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

5 หมายถึง มีความคิดเห็น/การปฏิบัติ/พฤติกรรม ที่สอดคล้องกับข้อความในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความคิดเห็น/การปฏิบัติ/พฤติกรรม ที่สอดคล้องกับข้อความในระดับมาก

3 หมายถึง มีความคิดเห็น/การปฏิบัติ/พฤติกรรม ที่สอดคล้องกับข้อความในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความคิดเห็น/การปฏิบัติ/พฤติกรรม ที่สอดคล้องกับข้อความในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความคิดเห็น/การปฏิบัติ/พฤติกรรม ที่สอดคล้องกับข้อความในระดับน้อยที่สุด

N/A หมายถึง ไม่สามารถแสดงความคิดเห็น ระดับการปฏิบัติ หรือระดับการแสดงผลพฤติกรรมได้ เนื่องจากไม่มีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับข้อความนั้น หรือไม่ได้รับทราบข้อมูลในส่วนนั้น

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ/พฤติกรรม					
		N/A	5	4	3	2	1
กระบวนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.							
1	มีการวางแผนการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.อย่างชัดเจน						
2	มีการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ให้กับผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนทราบอย่างทั่วถึง						

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ/พฤติกรรม					
		N/A	5	4	3	2	1
3	มีการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียน คุณธรรมให้ผู้ปกครอง คณะกรรมการ สถานศึกษาและชุมชนโดยรอบ ทราบอย่างทั่วถึง						
4	มีการขยายผลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ พัฒนาโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียน โดยครูและ นักเรียนแกนนำ						
5	กระบวนการดำเนินงานเกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง						
6	โรงเรียนใช้โครงการคุณธรรมเป็นแนวทางหลัก ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม						
7	มีการแจ้งคุณธรรมเป้าหมายและคุณธรรม อัตลักษณ์ให้ผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนทราบ โดยทั่วกัน						
8	มีการชักชวนให้ผู้ปกครองและชุมชน/ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม						
9	มีการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมด้วยความ ร่วมมือจากทุกภาคส่วน						
10	กระบวนการดำเนินงานมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการดำเนินงานระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง						
11	ผู้มีส่วนร่วม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ความร่วมมือ เป็นอย่างดี						
12	มีการกำหนดคณะทำงานทำหน้าที่นิเทศ ติดตาม ให้คำปรึกษาเพื่อให้การทำโครงการคุณธรรม บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย						
13	มีการประเมินหรือติดตามผลการดำเนินงาน ภายในอย่างต่อเนื่อง						

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ/พฤติกรรม					
		N/A	5	4	3	2	1
14	มีเกณฑ์หรือตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่ชัดเจนเหมาะสม						
15	มีการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโครงงานคุณธรรม						
16	มีการสะท้อนผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้แก่ครู นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนทราบอย่างทั่วถึง						
17	มีการสะท้อนผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้แก่ผู้ปกครอง/ชุมชน ท้องถิ่นทราบเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง						
18	มีการขยายแนวคิดของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมไปยังโรงเรียนอื่น ๆ หรือชุมชนโดยรอบ						
19	การดำเนินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายที่ตั้งไว้						
ผลที่ได้จากการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.							
20	ครูได้รับการพัฒนาศักยภาพในการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี						
21	ครูเป็นต้นแบบที่ดีงามของนักเรียน						
22	นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมพึงประสงค์ที่ชัดเจน						
23	ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม						
24	ครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม						
25	โครงการทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักในความสำคัญของคุณธรรม						

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ/พฤติกรรม					
		N/A	5	4	3	2	1
26	โรงเรียนสามารถนำนวัตกรรม/แนวปฏิบัติที่ดีไปพัฒนาต่อยอดเพื่อเผยแพร่ขยายผลต่อไป						
27	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม						
28	ครู นักเรียน และบุคลากรทราบแผนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน						
29	มีภาพความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง						
30	ครูและนักเรียนมีความสุข ยิ้มแย้ม แจ่มใส ทักทาย ต้อนรับอย่างมีสัมมาคารวะ						
31	สภาพแวดล้อมของโรงเรียนสะอาด ร่มรื่น น่าเรียน						
32	กำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์และคุณธรรมเป้าหมายจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาของโรงเรียนเอง มีใช้การลอกเลียนแบบจากโรงเรียนอื่น						
33	ครู นักเรียน ผู้บริหาร แบ่งงานรับผิดชอบพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม						
34	มีโครงการคุณธรรม/กิจกรรมคุณธรรมที่แต่ละคนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ						
35	มีการแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบอย่างชัดเจน						
36	มีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
37	มีการคัดเลือกครูทำหน้าที่ครูแกนนำ						
38	มีการคัดเลือกนักเรียนแกนนำ						
39	ทุกคนในโรงเรียนร่วมกันคิดโครงการคุณธรรมที่สอดคล้องกับคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนดไว้						

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ/พฤติกรรม					
		N/A	5	4	3	2	1
40	โครงการคำนึงถึงความสนใจของนักเรียนเป็นหลัก เป็นโครงการ “เด็กคิด เด็กเลือก เด็กทำ”						
41	มีการกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงาน ทั้งในระยะ สั้นแต่ละเดือน และเป้าหมายระยะยาวในแต่ละ ภาคการศึกษา						
42	มีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานโครงการ คุณธรรม						
43	จัดให้มีคณะทำงาน/ผู้นิเทศภายใน						
44	มีการนิเทศภายในติดตามงานอย่างต่อเนื่อง ให้คำแนะนำปรึกษาเสริมแรงให้กำลังใจแก่ ผู้ปฏิบัติงาน						
45	จัดให้มีการประชุมหารือผลการปฏิบัติงานตลอดปี						
46	ในการรวมกลุ่มกิจกรรมแต่ละครั้ง เมื่อจบแต่ละ กิจกรรม มีการทำ AAR (After Action Review) พูดคุยเพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น						
47	นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรม และการนำไปประยุกต์ใช้ ไว้ในสมุดเป็นรายบุคคล						
48	ตัวชี้วัดในการประเมินพฤติกรรมที่ต้องการวัด ประเมิน ใช้คำที่ชัดเจนเข้าใจง่าย ไม่ต้องตีความ และประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ						
49	โครงการคุณธรรมเป็นไปตามบริบทของโรงเรียน ไม่เน้นการบประมาณจากงบปกติ						
50	ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และชุมชน เข้าร่วมโครงการด้วยความเต็มใจ						
51	มีมุมมองด้านการประเมินผลสำเร็จของงาน ที่หลากหลาย ทั้งจากภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน						

ที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ/พฤติกรรม					
		N/A	5	4	3	2	1
52	มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน คุณธรรมของโรงเรียนให้แก่ผู้ปกครอง ชุมชนทราบ						
53	แผนงานคุณธรรมเป็นส่วนหนึ่ง/ระบุสอดแทรกไว้ใน แผนงานของโรงเรียน						
54	มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการปฏิบัติงานและมี การประเมินผลพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่าง น่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับ						
55	ในการทำโครงการต่าง ๆ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งก่อนและหลังการทำงาน ตามตัวชี้วัดที่กำหนด ไว้ในโครงการ						
56	มีการประเมินทั้ง 2 ระดับ คือ การประเมินผล ในระดับโครงการคุณธรรม และการประเมินผล ภาพรวมของโรงเรียน						
57	มีการเผยแพร่เอกสารโครงการคุณธรรม						
58	มีองค์ความรู้/นวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนา ศักยภาพของครูที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เสริม คุณธรรมจริยธรรม						
59	มีความเหมาะสมของการขยายเครือข่ายโรงเรียน คุณธรรม สพฐ.						
60	มีความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายในการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรม						

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สฟฐ.ต้นแบบ

3.1 ท่านมีข้อเสนอแนะอะไรในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ

[illegible]

3.2 ท่านมีข้อเสนอแนะอะไรในการประยุกต์ใช้และต่อยอดขยายผลการ

ดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สฟฐ์ต้นแบบ.....

[illegible]

แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย
เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ:
กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

ชุดที่ 1 แบบประเมินแบบวิเคราะห์เอกสารงานวิจัย เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

คำชี้แจง

1. การวิจัยเรื่องการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร
2. ขอความกรุณาท่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบวิเคราะห์เอกสารแล้วตอบลงความเห็นโดยการทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือของแต่ละรายการ
 - 2.1 ตัวเลขในช่องประเมินมีความหมาย ดังนี้
 - + 1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสิ่งที่ประเมิน “ใช้ได้”
 - 0 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสิ่งที่ประเมิน “ไม่แน่ใจว่าใช้ได้”
 - 1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสิ่งที่ประเมิน “ใช้ไม่ได้”
 - 2.2 องค์กรประกอบการประเมินความเหมาะสม หมายถึง รายการที่นำมาประเมินมีความเหมาะสมในการใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อนำมาจัดกระทำข้อมูลเป็นสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการวิจัยได้

ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน
 พระมหาธศรี อินธิสิทธิ์ (ติกุขปญโญ)
 นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในงานวิจัย
เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ:
กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
ชุดที่ 1 แบบวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”			
1. แผนงานโรงเรียน.....			
2. หลักสูตรสถานศึกษา.....			
3. แผนจัดการเรียนรู้.....			
4. คำสั่ง ประกาศ นโยบาย.....			

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
ชุดที่ 1 แบบวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียน คุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”			
5. รายงานประจำปี.....			
6. โครงการคุณธรรม.....			
7. เอกสารประวัติโรงเรียน.....			
8. เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....			

แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย
เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ:
กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

ชุดที่ 2 แบบประเมินแบบบันทึกภาคสนามงานวิจัย เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

คำชี้แจง

1. การวิจัย เรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร
2. ขอความกรุณาท่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบบันทึกภาคสนาม แล้วตอบลงความเห็นโดยการทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือของแต่ละรายการ
 - 2.1 ตัวเลขในช่องประเมินมีความหมาย ดังนี้
 - + 1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสิ่งที่ประเมิน “ใช้ได้”
 - 0 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสิ่งที่ประเมิน “ไม่แน่ใจว่าใช้ได้”
 - 1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสิ่งที่ประเมิน “ใช้ไม่ได้”
 - 2.2 องค์กรประกอบการประเมินความเหมาะสม หมายถึง รายการที่นำมาประเมินมีความเหมาะสมในการใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อนำมาจัดกระทำข้อมูลเป็นสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการวิจัยได้

ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน
 พระมหาธศรี อินธิสิทธิ์ (ดิกขปัญโญ)
 นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในงานวิจัย
เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ:
กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
ชุดที่ 2 แบบบันทึกภาคสนามงานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”			
1. การสร้างการรับรู้ และการยอมรับ.....			
2. การสร้างครูแกนนำ และนักเรียนแกนนำ.....			
3. การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน.....			
4. การกำหนดวิธีบรรลุนคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน.....			

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
ชุดที่ 2 แบบบันทึกภาคสนามงานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”			
5. การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน).....			
6. การสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.			

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
(.....)

ผู้เชี่ยวชาญ

...../...../.....

แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย
เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ:
กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

ชุดที่ 3 แบบประเมินแบบบันทึกการสังเกตงานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

คำชี้แจง

1. การวิจัย เรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร
2. ขอความกรุณาท่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบบันทึกการสังเกต แล้วตอบลงความเห็นโดยการทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือของแต่ละรายการ
 - 2.1 ตัวเลขในช่องประเมินมีความหมาย ดังนี้
 - + 1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสิ่งที่ประเมิน “ใช้ได้”
 - 0 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสิ่งที่ประเมิน “ไม่แน่ใจว่าใช้ได้”
 - 1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสิ่งที่ประเมิน “ใช้ไม่ได้”
 - 2.2 องค์กรประกอบการประเมินความเหมาะสม หมายถึง รายการที่นำมาประเมินมีความเหมาะสมในการใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อนำมาจัดกระทำข้อมูลเป็นสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการวิจัยได้

ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน
 พระมหาธศรี อินธิสิทธิ์ (ดิกขปัญโญ)
 นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในงานวิจัย
เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ:
กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
ชุดที่ 3 แบบบันทึกการสังเกตงานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”			
1. ด้านกายภาพ			
1.1 สถานที่ตั้ง.....			
1.2 สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน (แผนที่).....			
1.3 สภาพภายนอกโรงเรียนและบริบทของชุมชน.....			
2. ด้านโครงสร้าง			
2.1 โครงสร้างและนโยบายในการบริหารงานของโรงเรียนในด้านการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.....			

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
2.2 จำนวนและลักษณะของครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ (จุดเด่น/จุดน่าสนใจ).....			
2.3 จำนวนนักเรียนและลักษณะของนักเรียน (จุดเด่น/ จุดน่าสนใจ).....			
2.4 ลักษณะของผู้ปกครองและบุคคลสำคัญในชุมชน.....			
3. ด้านวิถีชีวิต			
3.1 สัมพันธภาพระหว่างผู้บริหารและครู.....			
3.2 สัมพันธภาพระหว่างครูและนักเรียน.....			
3.4 สัมพันธภาพระหว่างผู้บริหาร ครู กับนักเรียน.....			

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
3.5 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับนักเรียน.....			
3.6 สัมพันธภาพระหว่างครูกับครู.....			
3.7 สัมพันธภาพระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน.....			
4. ด้านกระบวนการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. 6 ขั้นตอน			
4.1 การกระทำ (Acts) คือ การกระทำหรือพฤติกรรมต่างของบุคคลที่เกี่ยวข้อง.....			
4.2 แบบแผนการกระทำ (Activities) คือ การกระทำหรือพฤติกรรมที่ทำอย่างต่อเนื่อง.....			

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
4.3 ความหมาย (Meaning) คือ การให้ความหมายแก่การกระทำหรือพฤติกรรมในข้อ 4.1 และ 4.2.....			
4.4 ความสัมพันธ์ (Relationship) คือ ความสัมพันธ์หรือสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล หรือระหว่างบุคคลและสังคม.....			
4.5 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชน (Participation) คือ ความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.....			
4.6 สภาพสังคม (Setting) คือ สภาพจริงทั้งหมดที่เกิดขึ้นในสนามวิจัยที่เข้าทำการศึกษา.....			

ขอเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญ

[illegible]

.....

(.....)

អ្នកប្រើប្រាស់

...../...../.....

แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย
เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ:
กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

ชุดที่ 4 แบบประเมินแบบบันทึกการสัมภาษณ์งานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

คำชี้แจง

1. การวิจัยเรื่องการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร
2. ขอความกรุณาท่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบบันทึกการสัมภาษณ์ แล้วตอบลงความเห็นโดยการทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือของแต่ละรายการ
 - 2.1 ตัวเลขในช่องประเมินมีความหมาย ดังนี้
 - + 1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสิ่งที่ประเมิน “ใช้ได้”
 - 0 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสิ่งที่ประเมิน “ไม่แน่ใจว่าใช้ได้”
 - 1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสิ่งที่ประเมิน “ใช้ไม่ได้”
 - 2.2 องค์กรประกอบการประเมินความเหมาะสม หมายถึง รายการที่นำมาประเมินมีความเหมาะสมในการใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อนำมาจัดกระทำข้อมูลเป็นสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการวิจัยได้

ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน
 พระมหาธศรี อินธิสิทธิ์ (ดิกขปัญโญ)
 นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในงานวิจัย
เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ:
กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
ชุดที่ 4 แบบบันทึกการสัมภาษณ์งานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”			
1. แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการตามความคิดเห็นของท่าน			
2. บริบทของโรงเรียน ก่อนเข้าร่วมโครงการ.....			
2.1 ข้อมูลพื้นฐาน/ต้นทุนของโรงเรียน.....			
2.2 ท่านคิดว่ามีปัญหา/ความต้องการจำเป็นอะไรบ้างในการ เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.....			

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
3. การบริหารจัดการโครงการ ในส่วนของโครงการมีการดำเนินการอย่างไร.....			
3.1 วิธีการกำหนดโครงการ.....			
3.1.1 จัดโครงการทุกห้องเรียน.....			
3.1.2 จัดโครงการแบ่งตามระดับชั้น.....			
3.1.3 จัดโครงการโรงเรียน คณะระดับชั้น.....			
3.1.4 แบ่งตามชมรมวิชาการ.....			
3.1.5 อื่น ๆ (ระบุ).....			
3.2 ผู้ริเริ่มโครงการ.....			
3.2.1 ครู.....			
3.2.2 นักเรียน.....			
3.2.3 อื่น ๆ (ระบุ).....			

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
3.3 วิธีติดตามผล และทบทวนโครงการ.....			
4. การบริหารจัดการโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ในภาพรวมของโรงเรียน.....			
4.1 วิธีการกำหนดอัตลักษณ์.....			
4.2 ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน/ผู้ปกครอง.....			
4.3 เทคนิคในการดึงทุกภาคส่วน ครู/นักเรียน/ชุมชน/ ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วม.....			

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
5. กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม 6 ขั้นตอน ที่ท่านรับทราบและมีส่วนในการดำเนินการ			
ขั้นตอนที่ 1 การสร้างการรับรู้และการยอมรับ			
1.1 วิธีการในการสร้างการรับรู้และการยอมรับ.....			
1.2 ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างการรับรู้และการยอมรับ....			
1.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการสร้างการ รับรู้และการยอมรับ.....			
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ			
2.1 วิธีการในการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ.....			
2.2 ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างครูแกนนำและนักเรียน แกนนำ.....			
2.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการสร้างครู แกนนำและนักเรียนแกนนำ.....			

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน			
3.1 วิธีการในการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน.....			
3.2 ปัญหาและอุปสรรคในการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ ของโรงเรียน.....			
3.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการกำหนด อัตลักษณ์ของโรงเรียน.....			
ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน			
4.1 วิธีการในการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ ของโรงเรียน.....			
4.2 ปัญหาและอุปสรรคในการกำหนดวิธีการบรรลุ คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน.....			
4.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการกำหนด วิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน.....			

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
ขั้นตอนที่ 5 การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน)			
5.1 วิธีการในการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน).....			
5.2 ปัญหาและอุปสรรคในการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน).....			
5.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน).....			
ขั้นตอนที่ 6 การสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม			
6.1 วิธีการในการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม.....			
6.2 ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม.....			
6.3 แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม.....			

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
6. โครงการคุณธรรมที่ดีเด่น น่าสนใจ.....			
7. ผลการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ			
7.1 พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ครู และผู้บริหาร ที่เพิ่มขึ้น.....			
7.2 พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ครู และผู้บริหาร ที่ลดลง.....			
8. ผลกระทบจากการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ (ผลที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากเป้าหมายที่ต้องการ ทั้งผลในทางบวกลบ)			
8.1 ผลในทางบวก.....			
8.2 ผลในทางลบ.....			
9. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเป็นโรงเรียน คุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ในความคิดเห็นของท่าน.....			

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
10. องค์ความรู้โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนสามารถนำไปเผยแพร่ได้ และระดับความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงานตามความคิดเห็นของท่าน			
10.1 องค์ความรู้ที่สามารถเผยแพร่ได้.....			
10.2 ระดับความพร้อมในการเป็นแหล่งศึกษาดูงาน.....			
11. ข้อจำกัดในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบมีอะไรบ้าง.....			
12. ท่านมีข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้และต่อยอดขยายผลบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบอย่างไร.....			
13. ข้อเสนอแนะในการบริหารโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ตามความคิดเห็นของท่าน.....			

ขอเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญ

[illegible]

.....
(.....)

ព្រះបាទសីហនុវរ្ម័នទី៧

...../...../.....

แบบประเมินเครื่องมือการวิจัย
เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ:
กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

ชุดที่ 5 แบบประเมินแบบสอบถามความคิดเห็นประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบงานวิจัย เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

คำชี้แจง

1. การวิจัย เรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร
2. ขอความกรุณาท่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามความคิดเห็นประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ แล้วตอบลงความเห็นโดยการทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือของแต่ละรายการ
 - 2.1 ตัวเลขในช่องประเมินมีความหมาย ดังนี้
 - + 1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสิ่งที่ประเมิน “ใช้ได้”
 - 0 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสิ่งที่ประเมิน “ไม่แน่ใจว่าใช้ได้”
 - 1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสิ่งที่ประเมิน “ใช้ไม่ได้”
 - 2.2 องค์ประกอบการประเมินความเหมาะสม หมายถึง รายการที่นำมาประเมินมีความเหมาะสมในการใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อนำมาจัดกระทำข้อมูลเป็นสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการวิจัยได้

ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน
 พระมหาธศรั อินธิสิทธิ์ (ดิกขปัญโญ)
 นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในงานวิจัย
เรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ:
กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
ชุดที่ 5 แบบสอบถามความคิดเห็นประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบงานวิจัยเรื่อง “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร”			
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม			
1. สถานภาพ.....			
1.1 ผู้บริหาร.....			
1.2 ครู.....			
1.3 นักเรียน.....			
1.4 คณะกรรมการสถานศึกษา.....			
1.5 อื่น ๆ (ระบุ).....			
2. สถานที่ตอบแบบสอบถาม.....			
2.1 โรงเรียน.....			
2.2 บ้าน.....			
2.3 วัด.....			
2.4 อื่น ๆ (ระบุ).....			
3. เพศ.....			
3.1 ชาย.....			
3.2 หญิง.....			
4. อายุ.....			

เครื่องมือ	เหมาะสม		
	+1	0	-1
5. บทบาทหน้าที่ หรือความรับผิดชอบหลักของท่าน ในการ พัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.			
5.1 รวมวางแผน.....			
5.2 รวมดำเนินการ.....			
5.3 รวมแก้ปัญหา.....			
5.4 รวมติดตามประเมินผล.....			
5.5 รับผิดชอบงานโรงเรียนคุณธรรมอื่น ๆ (โปรดระบุ).....			
ตอนที่ 2 สอบถามประสิทธิภาพโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ			
กระบวนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.			
1. มีการวางแผนการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อย่างชัดเจน			
2. มีการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ให้กับผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนทราบอย่างทั่วถึง			
3. มีการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ให้ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนโดยรอบ ทราบอย่างทั่วถึง			
4. มีการขยายผลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนา โรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียน โดยครูและนักเรียนแกนนำ			
5. กระบวนการดำเนินงานเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของผู้เกี่ยวข้อง			
6. โรงเรียนใช้โครงการคุณธรรมเป็นแนวทางหลักในการพัฒนา โรงเรียนคุณธรรม			
7. มีการแจ้งคุณธรรมเป้าหมายและคุณธรรมอัตลักษณ์ ให้ผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนทราบโดยทั่วกัน			

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
8. มีการชักชวนให้ผู้ปกครองและชุมชน/ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม			
9. มีการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมด้วยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน			
10. กระบวนการดำเนินงานมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินงานระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง			
11. ผู้มีส่วนร่วม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี			
12. มีการกำหนดคณะทำงานทำหน้าที่นิเทศ ติดตามให้คำปรึกษาเพื่อให้การทำโครงการคุณธรรมบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย			
13. มีการประเมินหรือติดตามผลการดำเนินงานภายในอย่างต่อเนื่อง			
14. มีเกณฑ์หรือตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่ชัดเจน เหมาะสม			
15. มีการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโครงการคุณธรรม			
16. มีการสะท้อนผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้แก่ครู นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนทราบอย่างทั่วถึง			
17. มีการสะท้อนผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้แก่ผู้ปกครอง/ชุมชน ท้องถิ่นทราบเป็นระยะ อย่างต่อเนื่อง			
18. มีการขยายแนวคิดของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมไปยังโรงเรียนอื่น ๆ หรือชุมชนโดยรอบ			
19. การดำเนินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายที่ตั้งไว้			
ผลที่ได้จากการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.			
20. ครูได้รับการพัฒนาศักยภาพในการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี			

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
21. ครูเป็นต้นแบบที่ดั่งงามของนักเรียน			
22. นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมพึงประสงค์ที่ชัดเจน			
23. ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม			
24. ครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม			
25. โครงการทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักในความสำคัญของคุณธรรม			
26. โรงเรียนสามารถนำนวัตกรรม/แนวปฏิบัติที่ดีไปพัฒนาต่อยอดเพื่อเผยแพร่ขยายผลต่อไป			
27. ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม			
28. ครู นักเรียน และบุคลากรทราบแผนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน			
29. มีภาพความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง			
30. ครูและนักเรียนมีความสุข ยิ้มแย้ม แจ่มใส ทักทายโต้ตอบอย่างมีสัมมาคารวะ			
31. สภาพแวดล้อมของโรงเรียนสะอาด ร่มรื่น น่าเรียน			
32. กำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์และคุณธรรมเป้าหมายจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาของโรงเรียนเอง มีใช้การลอกเลียนแบบจากโรงเรียนอื่น			
33. ครู นักเรียน ผู้บริหาร แบ่งงานรับผิดชอบพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม			
34. มีโครงการงานคุณธรรม/กิจกรรมคุณธรรมที่แต่ละคนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ			

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
35. มีการแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบอย่างชัดเจน			
36. มีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ			
37. มีการคัดเลือกครูทำหน้าที่ครูแกนนำ			
38. มีการคัดเลือกนักเรียนแกนนำ			
39. ทุกคนในโรงเรียนร่วมกันคิดโครงการคุณธรรมที่สอดคล้องกับคุณธรรมเป้าหมายที่กำหนดไว้			
40. โครงการคำนึงถึงความสนใจของนักเรียนเป็นหลัก เป็นโครงการ “เด็กคิด เด็กเลือก เด็กทำ”			
41. มีการกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงาน ทั้งในระยะสั้นแต่ละเดือน และเป้าหมายระยะยาวในแต่ละภาคการศึกษา			
42. มีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานโครงการคุณธรรม			
43. จัดให้มีคณะทำงาน/ผู้แทนภายใน			
44. มีการนิเทศภายในติดตามงานอย่างต่อเนื่อง ให้คำแนะนำปรึกษาเสริมแรงให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน			
45. จัดให้มีการประชุมหารือผลการปฏิบัติงานตลอดปี			
46. ในการรวมกลุ่มกิจกรรมแต่ละครั้ง เมื่อจบแต่ละกิจกรรม มีการทำ AAR (After Action Review) พูดคุยเพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น			
47. นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมและการนำไปประยุกต์ใช้ ไว้ในสมุดเป็นรายบุคคล			
48. ตัวชี้วัดในการประเมินพฤติกรรมที่ต้องการวัดประเมิน คำที่ชัดเจนเข้าใจง่าย ไม่ต้องตีความ และประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ			
49. โครงการคุณธรรมเป็นไปตามบริบทของโรงเรียน ไม่เน้นการงบประมาณจากงบประมาณปกติ			

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
50. ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และชุมชน เขาร่วมโครงการด้วยความเต็มใจ			
51. มีมุมมองด้านการประเมินผลสำเร็จของงานที่หลากหลายทั้งจากภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน			
52. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานคุณธรรมของโรงเรียนให้แก่ผู้ปกครอง ชุมชนทราบ			
53. แผนงานคุณธรรมเป็นส่วนหนึ่ง/ระบุสอดแทรกไว้ในแผนงานของโรงเรียน			
54. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการปฏิบัติงานและมีการประเมินผลพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างน่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับ			
55. ในการทำโครงการต่าง ๆ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งก่อนและหลังการทำงาน ตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในโครงการ			
56. มีการประเมินทั้ง 2 ระดับ คือ การประเมินผลในระดับโครงการคุณธรรม และการประเมินผลภาพรวมของโรงเรียน			
57. มีการเผยแพร่เอกสารโครงการคุณธรรม			
58. มีองค์ความรู้/นวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของครูที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เสริมคุณธรรมจริยธรรม			
59. มีความเหมาะสมของการขยายเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.			
60. มีความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม			
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ			
1. ท่านมีข้อเสนอแนะอะไรในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ.....			

เครื่องมือ	ความเหมาะสม		
	+1	0	-1
2. ท่านมีข้อเสนอแนะอะไรในการประยุกต์ใช้และต่อยอดขยายผลการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สปฐ.ต้นแบบ.....			

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(.....)

ผู้เชี่ยวชาญ

...../...../.....

ภาคผนวก ง

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ
การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ:
กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร

เครื่องมือชุดที่ 1 แบบวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยเรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียน
 คุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
1	แผนงานโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	หลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	แผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	คำสั่ง ประกาศ นโยบาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	รายงานประจำปี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	โครงการคุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	เอกสารประวัติโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

เครื่องมือชุดที่ 2 แบบบันทึกภาคสนามงานวิจัยเรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียน
 คุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
1	การสร้างการรับรู้ และการ ยอมรับ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	การสร้างครูแกนนำ และนักเรียนแกนนำ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	การกำหนดคุณธรรม อัตลักษณ์ของโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	การกำหนดวิธีบรรลุ คุณธรรมอัตลักษณ์ ของโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุ การเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ ของโรงเรียน)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	การสร้างกลไกการ ขับเคลื่อนโรงเรียน คุณธรรม สพฐ.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

เครื่องมือชุดที่ 3 แบบบันทึกการสังเกตงานวิจัยเรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียน
คุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
1. ด้านกายภาพ									
1.1	สถานที่ตั้ง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
1.2	สภาพแวดล้อมภายใน โรงเรียน (แผนที่)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
1.3	สภาพภายนอกโรงเรียน และบริบทโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2. ด้านโครงสร้าง									
2.1	โครงสร้างและนโยบาย ในการบริหารงานของ โรงเรียนในด้านการบริหาร โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2.2	จำนวนและลักษณะของครู แกนนำ นักเรียนแกนนำ (จุดเด่น/จุดน่าสนใจ)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2.3	จำนวนนักเรียนและ ลักษณะของนักเรียน (จุดเด่น/จุดน่าสนใจ)	+1	+1	+1	+1	+1	4	1.00	ใช้ได้
2.4	ลักษณะของผู้ปกครอง และบุคคลสำคัญ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			

3. ด้านวิถีชีวิต

3.1	สัมพันธภาพระหว่าง ผู้บริหารและครู	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.2	สัมพันธภาพระหว่างครู และนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.3	สัมพันธภาพระหว่าง ผู้บริหาร ครู กับนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.4	สัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.5	สัมพันธภาพระหว่างครู กับครู	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.6	สัมพันธภาพระหว่าง ผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

4. ด้านกระบวนการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. 6 ขั้นตอน

4.1	การกระทำ (Acts) คือ การ กระทำหรือพฤติกรรม ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4.2	แบบแผนการกระทำ (Activities) คือ การกระทำ หรือพฤติกรรมที่ทำอย่าง ต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4.3	ความหมาย (Meaning) คือ การให้ความหมายแก่การ กระทำหรือพฤติกรรมใน ข้อ 4.1 และ 4.2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
4.4	ความสัมพันธ์ (Relationship) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือระหว่างบุคคลและสังคม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4.5	การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ในชุมชน (Participation) คือ ความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในโครงการเรียน คุณธรรม สพฐ.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4.6	สภาพสังคม (Setting) คือ สภาพจริงทั้งหมดที่เกิดขึ้น ในสนามวิจัยที่เข้า ทำการศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

เครื่องมือชุดที่ 4 แบบบันทึกการสัมภาษณ์งานวิจัย เรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียน
คุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
1	แรงจูงใจในการเข้าร่วม โครงการตามความ คิดเห็นของท่าน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	บริบทของโรงเรียน ก่อน เข้าร่วมโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2.1	ข้อมูลพื้นฐาน/ต้นทุนของ โรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2.2	ท่านคิดว่ามีปัญหา/ความ ต้องการจำเป็นอะไรบ้าง ในการเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	การบริหารจัดการ โครงการ ในส่วนของ โครงการงานมีการ ดำเนินการอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.1	วิธีการกำหนดโครงการงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.1.1	จัดโครงการงานทุกห้องเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.1.2	จัดโครงการงานแบ่งตาม ระดับชั้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.1.3	จัดโครงการงานโรงเรียน คณะกรรมการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.1.4	แบ่งตามชมรมวิชาการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
3.1.5	อื่น ๆ (ระบุ)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.2	ผู้ริเริ่มโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.2.1	ครู	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.2.2	นักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.2.3	อื่น ๆ (ระบุ)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.3	วิธีติดตามผล และ ทบทวนโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	การบริหารจัดการ โครงการโรงเรียน คุณธรรม สพฐ.ใน ภาพรวมของโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4.1	วิธีกำหนดอัตลักษณ์	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4.2	ลักษณะการมีส่วนร่วม ของชุมชน/ผู้ปกครอง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4.3	เทคนิคในการดึงทุกภาค ส่วน ครู/นักเรียน/ ผู้ปกครอง เข้ามามี ส่วนรวม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

5. กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม 6 ด้าน ที่ท่านได้รับทราบและมีส่วนรวม
ในการดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างการรับรู้และการยอมรับ									
1.1	วิธีการในการสร้างการ รับรู้และการยอมรับ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
1.2	ปัญหาและอุปสรรคใน การสร้างการรับรู้และ การยอมรับ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
1.3	แนวทางในการแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคใน การสร้างการรับรู้และ การยอมรับ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ									
2.1	วิธีการในการในการ สร้างครูแกนนำและ นักเรียนแกนนำ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2.2	ปัญหาและอุปสรรคใน การสร้างครูแกนนำและ นักเรียนแกนนำ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2.3	แนวทางในการแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคใน การสร้างครูแกนนำและ นักเรียนแกนนำ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน									
3.1	วิธีการในการกำหนด คุณธรรมอัตลักษณ์ของ โรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.1	ปัญหาและอุปสรรคใน การกำหนดคุณธรรม อัตลักษณ์ของโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.3	แนวทางในการแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคใน การกำหนดคุณธรรมอัต ลักษณ์ของโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวิธีบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน									
4.1	วิธีการในการกำหนด วิธีการบรรลุคุณธรรมอัต ลักษณ์ของโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4.2	ปัญหาและอุปสรรคใน การกำหนดวิธีการบรรลุ คุณธรรมอัตลักษณ์ของ โรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4.3	แนวทางในการแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคใน การกำหนดวิธีการบรรลุ คุณธรรมอัตลักษณ์ของ โรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ขั้นตอนที่ 5 การลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์)									
5.1	วิธีการในการลงมือ ปฏิบัติเพื่อบรรลุ เป้าหมายการ เปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ ของโรงเรียน)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5.2	ปัญหาและอุปสรรคใน การลงมือปฏิบัติเพื่อ บรรลุเป้าหมายการ เปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ ของโรงเรียน)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
5.3	แนวทางในการแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคใน การลงมือปฏิบัติเพื่อ บรรลุเป้าหมายการ เปลี่ยนแปลง (ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ ของโรงเรียน)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ขั้นตอนที่ 6 การสร้างกลไกขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม									
6.1	วิธีการในการสร้างกลไก ขับเคลื่อนโรงเรียน คุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6.2	ปัญหาและอุปสรรคในการ สร้างกลไกขับเคลื่อน โรงเรียนคุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6.3	แนวทางในการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคในการสร้าง กลไกขับเคลื่อนโรงเรียน คุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	โครงการคุณธรรมที่ดี แก่นักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	ผลการดำเนินโครงการ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7.1	พฤติกรรมที่พึงประสงค์ ของนักเรียน ครู และ ผู้บริหาร ที่เพิ่มขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
7.2	พฤติกรรมที่ไม่พึง ประสงค์ของนักเรียน ครู และผู้บริหารลดลง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	ผลกระทบจากการดำเนิน โครงการโรงเรียน คุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ (ผลที่เกิดขึ้น นอกเหนือจากเป้าหมาย ที่ต้องการ ทั้งในทางบวก และลบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8.1	ผลในทางบวก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8.2	ผลในทางลบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	ปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จในการเป็น โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบ ในความคิดเห็น ของท่าน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	องค์ความรู้โรงเรียน คุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน สามารถนำไปเผยแพร่ได้ และระดับความพร้อม ในการเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงานตามความ คิดเห็นของท่าน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
10.1	องค์ความรู้ที่สามารถเผยแพร่ได้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10.2	ระดับความพร้อมในการเป็นแหล่งศึกษาดูงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	ข้อจำกัดในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบมีอะไรบ้าง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	ท่านมีข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้และต่อยอดขยายผลการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบอย่างไร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	ข้อเสนอแนะในการบริหารโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบ ตามความคิดเห็นของท่าน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
เครื่องมือชุดที่ 5 แบบสอบถามความคิดเห็นประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบ									
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม									
1.	สถานภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
1.1	ผู้บริหาร	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
1.2	ครู	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
1.3	นักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
1.4	คณะกรรมการ สถานศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
1.5	อื่น ๆ (ระบุ)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	สถานที่ที่ตอบ แบบสอบถาม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2.1	โรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2.2	บ้าน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2.3	วัด	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2.4	อื่น ๆ (ระบุ)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	เพศ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.1	ชาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.2	หญิง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	อายุ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	บทบาทหน้าที่ หรือความ รับผิดชอบหลักของท่าน ในการพัฒนาโรงเรียน คุณธรรม สพฐ.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5.1	รวมวางแผน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5.2	รวมดำเนินการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5.3	รวมแก้ปัญหา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5.4	รวมติดตามประเมินผล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5.5	รับผิดชอบงานโรงเรียน คุณธรรมอื่น ๆ (โปรดระบุ)	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
ตอนที่ 2 สอบถามประสิทธิผลโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ									
กระบวนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.									
1	มีการวางแผนการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.อย่างชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	มีการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้กับผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนทราบอย่างทั่วถึง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	มีการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้กับผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนโดยรอบทราบอย่างทั่วถึง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	มีการขยายผลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมในโรงเรียน โดยครูและนักเรียนแกนนำ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
5	กระบวนการดำเนินงาน เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของ ผู้เกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	โรงเรียนใช้โครงการ คุณธรรมเป็นแนวทาง หลักในการพัฒนา โรงเรียนคุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	มีการแจ้งคุณธรรม เป้าหมายและ คุณธรรมอัตลักษณ์ให้ ผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน ทราบโดยทั่วกัน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	มีการชักชวนให้ ผู้ปกครองและชุมชน/ ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการ พัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	มีการขับเคลื่อนโรงเรียน คุณธรรมด้วยความ ร่วมมือจากทุกภาคส่วน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	กระบวนการดำเนินงานมี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใน การดำเนินระหว่าง ผู้เกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
11	ผู้มีส่วนรวม ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียให้ความร่วมมือ เป็นอย่างดี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	มีการกำหนด คณะทำงานทำหน้าที่ นิเทศ ติดตามให้ คำปรึกษาเพื่อให้การทำ โครงการคุณธรรม บรรลุผลสำเร็จตาม เป้าหมาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	มีการประเมินหรือ ติดตามผลการ ดำเนินงานภายในอย่าง ต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	มีเกณฑ์หรือตัวชี้วัดผล การดำเนินที่ชัดเจน เหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	มีการเปิดโอกาสให้มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างโครงการ คุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	มีการสะท้อนผลการ พัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ให้แก่ครู นักเรียน และ บุคลากรในโรงเรียนให้ ทราบอย่างทั่วถึง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
17	มีการสะท้อนผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้แก่ผู้ปกครอง/ชุมชน/ท้องถิ่นทราบเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	มีการขยายแนวคิดของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมไปยังโรงเรียนอื่น ๆ หรือชุมชนโดยรอบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19	การดำเนินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายที่ตั้งไว้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ผลที่ได้จากการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.									
20	ครูได้รับการพัฒนาศักยภาพในการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21	ครูเป็นต้นแบบที่ดีงามของนักเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมพึงประสงค์ที่ชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
23	ผู้บริหารเป็นผู้นำการ เปลี่ยนแปลงและเป็น แบบอย่างที่ดีด้าน คุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
24	ครูเป็นผู้นำการ เปลี่ยนแปลงและเป็น แบบอย่างที่ดีด้าน คุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
25	โครงการทำให้ชุมชนเกิด ความตระหนักใน ความสำคัญของ คุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
26	โรงเรียนสามารถนำ นวัตกรรม/แนวปฏิบัติที่ดี ไปพัฒนาต่อยอดเพื่อเผยแพร่ ขยายผลต่อไป	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
27	ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริม และสนับสนุนการ ดำเนินงานพัฒนา โรงเรียนคุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
28	ครู นักเรียน และ บุคลากรทราบแผนการ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
29	มีภาพความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างครู นักเรียน ผู้บริหาร คณะกรรมการ สถานศึกษา และ ผู้ปกครอง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
30	ครูและนักเรียนมี ความสุข ยิ้มแย้ม แจ่มใส ทักทาย ไต่ตอบอย่างมี สัมมาคารวะ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
31	สภาพแวดล้อมของ โรงเรียนสะอาด ร่มรื่น น่าเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
32	กำหนดคุณธรรม อัตลักษณ์และคุณธรรม เป้าหมายจากการ วิเคราะห์สภาพปัญหา ของโรงเรียนเอง มีใช้การ ลอกเลียนแบบจาก โรงเรียนอื่น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
33	ครู นักเรียน ผู้บริหาร แบ่งงานรับผิดชอบ พัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
34	มีโครงการคุณธรรม/ กิจกรรมคุณธรรมที่แต่ ละคนมีส่วนร่วมลงมือ ปฏิบัติ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
35	มีการแต่งตั้งคณะทำงาน รับผิดชอบอย่างชัดเจน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
36	มีกระบวนการทำงาน อย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
37	มีการคัดเลือกครูทำ หน้าที่ครูแกนนำ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
38	มีการคัดเลือกนักเรียน แกนนำ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
39	ทุกคนในโรงเรียนร่วมกัน คิดโครงการคุณธรรมที่ สอดคล้องกับคุณธรรม เป้าหมายที่กำหนดไว้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
40	โครงการคำนึงถึงความ สนใจของนักเรียนเป็น หลักเป็นโครงการ “เด็ก คิด เด็กเลือก เด็กทำ”	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
41	มีการกำหนดเป้าหมาย การปฏิบัติงาน ทั้งใน ระยะสั้นแต่ละเดือน และ เป้าหมายระยะยาวในแต่ละ ภาคการศึกษา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
42	มีการกำหนดปฏิทินการ ปฏิบัติงานโครงการ คุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
43	จัดให้มีคณะทำงาน /ผู้รับผิดชอบภายใน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
44	มีการนิเทศภายใน ติดตามงานอย่างต่อเนื่อง ให้คำแนะนำปรึกษา เสริมแรงให้กำลังใจแก่ ผู้ปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
45	จัดให้มีการประชุมหารือ ผลการปฏิบัติงานตลอดปี	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
46	ในการรวมกลุ่มกิจกรรม แต่ละครั้ง เมื่อจบแต่ละ กิจกรรมมีการทำ AAR (After Action Review) พูดคุยเพื่อปรับปรุงการ ทำงานให้ดีขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
47	นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้ เรียนรู้จากการทำ กิจกรรมและการนำไป ประยุกต์ใช้ ไว้ในสมุด เป็นรายบุคคล	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
48	ตัวชี้วัดในการประเมิน พฤติกรรมที่ต้องการวัด ประเมินใช้คำที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่ต้องตีความ และประเมินทั้งเชิง ปริมาณและเชิงคุณภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
49	โครงการคุณธรรมเป็นไปตามบริบทของโรงเรียน ไม่เน้นงบประมาณ จากงบประมาณ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
50	ผู้ปกครอง กรรมการ สถานศึกษา และชุมชน เข้าร่วมโครงการด้วย ความเต็มใจ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
51	มีมุมมองด้านการ ประเมินผลสำเร็จของ งานที่หลากหลายทั้งจาก ภายในและภายนอก โรงเรียน เช่น คณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
52	มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การ ดำเนินงานโครงการ โรงเรียนคุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
53	แผนงานคุณธรรมเป็น ส่วนหนึ่ง/ระบุสอดแทรก ไว้ในแผนงานของ โรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
54	มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการปฏิบัติงานและมี การประเมินผล พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง ไปอย่างน่าเชื่อถือเป็นที่ ยอมรับ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
55	ในการทำโครงการต่าง ๆ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งก่อนและหลังการ ทำงาน ตามตัวชี้วัดที่ กำหนดไว้ในโครงการ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
56	มีการประเมินทั้ง 2 ระดับ คือ การประเมินใน ระดับโครงการคุณธรรม และการประเมิน ภาพรวมของโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
57	มีการเผยแพร่เอกสาร โครงการคุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
58	มีองค์ความรู้/นวัตกรรม ที่ใช้ในการพัฒนา ศักยภาพของครูที่ เกี่ยวกับการจัดการ เรียนรู้เสริมสร้าง คุณธรรมจริยธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	ผล
		1	2	3	4	5			
59	มีความเหมาะสมของ การขยายเครือข่าย โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
60	มีความร่วมมือจากภาคี เครือข่ายในการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ									
3.1	ท่านมีข้อเสนอแนะ อะไรในการพัฒนา โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.2	ท่านมีข้อเสนอแนะอะไร ในการประยุกต์ใช้และ ต่อยอดขยายผลการ ดำเนินงานโครงการ โรงเรียนคุณธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างการวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ตัวอย่างการวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

		status			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ผู้บริหาร ครู	18	32.7	32.7	32.7
	นักเรียน	11	20.0	20.0	52.7
	คณะกรรมการ ผู้ปกครอง	26	47.3	47.3	100.0
	Total	55	100.0	100.0	

เพศผู้ตอบแบบสอบถาม

		gender			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ชาย	29	52.7	52.7	52.7
	หญิง	26	47.3	47.3	100.0
	Total	55	100.0	100.0	

Print Out ข้อมูลจากโปรแกรมคำนวณจากคอมพิวเตอร์ 1

สถานที่ตอบแบบสอบถาม

location					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	โรงเรียน	38	69.1	69.1	69.1
	บ้าน	16	29.1	29.1	98.2
	วัด	1	1.8	1.8	100.0
	Total	55	100.0	100.0	

อายุผู้ตอบแบบสอบถาม

age					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	13-15	11	20.0	20.0	20.0
	19 ขึ้นไป	44	80.0	80.0	100.0
	Total	55	100.0	100.0	

Print Out ข้อมูลจากโปรแกรมคำนวณจากคอมพิวเตอร์ 2

ภาพปรี้นเข้าที่จากโปรแกรมคอมพิวเตอร์

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a1	55	4	5	4.96	.189
a2	55	4	5	4.84	.373
a3	55	4	5	4.75	.440
a4	55	3	5	4.82	.434
a5	55	3	5	4.58	.534
a6	55	4	5	4.91	.290
a7	55	3	5	4.84	.420
a8	55	4	5	4.69	.466
a9	55	3	5	4.69	.540
a10	55	3	5	4.75	.480
a11	55	2	5	4.64	.589
a12	55	3	5	4.78	.459
a13	55	3	5	4.82	.434
a14	55	2	5	4.80	.524
a15	55	3	5	4.58	.534
a16	55	4	5	4.80	.404
a17	55	3	5	4.73	.525
a18	55	2	5	4.64	.620
a19	55	2	5	4.69	.573
a20	55	3	5	4.78	.459
a21	55	3	5	4.91	.348
a22	55	2	5	4.58	.599
a23	55	3	5	4.91	.348
a24	55	3	5	4.85	.405
a25	55	3	5	4.73	.489
a26	55	2	5	4.76	.543
a27	55	4	5	4.93	.262
a28	55	3	5	4.76	.470

Print Out ข้อมูลจากโปรแกรมคำนวณจากคอมพิวเตอร์ 3

ภาพป็นเข้าจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์

a29	55	4	5	484	373
a30	55	4	5	480	404
a31	55	4	5	484	373
a32	55	3	5	485	405
a33	55	4	5	489	315
a34	55	4	5	484	373
a35	55	3	5	476	470
a36	55	2	5	471	599
a37	55	3	5	480	447
a38	55	4	5	484	373
a39	55	3	5	469	540
a40	55	2	5	469	605
a41	55	3	5	475	480
a42	55	3	5	476	470
a43	55	3	5	476	470
a44	55	3	5	464	557
a45	55	3	5	467	579
a46	55	3	5	473	489
a47	55	2	5	456	660
a48	55	2	5	462	652
a49	55	3	5	476	470
a50	55	3	5	473	489
a51	55	3	5	471	497
a52	55	3	5	482	434
a53	55	3	5	467	610
a54	55	2	5	471	567
a55	55	2	5	467	610
a56	55	3	5	473	489
a57	55	3	5	475	517
a58	55	3	5	478	459
a59	55	3	5	475	552
a60	55	3	5	480	447
tote	55	342	500	47557	26780
Valid N (listwise)	55				

ภาคผนวก จ

ภาพประกอบการวิจัย

ภาพประกอบ 12 เกียรติบัตรของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ได้รับการประเมิน
 เป็นโรงเรียนคุณธรรม ระดับ 2 ดาว

ภาพประกอบ 13 เกียรติบัตรของโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ ได้รับการรับรอง
 คุณภาพโรงเรียนคุณธรรม ระดับ 3 ดาว

ภาพประกอบ 14 เกียรติบัตรของ ดร.กษมน มังคละศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียน
บ้านกลางนาเดื่อ ครูชน คนคุณธรรม ประเภทผู้บริหารสถานศึกษา

ภาพประกอบ 15 เกียรติบัตรของเด็กหญิงรัชฎาพิชชา ฮั่นวงศ์ เป็นผู้มีความประพฤติดี
มีคุณธรรม บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

ภาพประกอบ 16 เกียรติบัตรของเด็กชายพงศกร พานิชนาวา เป็นผู้มีความประพฤติดี มีคุณธรรมและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม

ภาพประกอบ 17 เกียรติบัตรของนางไพลินทร อุดมเดช ได้รับรางวัลเหรียญทอง กิจกรรมประกวดโครงงานคุณธรรม ระดับชั้น ม.1 - 3

ภาพประกอบ 18 เกียรติบัตรของเด็กหญิงธัญพิชชา อันวงค์ ได้รับรางวัลเหรียญทอง
กิจกรรมประกวดโครงงานคุณธรรม ระดับชั้น ม.1 - 3

ภาพประกอบ 19 เกียรติบัตรของนางสาวจุฬารัตน์ โคตรวังอวน ได้รับรางวัลโครงงาน
พัฒนาจริยคุณ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โครงการโรงเรียน
คุณธรรม สพฐ.

ภาพประกอบ 20 เกียรติบัตรของครูแกนนำ นางมกราพร ตระกูล มาเป็นครูที่ปรึกษา
โครงการคุณธรรมจนนักเรียนชนะเลิศ ได้รับรางวัลโครงการพัฒนา
จริยคุณ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

ภาพประกอบ 21 หนังสือแจ้งให้โรงเรียนทราบว่าได้รับคัดเลือกเป็นหน่วยขับเคลื่อน
โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

ภาพในระหว่างเก็บข้อมูลวิจัย

ภาพประกอบ 22 สัมภาษณ์ ดร.เกษม มังคละศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียน
บ้านกลางนาเดื่อ สัมภาษณ์ 14 มกราคม 2563

ภาพประกอบ 23 สัมภาษณ์ครูแกนนำ นายนิรันดร์ ล้อมทอง หัวหน้าห้องวิชาการ
โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2563

ภาพประกอบ 24 สัมภาษณ์ครูแกนนำ นางมกราพร ตระกูลมา หน้าห้องวิชาการ
โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ สัมภาษณ์ 18 มกราคม 2563

ภาพประกอบ 25 สัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา นายพาดิ นามพร
ผู้อำนวยการเรียนชั้นประถมศึกษา 1 - 3 สัมภาษณ์ 26 มกราคม 2563

ภาพประกอบ 26 สัมภาษณ์นักเรียนแกนนำ เด็กหญิงเมธาวดี พรหมคำ คำ ชั้น ม. 2
ห้องเกียรติยศ โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ
สัมภาษณ์ 11 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพประกอบ 27 สัมภาษณ์ตัวแทนผู้ปกครอง ห้องเกียรติยศ โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ
สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพประกอบ 28 Focus Group Discussion (FGD) คณะผู้ปกครองนักเรียนแกนนำ
ห้องเกียรติยศ โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพประกอบ 29 Focus Group Discussion (FGD) คณะกรรมการสถานศึกษา
โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ 26 มกราคม 2563

ภาพประกอบ 30 Focus Group Discussion (FGD) นักเรียนแกนนำ ห้องเกียรติยศ
โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพประกอบ 31 สังเกตการณ์งานเปิดโลกวิชาการโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ
(Open House) สำหรับจัดนิทรรศการโครงการคุณธรรมต่าง ๆ
ใต้อาคารมัธยมโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ
สังเกตการณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพประกอบ 32 สัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษาตัวแทนพระภิกษุสงฆ์
ท่านพระครูวิชัย สารคุณ เจ้าคณะตำบลนาแก้ว วัดพุทธโมกข์
บ้านนาเดื่อ ตำบลนาแก้ว อำเภอโพธาราม จังหวัดสุพรรณบุรี
14 มกราคม 2563

ภาพประกอบ 33 สัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษาตัวแทนฝ่ายพระภิกษุสงฆ์
พระครูวิจิตร ธรรมรัตน์ เจ้าอาวาสวัดศรีชมชื่น บ้านกลาง
ตำบลนาแก้ว อำเภอโพธาราม จังหวัดสุพรรณบุรี
วันที่ 7 มกราคม 2563

ภาพในระหว่างดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

ภาพประกอบ 34 กิจกรรมกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

โดยผู้บริหาร ดร.เกษม มังคละศิริ และครูแกนนำ

วันที่ 5 ตุลาคม 2561

ภาพประกอบ 35 กิจกรรมประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

บ้านกลางนาเดื่อ วันที่ 7 กรกฎาคม 2561

ภาพประกอบ 36 กิจกรรม ครอบครั้วคุณธรรม ร่วมกิจกรรมโดยผู้ปกครองและนักเรียน
แกนนำโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ วันที่ 16 กรกฎาคม 2562

ภาพประกอบ 37 กิจกรรมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการแกนนำ ก.น.ด.ต่อยอดคุณธรรม
โดยครูแกนนำนักเรียนแกนนำ โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.บ้านกลางนาเดื่อ
วันที่ 7 กรกฎาคม 2561

ภาพประกอบ 38 กิจกรรมเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่การเรียนรู้ในช่วงภาคเช้าของทุกวัน
และทุกระดับชั้น โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ สังเกตการณ์
และบันทึกภาพเมื่อ 15 มกราคม 2563

ภาพประกอบ 39 กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยนักเรียนแกนนำโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
บ้านกลางนาเดื่อ วันที่ 5 ตุลาคม 2561

ภาพประกอบ 40 กิจกรรม ค่ายลูกเสือคุณธรรม รับฟังการบรรยายธรรม
โดยพระมหารัตริ์ ดิคุขปัญโญ เจ้าอาวาสวัดอินทรั้งสฤษฎี
บ้านหนองฝือ วันที่ 27 ธันวาคม 2562

ภาพประกอบ 41 กิจกรรมจัดทำโครงงานคุณธรรม เพื่อเป็นเครื่องมือ
ให้บรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
28 - 29 กันยายน 2562

ภาพประสิทธิผลที่เกิดขึ้นหลังจากดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

ภาพประกอบ 42 โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.บ้านกลางนาเดื่อ ได้รับการประเมินให้เป็น
โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ระดับ 3 ดาว 5 กุมภาพันธ์ 2562

ภาพประกอบ 43 นักเรียนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.บ้านกลางนาเดื่อ ได้รับเกียรติบัตร
ยกย่องเป็นเยาวชนจิตอาสาพัฒนาชาติ ในวันเด็กแห่งชาติ
วันที่ 12 มกราคม 2562

ภาพประกอบ 44 ความร่วมมือของบ้าน ผู้ปกครอง โรงเรียน ได้ร่วมทำกิจกรรม
พัฒนาที่โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ วันที่ 7 กรกฎาคม 2562

ภาพประกอบ 45 กิจกรรมจิตอาสา “บ้าน ผู้ปกครอง ชุมชนร่วมพัฒนา”
โรงเรียนของเราให้..น่าอยู่..เคียงคู่กับชุมชนตลอดไป
วันที่ 11 กันยายน 2562

ภาพประกอบ 46 ผู้บริหาร คณะครู โรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ นำนักเรียน
เข้าร่วมกิจกรรมแข่งขันวิชาการ ที่โรงเรียนเชิงชุมราชวรานุกุล
วันที่ 20 - 21 กันยายน 2562

ภาพประกอบ 47 กิจกรรม คีนสู่เหย้า ศิษย์เก่า เหลือง – แดง ฮักแพง ก.น.ด.
โดยคณะศิษย์เก่าทุกรุ่น วันที่ 13 - 14 เมษายน 2562

ภาพประกอบ 48 บรรยายภาคนักเรียนเข้าแถวรับอาหารกลางวันในโรงอาหาร
เป็นระเบียบเรียบร้อย สังเกตการณ์และบันทึกภาพ
เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2563

ภาพประกอบ 49 นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัยในการเข้าเรียน หรือเข้าร่วมกิจกรรม
การเรียนรู้อันเป็นผลมาจากการได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียน
คุณธรรม สพฐ. สังเกตการณ์ วันที่ 24 มกราคม 2563

ภาพประกอบ 50 ความมีวินัยที่ได้รับการปลูกฝังจากโครงการโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ. ส่งผลให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย งามตา
สังเกตการณ์ วันที่ 24 มกราคม 2562

ภาพประกอบ 51 กิจกรรมเข้าแถวกลับบ้าน นักเรียนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
บ้านกลางนาเดื่อ เข้าแถวหน้าเสาธงทำกิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระ
และเดินแถวเป็นระเบียบกลับบ้าน
สังเกตการณ์ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพประกอบ 52 ทิ้งขยะถูกที่เป็นสง่าราศีแก่โรงเรียน ประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากการบรรลุ
คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ทำให้เด็กนักเรียนระดับชั้นประถม
มีความตระหนักในการรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน
สังเกตการณ์ วันที่ 29 มกราคม 2563

ภาพประกอบ 53 กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาวัดศรีชมชื่นของนักเรียนโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
บ้านกลางนาเดื่อ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) 10 ธันวาคม 2562

ภาพประกอบ 54 กิจกรรมบุญประเพณีชาวลีเก้ง เป็นการสานสัมพันธ์อันดี
 ที่เกิดขึ้นจากการได้ร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
 เพื่อความเจริญงอกงามกับทุกภาคส่วน โรงเรียน คณะกรรมการ
 สถานศึกษา ชุมชน วันที่ 21 - 22 ธันวาคม 2562

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	พระมหาธศวี อินธิสิทธิ์ (ติกุขปญโญ)
วัน เดือน ปีเกิด	24 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2515
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	วัดอินทรีสังฆาราม บ้านหนองผือ ตำบลนาแก้ว อำเภอโพธิ์นาแก จังหวัดสกลนคร
ตำแหน่งปัจจุบัน	เจ้าอาวาสวัดอินทรีสังฆาราม
สถานที่ทำงาน	วัดอินทรีสังฆาราม บ้านหนองผือ ตำบลนาแก้ว อำเภอโพธิ์นาแก จังหวัดสกลนคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2541	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนผู้ใหญ่มัธยมวัดธาตุทอง แขวงพระโขนงเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2543	ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (การตลาด) โรงเรียนศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ แขวงพระโขนง เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2545	ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ) สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2563	ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2551	เลขานุการเจ้าคณะอำเภอโพธิ์นาแก วัดอินทรีสังฆาราม ตำบลนาแก้ว อำเภอโพธิ์นาแก จังหวัดสกลนคร
พ.ศ. 2555	พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย ตำบลค้ายบกวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

- พ.ศ. 2556 พระธรรมวิทยากรกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม
ถนนเทียมร่วมมิตร แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง
กรุงเทพมหานคร
- พ.ศ. 2556 เจ้าอาวาสวัดอินทรัสมิ์ บ้านหนองผือ ตำบลนาแกว
อำเภอโพนนาแกว จังหวัดสกลนคร
- พ.ศ. 2562 ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต หนองคาย
ตำบลคายนบกวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
และปฏิบัติหน้าที่ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนหนองผือ
เทพนิมิต ตำบลนาแกว อำเภอโพนนาแกว จังหวัดสกลนคร